

12. Sv.

ZBIRKA ZAKONA

(TEKSTOVI)

UREDJIJE

Dr. MIHAILO ILIĆ

profesor Univerziteta u Beogradu

Sv. 12.

ZAKONIK

O

SUDSKOM KRIVIČNOM POSTUPKU

ZA KRALJEVINU SRBA, HRVATA I SLOVENACA

BEOGRAD
IZDAVAČKA KNJIŽARNICA GECE KONA
1., KNEZ MIHAJLOVA 1.
1929.

49302

ZAKONIK
o
SUDSKOM KRIVIČNOM POSTUPKU
ZA KRALJEVINU SRBA, HRVATA I SLOVENACA

od 16 februara 1929 godine

Obnarodovan u 45.—XX. broju Službenih Novina

od 23 februara 1929 godine

ZAKONIK O SUDSKOM KRIVIČNOM POSTUPKU

GLAVA PRVA

Uvodne odredbe.

§ 1.

Za krivična dela po opštem krivičnom zakoniku kao i po naročitim zakonima može kaznu i mere bezbednosti izreći samo nadležni sud na osnovu sudskog postupka, pokrenutog i provedenog po ovom zakonu.

Sudski postupak u krivičnim delima može se pokrenuti i provesti samo po zahtevu ovlašćenog tužioca, u koliko ovaj zakon drukčije ne naređuje (§§ 95. i 375.).

Ovlašćeni je tužilac:

1. Državni tužilac za sva krivična dela, za koja se goni po službenoj dužnosti;
2. Privatni tužilac za sva krivična dela, za koja se po krivičnom zakonu goni samo po privatnoj tužbi.

Ako državni tužilac neće da pokrene ili da produži krivični postupak ili ako u toku postupka, no pre no što je glavni pretres završen, odustane od zahteva za gonjenje ili od optužnice,

može na njegovo mesto da stupi oštećenik, koji se kao privatni učesnik pridružio krivičnom postupku (§ 53.).

§ 2.

Gde je gonjenje za koje krivično delo zavisno od predloga oštećenikovog ili ovlašćenikovog ne može se krivični postupak ni započeti, dok oštećenik (ovlašćenik) taj predlog ne stavi.

Traži li pak zakon odobrenje kao pretpostavku za gonjenje, državni tužilac je dužan po pravilu (§ 267.) pri zahtevu da se istraga otvori odnosno pri podnošenju neposredne optužnice dokazati, da je to odobrenje dato.

§ 3.

Sve vlasti, koje rade ili sudeluju u krivičnom postupku, dužne su da podjednakom brižljivošću uzimaju u obzir kako okolnosti koje okrivljenika terete, tako i okolnosti koje mu služe za odbranu, i da ga poučavaju o njegovim pravima i onde gde to u zakonu nije naročito rečeno.

§ 4.

Ako postojanje krivičnog dela ili veća ili manja kažnjivost zavisi od prethodnog rešenja kakvog javnopravnog ili privatno-pravnog pitanja, krivični sud će istovremeno raspraviti ta pitanja i to po propisima koji vrede za dokazivanje u krivičnom postupku.

O takvom prethodnom pitanju već izrečena presuda građanskog suda ili koje druge vlasti ne veže krivični sud pri oceni pitanja o kažnjivosti okrivljenikovoju.

Ako se prethodno pitanje odnosi na to, da li вреди brak ili ne вреди, krivični sud će uvek sačekati odluku nadležnog suda.

§ 5.

Privatno-pravna potraživanja, koja proističu iz krivičnog dela, uzimaće se u pretres i presuđivanje u krivičnom postupku, ako se oštećenik sa svojim zahtevom kao privatni učesnik pridruži krivičnom postupku (§ 295.), u koliko se izviđanjem i utvrđivanjem toga potraživanja ne bi odviše odlugovlačilo dovršenje krivičnog postupka.

§ 6.

Pod strankom se razume: tužilac, kao i onaj, protiv koga teče krivični postupak.

Osumnjičenik je ono lice, protiv koga još nije predloženo otvaranje istrage ili još nije predana neposredna optužnica.

Okrivljenik je ono lice, protiv koga je predloženo otvaranje istrage ili je predana neposredna optužnica. No naziv okrivljenik upotrebljava se u ovom zakonu na više mesta i kao opšta oznaka za osumnjičenika, okrivljenika i optuženika.

Optuženik je ono lice, protiv koga je stavljanje pod optužbu stalo na snagu.

Pod tužiocem se računa kako državni tužilac tako i privatni tužilac i privatni učesnik (§ 54.).

Oštećenik je onaj, čije je ma kakvo pravo učinjenim krivičnim delom oštećeno, povređeno ili ugroženo. Pod oštećenikom razume se i njegov zakonski zastupnik kao i ovlašćenik, ako nije naročito spomenut.

Privatni učesnik (§ 52.) je onaj oštećenik, koji se pridružio krivičnom postupku radi ostvarenja svoga privatno-pravnog potraživanja.

Ovlašćenik je ono lice, od čijeg predloga ili odobrenja po krivičnom zakonu zavisi započinjanje ili produženje krivičnog postupka.

Pod žaliocem se razume kako lice koje izjavi žalbu, tako i lice koje izjavi priziv ili reviziju.

§ 7.

Sve novčane kazne, izrečene na osnovu ovoga zakona, unose se u Fond za podizanje kaznenih zavoda i zavoda za vaspitanje i popravljanje.

Ako se novčana kazna, izrečena po ovome zakonu, ne može nikako ili bar delimice naplatiti zameniće se zatvorom po naređenjima krivičnog zakona, ali najviše do četrnaest dana.

GLAVA DRUGA

Sudovi, njihova stvarna i mesna nadležnost.

§ 8.

Sudsku vlast za krivična dela vrše sreski sudovi, okružni sudovi, apelacioni sudovi i Kasacioni Sud.

Sreski sudovi su inokosni sudovi prvog stepena; sudsku vlast vrši jedan sudija (izviđajni sudija, sudija za mlađe maloletnike, sudija po-jedinac).

Okružni sudovi su inokosni ili zborni sudovi prvog stepena ili zborni sudovi drugog stepena; sudsku vlast vrši jedan sudija (istražni sudija, sudija za mlađe maloletnike, sudija po-jedinac) ili sudijsko veće.

Apelacioni sudovi i Kasacioni Sud su zborni sudovi višeg stepena i vrše sudsku vlast u većima.

Svaki od ovih sudova vrši sudsku vlast za celo svoje područje, obuhvatajući sva lica, koja se u njemu nalaze, u koliko zakonom nisu naročito izuzeta.

§ 9.

Sreski sudovi su nadležni:

1. za ceo prvostepeni postupak o svim prestupima mlađih maloletnika prema naročitim naređenjima ovog zakona (§§ 433.—454.);

2. za ceo prvostepeni postupak o prestupima starijih maloletnika i punoletnih lica, za koje zakon predviđa kaznu zatvora (strogog zatvora) najvećom merom do jedne godine ili novčanu kaznu ili obadve ili samo novčanu kaznu;

3. za sudelovanje u pripremnom postupku prema naređenjima ovog zakona zbog svih krivičnih dela, za koja je nadležan okružni sud (§ 10. br. 3. i § 11. br. 2.), u koliko se ne tiče mlađih maloletnika;

4. za vršenje drugih sudskih zadataka u krivičnim stvarima, koje zakon njima naročito upućuje.

Ako u istom gradu ima dva ili više sreskih sudova, vršiće sudsku vlast u krivičnim predmetima isključivo onaj ili oni od njih, koji naročito Uredbom budu za to određeni.

§ 10.

Okružni sudovi kao inokosni sudovi nadležni su:

1. za vršenje pripremnog postupka o krivičnim delima, za čije suđenje je nadležan sudija

pojedinaac okružnog suda (br. 3. ovog §-a) ili okružni sud kao zborni (§ 11.). Za taj cilj postoji jedan ili više istražnih sudija, koje određuje predsednik okružnog suda između članova ovog suda za svaku godinu pre početka te godine, a koji vrše procesne radnje po naređenjima ovog zakona ili lično ili preko sreskih sudova (§ 9. br. 3.) ili uz pomoć drugih vlasti;

2. za ceo prvostepeni postupak o svim zločinstvima mlađih maloletnika prema naročitim naređenjima ovog zakona (§§ 433.—454.);

3. za suđenje u prvom stepenu o svim prestupima starijih maloletnika i punoletnih lica za koje nisu nadležni sudije pojedinci sreskih sudova (§ 9. broj 2.).

§ 11.

Okružni sudovi kao zborni sudovi nadležni su:

1. za rešavanje nesuglasica, koje nastanu između istražnih sudija i stranaka ili drugih pravno zainteresovanih lica, za rešavanje žalbi protiv odugovlačenja, naredaba i rešenja istražnih sudija kao i za donošenje odluka u toku celog postupka van glavnog pretresa, predviđenih po ovom zakonu;

2. za suđenje u prvom stepenu o svim krivičnim delima, za koja krivični zakon predviđa smrtnu kaznu ili kaznu roblje ili zatočenja, ili ostavlja sudu izbor između roblje i strogog zatvora ili između zatočenja i zatvora, u koliko za njih nisu nadležni sudije okružnog suda za mlađe maloletnike (§ 10. br. 2.);

3. za rešavanje u drugom stepenu o prizivu protiv presuda i žalbi protiv naredaba i rešenja sreskih sudova (§ 9.);

4. za vršenje drugih sudskih zadataka u krivičnim stvarima, koje zakon njima naročito upućuje.

§ 12.

Apelacioni sudovi nadležni su da rešavaju:

1. o žalbama protiv naredaba i rešenja okružnih sudova kao sudova za mlade maloletnike (§ 10. br. 2.), i kao veća za postupak van glavnog pretresa (§ 11. br. 1.), ako zakon izrečno ne naređuje što drukčije;

2. o prigovoru protiv optužnice;

3. o prizivu protiv presuda okružnih sudova kao sudova za mlade maloletnike (§ 10. br. 2.), sudija pojedinaca kod okružnih sudova (§ 10. br. 3.), kao i protiv presuda okružnih sudova kao zbornih sudova (§ 11. br. 2.), u koliko po ovom zakonu nema o njemu da odlučuje Kasacioni Sud.

4. u stvarima nadzora nad radom prvostepenih krivičnih sudova kao i u drugim krivičnim stvarima, koje zakon njima naročito upućuje.

§ 13.

Kasacioni Sud nadležan je da rešava:

1. o revizijama protiv presuda okružnih sudova kao zbornih sudova, o prizivima, ako su u vezi s revizijama, o žalbama protiv rešenja okružnih i apelacionih sudova, gde to zakon naročito naređuje;

2. o zahtevima vrhovnog državnog tužioca za zaštitu zakona (§ 41. od 2., § 357., i 410. od. 2.);

3. u drugim krivičnim stvarima koje ovaj ili koji drugi zakon njemu naročito upućuje.

§ 14.

Za postupak nadležan je po pravilu sud onog područja, u kome je krivično delo učinjeno. Kri-

vično je delo učinjeno kako u mestu, gde je učinilac radio, tako i u mestu, gde je posledica nastupila.

Kad je krivično delo učinjeno u raznim sudskim područjima ili kad je učinjeno na međi raznih sudskih područja ili kad je neizvesno, u kome je sudskom području učinjeno, pravo za postupak pripada onome od tih sudova, koji prvi započne postupanje.

§ 15.

Kod pokušaja nadležan je sud onog područja, u kome je preduzeta poslednja radnja, koja je upravljena na izvršenje krivičnog dela.

Kod produženog ili trajnog krivičnog dela nadležan je sud onog područja, u kome je produženje ili trajanje prestalo.

§ 16.

Ako je krivično delo učinjeno štampom, nadležan je sud onoga područja, u kome je spis štampan. Ako ovo područje nije poznato ili je u inostranstvu, nadležan je sud onoga područja, gde se štampani spis rastura.

Ako je krivično delo učinjeno na domaćem brodu, u inostranstvu ili na otvorenom moru, nadležan je sud onoga područja, u kome se nalazi zavičajna luka toga broda ili u kome se nalazi ona domaća luka, u kojoj se brod prvo zaustavi po učinjenom krivičnom delu.

Ako je krivično delo učinjeno na domaćem vazduhoplovu u inostranstvu, nadležan je sud onog područja u kome se nalazi zavičajno pristanište tog vazduhoplova ili u kome se nalazi ono domaće pristanište, u kome se vazduhoplov prvo zaustavi po učinjenom krivičnom delu.

§ 17.

Za postupak nadležan je sud onog područja, u kome okrivljenik stalno živi ili se privremeno bavi ili u kome se okrivljenik uhvati ili onaj sud, kome se uhvaćeni okrivljenik dovede.

No ovo naređenje primeniće se samo onda, ako sud, u čijem je području krivično delo učinjeno (§§ 14—16.) nije već započeo postupak. U ovom slučaju, stvar će se predati tome sudu radi produženja postupka, ako, pre no što stavljanje pod optužbu stane na snagu, to zahteva državni tužilac jednog ili drugog područja odnosno privatni tužilac ili okrivljenik, a ako je više okrivljenika ma samo jedan od njih.

§ 18.

Ako je krivično delo, za koje se mora kazniti po domaćem zakonu, učinjeno u inostranstvu, nadležan je sud onoga područja, u kome okrivljenik stalno živi ili se privremeno bavi ili u kome se uhvati ili u kome se domaćim vlastima preda.

Kad je ko učinio krivična dela i u domovini i van domovine, onda je za dela, učinjena van domovine, nadležan onaj sud, koji je nadležan za dela, učinjena u domovini.

§ 19.

Ako se po propisima §§ 14.—18. ne može da nađe nadležnost, nadležan je onaj sud, koji odredi Kasacioni Sud.

§ 20.

Ako je isto lice osumnjičeno zbog više krivičnih dela, za koja bi bili nadležni različiti su-

tlovi, za sva ta krivična dela nadležan je onaj sud, koji je nadležan za najteže od tih krivičnih dela. Ovo vredi i onda, ako krivičnim delom oštećeno lice (§ 6. od. 6.) istovremeno krivičnim delom oštetiti, povredi ili ugrozi kakvo pravno dobro lica, koje je prema njemu učinilo krivično delo.

Ako su za ta krivična dela nadležni sudovi iste vrste, postupaće dalje onaj od tih sudova koji je prvi započeo postupak. Sud, pred koji se po ovom §-u upućuje postupanje, po pravilu će o svim tim delima provesti jedinstven postupak i izreći jednu presudu po propisima, koji vrede za taj sud.

§ 21.

Sud, koji je nadležan za učinioca, nadležan je po pravilu i za podstrekača i pomagača kao i za prikrivače i jatake u istom krivičnom delu, bilo da se protiv njih postupa istovremeno ili odvojeno.

§ 22.

Sud, koji je po §§ 20. i 21. pozvan za postupak zbog krivičnih dela koja stoje u međusobnoj vezi, ili protiv okrivljenika koji su u vezi, može do glavnog pretresa po predlogu stranaka ili po službenoj dužnosti iz važnih uzroka ili iz obzira celishodnosti, saslušavši državnog tužioca, narediti, da se postupanje o pojedinim od tih krivičnih dela ili protiv pojedinog od okrivljenika odvoji i zasebno dovrši ili preda nadležnom sudu, a može narediti i razdvajanje svih krivičnih dela, tako da se o svakom za sebe postupa pred sudom, koji je za pojedino od tih dela nadležan.

U svakom takvom slučaju razdvajanja tužilac je dužan da se odmah izjasni, da li zahteva

produženje postupka i zbog ostalih dela, zbog kojih se isti okrivljenik tereti. Ako on zahteva to produženje, postupak će se zbog tih dela bez odlaganja produžiti i dovršiti; ne zahteva li to produženje, moći će on okrivljenika zbog tih dela goniti samo pod uslovima, pod kojima je dopušteno ponavljanje krivičnog postupka, obustavljenog pre glavnog pretresa (§ 361.).

Ako ta izjava ne obuhvata koje od krivičnih dela koje je bilo predmet sudskih izvidaja ili istrage, može okrivljenik zahtevati, da se tužilac izjasni i o tom krivičnom delu, inače se smatra, da je odustao od gonjenja zbog tog dela.

Protiv rešenja suda, koje se tiče razdvajanja postupka, nema mesta žalbi.

§ 23.

Ako je nadležni sud iz pravnih ili stvarnih razloga sprečen da postupa ili ako javna bezbednost, lakoća postupka ili druge naročite potrebe postupka zahtevaju, da se za krivično postupanje odredi drugi sud iste vrste, dužan je nadležni sud o tome izvestiti apelacioni sud, koji će po saslušanju višeg državnog tužioca odrediti drugi sud iste vrste svoga područja.

Isto pravo pripada Kasacionom Sudu za celu državu.

Protiv rešenja apelacionog suda, kojim određuje drugi sud, mogu se okrivljenik i tužilac žaliti Kasacionom Sudu u roku od tri dana.

§ 24.

O postojanju i opsegu vanoblasnosti u slučaju sumnje odlučuje Ministar Pravde na osnovu međunarodnih ugovora i prakse.

Dok ne stigne rešenje Ministra Pravde, protiv okrivljenika može se preduzimati samo ono, što je potrebno da ne pobjegne.

§ 25.

Sud je dužan po službenoj dužnosti da pazi na svoju stvarnu i mesnu nadležnost, u koliko zakon drukčije ne naređuje.

Pojedine procesne radnje nenadležnog sudi-je, koje se tiču pripremnog postupka, nisu bez vrednosti samo zbog toga, što ih je preduzeo nenadležni sud.

Kad preti opasnost zbog odlaganja, i nenadležan sud je dužan da preduzme sve one radnje, koje se u njegovom području imaju preduzimati. Nadležni sud poslužiće se tim radnjama, a ako bude potrebno, on će narediti da se te radnje poprave, dopune ili ponove.

§ 26.

Sukob o nadležnosti između sreskih sudova rešava onaj okružni sud, u čijem se području oni nalaze. Sukob o nadležnosti između sreskih sudova u području raznih okružnih sudova rešava apelacioni sud za svoje područje.

Sukobe između sreskog suda i sudijske pojedinca pri okružnom sudu kao i međusobne sukobe okružnih sudova o svojoj nadležnosti ili o nadležnosti dvaju sreskih sudova, koji su njima podređeni, rešava apelacioni sud za svoje područje.

Sukobe okružnih sudova i sukobe sreskih sudova u području raznih apelacionih sudova kao i sukobe apelacionih sudova rešava Kasacioni Sud.

Rešenja o sukobu pomenuti sudovi donose po saslušanju državnog odnosno višeg državnog ili vrhovnog državnog tužioca. Protiv njih nije dopušten naročiti pravni lek, kojim bi se zadržavalo produženje postupka.

Dok se spor o sukobu između sudova ne reši, dužan je svaki od njih preduzimati sve što je za postupak potrebno, a naročito je dužan preduzimati radnje, koje se ne mogu odlagati bez opasnosti.

§ 27.

Kasacioni Sud rešava sukob o nadležnosti između redovnih s jedne i vojnih ili upravnih sudova s druge strane.

GLAVA TREĆA

Isključenje i izuzeće.

§ 28.

Ne može kao sudija raditi lice:

1. koje je krivičnim delom oštećeno;
2. koje je s okrivljenikom ili oštećenikom ili sa braniocem ili tužiocem u bračnoj svezi, ili je rod po krvi u ushodnoj ili nishodnoj pravoj liniji do kog bilo stepena, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, a po tazbini do trećeg stepena zaključno, ili je s okrivljenikom ili oštećenikom u kućnoj zadruzi;
3. koje je okrivljeniku ili oštećeniku bilo kršten kum ili od njega kršteno bilo, ili koje od njih drugome decu krštava;
4. koje s okrivljenikom ili oštećenikom ili sa braniocem ili tužiocem stoji u odnosu tutora,

štićenika, staratelja, staranika, poočima, pomajke, posinka, poćerke, hranitelja i hranjenika;

5. koje je bilo svedok istog dela van službenog posla ili je u istom krivičnom predmetu bilo ispitano kao svedok ili je dalo veštačko mišljenje; i

6. koje je u istom predmetu radilo kao tužilac ili kao policijski činovnik ili kao branilac okrivljenika ili kao zastupnik privatnog učesnika ili privatnog tužioca.

§ 29.

Ne može suditi ni onaj, koji je u istom predmetu višio izviđajne ili istražne radnje u postupku pre glavnog pretresa, ili je sudelovao pri izricanju ramije presude, koja je povodom pravnog leka poništena.

Kao sudija kod viših sudova isključen je i onaj, koji je u istom predmetu kod nižih sudova radio kao sudija ili tužilac ili branilac.

§ 30.

Čim sudija sazna za koji od osnova za isključenje, predviđenih u §§ 28. i 29. dužan je odmah izvestiti svoga starešinu, a prekinuti svaki dalji rad u tom predmetu. Starešina naređuje zamenu. Ako se ovo desi starešini sreskog suda i ako je on jedini sudija u tom sudu, o tome on odmah izveštava nadležni okružni sud, koji naređuje zamenu.

§ 31.

Stranke mogu tražiti, da se sudija izuzme u slučajevima, predviđenim u §§ 28. i 29. kao i onda kad su u stanju pokazati takve činjenice, koje dovode u sumnju nepristrasnost sudije.

§ 32.

Zahtev stranke, da se sudija izuzme podnosi se onome sudu, čiji je on član. Zahtev mora biti potkrepljen razlozima koji dovođe do verovatnoće osnov, sa koga se izuzeće traži. Zbog sumnje u bespristrasnost sudije izuzeće se može tražiti do započinjanja glavnog pretresa u prvom stepenu, a kod višeg suda najdocnije na dvadeset četiri sata pre pretresa.

Ako se traži izuzeće celoga suda, zahtev se mora podneti najdocnije tri dana po primljenom pozivu za pretres u prvom stepenu a kod višeg suda najdocnije dvadeset četiri sata pre pretresa.

§ 33.

Zahtev za izuzeće odbaciće se kao nedopušten, ako je podnet kasno, ako nije naveden ni jedan osnov, sa koga se izuzeće traži, ili ako taj osnov ničim nije potkrepljen.

Ovako se postupa i u slučaju, kad se izuzeće traži očigledno u nameri, da se krivični postupak odugovlači.

Ovakav zahtev odbacuje sud. Sudija, čije se izuzeće traži, može sudelovati u ovome rešavanju. Ako se traži izuzeće istražnog sudije, naročito određenog sudije ili sreskog sudije, odbaciće takav zahtev sam taj sudija.

§ 34.

O zahtevu za izuzeće sudije osim slučajeva iz § 33. rešava isti sud, čiji je član taj sudija. Pri rešavanju on ne može sudelovati. Ako zbog traženog izuzeća ili inače u sudu nema dovoljnog

broja sudija za rešavanje, o tome rešava prvi viši nadležni sud.

Ako se traži izuzeće istražnog sudije, naročito određenog sudije ili starešine sreskog suda, o tome rešava nadležni okružni sud ili viši sud, koji je odredio naročitog sudiju.

Ako se traži izuzeće celog okružnog suda ili njegovog predsednika, o tome rešava nadležni apelacioni sud. Traži li se izuzeće celog apelacionog suda ili njegovog predsednika o tome rešava Kasacioni Sud.

U rešenju kojim se uvažuje zahtev za izuzeće, naznačiće se ujedno sudija ili sud kome se stvar radi daljeg postupanja poverava.

Pre rešenja saslušaće se sudija, čije se izuzeće traži. Ako on izjavi, da je zahtev za izuzeće osnovan, nije potrebno donositi nikakvo rešenje.

§ 35.

Čim sudija sazna za zahtev da se on izuzme, može on do rešenja zahteva da se izuzme preduzimati samo one radnje, koje ne trpe odlaganja.

§ 36.

Rešenje je pravnosnažno, ako se njime odobrava izuzeće. Protiv rešenja, kojim se izuzeće ne odobrava, bilo što je neosnovano, bilo što je nedopušteno, može se izjaviti žalba u roku od tri dana. Ako se ovakvo rešenje odnosi na sudiju na glavnom pretresu, može se ono pobijati samo pravnim lekom protiv presude (§§ 336. br. 5 i § 393. br. 2). Viši sud kazniće žalioca ili njegova zastupnika novčano do hiljadu dinara, ako je zahtev za izuzeće podnet očigledno iz obesti ili u nameri da se postupak odugovlači.

§ 37.

I ako stranke ne traže izuzeće, nadležni sud je dužan da rešava o tome i onda, kad sam sudija izvesti sud o kakvom osnovu, koji može da opravda njegovo izuzeće ili kad se javi sumnja o tome, da li taj sudija treba po samome zakonu da bude isključen.

§ 38.

Za isključenje zapisničara vrede naređenja §§ 28. i 29. a za izuzeće § 31.

O njegovom isključenju ili izuzeću rešava onaj sud ili sudija, kod koga on kao zapisničar radi. Ovo je rešenje pravosnažno.

GLAVA ČETVRTA-

STRANKE.

I. Državno tužništvo.

§ 39.

U nadležnost rada državnog tužioca kod okružnog suda dolazi:

1. pokretanje izviđaja i istrage kod svih krivičnih dela, za koja se goni po službenoj dužnosti, kad za njih sazna;

2. podizanje optužnice i njeno zastupanje na glavnom pretrešu;

3. razmatranje spisa, koje sreski sud šalje okružnom sudu povodom podnetog pravnoga leka (§ 397. od. 2.);

4. da sam lično ili preko svoga zamenika ili zastupnika sudeluje u postupku kod sreskih sudova;

5. upotreba pravnih lekova u slučajevima, koje zaken dopušta, protivu sudskih odluka, za koje nađe da nisu donete u smislu zakona; i

6. da se stara u opšte za sve vreme postupka, da se svaka nepravilnost otkloni i da se odugovlačenje postupka spreči.

§ 40.

Viši državni tužilac kod apelacionog suda pozvan je da sudeluje u postupku, koji se vrši pred ovim sudom onako, kako je to bliže ovim zakonom predviđeno. On može sam lično ili preko svoga zamenika da uzme učešća u svakoj stvari u postupku kod okružnog suda ili da iz važnih razloga pojedine radnje poverava drugome članu državnog tužništva u mesto onoga, koji je inače po zakonu nadležan.

§ 41.

Vrhovni državni tužilac kod Kasacionog Suda pozvan je da sudeluje u postupku koji se vrši pred ovim sudom onako, kako je to bliže ovim zakonom predviđeno.

Vrhovni državni tužilac može po službenoj dužnosti ili po nalogu Ministra Pravde podneti zahtev za zaštitu zakona protiv pravnosnažnih odluka i postupka krivičnih sudova kojima je zakon povređen (§§ 357. i 410, od. 2.).

U tom cilju će državni tužioci dostaviti višem državnom tužiocu sve one slučajeve, za koje misle da je upotreba tog pravnog sredstva pogodna, a ovaj će odlučiti, da li ih treba poslati vrhovnom državnom tužiocu.

§ 42.

Državni tužioci pri okružnim sudovima su neposredno podređeni višim državnim tužiocima, a ovi kao i vrhovni državni tužilac Ministru

Pravde. Članovi državnog tužništva su nezavisni od suda pri kom su postavljeni.

Zamenici vrhovnog državnog tužioca, viših državnih tužilaca i državnih tužilaca, kad ove zamenjuju, ovlašćeni su za sve službene radnje, za koje su ovi ovlašćeni.

§ 43.

Državni tužioci čine svoje predloge usmeno ili pismeno. O svakom predlogu ima se doneti sudska odluka. Na isti način daju oni izjave o predlozima okrivljenikovim ili o pitanjima, koje postavlja sud.

Državni tužilac ne može prisustvovati većanju suda, izuzevši kad se tiče odluke za pomilovanje.

§ 44.

Državni tužilac mora u svakom slučaju, kad je krivično delo učinjeno, da pokrene krivično postupanje, osim u koliko po njegovom uverenju delo koje je predmet krivičnog postupka, nije krivično delo ili kad nema dokaza, potrebnih za uspešno vođenje krivičnog postupka.

Ako je državni tužilac odbacio prijavu bez daljih izviđaja ili po izvršenju ovih, dužan je o tome izvestiti oštećenika.

§ 45.

Mesna nadležnost državnog tužioca određuje se prema zakonskim naređenjima, koja vrede za nadležnost onoga suda, kod koga se on nalazi.

U hitnim slučajevima dužan je i nenadležni državni tužilac da izvrši sve radnje u svom

okrug u koje spadaju uopšte u delokrug rada državnog tužioca.

O ovome izvestiće se što pre nadležni državni tužilac.

§ 46.

Sukob nadležnosti između državnih tužilaca rešava viši državni tužilac.

Ako sukob postoji između više državnih tužilaca, koji se nalaze u područjima raznih apelacionih sudova, o tom sukobu rešava vrhovni državni tužilac.

§ 47.

Opštinske, policijske i sve druge državne vlasti dužne su odmah i tačno izvršivati naredbe i molbe, koje im bude uputio državni tužilac i koje ulaze u krug njegovog službenog rada.

U slučajevima preke potrebe može državni tužilac pozvati u pomoć oružanu silu bez posredovanja ikoje druge vlasti.

§ 48.

Ne može kao član državnog tužništva u krivičnom postupku raditi onaj, kod koga se nađe koji od osnova, pomenutih u § 28. br. 1.—5. zaključno.

Isključen je zatim član državnog tužništva i onda, ako je u istom delu ranije radio kao sudija, branilac ili kao zastupnik privatnog učesnika ili privatnog tužioca.

§ 49.

Oštećenik i okrivljenik mogu i van slučajeva predviđenih u § 48. tražiti izuzeće koga

člana državnog tužioštva, ako iznesu takve činjenice, koje dovode u sumnju njegovu bespristrasnost.

Zahtev za izuzeće koga člana državnog tužioštva podnosi se njegovom nadležnom starešini, koji o tome rešava, a u slučaju potrebe po saslušanju dotičnog člana državnog tužioštva.

§ 50.

Čim koji član državnog tužioštva sazna za koji od osnova za isključenje, predviđenih u § 48., dužan je prekinuti svaki dalji rad u tome predmetu, poveriti dalji postupak svome zamenu i o tome izvestiti svog starešinu. Viši državni tužilac u sličnim slučajevima takođe određuje svoju zamenu i o tome izveštava Ministra Pravde.

Žalbe stranaka protiv rada državnog tužioca koji bi po zakonu imao biti isključen, podnose se višem državnom tužiocu; njegovo je rešenje pravnosnažno. Žalbe protiv rada višeg državnog tužioca podnose se Ministru Pravde. Do rešenja niti se obustavlja postupak niti je bez vrednosti rad, koji je izvršio državni tužilac ili viši državni tužilac.

II. Privatni tužilac i privatni učesnik.

§ 51.

Kod krivičnih dela, za koja se goni po privatnoj tužbi, privatni tužilac može se obratiti usmeno ili pismeno sudu sa zahtevom da se postupak započne.

Privatni tužilac u ostavljenom mu roku podiže optužnicu i zastupa je na glavnom pretresu, a od nje u svako doba može odustati. Ako u o-

stavljenom roku ne podigne optužnicu ili ne dođe na glavni pretres ili na ovom ne stavi konačni predlog, smatra se da je odustao od gonjenja (§ 361. od. 2.).

Državni tužilac može uvek, kad nađe da to traži javni interes, na zahtevanje privatnog tužioca zastupati ga na glavnom pretresu i činiti predloge.

Ako privatni tužilac umre, pošto je sudu predao optužnicu, njegov bračni drug, njegova deca ili roditelji imaju pravo, da za tri meseca po njegovoj smrti produže postupak, dajući o tom izjavu usmeno ili pismeno sudu. Ne predadu li oni u ostavljenom im roku te izjave, postupak se obustavlja. O smrti privatnog tužioca i o izjavi pomenutih lica, datoj radi produženja postupka, obavestiće se okrivljenik.

U slučaju privatne tužbe, koju je podneo uvređenik, može okrivljenik do završetka pretresa pred sudom prvog stepena protivutužbom tražiti, da sud sudi tužioca koji mu je uvredu povratio. O obadvema tužbama izreći će se presuda istovremeno.

§ 52.

Privatni učesnik ima ova prava:

1. da državnom tužiocu i sudiji u toku izviđaja i istrage pruži sva sredstva u cilju pronalazjenja krivca ili u cilju potkrepljenja traženja naknade štete;

2. da razgleda spise, no u toku izviđaja i istrage samo onda, ako to nije štetno po interese postupka;

3. da stavlja pitanja optuženiku, svedocima veštacima ili da dobije i reč za vreme glavnog pretresa radi drugih svojih opazaka i da na kra-

ju glavnog pretresa, posle završne reči državnog tužioca, dobije reč radi potkrepljenja svojih zahteva kao i radi podnošenja predloga, o kojima hoće da se odluči u presudi. Na glavni pretres poziva se i privatni učesnik uz napomenu, da će se glavni pretres održati, ako on i ne dođe, i da će se njegov zahtev pročitati.

§ 53.

Kod krivičnih dela, za koja se goni po službenoj dužnosti, ako državni tužilac neće da preduzme gonjenje, privatni učesnik može u roku od osam dana, računajući od dana prijema rešenja državnog tužioca o odbijanju da preduzme gonjenje, sam pokrenuti krivično postupanje.

Ako državni tužilac odustane od gonjenja ili od optužnice u toku postupka, privatni učesnik može gonjenje sam produžiti i podići optužnicu ili ostati pri podignutoj optužnici. Ako je privatni učesnik prisutan lično, dužan je odmah da se izjasni usmeno ili pismeno hoće li da produži gonjenje i da podigne optužnicu ili ako je ova podignuta, da pri njoj ostane, u protivnom će sud obustaviti dalje postupanje. Ako privatni učesnik nije prisutan, dužan je svoju izjavu o ovome dati u roku od osam dana, računajući od dana, kada je primio pismeni izveštaj suda o odustanku državnog tužioca, ako zakon drukčije ne naređuje (§ 219. od. 4.).

Ako privatni učesnik u ovom ostavljenom roku ne preduzme gonjenje ili po svršenim izviđajima ili istrazi ne podigne optužnicu ili ako od ove odustane, sud obustavlja krivično postupanje.

Privatni učesnik, koji nije obavešten o tome da je državni tužilac odustao bilo od gonjenja

bilo od optužnice, može svoju izjavu dati u roku od tri meseca, pošto je postupak obustavljen.

No ako se za krivično delo može goniti samo po predlogu oštećenikovom, može ovaj kao privatni učesnik u mesto državnog tužioca dići i zastupati tužbu samo onda, ako je stavio taj predlog u roku propisanom po krivičnom zakonu.

§ 54.

U slučajevima, u kojima privatni učesnik dolazi na mesto državnog tužioca, ima on ista prava koja ima i državni tužilac, izuzevši ona prava, koja proističu iz karaktera državnog tužništva kao javne vlasti. Naročito ima on pravo, sve dokle krivično postupanje traje, podnositi sudu dokaze kao i sva druga sredstva, kojima se njegova tužba potkrepljava. Isto tako može tražiti da rasmatra spise izviđaja i istrage. Na glavnom pretresu, da bi obrazložio svoju tužbu, može se privatni učesnik poslužiti svim pravima, koja inače ima i državni tužilac.

Ako privatni učesnik kao tužilac ne dođe na glavni pretres ili ako na njemu ne podnese konačne predloge, smatraće se da je odustao od optužbe (§ 361. od, 2.).

§ 55.

Maloletnici koji su po krivičnom zakonu ovlašćeni da samostalno podnesu privatnu tužbu, ovlašćeni su i da se kao privatni učesnici pridruže krivičnom postupku. Maloletne privatne tužioce, koji po krivičnom zakonu nisu sposobni da samostalno podnose privatnu tužbu, maloletne privatne učesnike, koji nisu sposobni da se pridruže krivičnom postupku, i lica, koja nisu sposobna za pravne poslove, kao i korporacije i

društva zastupaju pri podnošenju i zastupanju tužbe u toku krivičnog postupka njihovi zakonski zastupnici odnosno lica, koja ih zastupaju i u građanskim parnicama.

Privatni tužilac i privatni učesnik, kao i njihovi zakonski zastupnici, mogu svoju stvar voditi preko opunomoćenika, u koliko nisu dužni da lično prisustvuju pri preduzimanju pojedinih radnji.

Kad sud nađe za potrebno, može naložiti privatnom tužiocu ili privatnom učesniku, koji je odsutan od mesta suda, da imenuje opunomoćenika, koji u tom mestu stanuje, a može od obojice tražiti da uzmu pravnog zastupnika.

§ 56.

U svima slučajevima, u kojima privatni učesnik preduzima gonjenje i dolazi na mesto državnog tužioca, u javnom interesu može se državni tužilac uvek uveriti kako teče postupak, može spise čitati, a može u svako doba i sam preuzeti gonjenje i zastupanje optužnice.

III. Odbrana.

§ 57.

U postupku za krivična dela okrivljenik može imati branioca u svako doba.

Za okrivljenika mogu branioca uzeti njegovi zakonski zastupnici, braćni drug ili ma ko od krvnih srodnika u ushodnoj ili nishodnoj pravoj liniji.

§ 58.

Branioci mogu biti advokati, javni beležnici, profesori prava na univerzitetu kao i lica,

osposobljena za advokate, javne beležnike i sudije, ako nisu u aktivnoj državnoj službi.

Čim je okrivljenik uzeo sebi branioca, dužan je o tome da izvesti sud. Isto to вреди i za njegovog zakonskog zastupnika, bračnog druga i krvne srodnike iz § 57.

Branilac može zastupati okrivljenika u slučajevima koje je zakon predvideo, ili na osnovu izrečnog punomoćija.

§ 59.

Pri prvom ispitu okrivljenika kao i pri saopštenju naredbe o pritvoru dužan je istražni sudija da obavesti okrivljenika, da on ima pravo ako hoće, sebi da uzme branioca.

§ 60.

Kod svih zločinštava, za koja je u krivičnom zakonu kao najveća mera predviđena robija ili zatočenje preko pet godina, okrivljenik mora imati branioca, čim je otvorena istraga ili predana neposredna optužnica. Ovo вреди i onda, kad je po zakonu sudu ostavljen izbor između pomenutih kazni i koje druge kazne. Ako okrivljenik nema branioca, ovaj će mu se postaviti po službenoj dužnosti.

Isto će se tako po službenoj dužnosti postaviti branilac i onome, koji je okrivljen za ma koje zločinstvo ako je maloletan ili je nem ili gluv ili je tako bolestan da nije u stanju sam sebe braniti.

Ako okrivljenik prema svojim imovinskim prilikama ne može da podmiri troškove odbrane, odrediće mu na zahtev sud branioca kao zastupnika siromašnih radi opravdanja izjavljenih pravnih lekova, i radi obrazloženja izjavljenog

prigovora protiv optužnice kao i radi odbrane na glavnom pretresu. Ovo ne važi za postupak pred sreskim sudom. Ako se branilac siromašnih određuje iz reda advokata, on će se uzeti iz spiska, koji će sud utvrditi u sporazumu sa odborom advokatske komore.

§ 61.

I pre otvaranja istrage može se okrivljeniku postaviti branilac bilo za sve vreme, bilo samo za izvestan deo postupka, ako se nađe da to naročita potreba iziskuje.

§ 62.

Za branioca se postavlja jedan od advokata, koji živi u mestu suda načinom koji će se propisati Uredbom. Isto tako mogu za branioca biti postavljena i druga lica, pomenuta u § 58. od. 1. i aktivne sudije, ako u mestu suda nema dovoljno advokata.

Advokati, javni beležnici i sudski činovnici, osposobljeni prema § 58., moraju se primiti odbrane, kad ih sud za to odredi. Ostali državni činovnici, osposobljeni prema § 58., mogu se toga primiti, ako hoće i ako im starija vlast dopusti. Ovo odobrenje nije potrebno, ako su s okrivljenikom u srodstvu, označenom u § 28. br. 2.

§ 63.

Za vreme izviđaja kao i za vreme istrage okrivljeniku branioca postavlja istražni sudija. Posle predate optužnice branioca postavlja predsednik veća ili sudija pojedinac.

Postavljanje branioca po službenoj dužnosti ne вреди, ako jedno od lica, pomenutih u §

57. od. 2., posle toga uzme drugoga branioca i ovaj se odbrane primi.

§ 64.

Branilac, koji je po službenoj dužnosti postavljen, može samo iz opravdanih razloga tražiti da bude smenjen. O tome rešava sud, koji je branioca i postavio.

§ 65.

Više okrivljenika mogu imati zajedničkog branioca samo onda, ako to ne stoji u suprotnosti sa interesima odbrane.

Jedan okrivljenik može imati više branilaca.

§ 66.

Branilac ima pravo da razmatra spise izviđaja, istrage i sve priloge. Isto tako ima pravo da vidi u izviđaju i istrazi pribavljene predmete, koji služe kao dokaz.

Braniocu se neće dopustiti razmatranje spisa izviđaja i istrage ili jednog dela spisa samo onda, kad to interes postupka nalaže. Ali se braniocu nikad i nikako ne sme zabraniti, da razmatra zapisnik o saslušanju okrivljenikovom, veštačko mišljenje, kao i sve druge zapisnike i spise koji se odnose na radnje, kod kojih je braniocu dopušteno da prisustvuje.

Posle završene istrage ili, ako ove nije bilo, posle predate optužnice, braniocu se ni u kom slučaju ne može zabraniti razmatranje svih spisa.

§ 67.

Okrivljenik koji se nalazi u pritvoru ili istražnom zatvoru, ima pravo da sa svojim braniocem opšti pismeno i usmeno.

Ako interes istrage nalaže, a naročito ako postoji osnovana bojazan, da okrivljenik zloupotrebljava opštenje s braniocem, sudija će narediti, da se pisma, koja okrivljenik piše braniocu ili branilac okrivljeniku, predaju pošto ih on prethodno pročita. Isto tako sudija može narediti i da okrivljenik s braniocem usmeno može govoriti samo u njegovom prisustvu.

Posle završene istrage ili, ako ove nije bilo, posle predate optužnice, okrivljenik ima pravo da sa svojim braniocem opšti slobodno i bez ičijeg nadzora.

§ 68.

Ako se braniocu ima šta da dostavi ili saopšti ili ako ima da se pozove ili za nešto izvesti, a okrivljenik ima više branilaca, smatra se da je to ispunjeno, ako je ta dostava saopštena, poziv ili izveštaj predat jednom braniocu.

§ 69.

Branilac ne može biti:

1 oštećenik, oštećenikov i tužiočev bračni drug i rođaci iz § 28. br. 2.;

2. ko je pozvan na pretres kao svedok, izuzevši da je oslobođen od dužnosti svedočenja, pa je izjavio da neće svedočiti.

GLAVA PETA

Zapisnici i sudske odluke.

§ 70.

O svakoj sudskoj radnji, koja se preduzme u toku krivičnog postupka van glavnog pretre-

sa, načiniće se zapisnik, i to odmah, kad se te radnje vrše, a ako to nije moguće, onda neposredno posle toga.

Pored sudije koji preduzima radnju, uvek će se uzeti i zapisničar koji piše zapisnik. Ako zapisničar nije državni službenik mora se prethodno zakleti.

U svakom zapisniku označiće se mesto i vreme kao i prisutna lica.

Pitanje će se unositi u zapisnik samo u toliko, koliko je to potrebno da se uzmogne razumeti odgovor. Bitna sadržina odgovora zapisuje se u obliku pripovedanja. Vlastite reči lica, koje se ispituje, uneće se u zapisnik samo onda, ako je važno za procenu same stvari, ili ako je verovatno, da će biti potrebno, da se taj zapisnik pročita na glavnom pretresu.

Sudija kazuje na glas šta će se uneti u zapisnik da to mogu čuti prisutna lica. Onome, koji se ispituje, dopušteno je da svoje odgovore kazuje sam u zapisnik. Ako ovo lice zloupotrebljava to pravo, može mu ga sudija oduzeti.

§ 71.

Zapisnik će se ispitanim ili inače prisutnim licima pročitati, a ako žele, mora im se dati da ga sami pročitaju. Zatim će se naznačiti u zapisniku, da je bio pročitao ili da ga pročitao kao i to da je odobren. Posle toga će ispitana lica potpisati zapisnik svojeručno ili ako su nepismena, potpisaće ih zapisničar, a ona će staviti obojeni lični otisak palca pored potpisa. Ako zapisnik iznosi više tabaka, ispitana lica staviće svoj potpis ili će ih zapisničar potpisati na svakom tabaku. Neće li ispitano lice da potpiše zapisnik ili da stavi otisak palca, uneće se to u zapisnik

kao i razlog za to. Na kraju zapisnika potpisao ga sudija, koji je radnju vršio. zapisničar i prisutni svedoci, ako ih je bilo.

§ 72.

U zapisniku se ne sme ništa važno izbrisati, dodati ili promeniti. Precrtana mesta moraju ostati čitka.

Sva preinačenja, popravke i dodaci unose se na kraju zapisnika, no i njih treba po propisu § 71. odobriti i potpisati.

Ako zapisnik ima više tabaka, prošiće se svi i krajevi konca će se zapečatiti sudskim pečatom.

§ 73.

Ako je pri preduzimanju koje istražne radnje potrebno prisustvo svedoka, pozivaće se samo punoletna i neporočna lica, koja u samom delu nisu zainteresovana. Ona su dužna dati svečano obećanje, da će tačno paziti na sve, što se pred njima bude radilo ili govorilo, kao i da se to verno unese u zapisnik, i da će do glavnog pretresa ćutati o svemu što budu saznala prilikom vršenja istražne radnje.

Za ove svedoke ne treba bez preke potrebe uzeti sveštena lica, lica u aktivnoj vojsci, državne činovnike ili druge javne službenike, kao ni lica, koja žive od nadnice.

§ 74.

Sudske su odluke: presude, rešenja i naredbe.

Odluke protiv kojih se može upotrebiti koji pravni lek ili kojima se kakav predlog ili zahtev odbija, moraju se pismeno obrazložiti..

Odluke se ne mogu na glavnom pretresu doneti pre no što se saslušaju stranke, u koliko to zakon drukčije ne naređuje.

Odlukama, koje se donose van glavnog pretresa, mora prethoditi usmena ili pismena izjava državnog tužioca, u koliko to zakon drukčije ne naređuje.

§ 75.

Ako ovaj zakon ne naređuje što drukčije (§ 76.), sudske odluke donosi jedan sudija (§ 8. od. 2. i 3.) ili sudijsko veće (§ 8. od. 3. i 4.) koji krivične predmete pretresaju u prisustvu zakletog zapisničara.

Veća su sastavljena:

1. kod okružnih sudova kao zbornih sudova iz trojice sudija, od kojih jedan predsedava, a ako se tiče glavnog pretresa zbog zločinstva, za koje krivični zakon (§ 1 od. 1.) predviđa smrtnu kaznu ili kaznu večitog lišenja slobode, iz petorice sudija, od kojih jedan predsedava;

2. kod apelacionih sudova iz trojice sudija, od kojih jedan predsedava;

3. kod Kasacionog Suda iz petorice sudija, od kojih jedan predsedava. No o sukobu nadležnosti u smislu § 27. kao i o zahtevu za zaštitu zakona, koji je upravljen protiv odluka kog veća Kasacionog Suda, rešavaće puna sednica Kasacionog Suda, koja je sastavljena od jedanaest sudija od kojih jedan predsedava, no u drugom slučaju ranije sudije ne mogu biti u toj sednici.

Odluke sudijskih veća donose se po većanju i glasanju, pri kojem broj sudija ne sme biti ni veći ni manji, no što je u ovom zakonu propisano.

Glasanje je usmeno. Mlađe sudije glasaju pre

starijih. Ako ima izvestioca, glasa on prvi. Predsednik veća glasa uvek poslednji.

Zakon o uređenju sudova naređuje, kako se obrazuju sudijska veća.

§ 76.

Pored slučajeva, predviđenih u §§ 344., 397., 418. i 424., odluka veća nije potrebna za rešavanja poslovnih predmeta, koja se tiču samo primanja znanju izvesnih objava ili saopštenja ili koja su namenjena saopštavanju odluka i upravnih akata drugim vlastima, dalje za rešavanje molbi za pravnu zaštitu, za posredovanje službenog saobraćaja sa stranim vlastima, za traženje i davanje dokaza o izvršenim dostavljanjima spisa ili dopunjavanja spisa kao ni za rešavanje poslovnih predmeta, koji se tiču obaveštaja što se daju drugim vlastima ili traže od ovih.

U ovakvim slučajevima izrađena rešenja sudija izvestilac predlaže na odobrenje predsedniku suda odnosno predsedniku veća Kasacionog Suda. Ako predsednik nije saglasan, prizvaće još jednog sudiju i sastaviti tako veće, koje će o tom odlučiti.

§ 77.

Ako zakon ne naređuje izrečno drukčije, za svaku je odluku veća potrebna apsolutna većina glasova.

Ako se glasovi podele na više od dva različna mišljenja, tako da ni jedno od ovih nema većine, pokušaće predsednik veća, da se razdvajanjem pitanja i ponavljanjem glasanja postigne apsolutna većina. Ostane li ovaj pokušaj bez uspeha, pribrajaće se glasovi, koji su za okrivljeni-

ka najnepovoljniji, onima, koji su za nj manje nepovoljni, sve dotle dok se ne postigne apsolutna većina.

Pojavi li se sumnja, koje je od dva mišljenja manje nepovoljno 'za okrivljenika, glasaće se napose o tome kao o prethodnom pitanju.

§ 78.

Najpre će se glasati o tome, da li je ili nije sud nadležan, da li je potreba da se postupak dopuni kao i o drugim prethodnim pitanjima. Ako većina glasova odluči, da se ima preći na odlučivanje o glavnoj stvari i pored nastale sumnje o prethodnom pitanju, dužni su i sudije, koji su ostali u manjini, da glasaju o glavnoj stvari.

Pri odlučivanju o glavnoj stvari odvajace se uvek pitanje, da li je optuženik kriv za delo, za koje se optužuje, od pitanja kakva će se kazna ili mera bezbednosti primeniti, pa će se o prvom pitanju glasati pre drugog pitanja.

Optužuje li se optuženik za više krivičnih dela, doneće se odluka o krivici ili nekrivici za svako pojedino delo.

Većanje i glasanje o kazni ograničiće se samo na ona dela, za koja je optuženik oglašen krivim. Pri ovom glasanju stoji sudijama, koji su se izjasnili za to da se optuženik oslobodava od optužbe za delo, za koje je optužen, na volju, da li će ili neće na osnovu odluke koja je doneta o krivici, glasati o kazni. Ne glasaju li oni o kazni, uzeće se kao da su pristali uz ono mišljenje ostalih sudija glasača koje je za optuženika najpovoljnije. O primeni mera bezbednosti glasaće sve sudije.

GLAVA ŠESTA

Saopštavanje sudskih odluka. Razmatranje i prepisivanje spisa.

§ 79.

Sud saopštava svoje odluke zainteresovanim licima koja su prisutna usmenim objavljivanjem, a odsutnima dostavljanjem odluka u vernom prepisu. Na zahtev zainteresovane stranke izdaće se prepis saopštene odluke, ako je saopštenje izvršeno usmeno.

Ako se ima da saopšti kakva odluka privorenom licu, onda će mu se ona pročitati ili dostaviti. Ako ne zna službeni jezik, prevešće se na njegov maternji jezik. Ovako će se postupiti i pri saopštenju drugih spisa.

Usmeno saopštenje ima se uvek naznačiti u zapisniku.

§ 80.

Odluke i drugi spisi saopštavaju se državnom tužiocu na taj način, što mu se dostavljaju u izvorniku. On je dužan u izvorniku da naznači, da ga je vidio i pročitao i da stavi datum. Ako zahteva, izdaće mu se i prepis.

§ 81.

Za postupak, po kome se vrši dostavljanje odluka i drugih spisa, vrede odgovarajući propisi zakona o građanskom sudskom postupku, u koliko to ovaj zakon drukčije ne naređuje.

§ 82.

Poziv za glavni pretres u prvom stepenu dostavlja se optuženiku lično.

Spisi, kod kojih od dostave okrivljeniku teče rok za pravni lek ili za prigovor protivu optužnice, dostavljaju se okrivljeniku lično ili zastupniku koga je on odredio.

Privatnom tužiocu i privatnom učesniku poziv za podnošenje optužnice i poziv za glavni pretres u prvom stepenu dostavlja se lično ili njegovom zastupniku, koga je on odredio. Na isti način dostavljaju mu se i spisi, kod kojih od dostave teče rok za pravni lek.

Ako koja od stranaka nastoji da izbegne lično dostavljanje, ma da je poznato mesto njenog bavljenja, odluka će se, koju bi joj trebalo dostaviti, predati predsedniku (načelniku) opštine, a izveštaj o tome prilepiće se na njen stan ili na prostorije, gde se ona poslom bavi i na opštinsku kuću.

§ 83.

Ako se dostava ima da izvrši u drugim slučajevima, osim pomenutih u § 82., pa se onaj, kome se ima dostaviti, ne nađe u svome stanu, predaće se spis kome od njegovih odraslih ukućana. Ako takvog ukućanina ne bude, predaće se spis predsedniku (načelniku) opštine, a izveštaj o tome metnuće se u stan ili u prostorije, gde se on poslom bavi, na vidno mesto ili, ako su stan ili ove prostorije zatvorene, prilepiće se na vrata.

Ne može li se doznati za stan ili prostorije, gde se poslom bavi lice kome se spis ima dostaviti, prilepiće se spis na opštinsku kuću i na sud, a ako je potrebno obznanice se i preko novina.

§ 84.

Ako se lice, kome se ima što da dostavi, nalazi u kom drugom sudskom srezu, umoliće se

sreski sud onoga mesta, gde se ono nalazi, da dostavu izvrši. Ovakó se postupa i s odlukama okružnog suda koje treba dostaviti u koji drugi sudski srez, a ne u onaj u kome je sedište okružnog suda.

U ovim slučajevima mogu zainteresovana lica predati pravne lekove ili prigovor protiv optužnice onome sreskom sudu, koji je bio umoljen da dostavu izvrši, a ovaj je dužan to u roku od dvadeset četiri sata poslati nadležnom sudu.

§ 85.

Sreski sudija, istražni sudija ili predsednik suda može u slučajevima koji nisu naročito u ovom zakonu predviđeni, dopustiti razmatranje ili prepisivanje pojedinih spisa svakome koji dokaže, da mu to treba radi svojih opravdanih interesa.

Ali se u isto vreme ovome zabranjuje da razmatrane ili prepisane spise objavljuje, u koliko je to protivno krivičnom zakonu ili zakonu o štampi.

GLAVA SEDMA

Rokovi.

§ 86.

Izjave mogu stranke dati pismeno ili usmeno. Usmeno se izjava daje zapisničkim saslušanjem kod suda, u koliko to zakon drukčije ne naređuje.

Kad je izjava skopčana sa rokom, smatra se da je data o roku, ako je pre no što rok istekne predata onome, koji je za njen prijem ovlašćen. Ako je izjava upućena sudu preko pošte prepo-

ručeno, smatra se da je istoga dana samom sudu predato.

Pismene se izjave mogu dostaviti sudu i brzojavnim putem. Bliže odredbe o ovome propisće se Uredbom o poslovnom redu.

§ 87.

Rokovi se računaju na sate, dane i mesece.

Rokovi na sate računaju se od onog sata, od koga rok počinje teći. Taj se sat ima naznačiti na spisu.

U rok se ne računa onaj sat ili onaj dan, od koga bi rok imao početi.

Ako poslednji dan roka pada u nedelju ili u koji državni praznik ili u dan kad sud ne radi, rok ističe protekom prvog narednog radnoga dana.

U jedan dan uzima se dvadeset četiri sata, a mesec se računa po kalendarskom vremenu.

§ 88.

Rokove, koje je ovaj zakon predvideo, ne mogu sudovi produživati, izuzev slučajeve, u kojima zakon to naročito dopušta (§ 326.).

GLAVA OSMA

Izvidaji.

§ 89.

Sve vlasti kao i njihovi organi dužni su prijaviti odmah državnom tužiocu u mestu nadležnog suda krivična dela, koja sami opaze ili koja im budu prijavljena ili za koja saznaju na koji drugi način, a za koja se goni po službenoj dužnosti.

Kad postoji opasnost zbog odlaganja, može se o učinjenom krivičnom delu izvestiti i onaj sreski sud, u čijem se srezu nalazi dotična vlast ili njen organ.

Pored prijave dužne su vlasti i njihovi organi starati se da se istovremeno sačuvaju i tragovi krivičnog dela kao i predmeti, na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično delo, i drugi dokazi.

§ 90.

Ko god dozna za kakvo krivično delo, za koje se goni po službenoj dužnosti, može to prijaviti pismeno ili usmeno. Pored državnog tužioca dužni su primiti prijavu i istražni sudija, sreski sudija kao i policijske vlasti, koji su dužni prijavu dostaviti državnom tužiocu.

O usmenoj prijavi uvek se sastavlja zapisnik.

§ 91.

Državni tužilac je dužan oceniti svaku prijavu o krivičnim delima za koja se goni po službenoj dužnosti. Tako isto on je dužan da preduzme sve što je potrebno, da se sačuvaju tragovi za koje sazna kod ovakvih krivičnih dela. Naposljetku, on ima da preduzme sve što je potrebno radi pronalaženja i prikupljanja osnova, pomoću kojih se može ući u trag nepoznatom učiniocu.

Ako je utvrđeno da prijavljeno lice nije navršilo sedamnaestu godinu, predaće prijavu odmah sudiji za mlade maloletnike na dalji postupak, izuzevši slučaj, predviđen u § 451. od. 5. st. 1. i § 452. od. 3. st. 2..

Ako su u bezimenim prijavama ili u prijavama koje dolaze od nepoznatih lica navedene i

takve okolnosti, sa kojih se može kao verovatno uzeti, da je učinjeno koje krivično delo, izvideće se i sve te okolnosti. Pri ovome će se postupiti tiho i štedeći, što je više moguće, čast i ugled osumnjičenih lica.

Kad dopre glas do državnog tužioca o krivičnom delu, za koje se goni po službenoj dužnosti, narediće on da se saslušaju sva ona lica, koja su taj glas rasprostrla i zatim će pomoću policijske vlasti ići glasu u trag sve do samog izvora odakle je potekao, uveravajući se koliko je moguće o njegovoj osnovanosti ili neosnovanosti.

§ 92.

Državni tužilac ima pravo zahtevati, da istražni sudija, sreski sud ili policijska vlast preduzme izviđaj radi dobavljanja potrebnih dokaza, da bi se započelo krivično postupanje protiv izvesnih lica ili da se prijava odbaci.

U svom će zahtevu on naznačiti uopšte smer, u kojem će se činiti izviđaji, kao i okolnosti koje hoće da se izvide. Tako isto može on izrekom naznačiti pojedine službene radnje, koje smatra potrebnima da se izvrše, a može naznačiti i pojedina pitanja, o kojima hoće da se izvesno lice sasluša. Naročito može on zahtevati izviđaj o tome, da li se stiču pretpostavke za primenu mera bezbednosti.

Za izvršenje ovih izviđaja istražni sudija i sreski sudija imaju ona prava i one dužnosti, koje ima istražni sudija u istrazi.

Privatni tužilac i privatni učesnik kao tužilac mogu za krivična dela, za koja su oni ovlašćeni pokrenuti postupak i za koja je nadležan okružni sud, predati svoj zahtev okružnom sudu

s predlogom da istražni sudija izvrši potrebne izvidaje.

§ 93.

Policijske vlasti su dužne i po podnetoj prijavi o učinjenom krivičnom delu produžiti pretходna izvidanja i naročito preduzeti sve, što je potrebno da se tragovi krivičnog dela sačuvaju i da se učinilac ili saučesnik ne sakrije ili ne pobegne, pa o svemu tome odmah da izveste državnog tužioca i nadležni sreski sud. Ako bi bilo bojazni, da će se tragovi krivičnog dela uništiti ili promeniti pre no što stignu predlozi ili naredbe državnog tužioca, policijska će vlast umoliti nadležni sreski sud, da preduzme potrebne sudske radnje. Radi razjašnjenja pojedinih okolnosti, važnih za krivičnu stvar, može policijska vlast svakoga pozvati i bez zakletve saslušati. O saslušanju se pravi zapisnik.

Nikada ne može policijska vlast preduzeti formalno saslušanje okrivljenika, svedoka i veštaka, a po pravilu ni druge izvidajne radnje.

Izuzetno može ona izvršiti uviđaj i pretresanje stana i lica (§ 139. od. 3. i 4.) u slučajevima neodložne potrebe, ako nema pri-ruci sudij-skog lica, pozvanog za vršenje tih izvidajnih radnja. Zapisnike o ovim radnjama policijska vlast odmah dostavlja istražnom sudiji sa obrazloženjem neodložne potrebe, i oni se mogu upotrebiti kao dokazno sredstvo samo onda, ako ih je istražni sudija, ispitavši potpunost, odobrio ili naredio obnovu ili dopunjenje postupka.

§ 94.

Istražni sudija dužan je dostaviti odmah državnom tužiocu svaku prijavu, koja do njega

dođe, o učinjenom krivičnom delu, za koje se goni po službenoj dužnosti. Bez predloga državnog tužioca može istražni sudija izvršiti samo one izviđajne radnje, koje nije moguće odložiti bez opasnosti za cilj krivičnog postupanja ili koje su vezane za izvesan zakonski rok. O onome, što je učinio, obavestiće državnog tužioca i očekivaće njegov dalji predlog.

§ 95.

Sreski sud je dužan po određenom obrascu prijaviti državnom tužiocu krivična dela, koja mu dođu do znanja, a za koja se goni po službenoj dužnosti. Ali on ima, ne čekajući predloge državnog tužioca, odmah započeti izviđaj i izvršiti sve za to potrebne radnje (§ 92. od. 1. i 3.), a naročito utvrditi godine osumnjičenog lica, ako je verovatno da nije navršilo sedamnaestu godinu.

U slučajevima, u kojima bi se izvršenjem izviđajnih radnja mogli uništiti tragovi učinjenog krivičnog dela ili onemogućiti ponovno razmatranje tako, da se te radnje za slučaj potrebe ne bi mogle obnoviti, sreski sud će preduzimati takve radnje samo onda, kad je s odlaganjem skopčana opasnost. Inače će sreski sud u prijavi, upravljenoj državnom tužiocu, upozoriti da je takva izviđajna radnja potrebna i postaraće se, da se tragovi dela sačuvaju dok ne dođe istražni sudija ili njegov zahtev da se izviđajna radnja izvrši.

Zapisnike o izviđajima sreski sud poslaće što pre državnom tužiocu, a najdalje u roku od osam dana, ako je neko pritvoren, računajući taj rok od dana pritvaranja. U poslednjem slučaju državni tužilac će najdalje za tri dana, pošto primi spise izviđaja, pritvorenog osloboditi od go-

njenja ili će predati istražnom sudiji svoj predlog, koji se odnosi na osumnjičeno lice i na dalji postupak.

Privatnog tužioca i privatnog učesnika kao tužioca, ako su oni predložili izviđaje, istražni sudija će pazeći na propis § 108. od. 2. obavestiti o završenim izviđajima i pozvaće ih da u roku od osam dana podnesu optužnicu uz napomenu, da će se u protivnom smatrati, da su odustali od gonjenja.

§ 96.

Ako državni tužilac nađe da izviđaj nije potpun, tražiće da se dopuni. Ako je izviđaj potpun, državni tužilac će oceniti, da li ima dovoljno razloga da se otvori krivično postupanje protiv određenog lica. Nađe li da tih razloga ima, podneće predlog da se otvori istraga ili neposrednu optužnicu. U protivnom slučaju odbaciće prijavu naznačiv u kratko razloge za to, a spise izviđaja poslaće istražnom sudiji ili sreskom sudu, prema tome, ko mu je izviđajne spise poslao s napomenom, da nema osnova za gonjenje. U ovom slučaju će istražni sudija ili sreski sud obustaviti dalji izviđaj i osumnjičenika, ako je u pritvoru, odmah pustiti u slobodu. Ako je prijava potekla od oštećenika, državni tužilac će ga u roku od osam dana izvestiti o odbačaju prijave.

Za obustavljanje izviđaja, u koliko se tiče privatnog tužioca ili privatnog učesnika, vredi propis § 108. od. 2.

GLAVA DEVETA

Istraga.

§ 97.

Pre nego što određeno lice bude stavljeno pod optužbu, otvoriće se protiv njega istraga,

kada se goni za zločinstvo, za koje zakon propisuje smrtnu kaznu ili kaznu večite robije ili za koje je po zakonu sudu ostavljen izbor između pomenutih kazni i koje druge kazne.

U svim ostalim slučajevima ostavlja se oceni tužioca, da li će predložiti da se otvori istraga ili ne.

Cilj je istrage da se osnovi sumnje, izneti protiv određenog lica, i stanje stvari sudskim putem tako raščisti, da se na osnovu toga može odlučiti da li će se krivični postupak protiv toga lica obustaviti ili će se ono staviti pod optužbu.

§ 98.

Predlog da se istraga otvori podnosi se istražnom sudiji.

Tužilac je dužan u predlogu tačno da naznači krivično delo zbog koga, i lice, protiv koga predlaže da se otvori istraga.

Ako državni tužilac predloži da se otvori istraga, dostaviće istražnom sudiji i prijavu, dokazna sredstva, za koja je saznao, kao i spise izviđaja, ako je ovoga bilo. Smatra li državni tužilac za potrebno da se priberu podaci za primenu koje od mera bezbednosti, staviće predlog u tom smeru.

Ako istražni sudija ima razloga da ne usvoji tužiočev predlog, da se istraga otvori ili ako okrivljenik zahteva odluku suda, dužan je sudija odmah to neposredno saopštiti sudu i zahtevati da ovaj o tome donese svoje rešenje.

Istražni sudija će učestvovati u većanju ali ne i u donošenju rešenja. O toj sednici obavestiće se na vreme državni tužilac, da bi mogao dati svoje mišljenje pismeno ili usmeno.

Protiv rešenja suda da se ne otvara istraga nema mesta žalbi.

§ 99.

Istragu vodi po pravilu istražni sudija lično i neposredno. Nu može on zamoliti i sreske sudove da izvrše pojedine istražne radnje, kad se ove imaju preduzeti u kom drugom srezu, a ne u onom u kome je sedište okružnog suda.

Sreski sudovi su dužni odazvati se odmah njegovoj molbi. Ako se pri ovome pojavi potreba, da se pored istražne radnje, za koju je sreski sud umoljen, izvrši i koja druga istražna radnja koja s onom stoji u vezi ili iz nje proističe, dužan je sreski sud i te radnje neodložno izvršiti. Ako on nije nadležan za izvršenje te radnje, poslaće odmah molbu onoj vlasti koja je nadležna za izvršenje te radnje, a o tome će izvestiti istražnog sudiju. Pri izvršenju tih radnja vrede i za sreske sudove propisi, koji vrede i za istražnog sudiju. Istražni sudija može zamoliti i policijske vlasti i njene organe radi preduzimanja mera u cilju ubrzanja ili obezbeđenja istrage. Ove su dužne odazvati se odmah ovakvoj molbi.

§ 100.

Ako je istraga otvorena, dužan je istražni sudija po službenoj dužnosti, ne čekajući nikakve dalje predloge tužilačke, preduzimati sve one istražne radnje koje smatra potrebnima za utvrđivanje dela, učinioca i saučesnika i za prikupljanje i obezbeđenje dokaza, i to kako onih, koji govore protiv okrivljenika tako i onih koji služe u njegovu odbranu, kao i za utvrđenje pretpostavaka za primenu koje od mera bezbednosti.

§ 101.

Tužilac može za sve vreme istrage stavljati predloge istražnom sudiji da se izvrše pojedine istražne radnje. Ako istražni sudija nađe razloga da ne usvoji predlog, dužan je da zatraži o tome rešenje suda.

Državni tužilac ne sme sam izvršivati istražne radnje, inače su one bez vrednosti.

§ 102.

Državni tužilac može uvek tražiti da mu se pošalju spisi istrage. Tužilac može uvek pregledati spise istrage.

Okrivljenik se izveštava o toku i uspehu istrage za vreme njegovog saslušanja.

§ 103.

Tužilac i branilac ne mogu po pravilu prisustvovati ispitu okrivljenika i svedoka.

Tužilac, okrivljenik, kao i njegov branilac mogu prisustvovati ispitu svedoka u slučaju, kad je verovatno da ovi neće moći doći na glavni pretres. Stranke i njihovi zastupnici mogu o ovom slučaju stavljati predloge, a mogu svedocima i upućivati pitanja.

Tužilac, branilac i okrivljenik, ako nije u istražnom zatvoru, mogu prisustvovati sudskom uviđaju, pretresanju stana, uzapćenju stvari, istraživanju i uzapćenju pisama i drugih hartija, kao i saslušanju veštaka, a mogu veštacima i upućivati pitanja. Istražni sudija je dužan u ovom cilju izvestiti tužioca, okrivljenika i njegovog branioca o vremenu i mestu izvršenja ovih radnja, izuzevši slučaj u kome je s odlaganjem skopčana opasnost.

§ 104.

Ako je krivično delo ostavilo za sobom tragova, istražni sudija će ih odmah izvideti i utvrditi uviđajem ili na koji drugi shodan način.

Predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično delo i koje je okrivljenik ostavio za sobom na mestu učinjenog dela, kao predmeti koji će se imati okrivljeniku ili svedoku pokazati da ih poznaju, ili koji bi na koji drugi način mogli poslužiti za dokaz, i nalaziti, koji se po krivičnom zakonu imaju oduzeti, zaviće se u naročiti omot, zapečaćeni sudskim pečatom, ili će se svaki od njih obeležiti naročitim sudskim znakom.

§ 105.

Pri saslušanju oštećenika, istražni sudija pozvaće ga da naznači štetu, prouzrokovanu krivičnim delom. Ako oštećenik ne zna ili ne može pouzdano da naznači štetu ili ako je očigledno da precenjuje svoju štetu, njena će se veličina utvrditi ili svedocima ili veštacima, i to naročito onda, kad od količine štete zavisi pravna ocena dela ili mera kazne ili dosuđenje naknade štete.

§ 106.

Kad u toku istrage stignu za istragu važna pisma, zapisnici ili podnesci na stranom jeziku, istražni sudija će narediti da ih zakleti tumač prevede, a zatim će ih zajedno s prevodom pridružiti spisima istrage.

§ 107.

Ako se ko, izuzevši državnog tužioca (§ 242), za vreme vršenja kakve radnje u istrazi, i posle opomene istražnog sudije, neuljudno vlada ili narušava red, može ga istražni sudija kazniti novčanom kaznom do hiljadu dinara ili zatvorom do deset dana.

U slučaju potrebe može sudija onoga, koji remeti red i udaljiti s mesta, na kome se istražna radnja preduzima. Prema okrivljeniku, koji je u istražnom zatvoru, može istražni sudija zbog nepristojnog vladanja ili narušavanja reda, izreći disciplinsku kaznu (§ 127.).

Zastupnike stranaka, veštake i prisutne sudske svedoke može istražni sudija za ovakvo vladanje kazniti samo novčanom kaznom do hiljadu dinara.

Svaku ovakvu naredbu dužan je istražni sudija odmah po službenoj dužnosti dostaviti sudu koji će izrečenu kaznu odobriti, poništiti ili ublažiti. Do rešenja suda obustavlja se izvršenje naredbe istražnog sudije. Protiv ovoga rešenja suda nema mesta daljem pravnom leku.

§ 108.

Istražni sudija obustavlja rešenjem istragu i pre njenog završenja, čim tužilac povuče svoj zahtev za gonjenje ili kad tužilac po završenoj istrazi izjavi da nema osnova za dalje gonjenje.

Van ovoga slučaja, a osobito kad privatni učesnik u mesto državnog tužioca ili privatni tužilac preduzme gonjenje, a istražni sudija ne primi njegov predlog za produženje postupka već traži odluku suda, može se istraga obustaviti samo rešenjem suda.

O obustavljenoj istrazi obavestiće se tužilac, privatni učesnik i oštećenik, koji nije već pre izrekom izjavio da se ne pridružuje krivičnom postupku, i okrivljenik. Ako je ovaj u istražnom zatvoru, pustiće se odmah u slobodu.

Okrivljeniku će se na njegov zahtev izdati uverenje o tome, da protiv njega ne stoji ništa, zašto bi se imao dalje sudski goniti. Ako se oštećenik nije pridružio postupku, izdaće mu se, na njegov zahtev potvrda o tome, da je istraga obustavljena.

Protiv rešenja suda, kojim se obustavlja istraga, može državni tužilac, privatni tužilac i privatni učesnik kao tužilac podneti žalbu apelacionom sudu.

§ 109.

Istraga se završuje, kad istražni sudija nađe da je sve ono; što je u toku istrage učinjeno, dovoljno, da se može odrediti glavni pretres ili obustava postupka.

Po završenoj istrazi dostaviće istražni sudija spise istrage državnom tužiocu. Ovaj je dužan u roku od osam dana, po prijemu spisa, da podnese predlog da se istraga dopuni, ako drži da stvar još nije zrela za rešavanje, ili da podnese optužnicu, u koliko ne bi našao da nema osnova za dalje gonjenje (§ 108. od. 1.).

Istražni sudija dužan je izvestiti privatnog tužioca i privatnog učesnika kao tužioca o završenoj istrazi, pozivajući ga da u roku od četrnaest dana podnese optužnicu i upozoravajući ga, da će se, ako se ne bude držao toga roka, smatrati da je odustao od gonjenja i da će se zbog toga obustaviti istraga. I privatni tužilac i privatni učesnik kao tužilac može u istom roku staviti predlog da se dopuni istraga.

Ako istražni sudija ima razloga, da ne pristane na predlog tužiočev, da se istraga dopuni, tražiće o tome rešenje suda. Sud može rešiti da se taj predlog odbije ili odobri. Ako se ovaj predlog odbije, teći će novi rok za podnošenje optužnice od osam odnosno četrnaest dana, računajući od dana kada je to rešenje suda saopšteno tužiocu. I u ovom slučaju važi za privatnog tužioca i privatnog učesnika kao tužioca treći odeljak ovoga paragrafa.

§ 110.

Ako se istraga obustavlja zbog neuračunljivosti, odrediće sud usmeni pretres radi izviđaja o tome, ima li mesta primeni mera bezbednosti po krivičnom zakonu.

Na pretres će sud pozvati okrivljenika, njegovog branioca i zakonskog zastupnika, a ako ovog nema, njegovog bračnog druga i roditelja, pa će po saslušanju ovih i državnog tužioca, ako se utvrdi da je okrivljenik opasan po javnu bezbednost, doneti rešenje, da se uputi u zavod za čuvanje ili lečenje, ako ne bi bilo dovoljno stavljanje pod zaštitni nadzor.

Protiv ovoga rešenja ima državni tužilac, okrivljenik i njegov zakonski zastupnik odnosno bračni drug i roditelj pravo žalbe apelacionom sudu.

GLAVA DESETA.

POZIV, DOVOĐENJE, PRITVOR I ISTRAŽNI ZATVOR OKRIVLJENIKA.

I. Poziv i dovođenje.

§ 111.

Gde zakon drukčije ne naređuje, okrivljenik se najpre poziva samo na ispit.

Pozivanje se vrši dostavljanjem zatvorenog pismenog poziva. Ovaj sadrži: ime sudske vlasti koja poziva i pozvanoga, predmet ispita, mesto, dan i sat gde i kada ima doći, upozoravanje na to, da će u slučaju izostanka biti doveden i naposljetku službeni pečat i potpis službenika one vlasti koja poziva.

§ 112.

Naredba da se okrivljenik dovede izdaje se:

1. ako postoji koji od zakonskih osnova za pritvor (§ 113.);
2. ako uredno pozvani okrivljenik nije došao, a svoj izostanak dovoljnim razlozima nije opravdao.

Naredba za dovođenje izdaje se pismeno i u nju se unosi ime okrivljenika, koji se ima dovesti, krivično delo i uzrok sa koga se naređuje dovođenje, kao i pečat i potpis vlasti koja naređuje dovođenje.

Onaj organ, koji dostavlja naredbu za dovođenje, dužan je, ako to potreba zahteva, okrivljenika da dovede i upotrebom sile.

Protiv lica aktivne vojske ili žandarmerije ne može se izdati naredba za dovođenje, nego će se zamoliti nadležna vlast da to lice sprovede.

II. Pritvor i istražni zatvor.

§ 113.

Istražni će sudija uvek pritvoriti lice, protiv koga se stiču osnovi sumnje zbog zločinstva, za koje zakon propisuje smrtnu kaznu ili kaznu večite robije ili za koje je po zakonu sudu ostavljen izbor između pomenutih kazni i koje druge kazne.

U slučaju kakvog drugog krivičnog dela, istražni sudija može narediti da se osumnjičeno lice pritvori:

1. kad je na samom delu zatečen;
2. ako se krije ili se spremalo za begstvo, ako je skitnica ili uopšte nepoznato, ako nema potrebnih isprava, ili ako postoje drugi važni razlozi, sa kojih se sumnja da će pobeći;
3. ako postoji osnovana bojazan da će istragu osujetiti ili otežati bilo time što nastoji uticati na svedoke, veštake i saučesnike, bilo time što nastoji uništiti tragove krivičnog dela;
4. kad osobite okolnosti opravdaju bojazan, da će osumnjičenik ponoviti krivično delo ili da će izvršiti pokušano ili da će učiniti delo kojim preći.

§ 114.

Slučajevi zaticanja na delu jesu:

1. kad neko učinioca ili saučesnika zateče pri samom izvršivanju krivičnog dela;
2. kad je neko kao očevidac odmah po učinjenom krivičnom delu uhvatio učinioca ili saučesnika;
3. kad je neko odmah iza učinjenog dela zatečen s oružjem ili s predmetima, koji proističu od krivičnog dela ili bar upućuju na njegovo učestvovanje u tom delu.

Na delu zatečenog može svaki uhvatiti. Ovaj je dužan uhvaćenog odmah predati istražnom sudiji, sreskom sudu ili policijskoj vlasti, koja se prva nađe, a ako to ne može učiniti, dužan je odmah o tome izvestiti jednu od pomenutih vlasti.

§ 115.

U svima slučajevima § 113. istražni sudija donosi o pritvoru pismenu naredbu (rešenje). U

naredbi se naznačuje osumnjičenik, krivično delo, zakonski osnov za pritvor i potpis istražnog sudije koji je naredio pritvor. Naredba o pritvoru mora se saopštiti osumnjičeniku, koji se pritvara u samom času pritvaranja, ili, ako to nije moguće, najdalje za dvadeset četiri sata od časa pritvaranja. -

Ako treba pritvoriti lice, koje je u državnoj, samoupravnoj ili kojoj drugoj javnoj službi, izvestiće se o tome njegov neposredni starešina odmah, a koliko je moguće i pre no što se pritvori. Ako pritvor bude ukinut, izveštava se i o ovom odmah.

§ 116.

Ako je s odlaganjem skopčana opasnost, tako da nije moguće ranije od nadležnog sudije zatražiti sudsku naredbu o pritvoru, i ne nadležan sudija kao i policijska vlast mogu narediti, držeći se propisa § 115., da se pritvori onaj, koji je sumnjiv da je učinio kakvo krivično delo u svima slučajevima, predviđenim u § 113., i to u cilju da se pritvoreni sprovede istražnom sudiji.

Sudija ili policijska vlast dužni su odmah a najkašnje za dvadeset četiri sata saslušati onoga, koji je pritvoren. Pritvorenik će se po saslušanju odmah pustiti u slobodu, ako nema zakonskog osnova da se i dalje zadrži u pritvoru. U protivnom slučaju sprovedeće ga najdalje za četrdeset osam sati po saslušanju istražnom sudiji.

§ 117.

Sreski sudija, koji je nadležan za izviđaje, može za pritvorenog osumnjičenika, ako i po saslušanju ostane sumnjiv da je učinio krivično delo, zbog koga se okrivljuje, i ako postoji koji

od osnova iz § 113., držeći se propisa § 115., narediti da ostane u pritvoru.

Ova se naredba s obrazloženjem ima odmah po saslušanju saopštiti osumnjičeniku usmeno. Ovo se uvodi u zapisnik. Ako osumnjičenik traži da se sprovede istražnom sudiji, sreski sudija je dužan predati ga istražnom sudiji najdalje u roku od četrdeset osam sati. Ne traži li on da se sprovede istražnom sudiji, protiv naredbe o pritvoru ima pravo žalbe nadležnom okružnom sudu u roku od tri dana. Ako se u ovom roku ne bi žalio, sreski će sudija naredbu o pritvoru poslati okružnom sudu u roku od dvadeset četiri sata. Okružni sud će dalje postupiti po § 119. od. 5. st. 3. i 4.

§ 118.

Istražni sudija je dužan svakoga, koji je pritvoren i sudu sproveden ili koji je po nalogu njegovom doveden, saslušati za dvadeset četiri sata. Ako to ne bude moguće, može se taj rok za ispit iz važnih uzroka, koje valja zabeležiti u ispitnom zapisniku, produžiti najviše za tri dana, računajući od časa, kad je pritvorenik sproveden sudu.

Istražni sudija dužan je odmah, čim osumnjičenika sasluša, odlučiti, da li će ga pustiti u slobodu, ili će protiv njega narediti istražni zatvor.

§ 119.

Istražni zatvor narediće se protiv okrivljenika, protiv koga i po saslušanju ostane osnovana sumnja da je učinio kakvo krivično delo i protiv koga ima koji od osnova navedenih u § 113. br. 2., 3. i 4. pošto se po predlogu državnog tužioca otvori istraga.

Protiv okrivljenika narediće se uvek istražni zatvor zbog zločinstva, za koje zakon propisuje smrtnu kaznu ili kaznu večite robije ili za koje je po zakonu sudu ostavljen izbor između pomenutih kazni i koje druge kazne.

O istražnom zatvoru istražni sudija donosi pismenu naredbu, koja sadrži bliža naznačenja o ličnosti okrivljenika, krivično delo i zakonski osnov za njegovo naređenje.

Ovu naredbu dužan je istražni sudija usmeno saopštiti okrivljeniku zajedno s razlozima. Ovo se unosi u zapisnik. Ako okrivljenik zahteva, predaće mu se ova naredba s razlozima i pismeno za dvadeset četiri sata.

Protiv naredbe, kojom se naređuje ili ukida pritvor ili istražni zatvor može se u roku od tri dana izjaviti žalba okružnom sudu. Ako u ovom roku protiv naredbe, kojom se naređuje pritvor ili istražni zatvor, ne bi bilo žalbe, istražni sudija će naredbu podneti sudu u roku od dvadeset četiri sata. Sud je dužan doneti svoju odluku u roku od dva dana od dana prijema žalbe ili naredbe. Protiv rešenja suda nema žalbe.

§ 120.

Vojna lica koja su za vreme mira u aktivnoj službi ili su privremeno pozvana na vežbu, mogu građanske nadležne vlasti za vreme, za koje su pozvane, pritvoriti ili protiv njih narediti istražni zatvor samo zbog zločinstva, koje su učinila pre stupanja u vojsku, ili kad nastane koji od slučajeva pomenutih u § 113. br. 3. Ako je rat objavljen ili je nastao, moći će se pomenuta lica, ako su pozvana na službu, pritvoriti ili staviti u istražni zatvor samo zbog zločinstva, za koje je po zakonu predviđena smrtna kazna ili kao

najveća mera robija ili zatočenje preko pet godina.

Ako je pritvoreno lice učinilo krivično delo, za koje je nadležan vojni sud, predaće se odmah, a najdalje za četrdeset osam sati, najbližoj vojnoj vlasti.

Ako je vojno lice za vreme mira učinilo krivično delo u društvu sa građanskim licem, primenjivaće se i prema njemu propisi ovoga zakona o pritvoru i istražnom zatvoru.

§ 121.

Pri svakoj pobuni, metežu ili pri kom drugom krivičnom delu, u kome učestvuje mnogo lica, ako se učinioци ne mogu odmah naći, mogu se pritvoriti svi, koju su u neposrednoj blizini bili, a sumnja se, da su učestvovali. Ali je istražni sudija dužan saslušati ih najdalje za tri dana, i zadržaćе se i dalje samo oni, protiv kojih se po zakonu može narediti istražni zatvor, a svi ostali odmah će se osloboditi.

§ 122.

Kad istražni sudija otiđe na mesto učinjenog zločinstva, da izvidi samo delo, može on svakome, za koga nađe da je to potrebno, zapovediti, da jedan ili dva dana ne sme nikud iz onoga mesta otići. Ko se ne pokori ovakvoj zapovesti, može ga istražni sudija pritvoriti u cilju saslušanja, a prema okolnostima i kazniti novčano do hiljarlu dinara.

III. Postupanje sa istražnim zatvorenicima.

§ 123.

Pritvor i istražni zatvor izvršuju se štedeći koliko je moguće ličnost i čast okrivljenikovu.

Pritvorenici i oni koji su u istražnom zatvoru smestiće se, koliko je to moguće, svaki za sebe u naročitu odaju. Ako je ovo nemoguće izvesti, paziće se na to, da u istu odaju ne dođu lica raznoga pola, učesnici istog krivičnog dela, nepokvareni ili mladi zločinci s pokvarenima i odraslima. Pri ovom razdeljivanju gledaće se takođe i na stepen njihove obrazovanosti i na vrstu krivičnog dela, za koje se okrivljuju, kao i na to da pritvorenici i oni koji su u istražnom zatvoru ne budu zajedno s već osuđenim licima.

Pritvorenik i onaj koji je u istražnom zatvoru trpeće samo ona ograničenja, koja su potrebna da ne može pobeći, da se spreče dogovori, koji bi bili škodljivi za istragu, i da se održi propisani red u zatvoru.

§ 124.

Pritvorenik i onaj koji je u istražnom zatvoru može o svom trošku nabavljati udobnosti koje odgovaraju njegovom položaju i njegovom imovnom stanju, u koliko se one ne protive cilju istražnog zatvora i ne remete kućni red. Naročito ima on pravo da se o svom trošku hrani, da n si svoje odelo i da se služi svojom posteljom. On može tako isto raditi i posao koji odgovara njegovom pozivu, a može se baviti i svojim redovnim poslom, ako se to ne protivi cilju pritvora ili kućnom redu.

§ 125.

Ako pritvorenik ili onaj koji je u istražnom zatvoru zahteva, da mu dođe lekar ili sveštenik njegove vere, koje sam izabere, ili ako bi ga želeli pohoditi rođaci ili lica, koja su s njim u poslovnim odnosima, ili s kojima se želi posaveto-

vati, dopustiće mu se to pod uslovima koje propisuje kućni red. Ovakvi pohodi biće samo u prisustvu koga sudskog lica, a može ih istražni sudija i sasvim zabraniti, ako bi prema okolnostima slučaja bilo bojazni, da bi iz njih mogla nastati kakva šteta za istragu.

§ 126.

Pritvorenik ili onaj koji je u istražnom zatvoru može sa znanjem istražnog sudije primiti ili drugima slati bizzojave, pisma i druge pošiljke. Ako ima bojazni, da prepiska može imati štetnih posledica za istragu, onda se ona može odaslati ili pritvoreniku predati tek pošto je istražni sudija pročitao i našao da te bojazni nema.

Nikada se ne može zabraniti olašiljanje molbe ili kojeg pravnog leka višim vlastima.

§ 127.

Pritvorenika ili lice, koje je u istražnom zatvoru, može istražni ili nadzorni sudija ili predsednik privremeno, ali nikad duže nego što najveća potreba zahteva, metnuti u okove samo onda, ako se silom protivi, ako druge draži i podstiče, ako je opasan za bezbednost drugih, ako je pokušao pobeći ili se spremao pobeći, kao i tada, kada se sumnja da će pobeći.

Za druge disciplinske prestupe kazni istražni ili nadzorni sudija ili predsednik suda disciplinskom kaznom prema krivici. Disciplinske kazne su: ograničenje hrane, tvrda postelja i usamljeni zatvor, kao i oduzimanje udobnosti.

§ 128.

Sreski sudija, predsednik okružnog suda ili sudija koga ovaj za nadzor odredi, dužni su bar

jedared nedeljno pohoditi iznenada pritvor odnosno istražni zatvor, koji je u njihovom području, uveriti se o tome kako se pritvorenici ili zatvorenici hrane, i pritvorenike i zatvorenike u odsustvu nadzornika pitati kako se snabdevaju i kako se s njima postupa. Ako pri ovome primećete kakve nepravilnosti, izdaće potrebna naređenja, da se one više ne ponove.

IV. Prestanak pritvora i istražnog zatvora.

Jemstvo.

§ 129.

Dužnost je svih vlasti koje učestvuju u krivičnom postupku nastojati, da pritvor i istražni zatvor traju što je moguće kraće vreme.

Pritvor i istražni zatvor ukida se čim nestane osnova, sa kojih su bili naređeni.

Istražni zatvor, koji je određen samo zbog osnovane bojazni da će se istraga osujetiti ili otežati (§ 113. br. 3.) može trajati dok ne budu saslušani dotični svedoci, veštaci ili saučesnici, odnosno dok se ne obezbede tragovi krivičnog dela, ali ni u jednom od ova dva slučaja ipak ne može trajati duže od dva meseca. U izuzetnim slučajevima i sa vrlo važnih uzroka može apelacioni sud na predlog državnog tužioca ili istražnog sudije produžiti ovaj zatvor najviše još za mesec dana. Kad protekne ovaj rok, istražni zatvor prestaje.

U slučaju da je istražni zatvor naređen sa koga od drugih osnova, i traje duže vreme, dužan je istražni sudija svaka dva meseca ispiti-vati, stoje li još razlozi istražnom zatvoru.

§ 130.

Za vreme istrage istražni sudija može ukinuti istražni zatvor samo s pristankom državnog tužioca. No u slučaju kad se tiče prestanka istražnog zatvora zbog proteklog roka, koji je određen u trećem odeljku § 129. ili zbog datog jemstva, nije ovaj pristanak potreban.

Ako se istražni sudija i državni tužilac u ovome ne slažu, dužan je istražni sudija odmah neposredno obratiti se sudu i od njega tražiti o tome rešenje.

U slučajevima gde pritvor ili istražni zatvor prestaje dokle još traje krivično postupanje, može istražni sudija tražiti od okrivljenika obećanje, da se do svršetka krivičnog postupanja neće udaljiti iz mesta svoga bavljenja, da se neće kriti i da neće istragu osujećivati. Ako okrivljenik ne održi ovo obećanje, staviće se u istražni zatvor.

§ 131.

Ako bi se okrivljenik imao staviti ili je već stavljen u pritvor ili istražni zatvor zbog bojazni ili sumnje da će pobeći (§ 113. br. 2.), može se ostaviti u slobodi ili se pustiti u slobodu, ako on sam ili mesto njega neko drugi pruži jemstvo uz obećanje pomenuto u trećem odeljku §-a 130.

Jemstvo se daje u gotovom novcu ili u takvim hartijama od vrednosti, koje državna blagajnica prima za jamčevinu. Ono se može sastojati u hipoteci na nepokretna dobra bilo okrivljenikova ili koga trećeg, kao i u prikladnim jemcima, koji se ujedno obvezuju kao platci prema naređenjima opšteg građanskog zakona.

Jemstvo uvek glasi na izvesan novčani iznos, koji određuje sud s obzirom na posledice kri-

vičnog dela, na lične odnose okrivljenikove, kao i na imovinu onoga, koji daje jemstvo.

§ 132.

Vrednost, određenu za jemstvo, sud će proglasiti propalom, ako okrivljenik pobegne.

Okrivljeniku, koji je pobegao, a nije postavio zastupnika, sud će postaviti zastupnika, kome će se dostaviti rešenje o proglašenju jemstva propalim.

Čim ovo rešenje steče pravnu snagu, izvršiće se kao i svaka druga presuda. Iz propale svote naplatiće se u prvom redu naknada štete, pro-uzrokovane krivičnim delom i troškovi krivičnog postupanja, a ostatak ulazi u Fond (§ 7.).

§ 133.

Ostavljeni u slobodi, i ako je dao jemstvo, staviće se u istražni zatvor, ako se za jemstvo sprema, ako na uredan poziv suda ne dođe, a izostanak ne opravda, ili ako se protiv njega, pošto je ostavljen u slobodi, javi koji od zakonskih uzroka, sa kojih mora biti stavljen u istražni zatvor. Čim okrivljenik u ovim slučajevima bude zatvoren, jemstvo postaje slobodno i položena svota novaca vraća se onome ko ju je dao, a hipoteka se skida. To isto biva i kad se krivični postupak pravnosnažno dovrši obustavom postupka ili presudom. No ako je presudom izrečena kazna lišenja slobode, jemstvo postaje slobodno tek od dana započinjanja izdržavanja kazne.

§ 134.

Okrivljenik i državni tužilac mogu se protiv rešenja suda o jemstvu žaliti apelacionom sudu.

Žalba državnog tužioca protiv rešenja suda, kojim se ukida istražni zatvor sa jemstvom ili bez jemstva, oluštaviće njegovo izvršenje samo onda, ako je odmah pri saopštenju rešenja izjavio žalbu.

GLAVA JEDANAESTA

Pretresanje stana i lica. Uzapćenje.

§ 135.

Pretresanje stana i drugih prostorija, koje pripadaju stanu okrivljenika, kao i pokretnih stvari, koje se u tim prostorijama nalaze, može se preduzeti samo onda, ako je verovatno, da će se okrivljenik pretresanjem uhyatiti ili da će se tamo naći predmeti, koji bi mogli biti od važnosti za istragu.

§ 136.

Pretresanje stana i ostalih prostorija drugih lica može se preduzeti samo onda, ako ima dovoljno osnova, da se tamo nalazi učinilac ili saučesnik krivičnog dela ili predmeti koji bi mogli biti od važnosti za istragu, ili da se tamo otkriju tragovi kakvog krivičnog dela.

I bez ovog ograničenja može se uvek preduzeti pretresanje u onim prostorijama, u kojima je učinjeno kakvo zločinstvo i u koje se okrivljenik usled gonjenja sklonio ili je tamo uhvaćen, kao i u javnim prostorijama, naročito gostionicama.

§ 137.

Kod onoga, za koga je verovatno, da ima važne predmete za istragu ili koji je sumnjiv zbog kakvog zločinstva ili koji je vlasti poznat

sa rđavog vladanja, može se preduzeti pretresanje lica i odela u cilju da se pronađu predmeti koji su važni za istragu.

§ 138.

Pre pretresanja redovno će se saslušati lice, kod koga se ili na kome se ima izvršiti pretresanje i pozvaće se da dragovoljno izda lica ili predmete koji se traže. Tek kad se saslušanjem ne dobije ono što se traži, niti se otklone osnovi sumnje koji su dali povoda da se pretresanje naredi, izvršiće se pretresanje. I bez prethodnog saslušanja može se izvršiti pretresanje kod lica, koja su rđavog glasa, kao i onda, kad je s odlaganjem skopčana opasnost i kad se ima izvršiti pretresanje u javnim prostorijama.

§ 139.

Pretresanje naređuje po pravilu istražni sudija pismenom obrazloženom naredbom, koja se licu, čiji se stan pretresa, predaje pre pretresanja.

Pretresanje vrši istražni sudija sam ili sudski činovnik, ili organ javne bezbednosti, koga on odredi. Određeni činovnik ili organ mora imati pismen nalog, koji će pokazati onome kod koga se pretresanje vrši.

Ako je s odlaganjem skopčana opasnost, može narediti i izvršiti pretresanje sreski sudija kao i policijska vlast. I državni tužilac može u hitnim slučajevima narediti policijskoj vlasti da izvrši pretresanje.

Policijska vlast može i sama po svojoj vlasti izvršiti pretresanje u slučaju drugog odeljka § 136. ili za vreme rata kao i onda, kad je to potrebno da se uhvati odbegli osuđenik ili kad neko

više za pomoć ili kad vlasnik kuće ili drugih prostora to želi ili kad postoji naređenje da se jedno lice dovede ili pritvori ili kad se nađe da neko ima takve predmete iz kojih se može izvesti da je saučesnik učinjenog krivičnog dela.

U ovim slučajevima predaće se licu, čiji se stan pretresa obrazloženo uverenje o ishodu izvršenog pretresanja odmah po svršenom pretresanju.

Protiv naredbe za izvršenje pretresanja može se zainteresovani žaliti sudu. Žalba ne zadržava izvršenje pretresanja.

Ako je potrebno izvršiti pretresanje u vojnoj zgradi, obratiće se za to molbom nadležnoj vojnoj vlasti, koja će na zahtev nadležne građanske vlasti odrediti jedno vojno lice da pretresanju prisustvuje.

§ 140.

Pretresanje stana vrši se danju. Ako je pretresanje započeto danju, nastaviće se i neće se prekidati samo zato, što je noć nastupila. U slučajevima četvrtog odeljka § 139. može se pretresanje izvršiti i noću. Ako pretresanje vrše policijski organi, tome radu prisustvovaće predstavnik opštine ili dva prizvana građanina, osim u slučajevima prizivanja u pomoć.

§ 141.

Vlasnik stana poziva se da prisustvuje pretresanju. Ako je ovaj odsutan, pozvaće se njegov opunomoćenik, a ako ovoga nema, onda jedan od odraslih ukućana ili sused. Osim ovih svakom pretresanju prisustvuju po pravilu (§ 140) i dva svedoka.

Pretrazanje stana i lica treba preduzimati s najvećom pristojnošću, ne remetiti kućni mir i izbegavajući svako izazivanje pažnje sveta. Po mogućnosti treba voditi računa i o dobrom glasu dotičnog lica i o verskim običajima kao i o privatnim tajnama koje se ne odnose na istragu.

Kad se ima da pretraze žensko lice, za sve-doke uzimaće se samo ženska lica.

Vrata na stanu, sobi, ormanu ili drugim zatvorenim prostorima samo će se onda silom otvoriti, ako vlasnik ili njegov opunomoćenik ne dopusti otvaranje ili ako je odsutan.

O svakom pretrazanju stana ili lica načiniće se zapisnik, koji će potpisati sva prisutna lica. Ako pri pretrazanju budu oduzeti izvesni predmeti, predaće se odmah dotičnom licu potpisani spisak tih predmeta. Ako pak ničeg sumnjivog nije nađeno, izdaće mu se odmah uverenje o tome.

§ 142.

Ako su prilikom pretrazanja stana ili lica nađeni kakvi predmeti, koji nemaju veze s krivičnim delom, zbog koga je pretrazanje naređeno, ali koji ukazuju na koje drugo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, uzapćiće se i ti predmeti, a o tome će se odmah izvestiti državni tužilac. Ako državni tužilac ne predloži da se započne krivični postupak, uzapćeni predmeti vratiće se odmah.

§ 143.

Predmeti koji se po krivičnom zakonu imaju oduzeti ili koji mogu u istrazi poslužiti kao dokaz, uzapćiće se i uzeće se u sudsku pohranu ili će se na koji drugi način sigurno čuvati.

Ko ovakve predmete ima, dužan je na zahtev nadležne vlasti, predati ih.

Ako neko neće da preda predmet za koji je sam priznao da ga ima ili za koji je na drugi način dokazano da je kod njega, i ako nije moguće do toga predmeta doći pretresanjem, može se on na to prinuditi novčanom kaznom do dve hiljade dinara. U slučaju da ni posle toga ne bi hteo predati predmet, može se osuditi na zatvor do dva meseca.

Ove prinudne mere ne mogu se primeniti prema okrivljeniku ni prema licima, koja su oslobođena od dužnosti svedočenja (§ 109.).

§ 144.

Pokazivanje ili izdavanje spisa ili drugih isprava, koje se nalaze na čuvanju kod državnih nadležstava, ne može se tražiti, ako njihova najviša nadležna vlast izjavi da bi se objavljivanjem sadržine tih spisa ili isprava škodilo državnim interesima.

145.

Pri uzapćenju spisa treba nastojati da njihov sadržaj ne saznaju treća neovlašćena lica.

Ako vlasnik spisa ili u njegovom odsustvu njegov zastupnik ne dopusti istražnom sudiji njihovo razgledanje ili pročitavanje, spisi će se zapečatiti i predati sudu na čuvanje i tražiće se od suda rešenje o tome, da li će se ti spisi uzapćiti, otvoriti i pročitati ili će se povratiti.

Ako ovakvi spisi na drugom način dođu u sudsku pohranu, imaju se odmah popisati. Ako to nije odmah moguće učiniti, metnuće se u omot, koji će se zapečatiti sudskim pečatom. Ako je prisutan vlasnik spisa, dopustiće se i njemu, da udari svoj pečat na omot.

§ 146.

Kad istražni sudija otvara omot sa spisima, pozvaće dotično lice, od koga su oduzeti da i ono prisustvuje otvaranju. Ako se ono ne odazove pozivu ili ako mu se ovaj ne može dostaviti zato što je odsutno, omot će se ipak otvoriti i spisi pregledati.

§ 147.

Ako je protiv okrivljenika otpočeto krivično postupanje zbog kakvog krivičnog dela za koje nije propisana isključivo novčana kazna ili ako je radi toga protiv njega izdata naredba da se dovede ili zatvori, može istražni sudija pisma, brzojave i druge pošiljke, koje su njemu upućene ili koje on odašilje, obustaviti, ako ima kakvih okolnosti sa kojih se s osnovom može uzeti da su u stanju poslužiti kao dokaz protiv njega, a može i zahtevati da mu ih poštanske, brzojavne i druge saobraćajne ustanove izdaju.

Ove ustanove dužne su na zahtev državnog tužioca zaustaviti takve pošiljke, dok ne stigne naredba istražnog sudije. Ako takva naredba ne stigne u roku od tri dana, neće ove ustanove moći duže zadržavati otpravljanje.

§ 148.

Pisma i druga pismena opštenja između okrivljenika i njegovih srodnika, koji su oslobođeni od dužnosti svedočenja (§ 169), mogu se uzaptiti samo onda, kad se ona kod njih nalaze i kad protiv njih postoji osnovana sumnja za učestvovanje ili pomaganje.

§ 149.

Uzapćena pisma, brzojave ili druge pošiljke može uzimati samo istražni sudija ili koji drugi sudski činovnik, koga istražni sudija za to odredi. O ovome će se načiniti zapisnik s tačnim naznačenjem pošiljke koja se uzima.

Pošto je pošiljka uzeta, izvestiće se o uzapćenju odmah, u koliko to cilj postupka dopušta, okrivljenik, pošiljalac kao i druga zainteresovana lica, a ako su ova odsutna, njihov zastupnik ili rođak.

Ako se pokaže da je otvaranje uzapćenog pisma, brzojava ili druge pošiljke nepotrebno, predaće se onome, kome su upravljeni ili će se vratiti onoj ustanovi, kod koje su uzapćeni.

§ 150.

Uzapćene pošiljke otvara sam istražni sudija.

Otvaranju će uvek prisustvovati dva svedoka. Pri otvaranju paziće se da se ne povrede pečati; omoti i adrese sačuvace se. O otvaranju načiniće se zapisnik.

Kad se pisma i brzojav otvore, saopštiće se u izvorniku ili prepisu, u celini ili izvodu, okrivljeniku ili onome kome su upravljeni, ako nema bojazni da bi saznanje njihove sadržine bilo štetno po istragu. Ako je okrivljenik odsutan, saopštiće se ovo kome od njegovih rođaka. Nema li nikoga od rođaka okrivljenikovih, istražni sudija će pisma ili brzojave koji bi po njegovom mišljenju mogli biti od koristi pošiljaocu, ovome vratiti, izuzevši da se ta pisma ili brzojavi zbog važnosti za istragu moraju zadržati u spisima. U poslednjem slučaju obavestiće samo pošiljaoca o uzapćenju.

GLAVA DVANAESTA

Ispit okrivljenika.

§ 151.

Okrivljenik se ispituje usmeno. Pre odgovora na pojedina složenija pitanja, može se okrivljeniku dopustiti da razgleda svoje zabeleške, a može mu se dopustiti i da svoje odgovore sam u zapisnik zapiše ili kazuje.

Ispitu okrivljenika prisustvovaće dva svedoka samo onda, kada istražni sudija to smatra potrebnim ili kad okrivljenik to zahteva.

Ispit se vrši sa pristojnošću i blagošću.

Ako je okrivljenik u okovima, ovi će mu se pre ispita skinuti u koliko s tim nije skopčana opasnost. Okrivljeniku će se dopustiti da za vreme svoga ispita sedi.

§ 152.

U početku prvog ispita okrivljenik će se pitati za ime i prezime, nadimak ako ga ima, za ime i prezime roditelja, devojačko i prezime matere, koje je vere, gde je rođen, gde živi, koliko ima godina, čiji je državljanin, čime se zanima, kakve su mu porodične prilike, je li pismen, je li služio vojsku, kakvog je imovnog stanja, da li je, kad i zašto osuđivan, da li je sad pod istragom, a ako je maloletan, ko mu je zakonski zastupnik.

Za ovim će se okrivljeniku uopšte naznačiti krivično delo za koje se okrivljuje i pitaće se, hoće li što u svoju odbranu da navede.

Saslušanjem treba okrivljeniku da se pruži prilika, da u skladnom i potankom pripovedanju cele stvari, zbog koje se okrivljuje, pobije sve osnovne sumnje, koji protiv njega stoje i da iznese sve činjenice, koje služe u njegovu odbranu.

Iza toga mogu se okrivljeniku staviti i pojedina pitanja, kad je potrebno da se popune praznine, ili da se uklone protivurečnosti i nejasnost u njegovom odgovoru. Pitanje će se okrivljeniku naročito tako stavljati, da on sazna sve ono što protiv njega postoji te da se može o tome izjasniti i braniti.

Ako okrivljenik navede kakve okolnosti i dokaze u svoju odbranu, treba ih prikupiti i ispitati, izuzevši da su očigledno navedeni samo zato, da se postupak odugovlači.

§ 153.

Kad okrivljenik neće nikako ili neće na neka pitanja da odgovara ili se pravi da je gluv, nem ili lud, a istražni sudija vidi sam, ili od veštaka dozna, da se on samo pretvara, opomenuće ga, da takvim držanjem neće postupak obustaviti, i da će se tim sam lišiti svega onoga što bi mu glo služiti za odbranu.

§ 154.

Pitanja, koja se postavljaju okrivljeniku, moraju biti jasna, razgovetna i određena, da jedna iz drugih teku po prirodnom redu događaja te da ih on može dobro razumeti. Ona naročito ne smeju biti takva, da bi se iz njih moglo izvoditi kao da je okrivljenik priznao delo, ma da ga on upravo nije priznao. Isto se tako ne smeju postavljati ni takva pitanja u kojima je već sadržano upustvo, kako bi se imalo odgovarati.

§ 155.

Nije dopušteno okrivljenika na priznanje navoditi obećanjem, obmanom, pretnjom ili silom, niti ga namerno zamarati noćnim ispitima ili kojim drugim načinom.

§ 156.

Predmeti, koji se odnose na krivično delo ili koji služe za dokaz protiv okrivljenika, izneće mu se da ih pozna, pošto ih prethodno opiše. Ako se ti predmeti ne mogu doneti, okrivljenik se može odvesti na mesto gde su oni, da ih pozna.

§ 157.

Ako se kasniji iskazi okrivljenikovi razlikuju od ranijih, naročito ako opozove svoje priznanje, uvek će se zapitati za uzrok različitim izjavama odnosno opozivanju priznanja.

§ 158.

Okrivljenik će se za vreme istrage suočiti sa svedokom ili saučesnikom, ako se njihovi iskazi ne slažu u važnim tačkama i ako se ta protivurečnost ne može na drugi način otkloniti.

Istovremeno se mogu suočavati samo dva lica. Saučesnici će se o svakoj pojedinoj okolnosti, zbog koje se među sobom ne slažu, napose saslušati i njihov odgovor uneti u zapisnik.

Lica, pomenuta u § 169., ako su svedočila, ne moraju se suočiti, izuzevši da okrivljenik to izrečno zahteva.

§ 159.

I posle priznanja okrivljenikovog, istražni sudija je dužan da traži i prikuplja i druge dokaze o krivici okrivljenikovoju. Ako je priznanje jasno, potpuno i potanko i ako je potkrepljeno i drugim okolnostima, nađenim u istrazi, preduzimaće se dalji izviđaji samo na predlog tuži-
očev.

§ 160.

Ako okrivljenik ne razume službeni jezik, saslušaće se pomoću zakletog tumača, ako njegov jezik ne razume istražni sudija i zapisničar.

Ako je okrivljenik gluv, postaviće mu se pitanje pismeno, a ako je nem pozvaće se da pismeno odgovori. Ako se na ovaj način ne može izvršiti saslušanje, pozvaće se radi tumačenja takvo lice, koje se s okrivljenikom može sporazumeti. To lice kao tumača valja najpre zakleti.

GLAVA TRINAESTA

Ispit svedoka.

§ 161.

Kao svedoci pozivaju se sva ona lica, za koja je verovatno da će moći dati sudu kakav god izveštaj o krivičnom delu ili o okolnostima, koje su od važnosti za krivično postupanje.

U koliko zakon drukčije ne naređuje, svako lice koje se kao svedok pozove dužno je na poziv doći i svedočiti.

§ 162.

Pozivanje se vrši dostavljanjem pismenog poziva, u kome će se naznačiti ime i zanimanje pozvanoga, vreme i mesto dolaska, predmet kao i to da se poziva radi saslušanja kao svedok s dodatkom, da će u slučaju neopravdanog izostanka biti doveden i kažnjen novčanom kaznom.

Lica, koja su u aktivnoj vojsci, žandarmeriji ili finansijskoj straži pozivaju se kao svedoci po pravilu preko svojih starijih vlasti. Ako ove nisu u istom mestu, a s odlaganjem je skopčana opasnost, mogu ona biti i neposredno pozvana,

ali istovremeno o tome će se izvestiti i njihova starija vlast.

§ 163.

Kad svedok pozvan prema naređenju § 162. ne dođe a izostanak ne opravda, ili se bez odobrenja i opravdanja udalji sa mesta gde ima biti saslušan, može biti doveden i platiće troškove prouzrokovane njegovim izostankom, a pored toga može se protiv njega izreći novčana kazna do hiljadu dinara (§ 7). Ako je svedok doveden, pa je oko toga kakav trošak učinjen, dužan je naknaditi i te troškove.

U slučaju ponovnog izostanka može se kazna još jedared izreći.

Dovođenje i kažnjenje svedoka, koji je u aktivnoj vojsci, vrši na molbu nadležna vojna vlast.

Podneta žalba protiv rešenja istražnog sudije, kojom je svedok kažnjen, zadržava izvršenje rešenja.

§ 164.

Ako svedok dođe, pa, pošto je upozoren na posledice, bez zakonskog uzroka neće da svedoči ili da se zakune, istražni sudija će ga kazniti novčanom kaznom do dve hiljade dinara, a ako ustraje i dalje u svojoj upornosti u važnijim slučajevima i zatvorom do šest nedelja.

Ako svedok i posle izvršene kazne neće da svedoči ili da se zakune, istražni sudija će narediti da ostane u zatvoru sve do svršetka postupka, odnosno dok se njegovo saslušanje ne pokaže nepotrebnim. No ovaj zatvor ni u kom slučaju ne sme trajati duže od deset nedelja kod prestupa, ni od tri meseca kod zločina. Zatvor prestaje, čim se svedok sasluša ili čim se zakune.

Za žalbu važi propis § 163. poslednji odeljak.

Kažnjenje svedoka, koji je u aktivnoj vojsci, vrši nadležna vojna vlast na molbu istražnog sudi-je.

§ 165.

Ako je lice, koje se ima ispitati kao svedok, u kakvoj javnoj službi ili u službi kod takvog privatnog preduzeća, da je u slučaju njegovog odsustva u javnom interesu potrebno odrediti zamenu, izvestiće se istovremeno i njegov starešina o tome, da je ono pozvano kao svedok.

§ 166.

U svome stanu će se ispitivati kao svedoci:

1. članovi Kraljevskog Doma;
2. oni, koji zbog starosti, bolesti ili drugih telesnih mana ne mogu doći sudu.

Članove Kraljevskog Doma ispituje predsednik okružnog suda u čijem području oni stalno žive ili se privremeno bave.

§ 167.

Svedoke po pravilu ispituje istražni sudija. Ako svedok živi u kome drugom srezu; a ne u onome u kome je sedište istražnog sudi-je, po pravilu će saslušanje izvršiti onaj sreski sud, u čijem se srezu svedok nalazi. No ako istražni sudija nađe, da je u interesu istrage potrebno, da on sam ispita svedoka, može ga pozvati da on lično dođe.

Sreskom sudu, koji ispituje svedoka po traženju istražnog sudi-je, dostaviće se predmet i pitanja o kojima svedok ima da se ispita. Dužnost je sreskog suda pri tome da svedoku, s ob-

zirom na sadržaj njegovog iskaza, postavi i druga pitanja, koja kao potrebna proizlaze iz njegovog iskaza.

Za ispit lica koje je u aktivnoj vojsci, može istražni sudija zamoliti nadležan vojni sud.

§ 168.

Kao svedoci ne mogu se ispitivati, a ako su ispitani, svedodžba neće vredeti:

1. verski predstavnici o onome, što im je ispovedeno ili inače pod uslovom zvaničnog duhovnog čutanja povereno;

2. državni službenici, kao i oni koji su iz državne službe izišli, o onome čime bi povredili dužnost čuvanja službene tajne, dok ih ne bi od toga starija vlast oslobodila;

3. branilac o onome, što mu je okrivljenik kao svome branioču poverio, osim ako to okrivljenik sam traži; i

4. oni, koji u vreme svedočenja zbog duševne ili telesne bolesti nisu u stanju istinu kazati.

§ 169.

Od dužnosti svedočenja oslobodavaju se:

1. lice koje je s okrivljenikom vereno;

2. bračni drug okrivljenika i onda kada brak više ne postoji;

3. koji je s okrivljenikom rod po krvi u ushodnoj ili nishdnoj pravoj liniji, u sporednoj liniji do trećeg stepena zaključno, a po tazbini do drugog stepena zaključno;

4. koji je s okrivljenikom u kućnoj zadruzi;

5. koji je okrivljeniku bio kršten kum, ili od njega kršten bio, ili koji od njih drugome decu krštava, kao i onaj, koji s okrivljenikom stoji u odnosu tutora, štićenika, staratelja, staranika,

poočima (pomajke), posinka (poćerke), hranitelja i hranjenika.

Istražni sudija je dužan ova lica pre njihovog ispita ili čim sazna za njihov odnos prema okrivljeniku, poučiti da ne moraju svedočiti. Njihov odgovor na ovo stavlja se u zapisnik.

Svedodžba će biti bez vrednosti, ako svedok nije bio upozoren da ne mora svedočiti odnosno ako se svedok naročito ne odreće prava po kome nije dužan svedočiti, ili ako ovo upozoravanje i odricanje nije zabeleženo u zapisnik.

Ako ima više okrivljenika, pa se svedok samo prema jednom od njih nalazi u kome od gore pomenutih odnosa, može on uopšte i prema ostalima uskratiti svedočenje samo onda, kada njegove izjave nije moguće rastaviti, a da ne bi dirao i onog okrivljenika, protiv koga ne mora svedočiti.

§ 170.

Svedok se ne može prinuđavati da odgovara na pojedina pitanja, ako je verovatno, da bi otud za njega nastala velika neposredna materijalna šteta ili sramota za njega ili za lica, koja s njim stoje u odnosu pomenutom u § 169. br. 1.—5.

§ 171.

Svedoci se ispituju pojedince. Ako ima više svedoka da se ispita o jednoj istoj stvari, nijedan svedok ne sme biti prisutan ispitu drugoga svedoka.

Svedoku će se dopustiti da za vreme ispita sedi.

Svedok je dužan da odgovara usmeno.

Svedok će se pre ispita opomenuti, da na sva pitanja koja će mu se staviti, po savesti kaže pravu istinu, da ništa ne prećuti i da će se, ako

ustreba, zakleti na istinitost svoga iskaza. Svedok će se pri tome upozoriti na to, da će učiniti krivično delo, ako neistinu govori.

Zatim će se svedok pitati za ime i prezime, odakle je, gde živi, njegovo zanimanje, godine, koje je vere, i stoji li u kakvom odnosu s okrivljenikom ili oštećenikom. U preko potrebnim slučajevima, može se svedok upitati, da li je, kad i zašto osuđivan.

§ 172.

Posle opštih pitanja svedoka treba pustiti da sam ispriča najpre sve što mu je o predmetu poznato, pa tek onda, ako bi što bilo nepotpuno, nejasno, ili bi bilo u protivrečnosti, postaviće mu se osobena pitanja radi dopunjenja ili razjašnjenja onoga što je iskazano. Što je više moguće treba izbegavati pitanja, u kojima je već sadržano upustvo, kako bi se imalo odgovarati.

Svedok će se uvek pitati, otkuda mu je poznato ono što svedoči.

§ 173.

Ako je potrebno da svedok pozna lica ili predmete, tražiće se od njega najpre da ih opiše, i da navede znakove po kojima se razlikuju, pa će mu se tek posle pokazati lice ili predmet radi poznavanja. Ako se predmet ne može doneti, svedok se može dovesti na mesto, gde je on, da ga pozna.

§ 174.

Svedoci se u pripremnom postupku mogu suočiti, ako se njihovi iskazi ne slažu u važnim tačkama i ako se ta protivrečnost ne može otkloniti na drugi način.

Istovremeno se mogu suočiti samo dva svedoka. Suočeni će se o svakoj okolnosti, zbog koje se među sobom ne slažu, napose saslušati i njihov odgovor uneti u zapisnik.

Članovi Kraljevskog Doma oslobođeni su dužnosti suočenja.

§ 175.

Ako svedok ne zna službeni jezik ili je gluv ili nem., postupiće se po § 160.

§ 176.

Svedoci se zaklinju po saslušanju i to po pravilu na glavnom pretresu.

Za vreme pripremnog postupka može se svedok zakleti samo onda, kada zbog bolesti ili sa drugih razloga postoji bojazan, da on na glavni pretres neće moći doći ili kad tužilac ili okrivljenik na osnovu važnih razloga predlože da se svedok zakune. ili kad istražni sudija drži, da će potpunu istinu saznati samo tako, ako se svedok zakune.

Razlog, sa koga je zakletva izvršena, staviće se u zapisnik.

§ 177.

Pre no što će se zakleti, svedok će se još jedared zapitati, ima li još što svome iskazu dodati ili izmeniti; zatim će se opomenuti na svetinju zakletve i na zakonske posledice, koje će ga postići ako se krivo zakune.

Zakletva se polaže usmeno izgovaranjem ovih reči: »Zaklinjem se jedinim Bogom i svim što mi je najsvetije i na ovom svetu najmilije, da sam u svemu što me je sud pitao, istinu kazao, i da ništa, što sam u ovoj stvari znao, nisam pre-

čutao, i kako ja ovde istinu govorio. tako meni Bog pomogao».

Bliže odredbe o načinu polaganja zakletve propisaće se naročitom Uredbom.

Ako svedok ne pripada nikakvoj veroispovesti, daće u mesto zakletve svečano obećanje da će po svojoj savesti istinu kazati.

Nemi svedoci, koji znaju čitati i pisati, zaklinju se na taj način, što će potpisati tekst zakletve, a gluvi svedoci će pročitati tekst zakletve. Ako gluvi i nemi svedoci ne znaju ni čitati ni pisati, zakleće se preko zakletog tumača, koji se sa svedokom može sporazumeti.

Članovi Kraljevskog Doma zakleće se kao svedoci na taj način, što će potpisati tekst zakletve.

§ 178.

Neće se zaklinjati lica:

1. za koja je dokazano ili koja su sumnjiva da su izvršila ili učestvovala u krivičnom delu, zbog koga se ispituju;

2. koja su presudom lišena častnih prava;

3. koja u vremenu ispita nisu navršila šesnaestu godinu života;

4. kod kojih je duševna snaga opažanja ili pamćenja znatno oslabljena;

5. koja su s okrivljenikom, protiv koga svedoče, u takvom neprijateljstvu, da je sumnjiva potpuna verodostojnost njihova iskaza; i

6. koja su na ispitu navela važne okolnosti, za koje je dokazano da su neistinite, a ona ne mogu dokazati da su to iz pometnje učinila.

Ako su se ova lica zaklela, zakletva neće vredeti.

§ 179.

Sud može prema okolnostima pojedinog slučaja odlučiti da se ne zakunu kao svedoci oštećenik kao i ona lica, koja stoje s okrivljenikom u jednom od odnosa pomenutih u § 169.

§ 180.

Kada se oštećenik ispituje kao svedok, pitće se naročito i o tome, da li se pridružuje krivičnom postupku sa svojim privatno-pravnim potraživanjima.

I onda, kada se on pridružio, kao i kad se pojavljuje kao tužilac, vrede i za njega svi propisi, koji vrede i za ispit svedoka.

GLAVA ČETRNAESTA

Sudski uvidjaj i veštaci.

§ 181.

Sudski uvidjaj se preduzima kad god je za utvrđivanje ili razjašnjenje kakve važne činjenice u postupku potrebno lično opažanje.

Uvidjaj se vrši u prisustvu dva svedoka. Stranke i njihovi zastupnici mogu prisustvovati uvidjaju, a ako okrivljenik ima branioca, redovno će se ovaj izvestiti da će se uvidjaj činiti, osim slučaja kad je s odlaganjem skopčana opasnost.

§ 182.

Zapisnik izvršenog uvidjaja ima da bude tačan i potpun tako da predstavlja vernu sliku onoga stanja koje je uvidjajem nađeno. U ovom cilju imaju se u zapisnik uneti opisi, mere, veličina predmeta ili tragova, a mogu se, ako je to potrebno, priključiti i skice, crteži ili fotografije.

§ 183.

Kada je za pronalazak i ocenu činjenica, koje su predmet uviđaja potrebna naročita sprema i znanje, istražni sudija će pozvati veštake, i to po pravilu dvojicu. I jedan veštak će biti dovoljan, ako je slučaj od manje važnosti ili ako bi po istragu štetno bilo čekati, dok se drugi veštak nađe.

§ 184.

Veštake bira istražni sudija.

Ako ima za koju vrstu veštačenja kod suda stalno postavljenih ili određenih veštaka, istražni sudija će moći pozvati druge samo onda, ako je s odlaganjem skopčana opasnost ili ako su oni sprečeni ili ako se u pojedinom slučaju pokažu sumnjivim ili ako to naročite okolnosti traže.

Ako je za veštaka izabrano lice, koje je u aktivnoj vojsci, izvestiće se ono o tome preko svoje starije vojne vlasti.

§ 185.

Za veštake neće moći biti uzeta lica, koja ne mogu biti ispitana ili zakleta kao svedoci, kao ni ona koja prema okrivljeniku ili oštećeniku stoje u kome odnosu pomenutom u § 169. ili prema kojima je krivično delo učinjeno, a ako su uzeta, veštačenje neće vredeti.

O izboru veštaka izvestiće se stranke ili njihovi zastupnici po pravilu pre no što se veštačenje preduzme, ako protiv toga nema naročitih razloga.

Stranke mogu tražiti izuzeće veštaka sa istih osnova sa kojih mogu tražiti izuzeće sudije. Zbog toga, što je veštak bio saslušan kao svedok,

ne može se ipak on izuzeti. Nađe li istražni sudija da veštaka treba zameniti, pozvaće druge veštake, ako s odlaganjem nije skopčana opasnost.

Po započetom veštačenju može se tražiti samo isključenje veštaka i to sa istih osnova sa kojih se može tražiti isključenje sudije (§§ 28. i 29.). U tom slučaju se uvek mora prizvati drugi veštak.

Protiv rešenja istražnog sudije, kojim odbija zahtev za izuzeće, imaju stranke pravo žalbe okružnom sudu.

Kad veštak navede važne uzroke, istražni sudija može ga osloboditi dužnosti veštačenja i pozvati drugog veštaka, ako s odlaganjem nije skopčana opasnost.

Državni činovnici ili lica koja su u vojničkoj službi ne mogu biti uzeti za veštaka, ako njihova starija vlast izjavi, da bi njihovo saslušanje kao veštaka bilo štetno po državne interese.

§ 186.

Kad veštak ne dođe na poziv, a izostanak ne opravda, ili kad neće da veštači, može ga osuditi istražni sudija na novčanu kaznu do dve hiljade dinara i na naknadu prouzrokovanih troškova. U ponovljenom slučaju može se novčana kazna još jedared izreći.

Ako treba ovu kaznu izreći prema licu, koje je u aktivnoj vojsci, ili ako od njega treba naplatiti prouzrokovane troškove, istražni sudija obratiće se za to molbom nadležnom vojnom sudu.

Žalba protiv rešenja, kojim je veštak kažnjen, zadržava izvršenje rešenja.

§ 187.

Veštak je dužan pre početka uviđaja da se zakune da će predmet uviđaja brižljivo razmotriti, da će verno i tačno navesti sve što opazi i nađe, i da će svoje mišljenje dati nepristrasno po svojoj savesti i prema svom najboljem znanju.

Stalno postavljeni veštak, koji je kao takav uopšte zaklet, mesto ponovne zakletve, opomenuće se samo na svetinju zakletve. koju je položio.

§ 188.

Istražni sudija rukovodi radom veštaka prilikom uviđaja. Obzirući se što je više moguće na predloge stranaka, on naznačava predmete, koje će veštaci razmotriti i stavlja im pitanja, za koja, smatra da je potreban njihov odgovor.

Na zahtev veštaka istražni sudija će im na osnovu spisa ili saslušanja svedoka dati potrebna razjašnjenja, koja oni smatraju važnima za svoje mišljenje. A može im dopustiti i razgledanje istražnih spisa, svih ili pojedinih delova, ili im ove i predati, u koliko im je to preko potrebno radi davanja temeljnog mišljenja, ako protivu toga nema nikakvog naročitog razloga. U tom cilju mogu se i novi svedoci ispitivati, a veštaci mogu s odobrenjem istražnog sudije stavljati svedocima i pojedina pitanja.

§ 189.

Veštaci razmatraju i pregledaju predmete uviđaja u prisustvu istražnog sudije i zapisničara, osim ako bi obziri morala i stidljivosti zahtevali njihovo udaljenje ili ako se potrebna ispitivanja ne mogu na drugi način dobiti nego višestranim posmatranjem ili dugovremenim istraživanjem.

Uvek, kad veštaci bez ičijeg prisustva vrše uvidjaj, valja nastojati na shodan način, da razmatranje veštaka bude verodostojno.

Ako se može predvideti, da će se stvar, koja je predmet veštačkog razmatranja i istraživanja, usled njihovog rada pokvariti ili promeniti, uzeće se jedan deo te stvari, ako je to moguće, u sudsku pohranu.

§ 190.

Podaci veštaka o njihovom nalazu zapisuju se odmah u zapisnik, a mišljenje svoje i razloge mogu ili odmah dati u zapisnik ili kasnije napisмено podneti u roku, koji će im istražni sudija prema potrebi odrediti.

§ 191.

Ako se podaci veštaka o njihovom nalazu bitno razilaze ili ako je njihov nalaz taman, nepotpun ili sam sa sobom ili sa izvidenim okolnostima u protivrečnosti, istražni sudija će, ako se ti nedostaci ponovnim saslušanjem veštaka ne dadu otkloniti, obnoviti uvidjaj, u koliko je to moguće, s istim ili drugim veštacima.

§ 192.

Ako u mišljenju veštaka ima protivrečnosti ili nedostataka ili ako se pojavi osnovana sumnja protiv tačnosti datog mišljenja, i ako se ti nedostaci ili sumnje ne mogu otkloniti ponovnim saslušanjem veštaka, istražni sudija će zatražiti mišljenje drugoga ili više drugih veštaka.

Ako su veštaci lekari ili hemičari, može se u ovakvim slučajevima zatražiti mišljenje od Glavnog Sanitetskog Saveta ili medicinskog fakulteta koga od domaćih univerziteta.

§ 193.

Pregled i paranje leša izvršiće se, kad postoji sumnja, da je pri kojem smrtnom slučaju smrt nastupila usled kakvog krivičnog dela.

Ako je leš već zakopan, iskopaće se radi pregleda i paranja, ako se po mišljenju veštaka, a prema okolnostima, može od toga očekivati kakav uspeh.

Pre paranja leša utvrdiće se njegova istovetnost.

U tom cilju će se leš tačno opisati i saslušaće se lica koja su pokojnika poznavala. Prema potrebi, pozvaće se ova lica da tačno opišu pokojnika pre no što im se pokaže leš radi utvrđivanja istovetnosti. Ako je okrivljenik poznat, pokažeće mu se, ako ustreba, leš da ga pozna. Ako je pokojnik nepoznat, potanki opis leša objaviće se preko novina. Pre paranja fotografisaće se ovakav leš, ako je to moguće.

§ 194.

Pregled i paranje leša vrše po pravilu dva lekara po propisima, koji su za to naročito izdani.

Za veštaka se po pravilu ne može uzeti lekar, koji je pokojnika neposredno pre smrti lečio. Ovaj će se ipak pozvati da prisustvuje paranju leša, kad god je to potrebno radi razjašnjenja toka bolesti, ako s odlaganjem nije skopčana opasnost.

§ 195.

U svom mišljenju veštaci će izjaviti, koji je neposredni uzrok smrti i šta je taj uzrok izazvalo.

Ako je na lešu nađena kakva povreda, ima se utvrditi, da li je tu povredu naneo ko drugi, i ako jeste: čime, na koji način i koliko vremena pre nastupele smrti i da li je ta povreda prouzrokovala smrt. Ako je na lešu nađeno više povreda, ima se utvrditi, da li je svaka povreda izvršena istim oruđem, i koja je povreda prouzrokovala smrt, a ako je više povreda smrtonosnih, koja je od tih povreda ili koje su svojim skupnim delovanjem bile uzrok smrti.

U ovom slučaju ima se naročito utvrditi, da li je smrt prouzrokovana:

1. samom vrstom i opštom prirodom povrede; ili

2. zbog ličnog svojstva ili naročitog stanja organizma povređenikovog; ili

3. zbog slučajnih okolnosti ili okolnosti pod kojima je povreda izvršena.

Pored toga utvrdiće se, da li bi blagovremena potrebna pomoć mogla otkloniti smrt.

§ 196.

Pri paranju leša novorođenog deteta ima se, pored ostaloga prema propisima navedenim u prethodnim §§-ima, naročito istraživati i utvrditi da li je dete živo rođeno, je li bilo iznošeno i za život sposobno.

Ako je dete mrtvo rođeno, utvrdiće se po mogućstvu i vreme i uzrok smrti.

§ 197.

Pri sumnji trovanja za istraživanje sumnjivih materija, koje su nađene u lešu ili na kom drugom mestu, veštačenje će vršiti sudski hemičar ili državni hemijski zavod, koji je naročito za to pozvan.

Predmeti koji se hemijski imaju da ispituju, metnuće se u naročite sudove i ovi zapečatiti, da se ne mogu ni promeniti ni pomešati s drugim predmetima niti pokvariti, pa će se poslati na ispitivanje.

§ 198.

Kod telesnih povreda veštaci će, pošto tačno opišu povrede, dati svoje mišljenje naročito o tome, koje se od nađenih povreda same po sebi, ili po skupnom svom delovanju, imaju smatrati svakako ili zbog posebnih okolnosti slučaja, lakim, teškim ili smrtonosnim. U isto vreme će izjaviti, kakvo dejstvo one obično proizvode, i kakvo su u danom slučaju proizvele. kao i čime je i na koji način povreda izvršena.

§ 199.

Ako se pojavi sumnja, da okrivljenik boluje od takve duševne bolesti, koja isključuje ili smanjuje njegovu uračunljivost, sud će narediti da ga pregledaju dva lekara i da se na osnovu pregleda i pribranog dokaza izjasne o njegovom duševnom stanju.

Ako po njihovom mišljenju bude potrebno duže posmatranje, sud će ovo narediti. Ovo duže posmatranje okrivljenika i ispitivanje njegovog duševnog stanja vrši se u kojoj bolnici za duševne bolesti. Posmatranje u bolnici može po pravilu trajati najduže dva meseca, za koje vreme ima se podneti i mišljenje. Preko ovoga roka posmatranje se može produžiti samo novim rešenjem suda i to na obrazloženi predlog upravnika bolnice.

Nađu li veštaci, da je duševno stanje okrivljenikovo poremećeno, dužni su odrediti i priro-

du, vrstu i stepen te bolesti, i dati svoje mišljenje o tome, kakav je uticaj imala i kakav još ima ta bolest na predstave, nagone i radnje okrivljenikove, i da li je i u kojoj meri to poremećenje duševnog stanja postojalo u vreme izvršenja krivičnog dela.

§ 200.

U slučaju pravljenja domaćeg lažnog metalnog ili papirnog novca, taksenih ili poštanskih maraka, istražni sudija će lažne komade zajedno s oruđima, ako su nađena, poslati onoj vlasti ili ustanovi, koja je pozvana da izdaje pravi metalni ili papirni novac, ili taksene ili poštanske marke. Od ovih će se tražiti mišljenje, da li su dotični novac ili marke istiniti ili neistiniti; ako su neistiniti, na koji su način lažno pravljeni; za tim, da li se je upotrebilo oruđe za umnožavanje, i da li se je i gde već našlo takvih lažnih primeraka. Posle datog mišljenja, sudu će se uz lažne primerke vratiti i oruđa i drugi predmeti koji ovamo spadaju. Po svršenom postupku, sud će sve ovo poslati na čuvanje dotičnim vlastima ili ustanovama.

U slučaju pravljenja stranog lažnog metalnog ili papirnog novca, istražni sudija će se radi dobijanja mišljenja veštaka obratiti Ministru Finansija.

§ 201.

Ako nastane sumnja o istinitosti kakve isprave ili potpisa, ili ako treba pronaći, ko je pisao izvesnu ispravu, može se pomoću veštaka vršiti poređenje sa nesumnjivo istinitom ispravom ili istinitim potpisom.

Isprave ili potpisi koji se imaju porediti, treba po mogućstvu da budu iz istog vremena.

Od okrivljenika se može tražiti, da pred sudom napiše nekoliko reči ili rečenica. No na to se silom ne može nagnati.

GLAVA PETNAESTA

Stavljanje pod optužbu.

§ 202.

Po izvršenom izviđaju ili istrazi produžuje se dalji postupak samo po podnetoj optužnici ovlašćenog tužioca.

Optužnica mora sadržati:

1 ime i prezime okrivljenikovo uz naznačenje ličnih odnosa (§ 152.), s dodatkom da li se okrivljenik nalazi u pritvoru ili istražnom zatvoru ili u slobodi;

2. krivično delo zbog koga se okrivljenik optužuje sa svima njegovim zakonskim obeležjima koja su potrebna za primenu izvesnog propisa krivičnog zakona. Uz to se ima navesti vreme i mesto izvršenja, predmet na kome je, oruđe kojim je delo učinjeno, posledice, kao i druge okolnosti, koliko je potrebno da se delo što jasnije označi;

3. zakonski naziv krivičnog dela, koje je predmet optužnice, zajedno s navođenjem propisa krivičnog zakona, koji se po predlogu tužiocem ima primeniti. Uz to će se navesti i drugi podaci koji su potrebni za obrazloženje stvarne nadležnosti;

4. ime suda, pred kojim se ima održati glavni pretres;

5. imena veštaka i svedoka, koji se imaju pozvati na glavni pretres; naznačenje spisa, koji se imaju pročitati na glavnom pretresu, kao i

drugih dokaza, kojima se tužilac želi poslužiti na glavnom pretresu;

6. predlog o tome, da se naredi istražni zatvor, ako se ima tek na osnovu optužnice narediti, kao i predlog o puštanju u slobodu.

Optužnici se ima dodati kratko ali potpuno obrazloženje, u kome će se prema spisima izviđaja ili istrage opisati stanje stvari i istaknuti dokazi kako za okrivljenika tako i protiv njega.

Optužnice će se predati u toliko primeraka, da svaki okrivljenik dobije po jedan, a jedan će se zadržati u spisima.

§ 203.

Optužnica se predaje istražnom sudiji, ako je istrage bilo; ako istrage nije bilo, onda predsedniku veća (§ 11. br. 1.).

Istražni sudija (predsednik) može ispiti-vati samo predlog tužiočev, da se protiv okrivljenika naredi istražni zatvor ili da se pusti u slobodu. Ako istražni sudija (predsednik) ima razloga da ne pristane bilo na koji od ovih predloga, dužan je odmah da o tome zatraži odluku suda. Pristane li na takav predlog tužiočev ili ako je sud svojom odlukom naredio istražni zatvor ili puštanje u slobodu, istražni sudija (predsednik) saopštiće optužnicu zajedno s prilogima, ako ih ima, okrivljeniku.

§ 204.

Optužnica se dostavlja okrivljeniku, koji je već u zatvoru, najdalje za dvadeset četiri sata po njenom prijemu, a okrivljeniku, koji je u slobodi, što je moguće pre. Ako se istražni zatvor naređuje na osnovu predloga u optužnici, dostaviće se optužnica okrivljeniku u trenutku njegovog

zatvaranja zajedno s rešenjem o naređenju istražnog zatvora ili najdalje u roku od dvadeset četiri sata.

Prilikom dostavljanja optužnice dužan je istražni sudija (predsednik) poučiti okrivljenika, da ima pravo podneti prigovor protiv optužnice i tražiti, da apelacioni sud odluči o tome, da li je optužba umesna i da li je osnovana nadležnost suda, koji predlaže tužilac, ili ako nije zadovoljan samo sa naređenjem istražnog zatvora, da se može i samo zbog toga žaliti apelacionom sudu.

Okrivljenik, koji hoće da podnese prigovor protiv optužnice ili žalbu protiv istražnog zatvora dužan je, ako je u zatvoru, predati prigovor ili žalbu u roku od tri dana, računajući od dana prijema optužnice. Ali on može u tom roku, izjavljujući prigovor, zahtevati da se prepis optužnice dostavi njegovom braniocu radi opravdanja prigovora u roku od osam dana.

Okrivljenik, koji je u slobodi, može podneti prigovor zajedno s opravdanjem u roku od osam dana, računajući od dana prijema optužnice.

Prigovor se može podneti istražnom sudiji (predsedniku) ili sreskom sudu (§ 84. od. 2.) usmeno u zapisnik ili pismeno.

§ 205.

Ako se okrivljenik izrekom odreće ili odustane od prigovora, istražni sudija će odmah poslati spise predsedniku veća (§ 212.). No ako je prigovor podnet po isteku zakonskog roka, istražni sudija (predsednik) će ga odbiti. Protiv toga rešenja ima mesta žalbi okružnom sudu u roku od tri dana. Potvrдно rešenje suda je pravno-snažno.

Ako naprotiv prigovor bude u određenom roku podnet, istražni sudija (predsednik) će poslati prigovor sa spisima apelacionom sudu.

Apelacioni sud odlučiće o prigovoru u sednici, pošto sasluša višeg državnog tužioca.

Na isti način rešava apelacioni sud i o žalbi okrivljenikovoju protiv istražnog zatvora, koji je naredio istražni sudija, predsednik ili sud na osnovu predloga u optužnici. U ovom slučaju će apelacioni sud postupiti tako, kao da je okrivljenik podneo prigovor protiv optužnice, i raspraviće kako o nadležnosti sukla tako i u umesnosti optužbe.

§ 206.

Apelacioni sud će vratiti optužnicu, kad opazi u njoj formalne pogreške ili nedostatke, koji se mogu odnositi na samu izradu optužnice ili se mogu nalaziti u samom postupku ili kad drži, da je potrebno bolje razjašnjenje stanja stvari.

U ovom slučaju tužilac je dužan za tri dana, računajući od saopštenja ove odluke apelacionog suda, podneti svoje predloge istražnom sudiji, koji se mogu sastojati u tome, da se otvori istraga, ako nije bila otvorena, ili da se dopuni već otvorena istraga ili da u istom roku preda novu optužnicu, ako su otklonjeni nedostaci ranije optužnice koja je vraćena (§ 109. od. 3.).

§ 207.

Nade li apelacioni sud, da je za krivično delo, koje je predmet optužnice, nadležan koji drugi sud njegovog područja, narediće da se stvar preda za dalji postupak nadležnom sudu. Ako apelacioni sud nađe, da je nadležan drugi

sud, koji se nalazi u području drugog apelacionog suda, ogласиće se nenadležnim i poslaće spis na rešenje nadležnom apelacionom sudu.

§ 208.

Apelacioni sud će odlučiti da nema mesta optužbi i da se krivično postupanje^a obustavlja kad nađe:

1. da delo zbog koga se okrivljenik optužuje nije krivično delo za koje su nadležni redovni sudovi;

2. da ima okolnosti, koje isključuju krivicu ili isključuju ili ukidaju kažnjivost;

3. da nema zahteva ovlašćenog tužioca ili da nema za podizanje optužbe potrebnog predloga ili odobrenja ovlašćenog lica ili vlasti, u koliko su po zakonu potrebni za krivični postupak, ili da ima drugih okolnosti, koje isključuju gonjenje;

4. da nema dovoljno dokaza, sa kojih bi okrivljenik bio sumnjiv za delo, za koje se optužuje.

Ako je između više okrivljenika samo jedan podneo prigovor protiv optužnice, a razlog zbog koga je apelacioni sud odbio optužnicu od koristi je i kome od okrivljenika, koji nije prigovorio, postupiće apelacioni sud po službenoj dužnosti, kao da je i ovaj prigovorio.

§ 209.

Kad ne nastupi ni jedan od slučajeva, pomenutih u §§ 206.—208. a prigovor se ne odbaci zbog zakašnjenja, apelacioni sud će rešiti da ima mesta optužbi.

U ovom će rešenju apelacioni sud ujedno odlučiti i o svim predlozima, koji su stavljeni u op-

tužnici ili u prigovoru okrivljenikovom, a koji se odnose na spajanje ili razdvajanje više optužaba, kao i na to, koje svedoke ili veštake treba pozvati na glavni pretres. Osim toga, apelacioni sud će u ovom slučaju, kao i u slučajevima, pomenutim u §§ 206.—208., izdati srodne naredbe o zatvoru okrivljenika, o sprovođenju njegovom kome drugom sudu ili o puštanju okrivljenika u slobodu.

§ 210.

Sve odluke, donete u smislu §§ 206.—209., apelacioni sud će obrazložiti tako, da se time ne prejudicira odluci nadležnog suda u glavnoj stvari.

§ 211.

Kad je stavljanje pod optužbu stalo na snagu (§§ 205. i 209.), neće se više moći pobijati mesna nadležnost suda. Nadležnost apelacionog suda može se pobijati samo u reviziji protiv same presude suda prvog stepena (§ 336. br. 1.).

GLAVA ŠESNAESTA

Pripreme za glavni pretres pred okružnim sudom.

§ 212.

Čim je stavljanje pod optužbu stalo na snagu, spisi će se predati odmah predsedniku veća radi pripreme pretresa.

Ako optuženik nije u zatvoru okružnog suda, sprovedeće se odmah u zatvor okružnog suda, gde ima da bude glavni pretres, ako se za vreme na ne izda kakva druga naredba (§ 213. od. 2.).

§ 213.

Glavni pretres drži se po pravilu u mestu okružnog suda.

No na sporazumni obrazloženi predlog predsednika okružnog suda i državnog tužioca može apelacioni sud dopustiti, da se radi znatnog olakšavanja dokaznog postupka glavni pretres drži u kojem drugom mestu u području okružnog suda.

§ 214.

Predsednik veća određuje dan za glavni pretres i poziva na nj optuženika i njegovog branioca, tužioca i privatnog učesnika i njihove zastupnike, druga zainteresovana lica, kao i svedoke i veštake, koji se imaju pozvati po predlogu optužbe i po rešenju apelacionog suda o optužnici, kojoj je prigovoreno (§ 209. od. 2.), i tumača, ako je ovaj potreban.

Sud je dužan da o glavnom pretresu obavesti zakonskog zastupnika optuženikovog kao i muža optuženice, ako ona naročito to zahteva.

§ 215.

Da bi poziv za optuženika vredeo, potrebno je, da se udesi tako da optuženiku između dana dostave poziva i pretresa ostane rok bar od osam dana, izuzevši da on naročito pristane na skraćivanje toga roka. U pozivu ima se optuženik upozoriti, da će se, ako ne dođe na pretres i ne opravda izostanak, protiv njega izdati naredba da se dovede, a ako to za vremena ne bi bilo moguće, da će se pretres o njegovom trošku odložiti i on prinudno na zakazani novi pretres dovesti ili pritvoriti.

Privatni tužilac i privatni učesnik kao tužilac će se u pozivu upozoriti, da će se, ne dođe li on ili njegov zastupnik na pretres, uzeti, da je odustao od tužbe, a privatni učesnik, koji nije tužilac i druga zainteresovana lica, ako ne bi imala doći kao svedoci, da će se, ako ne dođu, pretres izvršiti bez njih i zapisnik o njihovim izjavama pročitati. No oštećenika, koji se sa svojim privatno - pravnim potraživanjem pridružio krivičnome postupku, valja upozoriti, da će se, ako ne dođe na pretres, uzeti, da nije voljan preuzeti zastupanje optužnice, ako bi državni tužilac od nje odustao.

Svedoci i veštaci pozvaće se tako, da bude između dana dostave poziva i pretresa po pravilu rok od tri dana. Vojna lica kao svedoci pozvaće se preko svojih starijih vlasti.

Imaju li se za pretres dobiti i dokazi druge vrste, postaraće se predsednik za to.

§ 216.

Smatra li predsednik, da će glavni pretres trajati duže vremena, učiniće šta treba, da pretresu prisustvuju jedan ili dvojica sudija više, koji će, ako bi koji od redovnih članova suda bio sprečen da do kraja prisustvuje pretresu, stupiti na njegovo mesto.

Ako predsednik dozna, da koji od važnih još neispitanih svedoka i veštaka, koji su pozvani na pretres, neće moći doći na pretres zbog dugotrajne bolesti ili zbog drugih nesavladljivih smetnja, može odmah odrediti naročitog sudiju da ga ispita, a po potrebi i zakune. O danu ovoga ispita obavestiće se unapred stranke, u koliko ne stoji na putu neodložna hitnost.

§ 217.

Stranke mogu, i kad je već zakazan dan za glavni pretres, zahtevati da se dokazi, navedeni u optužnici ili u rešenju apelacionog suda o optužnici dopune ili da se dobave novi dokazi i pozovu novi svedoci ili veštaci.

Toga radi stranke mogu predati svoj obrazloženi zahtev pismeno ili u zapisnik predsedniku najkločnije četiri dana pre pretresa. U zahtevu tačno će navesti svedoke i veštake, koji bi se imali ispitati ili pozvati na glavni pretres, kao i druge dokaze, koji bi se imali dobiti, i činjenice o kojima bi se imali ispitati svedoci i veštaci ili koje bi se imale utvrditi drugim dokazima.

§ 218.

O zahtevu stranaka, podnesenom po §. 217., odlučuje predsednik.

Ako se predsednik uveri, da ni dokazi ni činjenice, koje bi se imale dokazati, nisu od važnosti za rešenje predmeta ili da se stranka poziva na svedoke i veštake očigledno samo za to, da rešenje predmeta odugovlači, odbaciće zahtev i uputiće stranku, da može svoj zahtev ponoviti na pretresu i zatražiti rešenje suda koji je pozvan da sudi, ili da može svedoke i veštake sama neposredno pozvati na pretres, gde će se ispitati, ako sud nađe za potrebno (§ 312. od. 1.).

Nađe li predsednik da je zahtev osnovan, narediće bez oklevanja potrebna izviđanja i o izvršenju ovih obavestiti stranke radi razgledanja i daljeg predloga ili će svedoke i veštake pozvati neposredno na pretres i o tome odmah obavestiti i protivnu stranku. Ako se ova druga stranka protivi ispitu tih lica, predsednik može ipak ostati pri pozivu tih svedoka i veštaka, a može i sam pozvati na pretres i nove svedoke i veštake.

§ 219.

Ako su, pošto je stavljanje pod optužbu stalo na snagu, po predlogu stranaka ili po naredbi predsjednikovoj pre glavnog pretresa izvršeni kakvi izviđaji, može tužilac povodom ovih povući svoju optužnicu i zameniti je novom. U ovakvom će se slučaju zakazani pretres otkazati i s novom optužnicom postupiti prema propisima glave petnaeste. Ako je optuženik u istražnom zatvoru, doneće sud prema ovoj optužnici rešenje, da li će se zatvor i dalje održati ili ukinuti.

Inače se ocena naknadnih izviđaja ostavlja glavnom pretresu, u koliko tužilac ne odustane od optužbe.

Ako tužilac pre početka pretresa odustane od optužbe, doneće sud, ako nema oštećenika koji se pridružio krivičnom postupku, rešenje, da se postupak obustavlja i da se već zakazani glavni pretres neće držati, pa će o tome odmah obavestiti sva lica, koja su pozvana na pretres.

Ima li oštećenika, koji se pridružio krivičnom postupku, obavestiće sud ovoga o tome, da je državni tužilac odustao od optužbe i uputiće ga, da može održati optužbu na snazi izjavom, koju ima za tri dana po obavesti podneti okružnom sudu. Isteće li taj rok, a oštećenik se ne izjasni, doneće sud rešenje da se dalji postupak obustavlja.

§ 220.

Predsednik može na blagovremeno zahtevanje stranaka ili po službenoj dužnosti iz važnih razloga pre početka glavnog pretresa odgoditi dan glavnog pretresa. Ako on ne bi pristao na zahtev koje stranke, učinjen u tom smeru, odlučiće o tome sud.

No zbog toga, što je branilac sprečen da dođe na glavni pretres, odgođiće se zakazani pretres samo onda, ako se zbog kratkoće vremena ne bi mogao postaviti drugi branilac.

§ 221.

Protiv naredaba predsednikovih i rešenja suda, u koliko se tiču naređenja i pripreme ili odgađanja pretresa (§§ 214—220.) nema pravnog leka.

No stranke imaju pravo da svoje zahteve, u koliko nisu traženi, ponove na glavnom pretresu.

GLAVA SEDAMNAESTA

GLAVNI PRETRES I PRESUDA OKRUŽNOG SUDA.

I. Javnost glavnoga pretresa.

§ 222.

Glavni pretres je javan, no pristup je dopušten, u koliko u sudnici ima mesta. samo licima koja su navršila osamnaest godina, bez štapova i oružja. Ne sme se ipak zabraniti pristup licima, koja po svom javnom položaju moraju da nose oružje. Ako lice ispod osamnaest godina mora na javnom pretresu prisustvovati kao stranka, svedok, oštećenik, veštak ili tumač, ukloniće se ono iz zasedanja, čim njegovo prisustvo nije više preko potrebno.

§ 223.

Javnost će se isključiti, ako se glavni pretres drži protiv maloletnika. No javnost pre-

trisa, koji se drži protivu starijih maloletnika u vezi s punoletnim saoptuženicima, može se isključiti samo onda, ako se tome ne protivi koji od ovih. Inače će se isključiti javnost celog ili jednog dela pretresa, ako to zahtevaju razlozi morala ili interesa javnog poretka ili državne bezbednosti.

Ako je za utvrđenje istovetnosti koje Muslimanke na glavnom pretresu potrebno, da ona skine koprenu s lica, ili ako je iz drugih važnih razloga, a naročito radi pronalaženja istine potrebno, da se Muslimanka ispita bez koprene na licu, isključiće se za to vreme na njen zahtev javnost pretresa.

Pri većanju i glasanju sudskom mogu biti prisutni samo članovi suda i zapisničar.

Presuda se po pravilu javno objavljuje. Javnost za objavljivanje presude protiv maloletnika isključiće se, ako bi javno objavljivanje štetno uticalo na popravljjanje ili na dalji život maloletnikov. Osim toga će se isključiti javnost za objavljivanje razloga presude, ako bi se time po nahođenju suda mogao ugroziti javni moral ili poredak ili državna bezbednost.

§ 224.

Isključenje javnosti naređuje sud obrazloženim pismenim rešenjem po službenoj dužnosti ili na preilog tužiočev ili optuženikov ili kog drugog ovlašćenika (§ 223. od. 2.).

Protiv toga rešenja nema naročitog pravnog leka.

Isključenje javnosti iz razloga, pomenutih u § 223., može se, pošto se zasedanje otvori, zahtevati i narediti u svako doba u toku pretresa.

Ako je javnost pretresa isključena, neće se ni rešenja suda u toku pretresa javno objavljivati.

§ 225.

Rešenje suda da se javnost isključuje mora se javno obznaniti. Posle toga se moraju svi slušaoci ukloniti iz zasedanja.

No ne smeju se isključiti iz zasedanja oštećenik, koji se pridružio krivičnom postupku, ni aktivne sudije ni za sudije osposobljeni članovi državnog tužništva i za sudije osposobljeni činovnici Ministarstva Pravde kao ni lica, koja su ovlašćena za vršenje branilačkih dužnosti i advokatski pripravnici.

Pretresu protiv maloletnika mogu prisustvovati i njegovi roditelji i staratelji, njegov učitelj, sveštenik i poslodavac, a s dopuštanjem suda i druga lica, koja se interesuju za zaštitu mladosti, naročito zastupnici zavoda i udruženja za vaspitanje i zaštitu maloletnika.

Optuženik, privatni tužilac i oštećenik mogu takđe zahtevati, da se dopusti da prisustvuju za svakog od njih po dva lica, koja uživaju njihovo poverenje. Ako ima više optuženika, mogu oni zahtevati pristup najviše šestorici pouzdanika zajedno, koje izaberu zajedničkim sporazumom. Gde ne bude sporazuma, izabrace predsednik dopušteni broj pouzdanika između onih, koji su predloženi.

§ 226.

Ako zahtevaju interesi državne bezbednosti, može sud, saslušavši stranke, licima, koja ovlašćeno prisustvuju pretresu, za koji je isključena javnost, svojim rešenjem naložiti, da imaju pod pretnjom zakonskih posledica čuvati kao tajnu ono što doznadu na pretresu.

II. Zadaci predsednika i suda, održavanje reda i dostojanstva suda i postupak o krivičnim delima, učinjenim u zasedanju.

§ 227.

Predsednik suda i sudije, koje sudeluju u suđenju, kao i zapisničar moraju neprekidno biti na pretresu. Predsednikova je briga, da sud bude obrazovan kako treba, a naročito da ne sudeluje sudija ni zapisničar, koji je po zakonu isključen. Ako bi on tek u toku pretresa zapazio, da sud nije uredno obrazovan, narediće, da se pretres prekine, sud obrazuje kako treba i pretres otpočne iznova.

Predsednik se ima postarati, da se u zasjedanje pre početka pretresa donesu predmeti, koji su potrebni radi dokazivanja ili koji se imaju pokazati optuženiku ili svedocima i veštacima radi utvrđenja istovetnosti.

Predsednikova je dužnost, da se stara za svestrano izviđanje stvari i pronalaženje istine kao i da se otklanja sve, što bi odugovlačilo glavni pretres, a ne bi služilo razjašnjenju stvari.

Predsednik rukovodi pretresom i odlučuje o predlozima stranaka, u koliko o njima ne odlučuje sud. On ispituje optuženika, svedoke i veštace, daje reč sudijama, strankama i veštacima, koji žele da što pitaju lica, koja je on ispitao. Ako tom prilikom opazi da optuženik ili koji svedok ne razume službeni jezik, narediće odmah što treba da se pozove tumač.

Ako optužba obuhvata više tačaka, može predsednik narediti da se o svakoj ili pojedinoj od njih pretresa odvojeno.

§ 228.

Ako bi koje od zainteresovanih lica koja sudeluju na pretresu, prigovorilo, da izvesna mera predsednikova, koja se tiče rukovođenja pretresa, nije dopuštena, odlučiće odmah o tome sud.

Sud će odlučiti i onda, ako koja stranka u toku glavnog pretresa učini o pojedinim tačkama postupka kakav predlog, kome se protivi druga stranka, ili ako predsednik ne pristane na predlog jedne stranke, kome druga stranka ne prigovara.

Sud će uvek objaviti razloge svoga rešenja o takvim predlozima i narediće, da se zabeleže u zapisnik o glavnom pretresu.

Protiv ovakvih rešenja suda nema naročito pravnog leka, kojim bi se zadržavalo produženje pretresa.

§ 229.

Predsednikova je dužnost da se stara da se održi red i mir u zasjedanju i dostojanstvo suda. Toga radi će slušaocce odmah opomenuti na red i mir i na posledice narušavanja reda.

Ko se ispituje pred sudom ili ko hoće da govori sudu, govoriće stojeći, ako mu predsednik zbog njegova telesna sastava, njegovih godina ili zbog toga što će ispit duže trajati ili iz drugih važnih razloga ne dopusti da sedne.

Slušaocce, koji bi znacima odobravanja ili nedobravanja ili kako drukčije smetali toku pretresa, vređali dostojanstvo suda ili kvarili red, pozvaće predsednik na red. Ako to ne bi koristilo, može on narediti da se takva lica uklone iz zasjedanja. Protivi li se ko njegovim naredbama ili se narušavanje reda produži ili ponovi, može predsednik narediti da se otpornici pritvo-

re. pa ih prema okolnostima sud može osuditi i na zatvor do osam dana, o čemu će se doneti rešenje još u toku glavnog pretresa a najdalje u roku od četrdeset osam sati. Ako je lice koje smeta toku pretresa vojno lice, može predsednik narediti da se i ono ukloni iz zasedanja, a po potrebi može ga prijaviti starijoj vojnoj vlasti radi kažnjenja.

Ako se ni ovim merama ne bi mogao da održi red, može sud narediti da se svi slušaoci uklone iz zasedanja (§ 225. od. 4.).

§ 230.

Ako bi optuženik, privatni tužilac, oštećenik, zakonski zastupnik ove dvojice poslednjih, svedok, veštak ili tumač nepristojnim vladanjem kvario red pretresa ili koga vredao i obeđivao, pozvaće ih predsednik na red. pa će ih sud moći, ako se ne smire odmah, kazniti novčanom kaznom do hiljadu dinara, a ovu prema prilikama može zameniti i zatvorom do deset dana. Protiv optuženika, koji je u zatvoru, izreći će u mesto toga disciplinsku kaznu prema krivici (§ 127.).

Optuženiku će predsednik pored toga zapretili da će se ukloniti iz zasedanja. Ako on i pored te pretnje produži da se nepristojno vlada, može se po rešenju suda ukloniti iz zasedanja na neko vreme ili kod težeg narušavanja reda i ako je već ispitan, za sve vreme dokaznog postupka. No pre dovršenja dokaznog postupka pozvaće se on u zasedanje, gde će ga predsednik obavestiti o svemu što se u njegovom odsustvu pretresalo i što je koje od preslušanih lica iskazalo (§ 258. od. 3.).

Ako bi optuženik i po povratku u zasedanje produžio da se nepristojno vlada, tako da se s

njime ne može dalje raditi, može ga sud ponova ukloniti za sve vreme zasedanja i za to vreme može ga staviti pod stražu. U ovakvom će se slučaju pretres dovršiti u njegovom odsustvu, pa će mu presudu objaviti koji član suda u prisustvu zapisničara.

§ 231.

Ako branilac ili zastupnik privatnog tužioca ili oštećenika nepristojnim vladanjem kvari red pretresa, pozvaće ga predsednik na red. Ako se on ne smiri ili ako teže naruši red ili ako koga vredi i obeđuje ili uvredi sud, može ga ovaj ukoriti ili kazniti novčanom kaznom do hiljadu dinara.

Ako koji od njih i pored disciplinske kazne produži da se nepristojno vlada, može mu predsednik oduzeti reč i pozvati stranku da uzme drugog zastupnika. Nije li to odmah moguće ili bar ne bez povrede interesa optuženika, privatnog tužioca ili oštećenika, a nije moguće ni da se po službenoj dužnosti optuženiku odmah odredi branilac, sud će glavni pretres radi izbora ili postavljanja drugog branioca ili zastupnika odložiti ili prekinuti o trošku branioca ili zastupnika koji je to skrivio.

Pored ovih mera može sud pri otežavajućim okolnostima protiv krivca, ako nije advokat ili advokatski pripravnik, javni beležnik ili beležnički pripravnik učiniti predlog radi kažnjenja apelacionom sudu, koji mu može za jedan do šest meseci oduzeti ovlašćenje da dolazi pred sud kao zastupnik u krivičnim stvarima. Ako li je krivac advokat ili advokatski pripravnik, javni beležnik ili beležnički pripravnik, uputiće sud stvar njegovoj disciplinskoj vlasti, koja mu može oduzeti

za vreme od jednog do šest meseci i pravo da bude branilac u krivičnim stvarima.

§ 232.

Ako bi državni tužilac i pored opomene predsednikove teže narušio red, može ovaj odmah prekinuti zasedanje i zatražiti od neposrednog starešine državnog tužioca, izvestivši ga o događaju, da odredi drugo lice radi zastupanja optužbe.

§ 233.

Protiv naredaba i rešenja, donetih na osnovu §§ 229., 230., 231. od. 1. i 2. i § 232., nema pravnog laka, izuzevši rešenje kojim je po § 231. od. 2. braniocu ili zastupniku stranaka određeno da snosi troškove odloženog ili prekinutog pretresa. Protiv ovog rešenja dopuštena je žalba apelacionom sudu u roku od tri dana po objavi. Sve druge pomenute naredbe i rešenja izvršuju se odmah.

§ 234.

Ako ko u toku glavnog pretresa u zasedanju učini krivično delo pa se zateče na samom delu, može sud protiv njega na predlog ovlašćenog tužioca ili odmah, prekinuvši pretres, ili po dovršenju ovoga, započeti pretres zbog toga dela, ispitati njega kao optuženika, pribrati sve potrebne dokaze, koji su pri ruci, pa izreći i objaviti presudu. Ako je učinilac toga krivičnog dela sam optuženik, postupiće se po naređenju §§ 206. i 284.

Ovako će se postupiti na predlog ovlašćenog tužioca i onda, kad se u vladanju, pomenutom u §§ 229.—231., stiču obeležja kakvog krivičnog dela po krivičnom zakonu. Izjava uvređenog ili

oštećenog lica, da zadržava za docnije pravo tužbe zbog tog krivičnog dela, učinjenog na njegovu štetu, ili da se odriče prava tužbe, ne sprečava primenu mera, dopuštenih u §§ 229.—231.

Ako nije moguće, da se učinocu krivičnoga dela sudi odmah, ili ako sud nije nadležan, narediće predsednik, da se učinilac, ako nije vojno lice, sprovede istražnom sudiji radi daljeg redovnog postupka po predlogu ovlašćenog tužioca.

U slučajima, pomenutim u ovom §-u, načiniće se uvek naročiti zapisnik o postupku.

§ 235.

Ako se u toku glavnog pretresa pokaže, kao verovatno, da je koji svedok namerno lažno svedočio, može predsednik na predlog državnog tužioca ili po službenoj dužnosti narediti, da se o njegovom iskazivanju načini zapisnik i da ga on po pročitaniu i odobrenju potpiše. Taj će se zapisnik poslati državnom tužiocu na dalje postupanje.

Predsednik može narediti, da se takav svedok s mesta i pritvori i sa zapisnikom uputi istražnom sudiji, koji će ga po predlogu državnog tužioca ispitati i narediti dalje šta treba.

III. Pretpostavke za držanje glavnog pretresa; odlaganje i prekid pretresa.

§ 236.

Čim predsednik otvori zasedanje i objavi predmet glavnog pretresa, obavestiće se da li su došla na pretres sva pozvana lica, a naročito ona bez kojih se pretres ne može ni držati. Ako uopšte nisu došla, uveriće se da li im je poziv za pretres uredno dostavljen.

Nije li i pored urednog poziva došao samo optuženik, a nije ni opravdao svoj izostanak, narediće predsednik, da se on, ako je to moguće, s mesta dovede, a po potrebi i pritvori radi osiguranja njegovog prisustva na pretresu.

Nije li došao na pretres uredno pozvani privatni tužilac ili privatni učesnik kao tužilac, uzeće se da je odlustao od tužbe pa će se krivični postupak rešenjem suda obustaviti.

Ako je i pored urednog poziva izostao koji svetlok ili veštak, može sud narediti da se odmah dovede o svom trošku.

§ 237.

Ako nije moguće, da se optuženik, koji je izostao, dovede zbog toga, što se ne može pronaći ili što je pobjegao ili iz kakvih drugih razloga, sud će pretres odložiti.

Pretres će sud odložiti i onda, ako je optuženik došao na glavni pretres ali je u toku ovoga pre ispita i odbrane oboleo tako, da za duže vreme ne može prisustvovati pretresu, a nije pristao da se pretres produži i bez njega i da se pročita zapisnik o njegovom ispitu i odbrani u pripremnom sudskom postupku. No ako bi se prema uspehu već započetog pretresa imala izreći presuda, kojom se optuženik oslobađava od optužbe ili se odbija optužba zbog nestašice procesnih pretpostavaka (§ 276.), neće se pretres odlagati.

Pretres će se odložiti i kad na nj ne dođe branilac, premda je uredno pozvan, ili ako branilac u toku glavnog pretresa oboli ili se udalji s pretresa pre no što je ovaj dovršen, kao i u slučaju, pomenutom u § 231. od. 2., ako uopšte nije moguće postaviti drugoga branioca ili bar ne bez štete za odbranu optuženikovu i ako se ne bi

imala izreći koja od presuda, pomenutih u odeljku 2. stav 2. ovoga paragrafa. Troškove za postavljanje drugog branioca i za odlaganje pretresa, izuzevši slučaj oboljenja, snosiće branilac, koji je to skrivio. Za žalbu braničevu protiv ovakvog rešenja primeniće se propis § 238. od. 3.—5.

§ 238.

Pretres će se odložiti i onda, ako nisu došli koji svedoci ili veštaci, a ne mogu se odmah ni dovesti ili ako koji svedok ili veštak ne može zbog bolesti da iskazuje, i ako sud saslušavši tužioca i optuženika ili njegovog branioca drži, da nije dovoljno da se u mesto usmenog ispita pročitaju zapisnici o njihovom iskazivanju ili stručnom mišljenju u pripremnom sudskom postupku ili da je iskazivanje svedoka ili stručno mišljenje veštaka presudno, da se bez toga pretres ne može produžiti.

Svedoka ili veštaka koji je bez opravdanja izostao s pretresa, kazniće sud novčanom kaznom do hiljadu dinara i plaćanjem troškova pretresa, prouzrokovanih njegovim izostankom, ako se pretres morao odložiti. Ujedno će se radi obezbeđenja njegova dolaska na novi pretres izdati naredba da se dovede.

Svedok ili veštak može se protiv ovakvog rešenja suda žaliti istome sudu za osam dana, pošto mu je dostavljeno. Ako dokaže da mu poziv nije dostavljen kako treba ili da nije mogao doći zbog nepredviđenih i nesavladljivih smetnja, oslobodiće ga sud posve od izrečene kazne kao i od dužnosti plaćanja troškova odloženog pretresa. Ako li dokaže da izrečena novčana kazna ili troškovi nisu ni u kakvom razmeru s njegovom krivicom ili s posledicama prouzrokovanim nje-

govim izostankom, može mu se kazna ili trošak umančiti.

Ako se žalba preda tek po dovršenom pretresu, odlučuje o njoj okružni sud u sednici.

Protiv rešenja, izrečenog o žalbi, nema pravnog leka.

§ 239.

Glavni pretres može sud odložiti i onda kad nađe da se u toku pretresa stanje stvari tako izmenilo, da je odlaganje potrebno radi dalje pripreme optužbe ili odbrane ili da su potrebna nova izvidanja ili istražne radnje ili pribavljanje novih dokaza ili kad se odlaganje pretresa pokazuje potrebnim i celishodnim zbog kakvih spoljnih smetnja.

§ 240.

Sud odlaže pretres na neizvesno vreme bez određivanja dana za novi pretres. Dan za novi pretres određuje predsednik.

Protiv rešenja suda o odlaganju pretresa nema pravnog leka.

Pretres koji je odložen mora se u novom zasjedanju iznova otpočeti i provesti.

§ 241.

Glavni pretres koji se započeo može se po nahođenju suda u hitnim slučajevima produžiti i nedeljom i praznikom.

Ne započeti pretres može se prema nahođenju predsednikovom na izvesno vreme i prekinuti, ali samo za toliko, koliko on to drži potrebnim da se odmore lica, koja sudeluju u pretresu, ili da se bez odlaganja dobave kakvi dokazi, naročito da se preduzme sudski uviđaj ili pozovu novi svedoci i veštaci.

No ako se prekinuti pretres za četrnaest dana ne produži, moraće se sasvim iznova započeti.

IV. Zapisnik o glavnom pretresu.

§ 242.

O radu na glavnom pretresu vodi se zapisnik, inače postupak ne vredi. Zapisnik mora biti završen i potpisan sa zaključenjem zasedanja.

Zapisnik vodi zapisničar, a potpisuje ga predsednik i zapisničar. Ako je predsednik sručen, potpisuje zapisnik u mesto njega najstariji član sudijskog veća. Ako je na pretresu sudelovao tumač, potpisuje zapisnik i on. Stranke imaju pravo da razgledaju završen zapisnik i njegove priloge i da uzmu prepise od njih a po potrebi i da traže ispravke zapisnika.

O većanju i o glasanju sudija u toku i na svršetku glavnog pretresa načiniće se zaseban zapisnik. U zapisnik o glavnom pretresu uvodi se samo odluka, koju je sud doneo sa bitnim razlozima.

§ 243.

U uvodu zapisnika naznačuje se sud, mesto, dan, mesec i godina zasedanja, ime i prezime predsednika, svih drugih članova suda i zapisničara, tužioca i njegovog zastupnika, optuženika i branioca, ako ga bude, oštećenika i njegovog zastupnika, zatim krivično delo, da li je pretres javan ili je javnost isključena, da li je slušaoci-ma naloženo da čuvaju kao tajnu ono, što saznanju na pretresu (§ 226.), da li je optuženik u slobodi ili u istražnom zatvoru.

Zapisnik mora sadržati tok i glavnu sadržinu pretresa, sve bitne formalnosti postupka koje

zakon zapisuje, a naročito da su i koji su optuženici, svedoci i veštaci ispitani ili i suočeni, da li su veštaci i svedoci zakleti, i ako nisu, zašto nisu, da li je i kakav uvidaj izvršen, kakve su isprave i drugi spisi pročitani, kao i sve predloge stranaka u toku pretresa i odluke, koje je o tim predlozima doneo predsednik ili sud.

Iskazivanje optuženika i svedoka, koji su već ispitani u pripremnom sudskom postupku, uvođe se u glavnom u zapisnik samo onda, ako sadrže odstupanja, promene ili dodatke ranijim iskazivanjima. Stručna mišljenja veštaka i iskazivanja svedoka, koji se prvi put ispituju tek na glavnom pretresu, uvešće se u glavnom potpuno i verno.

§ 244.

Stranke su ovlašćene da radi čuvanja svojih prava zahtevaju da se u zapisnik uvrste pojedine okolnosti ili izjave. Predsednik i sud mogu po službenoj dužnosti narediti da se u zapisnik uvedu okolnosti i izjave koje smatraju važnima. Gde je od važnosti da se tačno uvedu reči ispitanih lica, narediće predsednik po službenoj dužnosti ili na zahtev koga sudije ili ma koje stranke da se taj deo zapisnika odmah pročita.

U važnim slučajevima može predsednik ili sud narediti da se sva ili pojedina iskazivanja i govori stenografski beleže. Ako nema teškoća, narediće se to i inače, kad to za vremena zatraži koja od stranaka obrazloženom molbom a ako unapred podmiri troškove prema odluci suda. Stenografska beleženja imaju se za četrdeset osam sati prevesti i predati na pregled predsedniku ili sudiji, koga on za to odredi; a za tim će se to združiti sa zapisnikom.

Na kraju zapisnika zabeležiće se, da li je i kakva je presuda izrečena, da li je i u koliko presuda javno ili uz isključenje javnosti objavljena (§ 223.), da li su izrečene kakve mere bezbednosti, da li su stranke uredno poučene o pravnim lekovima protiv presude i izjave stranaka o presudi, naročito da li su stranke izjavile pravni lek protiv presude i kakav.

Ako se po objavljivanju presude ima doneti rešenje suda o daljem istražnom zatvoru optuženikovom (§ 339. od. 2.), uvrstiće se u zapisnik i predlozi stranaka i rešenje suda o tome.

§ 245.

Zapisnik se smatra dokazom za ono, što se dogodilo na glavnom pretresu.

Ako stranke predlože kakve ispravke ili dopune u zapisniku, odlučiće o tome predsednik, koji može i po službenoj dužnosti ispraviti pogrešno uvedena imena, brojeve i druge očigledne pogreške pisanja i računa.

Ako je protiv presude izjavljen pravni lek, koji se osniva na povredi naređenja o postupku, a sud nalazi da ta povreda postoji, on će to u dodatku zapisnika naznačiti po prethodnom saslušanju stranaka.

Ako stranke u pravnom leku protiv presude prigovaraju sadržini zapisnika, u koliko se tiče okolnosti od presudna uticaja na rešenje stvari, može viši sud dopustiti protivdokaz o onom delu zapisnika, kome je prigovoreno.

V. Početak glavnog pretresa i ispit optuženika.

§ 246.

Kad je predsednik objavio predmet i utvrdio da je sud obrazovan i da su pozvana lica do-

šla na pretres ili je sud rešio, da se pretres održi i bez nekih izostalih lica ili je rešenje o tome ostavio za docnije, pozvaće on najpre optuženika.

Ako je optuženik u istražnom zatvoru, doći će on pod pratnjom čuvara ali bez okova.

Da se uveri o istovetnosti optuženikovoju i o drugim potrebnim podacima, upitaće ga predsednik za njegove lične odnose (§ 152.).

§ 247.

Pošto je istovetnost optuženikova utvrđena, pozvaće predsednik svedoke i veštaka, pa će ih upozoriti na svetinju zakletve, koju će po potrebi imati položiti. Posle toga će svedocima narediti, da pođu na mesto koje je za njih određeno i da čekaju dok se ne pozovu. Veštacima može predsednik naložiti da ostanu u zasjedanju i da budu pri ispitu optuženika i svedoka. ako drži da je to korisno za pronalaženje istine.

Ako bi se oštećenik ili privatni tužilac imao ispitati kao svedok, ukloniće se i oni iz zasjedanja za vreme dok ne budu pozvani. No predsednik će ih upozoriti da mogu mesto sebe da ostave u zasjedanju koje drugo lice kao zastupnika.

Ako predsednik drži za potrebno, može zabraniti svako dogovaranje između optuženika, svedoka i veštaka kao i udaljavanje iz sudske zgrade.

Ako su na pretres pozvani i tumači, ostaće oni po pravilu (§ 222.) neprekidno u zasjedanju.

§ 248.

Kad je radnjama predsednikovim, pomenu- tim u §§ 246. i 247., utvrđeno, da nema prepreka držanju pretresa, zapoćeće se glavni pretres čitanjem optužnice, inače pretres ne vredi (§ 336. br. 4.).

Predsednik će optuženika upozoriti da pazi, zbog čega ga tužilac optužuje i da pažljivo prati tok pretresa, pa će pozvati tužioca da pročita optužnicu. Ako je na prigovor protiv optužnice doneseno rešenje apelacionog suda, da se koja tačka optužbe ima izdvojiti, pročitće predsednik ili zapisničar to rešenje.

§ 249.

Kad se pročita optužnica, pristupiće predsednik ispitivanju optuženika.

Ako je više optuženika, narediće predsednik ako nađe za potrebno, da u zasedanju oстане samo jedan, a ostali da se uklone u prostorije, koje su za njih određene i da čekaju dok se ne pozovu.

§ 250.

Predsednik će ispitivati optuženika o samom delu, za koje se optužuje. Ako je on naredio odeliti pretres o pojedinim tačkama optužbe (§ 227. od. 5.), ograničiće ispitivanje na pojedinu tačku.

Ako optuženik na pitanje, da li je razumeo, zašto se optužuje, odgovori, da nije razumeo, razjasniće mu predsednik optužbu. Tada će ga kao i onoga, koji je izjavio, da je razumeo, zašto se optužuje, upitati da li priznaje da je kriv. Izjavi li on da nije kriv ili ma što drugo, uputiće ga predsednik da može protiv optužbe izneti svoju odbranu i razložiti stanje stvari po svom nađenju. Ujedno će ga poučiti, da može ponoviti svoje predloge za dopunjenje dokaza, koji su mu ranije odbačeni, i da može predložiti nove dokaze, kao i da može učiniti svoje primedbe na svaki dokaz, koji na pretresu iznesu saoptuženici, svedoci i veštaci u svojim iskazivanjima, ili koji dolaze iz spisa, koji će se na pretresu pročitati.

§ 251.

Ako optuženik odstupa u suštini od svojih ranijih iskazivanja, uvedenih u zapisnik u pripremnom sudskom postupku, predložiće mu predsednik njegovo ranije iskazivanje i upitaće ga, zašto sada iskazuje drukčije. U ovakvom slučaju, kao i u slučaju kad optuženik neće u opšte ili na pojedina pitanja da odgovara, može predsednik radi utvrđenja ranijeg iskazivanja optuženikovog narediti da se pročita sasvim ili delimično zapisnik o njegovom ranijem iskazu. Ali nije dopušteno optuženika prinuđavati da odgovara na pitanja koja se njemu upućuju.

Optuženik se može i u toku glavnog pretresa dogovarati sa svojim braniocem, ali ne sme se neposredno kad mu se uputi pitanje ni s njim ni s kim drugim savetovati kako će da odgovara na to pitanje.

Poslednje pitanje predsednikovo optuženiku ima uvek da bude, ima li još što da navede u svoju odbranu.

§ 252.

Kad predsednik dovrši ispit optuženikov, upitaće sudije da li žele što da pitaju optuženika, što oni mogu da čine neposredno.

Na zahtevanje dopustiće predsednik i strankama i veštacima, da i oni neposredno pitaju optuženika, ali će odbiti pitanja koja su nepodesna (§ 154.) ili se ne odnose na stvar.

Kad se potpuno dovrši ispit optuženikov, pozvaće se redom pojedince ostali saoptuženici, ako ih ima, i ispitivati, pa će im predsednik po potrebi pročitati iskazivanja već ispitanih saoptuženika, a već ispitane saoptuženike pozvaće, da se izjasne o iskazivanju svakog docnijeg ispitanog saoptuženika.

Ako se iskazivanja pojedinih saoptuženika o istoj okolnosti znatno razilaze, predsjednik će te saoptuženike suočiti.

§ 253.

Ako se po započetom pretresu utvrdi, da je optuženik posle učinjenog dela duševno oboleo, pribraće se oni dokazi, koji bi se s vremenom mogli izgubiti, pa će se pretres odložiti na izvesno vreme.

VI. Dokazni postupak.

§ 254.

Priznanje optuženikovo, ma kako potpuno i savršeno bilo, ne oslobodjava predsjednika ni sud od dužnosti da preduzme pribiranje daljih dokaza.

Dokazivanje će se proširiti na sve činjenice, koje su po nahodanju predsjednika ili suda važne za presuđivanje same stvari ili za primenu mera bezbednosti.

Pribiranju dokaza pristupiće se redom, koji utvrdi predsjednik, ali po pravilu će se najpre pribirati dokazi, koje je predložio tužilac i tek posle toga dokazi odbrane.

Ako stranke u toku pretresa zahtevaju da se izvide nove činjenice ili dobave novi dokazi, ne može sud ta zahtevanja odbaciti zbog toga, što su dockan učinjena.

Tužilac i optuženik mogu u toku pretresa i odustati od pojedinih dokaza, ako na to pristane protivna strana. No i u ovakvom slučaju ostaje neokrnjeno pravo predsjednikovo, da te dokaze ipak preduzme, ako to smatra potrebnim za pronalaženje istine.

§ 255.

Posle ispita optuženikovog ispituju se po pravilu u prisustvu optuženika (§ 258.) svedoci i veštaci, koji se pozivaju pojedince.

Pre ispita opomenuće predsednik svakoga od njih da govori istinu i da ništa ne doda niti prećuti, jer će se po potrebi morati zakleti na iskazivanje. Ako je koji od svedoka po zakonu oslobođen od dužnosti svedočenja (§ 169.), upozoriće ga predsednik na to pravo.

Svedoci koji su zakleti u pripremnom sudskom postupku i veštaci, koji su jedared kao stalni veštaci položili zakletvu, opomenuće se na svetinju već položene zakletve. Van ovoga slučaja, da bi iskazivanje vredelo, po pravilu će se svaki od svedoka po preslušanju a veštaci pre preslušanja propisno zakleti, ako protiv toga nema zakonskih smetnja (§ 178.). No i ako nema zakonskih smetnja, može zakletva svedoka izostati, kad svedok po nahođenju suda nije ništa važno iskazao ili kad su s time saglasni tužilac i optuženik.

§ 256.

Pri ispitivanju svedoka i veštaka primenjujeće predsednik propise, koji vrede za istražnog sudiju u istrazi, u koliko se po svojoj prirodi mogu primeniti na glavnom pretresu.

Predsednik će se postarati da pri pribiranju dokaza u opšte ne bude prisutan svedok, koji na pretresu još nije ispitan, a veštak, koji još nije preslušan, da ne bude u zasedanju, kad drugi veštak da svoje stručno mišljenje o istom predmetu.

Ako se iskazivanja pojedinih svedoka ne saglašavaju, može predsednik ove suočiti.

§ 257.

Kad predsednik dovrši ispitivanje pojedinoga svedoka ili veštaka, zapitaće sudije da li koji od njih želi da što pita svedoka ili veštaka, pa će im dopustiti da pitaju neposredno.

I tužiocu, optuženiku, njegovom braniocu i oštećeniku kao i njihovim zastupnicima dopustiće predsednik na njihovo zahtevanje da neposredno upravljaju pitanja svedocima i veštacima. Ako koji veštak želi kakva razjašnjenja od svedoka, dopustiće predsednik i njemu da neposredno pita. No predsednik će odbiti pitanja ili zabraniti odgovor na već učinjena pitanja, koja su nepodesna ili u kojima je ujedno sadržano uputstvo kako bi imali odgovarati, ili koja se tiču okolnosti, o kojoj zakon ne dopušta dokazivanje ili koja se ne odnose na stvar.

Nastane li sumnja o dopuštenosti pitanja, odlučiće sud.

Ako su pitanja nejasna ili nerazumljiva, pozvaće predsednik lice koje pita da postavi jasnije ili razumljivije pitanje, pa će moći, ako je ispravno shvatio nameru lica koje pita, i sam postaviti pitanje.

Po ispitivanju svakog svedoka ili veštaka upitaće predsednik optuženika, ima li šta da primeti na iskazivanje, što ga je upravo čuo. Po potrebi može on svedoka i suočiti s optuženikom.

§ 258.

Ako bi bilo bojazni, da koji saoptuženik ili svedok neće hteti u prisustvu optuženikovom da kaže istinu, može predsednik izuzetno u interesu slobode iskazivanja narediti, da se optuženik ukloni iz zasedanja za vreme dok traje ispitivanje ovih.

No čim se optuženik opet vrati u zasedanje, obavestiće ga predsednik o svemu što se pretresalo u njegovom odsustvu i što je koje ispitano lice iskazalo, pa će, ako on zahteva, ponoviti ispit u njegovom prisustvu.

Nije li predsednik obavestio o tome optuženika odmah po njegovom povratku u zasedanje, dužan je, da bi dokazno postupanje vrjedelo, učiniti to naknadno, ali svakako pre po što se dovrši dokazno postupanje.

§ 259.

Predsednik može u toku ili na kraju dokaznog postupka narediti da se predmeti, koji mogu poslužiti razjašnjenju stvari, radi utvrđivanja istovetnosti pokažu, optuženiku a po potrebi i svedocima i veštacima.

§ 260.

Ispitani svedoci i veštaci moraju (§ 222. st. 3.) ostati u zasedanju dok se ovo ne završi osim ako ih predsednik, saslušavši stranke, otpusti ili naredi da se oni udalje iz zasedanja.

Na zahtev tužiočev ili optuženikov, a i po službenoj dužnosti, može predsednik narediti, da se svedoci i veštaci, pošto su ispitani, udalje iz zasedanja i da se docnije ponovo pozovu pa da se još jedared ispituju u prisustvu ili u odsustvu drugih svedoka i veštaka.

§ 261.

Ako bi se imao ispitati na pretres pozvani svedok ili veštak, koji u pripremnom postupku nije ispitan, pa se tek pred sam pretres ili na samom pretresu sazna, da mu nije moguće ili da

mu je vrlo otežano (§ 216. od. 2.), da dođe pred sud, može sud, ako drži, da je njegovo iskazivanje važno, narediti da ga ispita koji sudija van zasjedanja i pod zakletvom, ako ovoj po zakonu ima mesta. Stranke imaju pravo da prisustvuju ovom ispitu.

§ 262.

Zapisnici o sudskom uviđaju kao i o sudskom veštačkom uviđaju i nalazu, o pretresanju stana i lica i o uzapćenju, dalje isprave i druga pisma, koja su po sadržini važni dokazi, naročito svedočanstva i stručna mišljenja javnih vlasti i naučnih zavoda i korporacija, krštenice (svedodžbe o rođenju) optuženika, imaju se na pretresu pročitati radi utvrđenja sadržine. No predsednik može njihovu sadržinu i usmeno objaviti, ako su s tim saglasni sudije i stranke.

Ranije osude optuženikove pročitace se, ako je to od važnosti. Nepovoljna službena svedočanstva o ranijem vladanju i moralnom življenju optuženikovom mogu se pročitati samo onda, ako se osnivaju na dokazanim činjenicama i ako su ove činjenice navedene.

§ 263.

Zapisnici o sudskom ispitu svedoka, saokrivljenika ili već osuđenih saoptuženika kao i o mišljenju veštaka mogu se pročitati samo u ovim slučajevima:

1. ako su ispitana lica umrla, duševno obolela ili se ne mogu pronaći ili je njihov lični dolazak pred sud nemoguć ili vrlo otežan zbog starosti, bolesti, nemoći ili udaljenog prebivališta ili iz drugih važnih razloga;

2. ako saoptuženici neće da iskazuju ili ako od svojih ranijih iskazivanja pred sudom u suštini odstupaju;

3. ako svedoci, koji se na pretresu ispituju, neće bez zakonskih razloga da svedoče ili ako od svojih ranijih iskazivanja pred sudom u suštini odstupaju;

4. ako je preslušani svedok član Kraljevskog Doma ili uživa vanoblasnost, i

5. ako su tužilac i optuženik saglasni da se zapisnici pročitaju.

Zapisnik o ranijem iskazivanju lica koja su oslobođena od dužnosti svedočenja, ne sme se uopšte pročitati, ako ta lica nisu pozvana na pretres ili su na pretresu izjavila da neće da svedoče (§ 169.). Ne smeju se čitati ni zapisnici o iskazivanju javnih organa kao svedoka, a koliko se tiče obaveštaja, koje su oni dobili od tajnih pouzdanih lica.

Razlozi, zašto se čita koji spis, navešće se u zapisniku o pretresu, a prilikom čitanja će se i objaviti, da li je svedok ili veštak zaklet.

Posle pročitavanja svakoga spisa, zapitaće predsednik stranke, imaju li što da primete.

§ 264.

Ako je koji svedok ili veštak kod ranijeg sudskog ispita naveo činjenice, kojih se pri ispitu na pretresu više ne seća, može mu se predložiti ranije iskazivanje, a po potrebi može sud narediti, da se pročita zapisnik o njegovom sudskom ispitu radi utvrđivanja njegovog ranijeg iskaza.

§ 265.

Ako bi se u toku pretresa saznalo za nove svedoke ili veštake, od kojih bi se moglo očeki-

vati posvedočenje važnih činjenica, narediće predsednik ili sud i bez predloga tužiočeva ili optuženikova, da se ti svedoci i veštaci, ako je moguće, odmah radi ispita pozovu, a po potrebi i dovedu.

Predsednik može zatražiti i novo veštačko mišljenje ili narediti da se pribave drugi dokazi a može i sa sudom preduzeti uviđaj, o kojem svakako mora obavestiti stranke, ili pak radi uviđaja izaslati kojeg člana suda koji će odmah posle dovršenja uviđaja podneti izveštaj.

§ 266.

Na predlog ovlašćenog tužioca može se pretres, ako je sud stvarno nadležan, proširiti i na drugo koje krivično delo optuženikovo, koje je otkriveno u toku glavnog pretresa.

Za ovo će delo tužilac dići usmeno optužbu, koja će se u glavnom uvesti u zapisnik. Optuženik i njegov branilac pozvaće se da se izjasne o proširenju optužbe. I ova će se izjava uvesti u zapisnik. Pristajanje optuženikovo za takvo proširenje optužbe potrebno je samo onda, kad bi se na nj za slučaj, da bude osuđen zbog tog drugog dela, imao primeniti stroži krivični zakon od onoga, koji bi se imao primeniti na krivično delo, za koje je ranije optužen.

Neće li optuženik u takvom slučaju da pristane, da mu se odmah sudi i za to drugo delo ili ne može li se osuditi zbog toga, što sud nije nadležan za to drugo delo ili što se pokazuje potrebnom brižljivija priprema odbrane, pretres i presuda će se da bi vredeli, ograničiti na predmet ranije optužbe.

§ 267.

Ako se u toku pretresa pokaže da se delo koje je predmet optužbe može goniti samo po odobrenju javne vlasti, može državni tužilac i naknadno doneti to odobrenje sve dok se dokazni postupak ne dovrši.

VII. Govori stranaka.

§ 268.

Po dovršenom dokaznom postupku upitaće predsednik stranke, žele li što predložiti radi dopunjenja dokaza. Ne javi li se niko ili ako predlog za dopunjenje dokaza bude odbačen a predsednik nađe da je stvar iscrpena, izjaviće da je dokazni postupak dovršen, pa će, dajući reč tužiocu, pozvati ga da stavi i obrazloži svoj predlog.

§ 269.

Tužilac će sabrati sve podatke dokaznog postupka, pa će na osnovu ovih staviti i obrazložiti svoje predloge kako o krivici optuženikovoј tako i o kaznenim naređenjima, koja se imaju primeniti na nj i na njegovo delo. No u koliko se tiče odmerenja kazne u granicama zakonske mere, koja se ima primeniti, neće on stavljati određeni predlog. Državni tužilac može, ako se po njegovom mišljenju stiču pretpostavke za primenu koje sporedne kazne ili koje od mera bezbednosti, staviti i obrazložiti predlog i radi primene ovih.

Tužilac može kako u toku pretresa tako i u zaključnom govoru prema ishodu dokaznog postupka izmeniti optužbu ne samo u pitanju o krivici, nego i u pitanju o oceni krivičnog dela i u pitanju o kazni, a može uz obrazloženje i odustatati od optužbe.

Oštećenik koji se pridružio krivičnom postupku ili njegov zastupnik dobiće reč odmah posle tužioca da obrazloži svoje privatno - pravno potraživanje ili da održi na snazi optužbu, od koje je državni tužilac odustao. Nije li oštećenik ni njegov zastupnik došao na pretres, pročitace se zapisnik o njegovom potraživanju, ako državni tužilac nije odustao od optužbe (§ 215. od. 2.).

Optuženik i njegov branilac dobijaju reč radi odbrane i radi odgovora na navode tužiočeve i oštećenikove. Ako ima više optuženika, odrediće predsednik red, kojim će oni i njihovi branioci govoriti.

Tužilac i oštećenik imaju pravo da se osvrnu na odbranu, no poslednja reč pripada svakako optuženiku.

Zbog toga, što optužbu zastupa više lica ili odbranu optuženikovu više branilaca, ne sme se umnožavati broj govora, pa će oni međusobno utvrditi, koji će od njih o kojem pitanju govoriti.

§ 270.

Zaključni govori po pravilu obuhvataju sva pitanja, o kojima se ima izreći presuda.

No predsednik ili sud (§ 228.) - mogu narediti, da se zaključni govori u pitanju o krivici izdvoje od govora o krivično-pravnim naređenjima, privatno-pravnim potraživanjima i o parničnim troškovima kao i o sporednim kaznama i merama bezbednosti.

U takvom će se slučaju tek pošto sud doneše odluku o krivici optuženikovoju i ovu objavi ponovo držati govori koji će se ograničiti samo na pitanja, koja se još imaju da reše.

Govori stranaka ne smeju se prekidati, izuzevši da predsednik nađe da se govorom ugrožava javni poredak ili da se vređa moral ili čast koga drugog ili da se u opšte čini kakvo krivično delo ili da se govornik upušta u preduga razlaganja, koja očigledno nisu ni u kakvoj vezi sa stvari.

§ 271.

Povodom izmene ili proširenja optužnice kao i povodom predloga tužiočeva da se stvar preda drugom nadležnom sudu. upozoriće predsednik optuženika, koji nema branioca. na posledice tih predloga i poučiće ga o pravima, kojima se može poslužiti radi svoje odbrane.

Ako se sumnja da li je optuženik po svom obrazovanju mogao shvatiti, što koja od stranaka predlaže ili ako optuženik ne razume službeni jezik, razjasniće mu predsednik ukratko sadržinu govora po potrebi i pomoću tumača.

Ovakvo će se postupiti i onda, ako je optuženik gluv ili nem, pa se s njim objašnjava pomoću tumača.

§ 272.

Posle svršenih govora stranaka predsednik će ako se povodom govora ne bi imala odmah doneti presuda. kojom se zbog odlustajanja tužiočeva od optužbe ova odbija ili ako on ne bi preduzeo dopunjavanje dokaza, zapitati, želi li još ko što da izjavi.

Ne javi li se niko, izjaviće predsednik da je pretres završen, pa će, ako se sud radi većanja i iznicanja presude ne bi povukao u druge prostorije, narediti da se sva lica osim članova suda i zapisničara uklone iz zasedanja.

Optuženik će se, ako je u istražnom zatvoru, odvesti iz zasedanja.

VIII. Presuda.

§ 273.

Ne smatra li sud potrebnim da donese rešenje za odlaganje pretresa radi dopunjenja postupka i razjašnjenja stvari, izreći će presudu.

Predmet presude je optuženik i njegovo delo koje je predmet optužbe. Sud je u tom smeru vezan toliko, što ne može optuženika oglasiti krivim za delo koje nije bilo predmet ni ranije ni na glavnom pretresu izmenjene ili proširene optužbe. U koliko se tiče pravne ocene dela i odmerenja kazni, sud nije vezan za tužiočev predlog.

Presudu ima sud da osniva samo na onim dokazima, koji su izneseni na glavnom pretresu i na sadržini onih spisa, koji su i u koliko su uz ograničenja naređena u §§ 262. i 263., pročitana na glavnom pretresu. Držeći se toga, sud ima brižljivo i savesno da ispituje dokaze, u koliko se tiče njihove verodostojnosti i dokazne snage, kako pojedince tako i po njihovoj unutrašnjoj vezi.

§ 274.

O pitanju, ima li se ili se nema koja činjenica uzeti dokazanom, odlučuju sudije po svom slobodnom uverenju, koje su stekli na osnovu savesna pretresa i ocene svih dokaza, iznesenih na glavnom pretresu, i nisu vezani ni za kakva dokazna pravila.

§ 275.

U presudi može sud izreći samo: ili da je optuženik kriv za delo zbog koga se optužuje ili

da se oslobodava od optužbe za to delo ili da se protiv njega podignuta optužba odbija.

Ako se optuženik goni za više krivičnih dela, izreći će sud u presudi tačno, za koje se delo oglašuje krivim, za koje oslobodava od optužbe, a za koje se optužba odbija.

U presudi, kojom se optužba odbija, ne upušta se sud u pretres same stvari.

§ 276.

Presudom će se optužba odbiti, ako se pokaže da gonjenju nema mesta ili zato, što je krivični postupak pokrenut bez zahteva zakonom ovlašćenog tužioca, ili što je produžen protiv njegove volje, ili što nema za zakono pokretanje postupka ili podizanje optužbe potrebnog predloga ili odobrenja ovlašćenog lica ili vlasti, ili što je tužilac odustao od optužbe, pošto je pretres započeo ali pre no što je predsednik izjavio da je pretres završen (§ 272. od. 2.), ili što je optuženik za isto delo već pravnosnažno osuđen, ili je gonjenje aktom Kraljeve milosti poništeno, ili što postupku stoje na putu kakve druge procesne smetnje, a naročito da sud za presudu nije nadležan.

§ 277.

Ako sud nađe da optuženik potpada pod nadležnost vojnoga suda, izreći će on presudu, da se optužba odbija zbog nenadležnosti (§ 339. od. 2.). U takvom će se slučaju tužilac postarati, da se, čim ta presuda steče pravnu snagu, stvar prema nadležnom vojnom sudu.

§ 278.

Ako sud u toku glavnog pretresa, započetog pred trojicom sudija, nađe da činjenice, na ko-

jima se osniva optužba, same za sebe ili u vezi s okolnostima. koje se pojave u toku glavnog pretresa imaju obeležje zločinstva, o kome ima da sudi veće od pet sudija (§ 75. br. 1.), pretres će se prekinuti i sudijsko veće odmah pojačati na pet sudija, pred kojima će se pretres provesti ili će se, ako to nije moguće zato što nije otvorena istraga. odložiti.

§ 279.

Ako se u toku glavnog pretresa pokaže, da utvrđene činjenice imaju obeležja krivičnog dela, za koje bi bio nadležan sudija pojedinac okružnoga suda ili sreski sud, neće sud tu stvar upućivati pred ove, nego će je sam presuditi.

Nade li sud da je za stvar nadležan sudija za mlade maloletnike, prekinuće postupak i stvar uputiti ovome sudiji.

§ 280.

Sud će izreći presudu kojom se optuženik oslobodava od optužbe, ako nađe da delo za koje se optuženik optužuje nije po zakonu krivično delo, ili da nema dokaza, da je to delo učinio optuženik, ili da ima okolnosti. koje isključuju krivicu ili isključuju ili ukidaju kažnjivost optuženikovu.

Odluka suda da se oslobodjenje od optužbe ima objaviti u novinama izriče se u samoj presudi.

Izreče li sud presudu kojom optuženika oslobodava od optužbe zbog neuračunljivosti, ali je uveren da postoje pretpostavke za koju od mera bezbednosti, dopuštenih po krivičnom zakonu, doneće po saslušanju državnog tužioca i branioca, ako je prisutan, naročito rešenje o tome.

§ 281.

Ako sud nađe da je optuženik kriv, izreći će u presudi:

1. za koje se delo oglašuje krivim i naročito će navesti okolnosti, od kojih zavisi primena izvesnog stava krivičnog zakona;

2. kakvo krivično delo izlazi iz činjenica, koje su uzete za dokazane i za koje je optuženik oglašen krivim;

3. na kakvu se kaznu osuđuje optuženik ili se po naređenjima krivičnog zakona oslobodava od kazne;

4. da li se optuženik osuđuje uslovno, da li mu se i kako uračunava pritvor, istražni zatvor ili već izdržana kazna;

5. koja se naređenja zakona primenjuju na optuženika i njegovo delo; i

6. odluku o privatno-pravnim potraživanjima (§§ 297.—301.), o troškovima krivičnog postupka i izvršenja kazne (§§ 310., 313. i 314.) kao i o tom ima li se presuda objaviti štampom o trošku osuđenikovom.

Ako sud nađe da postoje pretpostavke za mere bezbednosti, izreći će i ove.

Sud će, ako osudi optuženika na kaznu lišenja slobode za delo političke prirode, izreći da li mu se pri izvršivanju kazne priznaju ili ne priznaju olakšice predviđene u zakonu o izvršivanju kazni lišenja slobode. Ove će mu se olakšice priznati, ako delo nije poteklo iz nečasnih pobuda, niti pokazuje zao karakter optuženikov niti su posledice naročito teške.

Sud može optuženiku priznati ove olakšice i u slučaju kad je protiv njega izrekao kaznu zatčenja ili zatvora ako to smatra opravdanim s

obzirom na prirodu dela, ličnost učinioca kao i s obzirom na povod, pobude i posledice dela.

Ime optuženikovo i prve tri tačke ne smeju izostati u presudi, u protivnom je ona bez vrednosti.

§ 282.

Na smrtnu kaznu može sud optuženika osuditi samo onda, ako su svi članovi sudijskog veća našli jednoglasno, da je on kriv za zločinstvo zbog koga se po zakonu kazni smrću.

Ako je smrtna kazna izrečena protiv više lica, utvrdiće se u presudi red, kojim će se kazna izvršiti.

U nestašici jednoglasnosti sudija, u mesto smrtno kazne izreći će se večita robija, a prema olakšavajućim okolnostima robija najmanje deset godina.

§ 283.

Ako sud osudi optuženika na smrtnu kaznu, pozvaće odmah pre objavljivanja presude državnog tužioca radi većanja da li osuđenika treba predložiti za pomilovanje, i ako treba, kojom bi se kaznom smrtna kazna imala zameniti.

O ovom će se većanju načiniti naročiti zapisnik, koji će se sa izveštajem i spisima bez odlaganja poslati Kasacionom Sudu, i ako protiv presude nije izjavljen nikakav pravni lek (§ 356. od. 3.).

§ 284.

Ako sud prema naređenju § 266. ograniči svoju presudu samo na delo, koje je predmet ranije optužbe, zadržaće tužiocu na njegov zahtev pravo, da zasebno goni optuženika za drugo

ново delo, koje je otkriveno u toku glavnog pretresa. Ne zadrži li se tužiocu to pravo, neće više moći goniti učinioa za to novo delo, izuzevši da se docnije steku uslovi za ponavljanje postupka.

Ne prema okolnostima može sud, i ako ne sudi odmah o tom drugom delu. odložiti pretres i za delo, koje je predmet ranije optužbe, i narediti da se u novom zasjedanju po izvršenju pretresa izreče presuda o svim krivičnim delima, za koja se optuženik optužuje.

I u jednom i u drugom slučaju mora tužilac za tri dana po objavljivanju presude ili rešenja o odlaganju pretresa zahtevati, da se pokrene zakonski postupak (§ 51. od. 2.).

§ 285.

Ako je optuženik presudom osuđen na kaznu, neće izvršenju te presude smetati okolnost, što je tužiocu zadržano pravo. da goni optuženika za koje drugo krivično delo. Jedino ako je za ovo drugo delo propisana smrtna kazna, čekaće se sa izvršenjem presude, izrečene prema naređenju § 266. od. 3. i § 284. od. 1., dok se ne izreče presuda po ovom drugom delu.

Ako se tužilac posluži zadržanim mu pravom, pomenutim u § 284., može sud narediti, da se čeka s izvršenjem presude, izrečene po ranijoj optužbi, dok se ne izreče presuda po novoj optužnici. U koliko se tiče pravnih lekova, postupiće se u takvom slučaju sa obadve presude, kao da su izrečene u isto vreme.

§ 286.

U slučaju sticaja krivičnih dela, zbog kojih se po krivičnom zakonu ima izreći jedna povi-

šena kazna., sud će najpre utvrditi za svako krivično delo, za koje je optuženik oglašen krivim, zasluženu vremenu kaznu lišenja slobode, pa će za osnovicu povišene kazne uzeti između tih nađenih kazni zasluženu najtežu kaznu i ovu će, uzimajući u obzir ostale zaslužene kazne. u trajanju povisiti po slobodnoj oceni, ali u granicama, koje određuje krivični zakon.

Nade li sud, da je optuženik, protiv koga je već ranije izrečena presuda zbog kakvog krivičnog dela, kriv za krivično delo, koje je učinio pre objavljivanja one ranije presude, izreći će ako je nadležan, presudu, kojom će prema propisima krivičnog zakona utvrditi kaznu, koja bi se imala odmeriti, da se je u isto vreme sudilo za obadva krivična dela. pa će istovremeno uračunati kaznu koja je po ranijoj presudi izdržana. Ujedno će u presudi doneti i odluku o naknadi štete, prouzrokovane tim ranije učinjenim delom, ako je tražena, i o troškovima krivičnog postupka.

Ako su za ranije presuđeno i za ranije učinjeno krivično delo nadležni različiti sudovi, novu će presudu izreći onaj sud prvog stepena, koji je nadležan za ono od tih krivičnih dela, za koje je zakonom predviđena teža vrsta kazne, a pri istoj vrsti veća mera kazne.

§ 287.

Ako se presudom izreče novčana kazna, izreći će se istovremeno i kazna lišenja slobode, koja će onu zameniti ako se ne bi mogla naplatiti.

IX. Objavljivanje presude.

§ 288.

Čim sud dovrši većanje i izreče presudu, predsednik će u prisustvu stranaka u javnom za-

sedanju, u koliko javnost nije i za presudu ograničena (§ 223. od. 4.), objaviti presudu tako, da će pročitati njen dispozitivni deo zajedno s primenjenim zakonskim naređenjima i glavne razloge presude. Razloge presude može predsednik ukratko i usmeno objaviti.

Posle objavljivanja presude, pitaće predsednik stranke, da li se zadovoljavaju presudom, a optuženika će poučiti, kakve pravne lekove može upotrebiti protiv presude.

Ako je osuđenik osuđen uslovno, upozoriće ga predsednik na uslove kojih se mora držati.

Ako se s obzirom na težinu izrečene kazne ili prema drugim okolnostima mora s razlogom držati, da će osuđeni optuženik, koji je u slobodi, pobeći, može sud narediti protiv njega istražni zatvor. U koliko se tiče puštanja oslobođenog optuženika iz istražnog zatvora, primeniće se naređenje § 339. od. 2.

§ 289.

Ako se presuda ne bi mogla izreći istog dana po svršetku pretresa, može se objavljivanje presude zakazati i u toku tri dana po dovršenju pretresa. Ako bi objavljivanje iz važnih razloga izuzetno bilo zakazano u roku od osam dana, ne može se zbog toga zahtevati da se pretres iznova drži.

§ 290.

Ako optuženik ne dođe u određeno vreme za objavljivanje presude, može predsednik narediti, da se radi toga dovede ili da mu presudu usmeno saopšti sudija, koga će on odrediti za to ili da mu se presuda dostavi u vernom prepisu, poučavajući ga o pravnim lekovima.

Saopštenje presude putem njenog dostavljanja može se naročito onda učiniti, kad je optuženik oslobođen od optužbe ili je ova odbijena.

X. Pismena izrada presude i ispravljanje pogrešaka.

§ 291.

Sud će po pravilu za tri dana pošto se objavi presuda u zasjedanju izraditi je pismeno. Presudu će izraditi jedan sudija, koga predsjednik za to odredi. Pismeno izrađena presuda mora odgovarati presudi, kako je objavljena u zasjedanju.

Ako je objavljivanje presude zakazano za doonije (§ 289.), razlozi presude utvrdiće se pismeno već pre objavljivanja.

Presudu će potpisati predsjednik i zapisničar.

§ 292.

Pismena izrada presude mora da sadrži ovo:

1. uvod, u kojem će se pomenuti sud, imena sudija, zapisničara, državnog ili privatnog tužioca, privatnog učesnika kao tužioca i zastupnika poslednje dvojice, optuženika i njegovog branioca s dodatkom, da li je optuženik u zatvoru ili u slobodi, dan naredbe, kojom je naređen glavni pretres, i da li je ovaj javan ili nije, kao i dan izrečene presude i konačne zahteve optužbe i odbrane;

2. dispozitivni deo, u kome će se po navođenju imena i ličnih odnosa optuženikovih (§ 152.) navesti da li je optuženik kriv za delo, za koje se tuži, ili se oslobađava od optužbe za to delo ili se odbija protiv njega podignuta optužba; a

za slučaj da je oglašen krivim, treba taj deo da obuhvati sve potrebne tačke, pomenute u § 281. odnosno i u § 287.;

3. razloge presude.

§ 293.

U razlozima presude navešće se ukratko ali posve određeno, koje je činjenice i iz kojih razloga sud uzeo za dokazane ili za nedokazane, koji su razlozi i pobude rukovodili sud pri rešavanju pravnih pitanja i odbacivanju izvesnih prigovora o tome, a naročito o postojanju ili nepostojanju okolnosti, koje po zakonu isključuju krivicu ili isključuju, ukidaju, umanjuju ili povećavaju kažnjivost optuženikovu ili koje isključuju gonjenje.

U slučaju osude ima se navesti, koje je otežavajuće ili olakšavajuće okolnosti sud našao, i koji su razlozi inače bili merodavni za odluke prema tačkama 3., 4. i 6. § 281. za ublažavanje kazni, za primenu robije i zatočenja ili strogog zatvora i zatvora, gde krivični zakon dopušta sudu izbor između ovih, za uslovnu osudu, za uračunavanje ili neuračunavanje pritvora, istražnog zatvora ili izdržane kazne, za oslobođenje od kazne, za odluku o privatno-pravnim potraživanjima i troškovima krivičnog postupka kao i za primenu mera bezbednosti.

Ako se optuženik presudom oslobodava od optužbe, sud će naročito navesti, iz kojega od razloga, pomenutih u § 280., to čini.

Ako se presudom odbija optužba, navešće se naročito okolnosti, zbog kojih se to čini (§ 276.).

§ 294.

Pogreške u imenima i brojevima kao i druge očigledne pogreške pisanja i računa, nedo-

statke u obliku i nesaglasnost prepisa presude s izvornikom sud će, kod koga su se te pogreške dogodile a ne tiču se tačaka navedenih u § 291. br. 1—3., ispraviti u svako doba na zahtevanje stranaka ili po službenoj dužnosti. Ispravke će se dodati na kraju presude kako u izvorniku tako i u svim prepisima.

GLAVA OSAMNAESTA

PRIVATNO-PРАВNA POTRAŽIVANJA I ODLUKE SUDA O NJIMA. .

I. Privatno - pravna potraživanja.

§ 295.

Ko je krivičnim delom oštećen, povređen ili ugrožen može svoja potraživanja za povraćaj stvari, za naknadu štete ili da se izvestan pravni posao ili pravni odnos uništi, ostvarivati i u krivičnom postupku, ako se ovome pridruži kao privatni učesnik.

Na štetu prouzrokovanu krivičnim delom i na druge sporedne okolnosti, koje su važne za privatno-pravne posledice, pažnja će se obraćati po službenoj dužnosti. Ako bi bilo sumnje, da li oštećenik zna da se pokreće ili da je u toku krivični postupak, sud će ga o tome obavestiti da može izneti svoje potraživanje.

Potraživanje svoje oštećenik podnosi sudu zasebno ili prilikom svoga ispita, unoseći u zapisnik izjavu da se sa svojim tačno naznačenim privatno - pravnim potraživanjem pridružuje krivičnom postupku. Ako li se oštećenik u krivičnom postupku javlja kao zakonom ovlašćeni tužilac, može tražiti krivičnom tužbom ujedno i naknadu štete ili naknadu za povređenu ličnost ili čast.

Oštećenik se može sa svojim privatno-pravnim potraživanjem pridružiti krivičnom postupku do početka glavnog pretresa, a može i odstati od svoga potraživanja u svako doba pa i na samom glavnom pretresu i ostvarivati ga u građanskoj parnici.

Po smrti oštećenikovoju mogu privatno-pravno potraživanje prijaviti ili već prijavljeno potraživanje održati i produžiti njegovi nasljednici.

§ 296.

Lice, koje se javilo s potraživanjem, dužno je samo ili preko svog zakonskog zastupnika navesti sva potraživanja i podneti dokaze.

O potraživanju saslušaće sudija i okrivljenika i izvidiće sve što je potrebno za pronalaženje i utvrđenje štete. Samo se ovim ne sme zadovoljavati sam krivični postupak, izuzevši da je utvrđenje štete potrebno za pravilnu primenu krivičnog zakona.

Ako se sud oglasi nenadležnim za krivični postupak i presudu, uputiće oštećenika, da se sa svojim potraživanjem može pridružiti krivičnome postupku, koji će otpočeti ili produžiti nadležni sud.

§ 297.

Ako sud nađe da je okrivljenik kriv za krivično delo, po pravilu će u presudi pored ostalog, što je propisano (§ 281.), odmah izreći i o privatno-pravnom potraživanju oštećenikovom. No ako sud drži, da podaci krivičnoga postupka ne pružaju pouzdan osnov za presuđenje privatno-pravnog potraživanja, uputiće oštećenika za potraživanje na građansku parnicu.

Ovako će sud uputiti oštećenika uvek kad okrivljenika oslobodi od optužbe ili optužbu odbije ili kad postupak protiv njega obustavi, izuzevši slučaj iz § 296. od 3.

§ 298.

Ako se povodom potraživanja oštećenikovog sud na osnovu glavnog pretresa uveri da je kakva stvar, koja se našla među stvarima optuženikovim ili koga od učesnika u krivičnom delu ili na takvom mestu gde su je ta lica ostavila ili dala samo na čuvanje, svojina oštećenikova, narediće da se ona vrati oštećeniku čim presuda stane na pravnu snagu. Ako optuženik izrečno pristane, može sud odmah stvar vratiti oštećeniku.

No i pre glavnog pretresa može istražni sudija vratiti oštećeniku stvar, koja mu je oduzeta, ako je ne treba zadržati kod suda za dokaz protiv okrivljenika ili koga od saučesnika u krivičnom delu i ako na to pristane i okrivljenik i tužilac. Ako je stvar, koja je svojina oštećenikova, ovome preko potrebna ili je takve kakvoće, da se ne bi mogla čuvati, da se ne pokvari ili da je čuvanje skupčano s troškovima, sud može narediti da se i bez pristajanja tužiočevog i okrivljenikovog vrati. No u ovakvom slučaju, stvar se, pošto se u zapisniku tačno označi, vraća oštećeniku uz obavezu da je po potrebi na poziv suda mora doneti.

§ 299.

Ako je stvar, koja je oduzeta oštećeniku, dospela u ruke trećeg lica, koje nije učestvovalo u krivičnom delu, po kakvom zakonskom osnovu prenosa prava svojine ili kao zaloga, ili ako se

više oštećenika prepiru kao vlasnici oduzete stvari, ili ako oštećenik ne može odmah da dovoljno dokaže svoje pravo, uputiće se oštećenik da svoju stvar traži građanskom parnicom.

§ 300.

U slučaju, gde se stvar, koju oštećenik potražuje, ne može vratiti, kao i u svim slučajevima, gde se ne traži povraćaj stvari, nego naknada krivičnim delom prouzrokovane štete ili izgubljene dobiti ili naknada za povredu ličnosti ili časti, sud će, ako nađe optuženika krivim, u presudi izreći i naknadu, u koliko se pretresom pouzdano utvrdi količina ove kao i lice, koje ima pravo na naknadu.

Ako se prema uspehu pretresa mora s razlogom uzeti, da oštećenik traži preteranu naknadu, može sud ovo prema okolnostima, po potrebi i prema proceni veštaka, po svom slobodnom uverenju umeriti i oštećenika za višak tražene naknade uputiti na građansku parnicu.

§ 301.

Ako sud prema podacima dokaznog postupka nađe, da se zbog krivice optuženikove mora sasvim ili delimično uništiti kakav s njim utvrđeni pravni posao ili nastali pravni odnos, izuzevši slučaj iz § 4. od. 3., izreći će u presudi i o tome kao i o pravnim posledicama, koje otuda proističu, ne dirajući u prava trećih lica.

§ 302.

Ako sud uputi oštećenika sasvim ili delimično na građansku parnicu, nema on protiv toga pravnog leka, izuzevši slučaj u § 394. od. 1.

§ 303.

Kad presuda suda o privatno-pravnom potraživanju oštećenika stane na pravnu snagu, ima svako zainteresovano lice pravo da od suda, koji je sudio u prvom stepenu, zahteva da se na prepisu presude, koja mu se izda, zabeleži, da je presuda stekla pravnu snagu, pa može na osnovu takve presude tražiti izvršenje neposredno kod građanskog suda.

§ 304.

Pravnosnažnu krivičnu presudu o oštećenikovom privatno-pravnom potraživanju može krivični sud promeniti samo onda, kad se iz zakonskih razloga dopusti ponavljanje krivičnoga postupka (§§ 354., 355., 357., 369. i 371.).

Izuzevši ovaj slučaj, mogu osuđeno lice i njegovi pravi naslednici samo kod građanskog suda zahtevati, da se pravnosnažna odluka krivičnoga suda o privatno-pravnom potraživanju promeni zbog pronađenih novih dokaza kao i da se ukine njeno izvršenje zbog činjenica, koje su se pojavile posle te odluke.

II. Postupak sa sumnjivim stvarima.

§ 305.

Nade li se kod koga okrivljenika tuđa stvar, a ne zna se čija je, pa ni on ne može ili neće da imenuje vlasnika, i ako se u određenom roku ne javi niko s potraživanjem te stvari, istražni će sudija opisati tu stvar tako, da je vlasnik može poznati, ali da se ipak izvesni bitni znaci prečute, kako bi se doonije označenjem ovih mogla utvrditi istinitost svojine.

Takav opis obznaniće se javnim oglasom kako u mestu, gde je okrivljenik živio, tako i u

onom, gde je krivično delo učinjeno. Oglas će se objaviti i u »Službenim Novinama« i vlasnik pozvati da se javi za godinu dana od oglasa u novinama i dokaže pravo svojine, inače će se stvar javno prodati i novac sudu predati.

Ako je vrednost nađenih stvari ispod sto dinara, i nikakvi osobeni razlozi ne traže da se odmah zasebno obznane, mogu se one povremeno objaviti u zajedničkim oglasima.

§ 306.

Ako se stvar zbog svoje kakvoće ne bi mogla držati godinu dana da se ne pokvari ili je držanje skupčano s troškovima, državni će tužilac učiniti što treba da sud naredi javnu prodaju te stvari. Dobiveni novac će se predati sudu, a načinjeni tačni opis te stvari s naznačenjem kupca i prodajne cene priložiće se spisima.

§ 307.

Kad istече rok, naznačen u javnom oglasu (§ 305. od. 2.), a niko se ne javi ili ne dokaže svoje pravo na opisane stvari, sud će na zahtev okrivljenikov doneti rešenje, da se te stvari ili dobiveni novac, ako su se morale prodati (§ 306.), predadu okrivljeniku, ako ne bi našao da taj zahtev treba odbiti zbog toga, što ne veruje u zakrtnost prava okrivljenikovog.

Protiv rešenja suda nema pravnog leka.

§ 308.

Stvari, koje se ne predadu okrivljeniku, prodaće se prema propisu § 306.

Novac, dobiven za te stvari, kao i novac za stvari, prodane ranije (§ 305.), ako se ne preda okrivljeniku (§ 307.), predaće se Fondu (§ 7.).

No ovlašćenik može građanskom parnicom protiv Fonda potraživati svoje pravo na dobiveni novac u roku, propisanom za zastarevanje potraživanja koji teče od dana oglasa u novinama (§ 305. od. 2.).

GLAVA DEVETNAESTA.

TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA I ODLUKA SUDA O NJIMA.

§ 309.

U svakoj presudi kao i u rešenju, kojim se obustavlja krivični postupak, izreći će sud, koja od stranaka, pomenutih u §§ 310., 311. br. 1—3 i 312. ima da plati troškove krivičnoga postupka.

Po mogućstvu izreći će sud i koliki su ti troškovi i da li se i u kojoj meri mogu naplatiti. Nema li za utvrđenje količine i naplatljivosti dovoljnih podataka, odlučiće sud pošto pribavi potrebne podatke o tome u naknadnom rešenju (§ 321.).

§ 310.

Ako je sud optuženika oglašio krivim za krivično delo, izreći će da je dužan da naknadi i troškove krivičnog postupka i izvršenja kazne (§ 314.). Ako je optuženik optužen za više krivičnih dela, a sud nađe da je on kriv samo za neka od tih dela, osudiće ga na naknadu troškova, koji su prouzrokovani gonjenjem zbog tih dela, za koja je nađen krivim, dok će troškovi postupka za ostala dela pasti na teret državne blagajnice, ako nisu prouzrokovani kakvim propuštanjem optuženikovim, koje je on skrivio, ili ako ih nema da snosi ko drugi.

Više optuženika, koji su oglašeni krivima za isto krivično delo, osudiće sud na solidarnu naknadu troškova krivičnog postupka, izuzevši troškove pritvora, istražnog zatvora, odbrane, izvršenja kazne i druge troškove, učinjene naročito za pojedinog od njih, koje ima da naknadi svaki za sebe, i u koliko sud ne nađe da jedinoga od njih prema stepenu krivice ili iz razloga pravičnosti osudi na veći ili manji deo troškova.

Dužnost plaćanja troškova tereti samo ličnost pravnosnažno osuđenoga lica, a po smrti njegove naslednike, u koliko su ga odista nasledili. Ako osuđeno lice umre pre no što presuda stane na snagu, snosi troškove državna blagajnica, u koliko po ovom zakonu pojedine od njih nema da plati ko drugi.

§ 311.

Završi li se krivični postupak drukčije a ne presudom kojom se okrivljenik oglašuje krivim, snosiće troškove krivičnog postupka državna blagajnica, ako ih i u koliko ih ne bi imala da naknade lica, navedena u drugom odeljku ovoga paragrafa.

Troškove će u slučajevima, gde optuženik ne bude oglašen krivim, imati da naknade ova lica:

1. okrivljenik one troškove, koje je prouzrokovao svojim propuštanjem, u koliko ga je odista skrivio;

2. privatni tužilac i privatni učesnik kao tužilac troškove krivičnog postupka, takse i nužne izdatke, koje je radi svoje odbrane ili zastupanja učinio okrivljenik, ako je postupak pokrenut ili produžen samo po njihovom zahtevanju i ako za privatnog tužioca nije poravnanjem što

drugo utvrđeno; ako je više privatnih tužilaca, ili privatnih učesnika kao tužilaca, snosiće oni te troškove solidarno, u koliko sud prema okolnostima ne naredi drukčije;

3. lice, koje je opozvalo svoj predlog bez koga državni tužilac ne može goniti zbog krivičnog dela, snosiće troškove krivičnog postupka i nužne izdatke za odbranu ili zastupanje okrivljenikovo, u koliko ovaj nije izjavio da će ih platiti; i

4. lice koje je sa znanjem ili iz krajnjeg nehata podnelo lažnu prijavu, troškove krivičnoga postupka i nužne okrivljenikove izdatke za odbranu ili zastupanje.

Državni tužilac ne može se nikada osuditi da naknadi troškove krivičnog postupka.

§ 312.

Trošak svedoka i veštaka, koji su došli na pretres na poziv stranke, snosiće ta stranka, ako predsednik ili sud ne naredi da se oni ispituju i ako ih nije pozvao državni tužilac.

Trošak postupka, prouzrokovan redovnim pravnim lekom protiv presude ili zahtevom za ponavljanje postupka, snosiće ili će naknaditi ono lice, koje je upotrebilo taj pravni lek (§ 311. od. 3.), ako je prvi ostao posve bez uspeha, a drugi odbačen, ili ako je to lice odustalo od njega. Kod delimičnog uspeha pravnog leka mogu se troškovi razmerno podeliti.

Troškove, skupčane s postupkom na molbu za povraćaj u predašnje stanje radi izjave pravnog leka (§ 326), u koliko nisu prouzrokovani neosnovanim protivnikovim protivrazlozima, snosiće ili će naknaditi molilac za povraćaj ili branilac, prema tome koji je od njih kriv za proma-

šaj roka. U koliko su ti troškovi nastali krivicom protivnikovom zbog protivrazloga, snosiće ili će ih nadoknaditi on, ako nije državni tužilac.

Troškove postupka na molbu za povraćaj u predašnje stanje zbog promašenog ročišta za pretres (§ 391.) snosi ili nadoknađuje molilac, ako molba ne bude imala uspeha.

O dužnosti plaćanja ili naknade troškova, koji nastanu kod višeg suda, odlučiće ovaj sud.

§ 313.

Troškovi krivičnog postupka, koje je država unapred isplatila, naplatiće se od lica, koje je i u koliko je pravnosnažno osuđeno da plati, ali i to samo toliko, koliko time po nahodjenju suda ne bi bila ugrožena ishrana toga lica ili ono ne bi bilo sprečeno u ispunjenju dužnosti da naknadi štetu oštećeniku ili da izdržava svoju porodicu ili rođake, koje je obvezano da izdržava.

§ 314.

Pod troškovima krivičnog postupka razumeju se troškovi, koji su nastali od pokretanja pa do svršetka krivičnog postupka:

1. za svedoke, veštake i tumače kao i za izvršenje uviđaja pored troškova pod brojem 3;

2. nužni izdaci privatnog tužioca, nagrada i nužni izdaci branioca i drugih zastupnika stranaka;

3. za podvozne i putne izdatke sudskih lica i državnog tužioca, u koliko im ovi pripadaju; i

4. za dovođenje okrivljenikovo i za izdržavanje njegovu za vreme pritvora i istražnog zatvora.

Optuženik, koji je osuđen na kaznu snosiće još i troškove oko izvršenja kazne, izuzevši troš-

kove za izvršenje smrtne kazne i kazne lišenja slobode.

U koliko zakon o taksama propisuje i plaćanje sudske takse, osudiće se optuženik, koji je oglašen krivim, ili i druga lica (§§ 311. i 312.), da pored troškova plate i taksu.

Država isplaćuje unapred sve ove troškove, osim onih pod broj 2 i takse, i naplaćuje ih docnije po §§ 310.—313. Toga radi će sud voditi tačan račun o svim troškovima, koje učini u toku krivičnog postupka, i za izvršenje kazne. Popis tih troškova prilaže se spisima.

§ 315.

Svedocima, bilo da se oni ispituju u pripremnom postupku ili na glavnom pretresu ili inače, plaća se odmah trošak i danguba, u koliko ovo zatraže najdalje u roku od dvadeset četiri sata po ispitu. Svedoci će se u samom pozivu a i po njihovom ispitu upozoriti, da mogu zahtevati troškove u pomenutom roku.

Trošak se računa za dolazak i povratak i za preko potrebno izdržavanje u mestu po uredbi, koja će se povremeno izdavati prema životnim prilikama.

No danguba će se određivati po nahođenju sudije, predsednika ili suda (§ 323.) samo onima, koji su i u koliko su dolaskom pred sud oštećeni, naročito svedocima, koji žive od dnevne zarade, makar oni živeli i u mestu, gde je sud, ako su se i na kraće vreme udaljili od svog posla i zbog toga što od zarade izgubili.

Podvozni će se trošak odrediti kako se to po nahođenju sudije ili suda mora učiniti prema licu, vremenu i mestu.

Državnim činovnicima, služiteljima, aktivnim vojnim licima i žandarmima kao svedocima plaća se dnevnic a i podvoz po uredbi. Po naročitoj uredbi isplaćuju se i troškovi za dovođenje i podvoz zatvorenih lica, koja se ispituju pred sudom kao svedoci.

Privatni tužilac nema u opšte prava na svedočke prinadležnosti, a oštećenik i druga zainteresovana lica imaju pravo na to samo ako su pozvani na ispit kao svedoci.

§ 316.

Naređenja § 315. primenjivaće se i na veštace i tumače, koji na poziv dolaze sudu ili koji po naređenju suda putuju na službeni rad izvan mesta suda. ako naročitom uredbom nije što drukčije naređeno.

Lica, koja su kod suda u mestu gde žive postavljena i zakleta kao stalni veštaci ili tumači sa stalnim honorarom, nemaju, kad se pozovu pred taj sud. prava na naknadu troškova i dangube.

No svakom će se veštaku odmah nadoknadi iz državne blagajnice onaj trošak, koji je učinio u gotovom za istraživanje tragova krivičnog dela hemijskim ili drugim putem ili zato, da može dati svoje stručno mišljenje.

Veštaci, koji nisu sa stalnim honorarom postavljeni kod suda dobiće još i naročitu nagradu koju odmerava sudija, predsednik ili sud (§ 323.), uvažujući sve okolnosti, a naročito uloženi trud i upotrebljeno vreme, ako ta nagrada nije utvrđena naročitom uredbom.

Za prevođenje kakvih isprava ili spisa, sastavljenih na stranom jeziku, odmeriće sudija, predsednik ili sud nagradu tumaču, koji nije po-

stavljen sa stalnim honorarom ili nije kod samog suda radi toga postavljeni činovnik.

Za izradu prilikom uviđaja potrebnih skica, crteža, planova, fotografija i t. d. odmeriče sudija, predsednik ili sud nagradu i troškove učinjene u gotovom za materijal. Ako ovo načini sam sudija, imaće pravo samo na naknadu za materijal.

§ 317.

Nagradu i troškove za branioca (§ 58. od. 1.) ili opunomoćenika dužno je po pravilu da plati ono lice kome je on potreban i ako mu je koga od njih postavio sud po službenoj dužnosti. Ako lice, kome je postavljen po službenoj dužnosti branilac ili zastupnik siromašnih (§ 60.) ne može da ga plati, podmiriće se na zahtev ovoga stvarno učinjeni nužni trošak iz državne blagajnice, u koliko ga nije dužno da podmiri koje drugo lice.

Utvrđenje nagrade ostavlja se slobodnoj pogodbi između branioca ili opunomoćenika i onoga lica, kome je on potreban odnosno koje je inače dužno da plati (§ 311. br. 2.—4.).

Službena lica, određena za branioce. nemaju prava na nagradu.

§ 318.

Podvozni i putni troškovi sudskih lica i državnog tužioca računaju se onako, kako su prema postojećoj uredbi obračunati i isplaćeni.

§ 319.

Troškovi, učinjeni za dovođenje okrivljenika, koji se ne odazove pozivu suda, ili za njegov podvoz, računaju se onako, kako su plaćeni.

Troškovi za izdržavanje okrivljenog lica u pritvoru ili istražnom zatvoru obuhvataju troškove za hranu, postelju, odevanje, pranje i čišćenje postelje, rublje i odeću, ogrev i osvetljenje kao i za lečenje i za porođaj.

Troškovi lečenja i porođaja računaće se okrivljenom licu onako, kako su za nj učinjeni.

Za ostale troškove utvrdiće prosečno na predlog viših državnih tužilaca Ministar Pravde u sporazumu s Ministrom Finansija u početku svake računске godine, a kod vanrednog menjanja cena i česće, koliko će pojedino lice koje je u zatvoru, u ime toga plaćati dnevno ako se ono nije samo o svom trošku u svemu tomu snabdevalo.

Ako u različitim mestima, gde su sudovi, bude odviše velika razlika u cenama životnih namirnica, može se svota tih troškova, koji se imaju naknaditi, utvrditi naročito za pojedine sudove u području istog okružnog suda.

§ 320.

Troškovi za izvršenje kazni (§ 314. od. 2.) utvrđuju se za svaki pojedini slučaj.

§ 321.

Ako samom presudom ili rešenjem suda, kojim je postupak obustavljen, nije odlučeno o tome, ko je i koliko je dužan da plati troškove krivičnog postupka i da li su ti troškovi naplatljivi, i ako o pojedinim troškovima nije već ranije u toku postupka doneo rešenje sudija, predsednik ili sud, odlučiće se o tome naknadno u naročitom rešenju suda. Naročito rešenje doneće se o troškovima uvek, ako se naknada ovih nalaže trećim licima.

§ 322.

Svako lice, koje ima pravo na naknadu troška, a naročito lica, pomenuta u § 312 od. 1 i § 317., ako se ne mogu pogoditi za troškove ili nagradu, mogu zahtevati utvrđenje nagrade i troškova pismeno ili u zapisnik kod suda, pred kojim je postupak u toku. Lica, pomenuta u § 317., mogu zahtevati, da im sud utvrdi nagradu i troškove protiv stranke, koju su zastupali bez obzira na to, kome je sud naredio da plati troškove postupka.

Ako zahtev za utvrđenje troškova nije upravljen protiv državne blagajnice, zahtevu će se priložiti popis obračunatih troškova u dva primerka, od kojih će sud jedan dostaviti radi izjave protivniku, ako ga ne može bez troškova lično saslušati. O zahtevu protiv državne blagajnice saslušaće sud državnog tužioca.

Kod utvrđivanja troškova uzeće sud u obzir nužne troškove, koje je onaj, kome se imaju dodeliti, učinio u gotovom i dangubu, a kod branio-ca ili zastupnika (§ 317.) još i pokazani trud i važnost predmeta, pa će prema tome po svom na-hođenju doneti i rešenje.

§ 323.

Protiv odluke o troškovima u presudi dopušten je priziv prema § 332.

Ako okružni sud raspravi pitanje o troškovima ili o nagradi rešenjem (§§ 321. i 322.), ima mesta žalbi apelacionom sudu (§ 238. od. 3.).

Protiv rešenja izviđajnog ili istražnog sudije u toku postupka ili predsednika na glavnom pretresu o troškovima može se svako zainteresovano lice žaliti okružnome sudu, a protiv njegovog rešenja nema daljeg pravnog leka.

GLAVA DVADESETA

Pravni lekovi protiv sudskih odluka.

I. Opšta naređenja.

§ 324.

Zakonom dopuštene pravne lekove može upotrebiti samo tužilac i okrivljenik, u koliko zakon ovo pravo ne daje i drugim licima ili ako to pravo ne ograničava.

Državni tužilac može upotrebiti pravni lek i u korist okrivljenikovu. Povodom ma kakvog pravnog leka tužiočevog može se sudska odluka poništiti ili preinačiti i u korist okrivljenikovu.

Za okrivljenika može pravni lek upotrebiti i njegov branilac i bez naročitog ovlašćenja, ali ne protiv njegove volje, izuzevši da je maloletan. Za maloletnog okrivljenika može pravni lek samostalno i protiv njegove volje upotrebiti i njegov zakonski zastupnik.

Pravne lekove protiv presude mogu u korist okrivljenikovu upotrebiti i braćni drug njegov i rođaci njegovi u ushodnoj i nishodnoj prvoj liniji i u njegovom odsustvu bez osobitog punomoćja, a ako je maloletan i protiv njegove volje.

Ako je pravni lek protiv presude upotrebilo u korist zatvorenog optuženika lice, koje za to protiv njegove volje nije ovlašćeno, ili ako nije nesumnjivo da je zatvoreni optuženik pristao na pravni lek, koji je upotrebio branilac protiv presude, optuženiku će se to saopštiti i on poučiti. da se time odlaže izvršenje presude, ako se ne tiče samo priziva protiv odmerenja kazne (§ 333. od. 3.).

§ 325.

Pravni lek može se izjaviti usmeno kod suda u zapisnik ili pismenim podneskom, upravljanim sudu (§ 84. od. 2.), čija se odluka pobija. No pismenu reviziju, koju ne izjavljuje državni tužilac, mora potpisati ovlašćeni branilac.

Odluka suda može se pobijati u celini ili delimično. Pogrešan ili neispravan naziv pravnoga leka ne smeta.

Ko ima pravo da upotrebi pravni lek, može ga se i pre isteklog roka odreći, a može od već izjavljenog pravnog leka odustati pismeno ili usmeno u zapisnik kod suda. No branilac treba za to naročito ovlašćenje. Odricanje ili odustajanje ne može se poreći.

Ima li se o kojem pravnom leku odlučiti na osnovu usmenog pretresa, može se, kad se pretres jedared započeo, odustati od pravnog leka samo s pristankom protivnika.

§ 326.

Redovni pravni lekovi imaju se izjaviti u roku, zakonom određenom, a pravni lekovi protiv presude imaju se u daljem zakonom roku i opravdati, ako to nije učinjeno odmah pri izjavi.

Ako se propusti rok za izjavu priziva i revizije, može sud, koji je nadležan da odlučuje o tom pravnom leku, dopustiti okrivljeniku na njegovu molbu povraćaj u predašnje stanje radi izjave i naknadnog opravdanja pravnog leka:

1. ako verovatno pokaže, da je rok propustio zbog nesavladljivih smetnja bez krivice svoje ili svoga branioca;

2. ako molbu preda sudu, kod koga bi se imao izjaviti pravni lek, za tri dana, pošto su otklonjene smetnje; i

3. ako istovremeno preda i pravni lek s opravdanjem.

Sud će tu molbu s pravnim lekom dostaviti tužiocu, da se o tome izjasni i da dade svoje protivrazloge u roku od osam dana. Kad stigne izjava ili protivrazlozi tužiočevi ili kad isteče propisani rok, sud će poslati molbu sa spisima višem sudu, koji je nadležan da odlučuje o pravnom leku. Viši će sud, ako dopusti povraćaj, doneti odmah odluku o samom pravnom leku prema propisima, koji za to vrede:

Protiv rešenja, kojim se odbačuje molba za povraćaj, nema pravnog leka.

Molba za povraćaj i za naknadnu upotrebu pravnog leka ne zadržava izvršenje, dokle god povraćaj ne bude dopušten, izuzevši da sud kome je molba predana prema okolnostima nađe za potrebno da naredi, da se sa izvršenjem čeka.

§ 327.

Ako je pravni lek upotrebljen samo u korist okrivljenikovu, ne može se pobijana odluka promeniti na štetu okrivljenikovu a ne može se protiv njega, ako se tiče presude, izreći ni stroža kazna od one, izrečene u presudi, koja se pobija, izuzevši da zakon izrekom naređuje što drugo.

II. Žalba.

§ 328.

U koliko zakon ne isključuje, mogu se stranke žaliti kako protiv rešenja i naredaba sudije tako i protiv rešenja okružnog kao prvostepenog suda. Naročito se dopušta žalba protiv rešenja u smislu § 280. od. 3.

Žaliti se mogu i druga zainteresovana lica,

naročito svedoci i veštaci protiv rešenja i naredaba, kojima se zaseca u njihove interese.

Protiv rešenja apelacionog suda po pravilu (§ 23.) nema mesta žalbi.

§ 329.

Rešenja, koja se donose radi pripreme presude, pošto je okrivljenik pravosnažno stavljen pod optužbu, mogu se pobijati samo redovnim pravnim lekom, koji je dopušten protiv presude. No dopušta se žalba protiv rešenja, kojim se zaseca u prava trećih lica.

§ 330.

Žalba se izjavljuje (§ 325. od. 1.) sudu, čije se rešenje pobija, za osam dana po objavljivanju odnosno po dostavi rešenja, ako u zakonu nije naročito određen kraći rok. Žalba se opravdava pri samoj izjavi.

Žalbu će sud ili sudija, u koliko ovaj nije ovlašćen sam da je uvaži, bez oklevanja poslati sa spisima nadležnom sudu.

Žalba zadržava izvršenje samo u slučajevima, gde to zakon naređuje. No i sudija ili sud, čije se rešenje pobija, kao i sud, koji odlučuje o žalbi, može izvršenje toga rešenja iz važnih razloga zaustaviti.

§ 331.

O žalbi protiv rešenja ili naredbe istražnog sudije odlučuje u sednici okružni sud. zatraživši po potrebi od stranaka i istražnog sudije izjavu.

O žalbi protiv rešenja okružnog suda rešava, ako ovaj zakon ne naređuje izrikom drukčije, apelacioni sud, saslušavši višeg državnog

tužioca, bez prethodnog usmenog pretresa, ali traživši po potrebi pre rešenja izjavu protivne stranke, no može on, ako ustreba, narediti i dopunjenje spisa ili zahtevati od suda prvog stepena potrebno razjašnjenje. Ovako rešava i Kasacioni Sud o žalbi, za koju je on nadležan, saslušavši vrhovnog državnog tužioca.

Smatra li viši sud žalbu osnovanom, poništiće pobijano rešenje, a po potrebi će doneti i rešenje, koje odgovara zakonu. Nedopuštenu i neosnovanu žalbu će viši sud odbaciti.

Pri rešavanju žalbe paziće viši sud po službenoj dužnosti na nadležnost suda i na povrede vanoblasnosti.

III. Priziv.

§ 332.

Prizivu ima mesta protiv presude samo zbog odluke suda o kazni i o merama bezbednosti, u koliko nema povrede zakona, naznačene u § 337. br. 3., zbog odluke o privatno-pravnim potraživanjima, o troškovima krivičnoga postupka i izvršenja kazne kao i zbog odluke o priznanju ili nepriznanju olakšica pri izvršenju kazne (§ 281. od. 3. i 4.).

Odluka o kazni obustava i sudu ostavljeni izbor između dve ili više vrsta kazni, ublažavanje kazni, uračunavanje ili neuračunavanje pritvora i istražnog zatvora i već izdržane kazne. objavljivanje presude u novinama, kao i odluku suda o uslovnoj osudi.

moгу pobijati samo optuženik, njegov zakonski zastupnik i njegovi naslednici.

Odluku o troškovima mogu pobijati privatni tužilac i privatni učesnik kao tužilac (§ 311.

br. 2.), optuženik i njegov zakonski zastupnik, no samo u koliko se tiče količine i naplatljivosti troškova a državni tužilac samo u koliko se tiče naplatljivosti.

Odluku o priznanju ili nepriznanju olakšica pri izvršenju kazne mogu pobijati tužilac, optuženik i njegov zakonski zastupnik.

§ 333.

Priziv se izjavljuje kod suda, čija se presuda pobija, za tri dana po objavljivanju. Ako optuženik nije bio prisutan pri objavljivanju, teče mu rok za izjavu od dana saopštenja ili dostavljanja (§ 290.). Pošto je priziv blagovremeno izjavljen dostaviće se žalocu, ako to već nije učinjeno, prepis presude radi opravdanja priziva izuzevši, da je on pri izjavi i opravdao priziv ili da se je dostavljanja odrekao.

Za daljih osam dana po dostavljanju odnosno po izjavi žalilac ima pravo da preda sudu opravdanje priziva (§ 84.), u kome će, ako to već nije učinjeno u izjavi navesti i tačke presude, koje pobija.

Priziv zadržava izvršenje kazne samo onda, kad je upravljen protiv vrste kazne ili kad optuženik, izjavljujući priziv samo zbog odmerenja kazne, u isto vreme ne izjavi, da hoće da započne izdržavanje kazne.

Izjava priziva, u kojoj su navedene tačke presude, koje se pobijaju ili za vremena predano opravdanje priziva saopštiće se protivniku, koji može za osam dana po obaveštenju predati sudu svoje protivrazloge.

Kad se predađu protivrazlozi ili kad istee rok, određen za predaju ovih, poslaće sud sve spise, ako niko nije izjavio reviziju (§ 343. od. 3.

i § 353.) apelacionom sudu. Ovaj rešava o prizivu u sednici, saslušavši višeg državnog tužioca.

§ 334.

Apelacioni sud odbaciće rešenjem priziv odmah kao nedopušten, ako ga je izjavilo lice koje nema prava na to ili ga je kasno izjavilo ili se odreklo ili od njega odustalo ili ako nisu određeno naznačene tačke presude koje se pobijaju.

Ako je priziv dopušten, izreći će apelacioni sud presudu o samoj stvari.

Pri odlučivanju ograničiće se apelacioni sud na tačke, koje se prizivom pobijaju, uzimajući za osnov odluku suda prvog stepena o krivici optuženikovoju i o krivičnom zakonu koji se ima primeniti i držeći se kod odmeravanja kazne načela, izrečenog u § 327.

Ako apelacioni sud snizi kaznu u korist koga od više saoptuženika iz razloga, koji koriste i drugim saoptuženicima, koji nisu izjavili priziv, postupiće on po službenoj dužnosti tako kao da su i ovi izjavili priziv.

Odluku apelacionoga suda sa razlozima saopštiće ili će dostaviti okružni sud strankama (§§ 79. i 80.).

Protiv odluke apelacionog suda o prizivu nema daljeg pravnog leka.

VI. Revizija.

§ 335.

Reviziji ima mesta samo onda, ako je presudom povređen formalni ili materijalni zakon. Zakon je povređen ne samo onda kad nije primenjen, nego i onda kad nije pravilno primenjen.

§ 336.

Presudom je povređen formalni zakon:

1. ako apelacioni sud, koji je rešavao o prigovoru protiv optužnice, nije bio nadležan;

2. ako sud koji je izrekao presudu nije bio obrazovan po zakonu, ako sve sudije nisu bili neprekidno na celom pretresu, ako je pri suđenju sudelovao sudija koji je po zakonu isključen (§ 28. i § 29.);

3. ako je glavni pretres izvršen bez prisustva lica koje je po zakonu moralo biti prisutno;

4. ako je u toku glavnog pretresa pročitana koji spis o kakvom iskazu ili o izviđajnoj ili istražnoj radnji, koji po zakonu ne vrede, premda se žalilac tome protivio, ili ako je u toku pripreme glavnog pretresa ili na pretresu povređen (§ 335.) koji propis, čiju primenu zakon izrekom nalaže kao pretpostavku da postupak ili radnja vredi ili ako je bez zakonskog osnova bila isključena javnost pretresa;

5. ako sud u toku glavnog pretresa nije doneo rešenje o kakvom predlogu žalioaca ili je protiv njegovog predloga ili prigovora doneo rešenje kojim su povređena (§ 335.) bitna naređenja zakona ili načela postupka o optužbi ili odbrani, na koja sud mora paziti već po suštini postupka, premda je optuženik ili branilac tome prigovorio;

6. ako je odluka suda o odlučnim činjenicama (§ 292. br. 2. i 3. i § 293.) nejasna, nepotpuna ili je sama sa sobom u protivrečnosti, ili ako presuda nema u opšte nikakvih razloga ili ako u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama ili za onaj deo presude, koji se pobija, ili ako su razlozi u protivrečnosti sa samom odlukom suda; ili ako postoji znatna protivrečnost

između onoga, što se navodi u razlozima o sadržini isprava koje se nalaze u spisima ili o iskazivanjima pred sudom i između samih tih isprava ili zapisnika o preslušavanju i o pretresu;

7. ako je sud nepravilno uzeo da je stvarno nadležan;

8. ako je sud protivzakonito odbio optužbu, izrekavši da nije stvarno nadležan;

9. ako sud izrečenom presudom nije potpuno rešio predmet optužbe;

10. ako je sud izrečenom presudom prekoračio optužbu protiv propisa § 273. od. 2. u vezi s § 284.

§ 337.

Presudom je povređen materijalni zakon:

1. ako je sud povredio (§ 335.) zakon odlukom svojom o pitanju:

a) da li je delo za koje se optuženik goni uopšte krivično delo;

b) ima li okolnosti zbog kojih je isključena krivica ili isključena ili ukinuta kažnjivost;

v) nema li optužbe, predloga ili odobrenja ovlašćenog lica ili vlasti za gonjenje, kako to zakon traži;

g) ima li drugih okolnosti, zbog kojih nema mesta gonjenju optuženika;

2. ako je na krivično delo, za koje je optuženik oglašen krivim, primenjen takav krivični zakon, koji se na nj ne može primeniti, bez obzira na to, da li i jedan i drugi zakon naređuju jednaku kaznu; i

3. ako je sud odlukom svojom o kazni ili merama bezbednosti (§ 332.) prekoračio svoju kaznenu vlast ili je povredio naređenja §§ 353. od 2. i § 371. od 4. u vezi s § 327.

§ 338.

Na povrede zakona, pomenute u § 336. br. 2. ne može se žalilac koji je na glavnom pretresu imao branioca pozivati u reviziji, ako mu je okolnost, koja sadrži povredu zakona, bila poznata još pre glavnog pretresa, ili je za nju doznao u toku samog pretresa, a nije tome prigovorio odmah pri otpočinjanju pretresa ili s mesta čim je za to doznao.

Na povredu zakona, navedenu u § 336. br. 3., ne može se žalilac pozivati na štetu optuženikovu.

Na povrede zakona, pomenute u § 336. br. 4. i 5., ne može se pozivati u korist optuženikovu. ako se nesumnjivo vidi da povreda formalnosti nije mogla za optuženika biti ni od kakva nepovoljna uticaja na odluku suda. A na štetu optuženikovu može se tužilac pozivati na te povrede samo onda, ako se vidi da je povreda formalnosti mogla biti pri odluci suda od nepovoljna uticaja po optužbu i ako se pored toga tužilac povodom te povrede protivio i zahtevao da sud done-se rešenje.

Povrede zakona, navedene u § 336. br. 7. i 8. uzimaće se po službenoj dužnosti u obzir.

Povrede materijalnog zakona (§ 337. br. 1. —3.), uzimaće se u obzir i po službenoj dužnosti, ako su se dogodile na štetu optuženikovu (§ 352.).

Protiv presude, kojom se optuženik oslobađa od optužbe, može se izjaviti revizija i na korist optuženikovu, no samo zbog povreda, pomenutih u § 336. br. 1. i 2. ali i to samo onda, ako je oslobođenje izrečeno zbog okolnosti, koje isključuju krivicu ili isključuju ili ukidaju kašn-jivost optuženikovu.

§ 339.

Revizija se izjavljuje kod suda koji je izrekao presudu za tri dana po objavljenju presude. Po blagovremeno izjavljenoj reviziji dostaviće se žalocu prepis presude radi opravdanja revizije, izuzevši da je on pri izjavi i opravdao reviziju ili da se je dostavljanja odrekao. Ako optuženik nije bio prisutan pri objavljivanju presude, teče mu rok za izjavu od dana, kad mu je presuda saopštena ili dostavljena (§ 290.).

Izjava revizije zadržava izvršenje presude. No optuženik, koji je oslobođen od optužbe ili je optužba protiv njega odbivena (§ 276.), pušta se ako je u istražnom zatvoru u slobodu, izuzevši da je optužba protiv njega odbivena zbog nenadležnosti (§ 277.), a istražni je zatvor obavezan (§ 119. od. 2.) ili postoji osnovana bojazan, da će on pobeći.

§ 340.

Žalilac ima pravo, da za daljih osam dana, pošto mu je dostavljena presuda odnosno pošto je izjavio reviziju, preda sudu (§ 84.) opravdanje revizije pismeno u dva ili više primeraka prema tome, da li je jedan ili više protivnika, ili usmeno u zapisnik kod suda. On mora, ako hoće da mu se žalba uzme u pretres, u izjavi ili u opravdanju naznačiti pojedince, jasno i određeno povrede zakona (§ 336. br. 1.—10. i § 337. br. 1.—3.), a ako prigovara pogreškama i nedostacima postupka, i činjenice koje sadržavaju te pogreške ili nedostatke.

Žalilac ima pravo da se u izjavi ili u opravdanju revizije radi dokaza tvrdnji, iznetih u reviziji u koliko se ove tiču samo povreda formalnog zakona u smislu § 336. br. 2., 4. i 5. pozove i

na nove činjenice i dokaze uz tačno naznačenje svih okolnosti koje su podobne za ocenu njihove važnosti.

Ako je optuženik izjavu ili opravdanje revizije dao u zapisnik kod suda, nedostatci i nejasnoće otkloniće se po mogućstvu njegovim sudskim saslušanjem.

§ 341.

Reviziju će odbiti sam okružni sud:

1. ako je izjava učinjena kasno, a nije predana molba za povraćaj (§ 326.), ili ju je učinilo lice, koje nije ovlašćeno za reviziju ili koje se odreklo ili odustalo od revizije;

2. ako nije ni u izjavi ni u opravdanju pojedinca, jasno i određeno naznačena koja od povreda zakona (§ 336. br. 1—10 i § 337. br. 1—3) ili ako bar razgovetnim upućivanjem ili naročito nisu navedene činjenice, iz kojih proističe povreda zakona (§ 340. od. 1.);

3. ako naznačenje povreda zakona, kako se zahteva pod 2., nije učinjeno u zapisnik kod suda ili pismenim podneskom u dva ili više primeraka (§ 340. od. 1.) koje potpisuje ovlašćeni branilac u koliko se ne tiče revizije državnog tužioca (§ 325.). Ako pismeni podnesak nema samo potpis braniočev ili ako nije predan u dva ili više primeraka, vratiće se taj podnesak najpre žalocu, da ga u roku od tri dana po prijemu popravi ili da u istom roku opravdanje revizije da, da u zapisnik kod suda.

§ 342.

Protiv rešenja prvostepenog suda, kojim se po § 341. odbija revizija, dopuštena je žalba koja se ima za tri dana predati istome sudu. Ovaj

će je sud za dalja tri dana sa spisima poslati Kasacionom Sudu. Ova žalba ne zadržava izvršenje, ako sud ne nađe za potrebno, da naredi drukčije.

Kasacioni Sud rešava o toj žalbi u sednici, saslušavši vrhovnog državnog tužioca.

Uvaži li Kasacioni Sud žalbu, teče u slučaju § 341. br. 1. rok za predaju opravdanja revizije, ako ovo nije već predano, od dana, kad se saopšti rešenje Kasacionog Suda. Ako prepis presude, protiv koje je žalilac izjavio reviziju, nije već pre dostavljen, dostaviće mu se zajedno s ovim rešenjem o žalbi.

Odbaci li Kasacioni Sud žalbu, vratiće spis sudu prvog stepena; no ako je sa revizijom bio spojen priziv, poslaće spise apelacionom sudu radi rešenja priziva.

Nađe li Kasacioni Sud, odbacujući žalbu kao neosnovanu, da je ona podnesena očigledno iz obesti ili radi odugovlačenja, izreći će protiv žalioца ili njegovog branioca novčanu kaznu do hiljadu dinara.

§ 343.

Ako revizija odgovara zakonskim propisima, saopštiće se jedan primerak predanog opravdanja protivnoj stranci s upustvom da može za osam dana predati sudu svoje protivrazloge pismeno ili u zapisnik kod suda.

U protivrazlozima može stranka da se radi pobijanja tvrdnji u reviziji, potkrepljenih novim činjenicama i dokazima (§ 340. od. 2.), pozove na nove činjenice i dokaze, čiju važnost je dužna da razloži.

Sud će odmah, čim primi ove protivrazloge ili ih se ovlašćenik odreće ili čim istече rok, određen za njihovu predaju, poslati sa revizijom

i protivrazlozima odmah sve spise Kasacionom Sudu na rešenje.

§ 344.

Kasacioni Sud rešava o predmetu, koji mu stigne povodom revizije van sednice ili u sednici veća ili na javnom pretresu.

Van sednice rešava kasacioni sudija, određen za izvestioca, sa odobrenjem predsednika veća o tome, da spise odmah šalje vrhovnom državnom tužiocu na razmatranje ili o potrebi dopunjenja spisa ili dobavljanja razjašnjenja o povredi formalnosti, istaknutoj u reviziji, ili o tome da se odmah naredi dan za javni pretres.

U sednici uzeće veće Kasacionog Suda reviziju u pretres ako vrhovni državni tužilac povodom poslanih mu spisa ili izvestilac predloži, da se donese koje od rešenja, pomenutih u §§ 345. i 346. No Kasacioni Sud može u sednici, donoseći po § 345. rešenje za odbačaj revizije, vršiti i svoje pravo, koje mu daje naređenje §§ 338. od. 4. i 5. i 352. pošto sasluša vrhovnog državnog tužioca.

U svima drugim slučajevima narediće se odmah bez naročitog rešenja Kasacionog Suda dan za javni pretres predmeta. Javni se pretres može narediti i povodom većanja Kasacionog Suda u sednici.

§ 345.

Kasacioni će Sud u sednici, saslušavši vrhovnog državnog tužioca, ako ne bi držao potrebnim. dobavljanje stvarnih razjašnjenja o povredi formalnosti, u reviziji, istaknutoj, a naročito i o nedostacima zapisnika o glavnom pretresu (§ 340. od. 2. i § 343. od. 2.), rešenjem odbaciti reviziju (§ 353. i § 354.):

1. ako bi je imao odbaciti već sam prvostepeni sud po § 341. ili ako je povreda, za koju se tvrdi da postoji, otklonjena već rešenjem Kasacionoga Suda, koje je doneto u istoj stvari; i

2. ako za reviziju, koja se poziva na povrede zakona, pomenute u § 336. i 337., nađe da se revizija ima kao očigledno neosnovana bez daljega pretresa odbaciti.

Kod donošenja ovih rešenja može Kasacioni Sud primeniti i naređenje § 342. od. 5.

Rešenje prema propisima ovoga §-a može Kasacioni Sud doneti i pri većanju o žalbi po § 342., ako je ovu našao osnovanom i ako je opravdanje revizije predano ili je rok za predaju opravdanja istekao.

§ 346.

Kasacioni Sud može u sednici, saslušavši vrhovnog državnog tužioca, uvažiti reviziju i poništiti presudu:

1. ako nađe da apelacioni sud, koji je odbacio prigovor protiv optužnice i pristao na optužbu, nije bio nadležan (§ 336. br. 1.);

2. ako je revizija izjavljena u korist optuženikovu, a Kasacioni Sud nađe da se mora narediti novi glavni pretres; i

3. ako je revizija izjavljena u korist optuženikovu a Kasacioni Sud nađe, da je prvostepeni sud prekoračio optužbu (§ 336. br. 10.) ili da je na štetu optuženikovu povredio materijalni zakon (§ 337. br. 1.—3.).

U prvom će slučaju Kasacioni Sud uputiti stvar na rešenje nadležnom apelacionom sudu, a ako nađe za potrebno, da se postupak prema propisu § 206. od. 1. popravi, onda sudu prvog stepena radi popravka i daljeg postupka. U dru-

gom će slučaju on uputiti stvar na novi pretres (§ 352. od. 2. stav. 3.) ili istom ili drugom okružnom sudu, koji je za stvar nadležan. U trećem slučaju Kasacioni će Sud u sednici izreći sam presudu o stvari, ako su u prvostepenoj presudi utvrđene činjenice, na kojima se po pravilnoj primeni zakona mora zasnovati presuda (§ 350. br. 5. i § 352. od. 2. st. 3.).

§ 347.

Dan za javni pretres pred većem Kasacionoga Suda odrediće se tako, da optuženiku, njegovom zakonskom zastupniku, ako je ovaj izjavio reviziju, privatnom tužiocu ili privatnom učesniku kao tužiocu ostane za pripremu rok od osam dana od dostave obaveštaja. U obaveštaju će se napomenuti, da će se, ako ne dođu na pretres, pročitati revizija ili protivrazlozi i da će se to uzeti za osnov rešenju.

Ako je optuženik zatvoren, obavestiće se o pretresu s dodatkom, da nema prava da dođe lično, nego da ga na pretresu može zastupati samo branilac.

Ako je optuženik već imenovao branioca, obaveštaj će se samo ovome upraviti.

Ako je optuženik maloletan ili je odbrana inače obavezna, a ni optuženik ni zakonski zastupnik maloletnog optuženika nije izjavio, da će sam poslati branioca na pretres, postaviće predsednik veća optuženiku branioca iz broja onih, koji žive u mestu, gde je Kasacioni Sud.

Osim toga može predsednik veća postaviti optuženiku branioca po službenoj dužnosti i onda, ako to prema konkretnom slučaju nađe za potrebno.

Bez prisustva vrhovnog državnog tužioca ili njegovog zamenika ne može se držati javni pretres.

§ 348.

Pretnes pred Kasacionim Sudom je javan prema naređenjima §§ 222.—226. Za održanje reda i dostojanstva u zasedanju primenjivaće se naređenja §§ 229.—231. Zapisnik o pretresu, koji u glavnom treba da sadrži tok pretresa, kao i zapisnik o većanju vodi zapisničar.

Pretnes će se započeti sa izveštajem jednoga od kasacionih sudija, koga odredi predsednik veća za izvestioca. Izvestilac će izneti tok dotadnjega postupka i navesti povrede, na koje se poziva revizija kao i sporne tačke, koje odatle proističu, ne dajući svoje mišljenje o tome, kakva bi se odluka imala doneti. Pročitae se i presuda u koliko se pobija.

Posle toga dobija reč žalilac, da obrazloži reviziju, a posle njega protivnik da mu odgovori. Ako su reviziju upotrebile obe stranke, dobija reč najpre vrhovni državni tužilac. Optuženiku, ako je došao, ili njegovom braniocu pripada svakako poslednja reč. Ako koja stranka, bez koje se pretres može izvršiti, nije došla, pročitae se njena revizija s opravdanjem ili njeni protivrazlozi.

Ako branilac nije došao ili se pre vremena udaljio, a odbrana je obavezna, pretres će se prekinuti i odrediće se drugi branilac, a ako ovo nije moguće, pretres će se odložiti i protiv branioca postupiti po § 237. od. 3.

Po izjavi predsednikovoj da je pretres dovršen, povući će se sud na većanje, da izreče presudu.

§ 349.

Kasacioni Sud ocenjuje i rešenja, koja su prethodila pobijanoj presudi, ako se ova osniva

na njima, u koliko se revizija odnosi na njih.

Nađe li Kasacioni Sud da je revizija neosnovana, odbaciće je, i ako je upotrebljena očigledno iz obesti ili da se stvar odugovlači, osudiće žalioца ili prema okolnostima njegovog branioца ili zastupnika na novčanu kaznu do hiljadu dinara.

§ 350.

Ako Kasacioni Sud nađe da je revizija osnovana, poništiće presudu, u koliko se pobija i u koliko se istaknuta povreda tiče presude (§ 336. od. 4. i 5. i § 352.), pa će prema različitosti povrede izreći presudu i postupiti dalje prema ovim propisima:

1. u slučaju povrede pomenute u § 336. br. 1. uputiće stvar nadležnom apelacionom sudu, a ako nađe za potrebno, da se postupak prema propisu § 206. od. 1. popravi, onda sudu prvog stepena radi popravka i daljeg postupka;

2. nađe li koju od povreda, pomenutih u § 336. br. 2.—6., narediće novi glavni pretres i prema svom nahođenju uputiće stvar istom ili drugom kojem okružnom sudu;

3. nađe li da je sud prvog stepena stvarno nenadležan (§ 336. br. 7.), narediće da se stvar uputi nadležnom sudu i ujedno će doneti rešenje, da li se istražni zatvor ukida ili održava na snazi;

4. nađe li da je sud prvog stepena protivzakonito odbio optužbu zbog svoje nenadležnosti ili da nije rešio predmet optužbe (§ 336. br. 8. i 9.). naložiće mu Kasacioni Sud, da održi novi pretres i izreče novu presudu koja će se u drugom slučaju ograničiti samo na nerešene tačke optužbe;

5. nađe li da je sud prvog stepena preko-

račio optužbu (§ 336. br. 10.) ili da je povredio materijalni zakon (§ 337. br. 1.—3.), izreći će Kasacioni Sud sam presudu o stvari, osnivajući je na činjenicama, koje je sud prvog stepena bez prekoračenja optužbe utvrdio, držeći se pri tome načela, pomenutog u § 327. No ako Kasacioni Sud nađe, da u presudi ni u njenim razlozima nisu utvrđene činjenice, na kojima bi se po pravilnoj primeni zakona morala osnovati presuda, uputiće stvar na novi pretres i odluku istom ili drugom okružnom sudu, a prema okolnostima i nadležnom sudiji pojedincu okružnog ili sreskog suda.

§ 351.

Ako je revizija upravljena samo protiv pojedinih odluka, koje su sadržane u presudi, a Kasacioni Sud nađe da se one mogu izdvojiti iz sadržine celokupne presude, može on pobijanu presudu poništiti samo delimice. Tako može Kasacioni Sud učiniti i onda, ako se pobijana presuda osniva na više krivičnih dela, a revizija se ograničava samo na postupak ili na odluku o pojedinima od tih dela, ako je uveren, da se može izvršiti potrebno delimično ponavljanje postupka ili da se može i bez ponavljanja doneti nova odluka o pojedinim od tih dela.

§ 352.

Kasacioni će se Sud po pravilu ograničavati samo na ispitivanje onih povreda, koje žalilac u reviziji naročito ističe ili bar razgovetno na njih upućuje.

No ako se Kasacioni Sud povodom ma čije revizije uveri, da su povređeni propisi o stvarnoj nadležnosti sudova (§ 336. br. 7. i 8. i § 339. od.

4.) ili da je na štetu optuženikovu povređen materijalni zakon (§ 337. br. 1.—3. i § 334. od. 5.), ili da su iste povrede, zbog kojih je on doneo odluku u korist optuženikovu. od koristi i za koga od saoptuženika, koji nije izjavio reviziju ili bar ne u tom smeru, postupiće po službenoj dužnosti kao da je revizija izjavljena zbog tih povreda.

§ 353.

Ako ja sa revizijom u vezi i priziv, odlučiće Kasacioni Sud po rešenju revizije ili u isto vreme i o prizivu, saslušavši vrhovnog državnog tužioca.

Ako je priziv izjavljen jedino u korist optuženikovu. držaće se Kasacioni Sud načela pomenutog u § 327.

§ 354.

Kasacioni Sud može pri većanju u sednici (§ 345.) ili po javnom pretresu ma o čijoj reviziji po službenoj dužnosti, saslušavši vrhovnog državnog tužioca, da poništi prvostepenu presudu i da naredi novi glavni pretres u korist optuženikovu. ako se o istinitosti činjenica, na kojima je osnovana presuda, pojavi znatna sumnja, pa se ova ne ukloni ni pojedinim izvidajima. koje je on naredio.

No Kasacioni Sud može u ovakvom slučaju odmah da izreče i novu presudu, kojom se optuženik oslobađa od optužbe ili se na nj primenjuje blaži krivični zakon. Ali za takvu je presudu potrebna jednoglasnost svih sudija veća.

§ 355.

Kasacioni Sud može, saslušavši vrhovnog državnog tužioca, ne vezujući se za uslove za

ponavljanje krivičnog postupka (§ 362.), po službenoj dužnosti narediti novi glavni pretres ili ponavljanje krivičnog postupka u korist osuđenog lica, ako se sumnja, pomenuta u odeljku prvom § 354., pojavi prilikom većanja o izveštaju, podnesenom mu po § 283. od. 2. ili o zahtevu za zaštitu zakona (§ 41. i § 357.), ili pri ispitivanju spisa, koje on preduzme na naročiti zahtev vrhovnog državnog tužioca. No i u ovakvom slučaju može Kasacioni Sud postupiti po drugom odeljku § 354.

Ako Kasacioni Sud naredi da se krivični postupak ima ponoviti, primenjivaće se propisi §§ 368., 370. i 371.

Ima li se zadržati izvršenje kazne i dalji postupak poveriti drugom kojem nadležnom sudu, odlučiće o tome Kasacioni Sud.

Predloge svih drugih lica osim vrhovnog državnog tužioca da se donese odluka Kasacionog Suda u smislu ovoga §-a, sud će kome se predadu odbaciti s mesta bez pretresa.

§ 356.

Pošto je većanje dovršeno i presuda izrečena, objaviće Kasacioni Sud ovu s razlozima javno (§ 223. od. 4.). Posle toga će presudu sa spisima po pravilu slati neposredno sudu prvog stepena za izvršenje.

Rešenje Kasacionog Suda, koje je o reviziji doneto u sednici, kao i presudu, objavljenу po javnom pretresu u odsustvu optuženikovom, sud prvog stepena će bez odlaganja saopštiti optuženiku, ako je u zatvoru, a inače dostaviti u overenom prepisu. Ako je reviziju upotrebio zakonski zastupnik optuženikov ili privatni tužilac ili

privatni učesnik kao tužilac, obavestiće sud prvog stepena i njih o tim odlukama dostavljanjem prepisa.

Presudu kojom je optuženik osuđen na smrt, bilo da protiv nje nije upotrebljen pravni lek (§ 293. i § 355.), bilo da je ona odbačajem revizije stekla pravnu snagu, poslaće Kasacioni Sud, i ako niko nije predao molbu za pomilovanje, sa spisima i s mišljenjem suda prvog stepena i sa svojim mišljenjem donesenim po saslušanju vrhovnog državnog tužioca, neposredno Ministru Pravde radi pomilovanja.

§ 357.

Za javni pretres o zahtevu za zaštitu zakona, koji vrhovni državni tužilac (§ 41.) podnosi nerossiđno Kasacionome Sudu, vrede propisi §§ 348.—356. od. 1. s tom razlikom, da će na pretresu sudelovati samo vrhovni državni tužilac, dok se optuženik, branilac ni druga lica neće obavestavati o pretresu:

Nađe li Kasacioni Sud da je podneseni zahtev za zaštitu zakona osnovan, izreći će presudu, da je u krivičnom predmetu pobijanim rešenjem, naredbom, radnjom, izvršenim postupkom ili izrečenom presudom povređen (§ 335.) zakon. Drži li taj zahtev neosnovanim, odbaciće ga presudom. Odluka Kasacionog Suda da je zakon povređen, nema po pravilu nikakva dejstva prema optuženiku.

No ako je optuženik presudom, kojom je povređen zakon osuđen na kaznu, Kasacioni će Sud prema okolnostima po svom nahođenju ili osloboditi optuženika od optužbe ili će optužbu odbiti ili će primeniti na nj blaži krivični zakon ili će narediti, da se protiv njega ponovi krivič-

ni postupak ili samo glavni pretres pred istim ili drugim nadležnim prvostepenim sudom. Ako nađe da građanski krivični sud nije u opšte nadležan za presuđenu stvar, poništiće presudu i narediće da se stvar preda nadležnoj vlasti.

Presudu izrečenu prema trećem odeljku ovoga §-a obznaniće prvostepeni sud optuženiku i oštećeniku dostavom njena prepisa.

§ 358.

Sud prvog stepena, kome se stvar po §§ 346., 350., 354., od. 1., 355. od. 1. i 357. od. 3., uputi na novi glavni pretres, uzeće za osnov pretresa raniju optužnicu, ako Kasacioni Sud ne naredi što drukčije.

Pri izricanju presude na osnovu novog glavnog pretresa sud prvog stepena držaće se načela, izrečenog u § 327.

Protiv ove nove presude dopuštena je revizija zbog svih povreda zakona, pomenutih u §§ 336. i 337., u koliko ove nisu već otklonjene rešenjem Kasacionog Suda, koje je doneto u istoj stvari.

V. Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka.

§ 359.

Krivični postupak, koji je dovršen pravno-snažnim rešenjem ili presudom suda, može se ponavljati samo na zahtev ovlašćenog lica pod uslovima, navedenim u §§ 361.—365.

No i bez obzira na uslove i formalnosti, koje naređuju pomenuti paragrafi može nadležni sud na zahtev ovlašćenog tužioca pokrenuti ili produžiti krivični postupak u ovim slučajevima:

1. ako su raniji izviđaji ili istraga obustavljeni ili optužnica odbivena zbog nestašice zahteva ovlašćenog privatnog tužioca ili propisanog predloga ili odobrenja ovlašćenog lica ili vlasti ili zbog toga, što se protiv učinioa krivičnog dela nije moglo postupiti zato, što sud nije bio nadležan (§ 277.) ili što je učinilac po učinjenom krivičnom delu duševno oboleo ili što je bio odsutan ili se nije mogao pronaći ili što je dobavljanje kojeg dokaza bilo skopčano s velikim teškoćama, kad se uklone ili prestanu smetnje, koje su bile na putu pokretanju ili produženju postupka. u koliko nije nastupila zastarelost;

2. ako je pri dovršenju krivičnog postupka tužiocu priznato pravo gonjenja zbog drugih krivičnih dela (§ 284. i § 285.) ili ako su se tek docnije pojavili osnovi sumnje o drugom ranije učinjenom krivičnom delu, u koliko nije nastala zastarelost;

3. ako je o delu koje je zločinstvo sudija po jedinac okružnog ili sreskog suda postupao, kao da je on nadležan da sudi. No ovome ima mesta samo onda, ako od odluke sudije pojedinca još nije prošlo šest meseci, i ako se tiče zločinstva, za koje zakon predviđa kao najveću meru robiju ili zatočenje preko pet godina, nije prošlo više od godine dana.

§ 360.

Bez obzira na uslove i formalnosti, koje naređuje § 362., može nadležni sud osim slučaja, pomenutih u §§ 352., 354., 355. i 357. na zahtev ovlašćenog lica preinačiti pravno-snažnu presudu u ovim slučajevima:

1. ako je različnim presudama protiv istoga optuženika pravnosnažno izrečeno više kazna li-

šenja slobode, pa nije primenjen propis § 286. ili propisi krivičnog zakona o odmeravanju jedne kazne, gde bi se ti propisi imali primeniti. U ovakvom slučaju može nadležni prvostepeni sud na zahtev državnog tužioca ili osuđenika saslušavši osuđenika i njegovog branioca, naknadnom primenom neprimenjenih propisa preinačiti ranije presude, koliko se tiče odmeravanja kazne, i novom presudom odrediti jednu kaznu;

2. ako se pravosnažna presuda, kojom je za više dela izrečena jedna kazna, jednim delom zbog pomilovanja ili iz drugih razloga ne bi imala potpuno izvršiti, može sud koji je sudio u prvom stepenu na zahtev državnog tužioca ili osuđenika, saslušavši osuđenika i njegovog branioca, izreći novu presudu, kojom prema novom stanju utvrđuje kaznu koja se još ima izvršiti.

Ako različite presude, pomenute pod br. 1., potiču od različitih sudova. biće za rešavanje nadležan onaj sud, koji je sudio o stvari u kojoj je izrečena najstroža vrsta kazne, a kod istovrsnih kazna onaj, koji je izrekao najveću kaznu, ako je pak vrsta i veličina kazne jednaka. onaj sud koji je izrekao poslednju kaznu.

§ 361.

Na zahtev ovlašćenog tužioca može se dopustiti, da se ponovi krivični postupak protiv izvesnog lica, koji je pravosnažno obustavljen u izvidajima ili u istrazi ili zbog odbačaja optužnice ili zbog odustajanja od optužbe pre početka glavnog pretresa. Ovome ima, van slučajeva, pomenutih u § 359., mesta samo onda, ako pravo na gonjenje zbog toga krivičnog dela nije zastarelo i ako se podnesu novi dokazi, koji su podobni, da dokažu krivicu okrivljenikovu.

No na zahtev privatnog tužioca, koji je o-
dustao od svoje tužbe, neće se dopustiti ponav-
ljanje postupka. Ali ako je krivični postupak o-
bustavljen zato, što privatni tužilac u ostavlje-
nom mu roku nije predao optužnicu ili što nije
došao na glavni pretres, a on dokaže da su ga
nesavladljive smetnje sprečile da podnese optu-
žnicu ili da dođe, može se dopustiti ponavljanje
postupka, ako to zatraži za tri dana po prestan-
ku smetnja i ako u prvom slučaju ujedno podne-
se optužnicu.

§ 362.

Na zahtev pravnosnažno osuđenog lica mo-
že se i po izdržanju kazne dopustiti ponavljanje
krivičnog postupka u njegovu korist:

1. ako dokaže, da je njegova osuda prouzro-
kovana lažnom ili lažno prepravljenom ispra-
vom, koja je upotrebljena kao dokaz, ili lažnim
iskazivanjem svedoka ili saučesnika ili lažnim
stručnim mišljenjem veštaka, koje je dano ili
pročitano na glavnom pretresu, ili podmićenjem
istražnoga sudije ili koga od sudija, koji su su-
delovali pri izricanju presude, ili kojim drugim
krivičnim delom koga od tih sudija, u koliko se
ono tiče postupka;

2. ako podnese nove činjenice ili nove doka-
ze, koji su sami po sebi ili u vezi s ranije izvide-
nim dokazima podobni, da prouzrokuju njegovo
oslobođenje ili osudu zbog takvog dela, na koje
se ima primeniti blaži krivični zakon; ili

3. ako su zbog istog krivičnog dela izre-
čene dve ili više presuda i ako se na osnovu po-
ređenja tih presuda i činjenica, na kojima se te
presude osnivaju neminovno mora uzeti, da je
isto lice za isto delo po drugi put osuđeno, ili da

je jedno ili više od osuđenih lica nevino ili krivo samo za takvo krivično delo, na koje se ima primeniti blaži krivični zakon od onoga. po kome je suđeno.

§ 363.

Osim osuđenika mogu zahtevati ponavljanje postupka prema § 362. i po njegovoj smrti i sva druga lica, koja su po § 324. ovlašćena da upotrebe pravni lek u korist optuženikovu. Ako je osuđenik već podneo zahtev za ponavljanje postupka, mogu pomenuta lica po njegovoj smrti produžiti postupak.

Državni tužilac i nadležni sud, ako doznađu za činjenice ili okolnosti pomenute u § 362. neposredno ili od kog drugog suda ili vlasti, dužni su da o tome obaveste osuđenika ili koje drugo za zahtev ovlašćeno lice, a državni tužilac može i sam da podnese zahtev.

Ne podnese li zahtev za ponavljanje postupka ni državni tužilac ni ma koje od tih lica za četrnaest dana, pošto su obavешteni, postaviće nadležni sud, a ako hitnost zahteva još i prebranioca koji će biti dužan da podnese taj zahtev u najkraćem vremenu.

§ 364.

Na zahtev državnog ili privatnog tužioca može se dopustiti ponavljanje krivičnog postupka zbog krivičnog dela, za koje je optuženik pravnosnažnom presudom oslobođen od optužbe ili za koje je van slučaja pomenutih u § 359. br. 1., optužba pravnosnažnom presudom odbivena. No ovome ima mesta samo ako je optuženik još živ, ako pravo za gonjenje zbog toga krivičnog dela nije još zastarelo i ako je:

1. presuda prouzrokovana lažnom ili lažno popravljenom ispravom ili lažnim iskazom svedoka ili saučesnika ili lažnim stručnim mišljenjem veštaka ili podmićenjem sudija ili drugim kojim krivičnim delom sudija (§ 362. br. 1.), ili kakvim drugim krivičnim delom optuženikovim ili kog drugog lica; ili

2. ako optuženik docnije pred sudom ili van suda verodostojno prizna delo, kojim se tereti, ili ako se pojave nove činjenice ili dokazi, koji su sami po sebi ili u vezi s ranijim izviđenim dokazima podobni da utvrde krivicu okrivljenikovu.

§ 365.

Na zahtev državnog tužioca može se dopustiti ponavljanje krivičnog postupka i radi toga, da se optuženik za delo, za koje je pravno-snažno osuđen, presudi po strožem krivičnom zakonu, no samo pod pretpostavkama pomenutim u § 364. i ako je pored toga:

1. za učinjeno zločinstvo predviđena smrt-na kazna ili večita robija, dok se po krivičnom zakonu, koji je primenjen u ranijoj presudi, mogla izreći samo vremena robija;

2. ako najveća mera krivičnog zakona, koji se imao primeniti za zločinstvo, prelazi deset godina, dok se kazna odmerila po naređenju krivičnog zakona, čija najveća mera ne prelazi pet godina; ili

3. ako je delo zločinstvo, a optuženik je bio osuđen samo zbog prestupa.

§ 366.

Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka predaje se pismeno ili u zapisnik kod onoga su-

da prvog stepena, kod koga je raniji postupak bio u toku. Ako je o delu, koje je zločinstvo, sudio sreski sud, predaće se zahtev onome okružnom sudu. u čijem se području nalazi taj sreski sud. U zahtevu se moraju navesti zakonske pretpostavke za ponavljanje postupka i dokazi ili činjenice, koje su osnov zahtevu.

Ako već iz samog zahteva proističe da ga je podnelo neovlašćeno lice ili da se ne stiču zakonske pretpostavke za ponavljanje postupka, ili da se do dokaza koji se navode, ne može doći, ili da su činjenice i dokazi, na kojima se zahtev zasniva, već odbačeni pravosnažnim rešenjem suda, ili da nisu podobni za ponavljanje postupka, odbiće sud taj zahtev. Ne nađe li sud, da se zahtev ima odmah odbiti, saopštiće ga u prepisu protivnoj stranci radi izjave u roku od osam dana. Kad stigne ta izjava ili kad isteče rok za nju, narediće sud da se izvide činjenice i preslušaju svedoci, po potrebi i pod zakletvom, i pribere drugi dokaz prema zahtevu ili prema protivnikovoj izjavi.

§ 367.

Na osnovu izviđaja prema § 366. rešiće sud o zahtevu, učinjenom po § 361., bez daljega pretresa; inače će poslati spise državnom tužiocu s pozivom, da za osam dana učini svoj predlog. Čim ovaj predlog stigne, ispitaće sud pribrane dokaze i ako na osnovu ovoga ispitivanja ne odbaci zahtev, pozvaće i saslušaće lice, koje traži ponavljanje postupka, i njegovog protivnika pa će rešiti, ima li mesta ponavljanju postupka ili nema. Pri donošenju ovoga rešenja po mogućstvu ne sudeluje sudija, koji je sudelovao pri ranijem rešavanju ove stvari. Ne dođe li na saslu-

šanje lice, protiv koga se ili u čiju se korist traži ponavljanje ili koje drugo ovlašćeno lice, koje za nj zahteva ponavljanje postupka, ili privatni tužilac, stvar će se i bez njih pretresti i rešiti.

Protiv toga rešenja kao i protiv rešenja o zahtevu, učinjenom po § 361., i protiv rešenja, izrečenog po drugom odeljku § 366., dopuštena je žalba apelacionom sudu, koja će se predati kod suda prvog stepena.

Ako izvestilac apelacionog suda nađe da treba izviđanja dopuniti ili zatražiti razjašnjenja od suda prvog stepena, može to narediti i van sednice po odobrenju predsednika veća. Inače će apelacioni sud povodom žalbe rešiti o zahtevu, saslušavši izvestioca i višeg državnog tužioca. Ako apelacioni sud dopusti ponavljanje postupka, može odrediti i drugi sud za dalji postupak, ili ako je za stvar nadležan sudija pojedinac okružnog suda ili sreski sud, uputiti na pretres kome od ovih.

§ 368.

Ni zahtev za ponavljanje postupka ni dopuštenje ponavljanja postupka ne zadržava niti prekida izvršenje presude. No ako je ponavljanje postupka zahtevano u korist osuđenikovu, može sud, koji je nadležan za rešenje, ako povodom izvršenih izviđaja s osnovom drži da će se ranija presuda poništiti, narediti da se izvršenje presude i u koliko se tiče privatno-pravnog potraživanja i troškova krivičnog postupka do konačnog rešenja ponovnog postupka odgodi ili prekine.

Ako li je pravnosnažno rešeno da ima mesta ponavljanju postupka, mora se odmah obustaviti izvršenje kazne. U ovakvom slučaju kao i u

slučaju, kad je ponavljanje dopušteno na štetu oslobođenog ili osuđenog lica, sud će na zahtev državnog tužioca odmah doneti rešenje o istražnom zatvoru prema propisima glave desete.

§ 369.

Sud koji je rešio da ima mesta ponavljanju postupka u korist osuđenikovu, može odmah u sednici, ako na to pristane državni tužilac, poništiti raniju presudu i izreći novu presudu, da se optuženik oslobodava od optužbe, ili je preinačiti prema njegovom zahtevu da se primenjuje na nj blaži krivični zakon, ili održavajući raniju presudu, izreći da se uklanja samo koja pravna posledica izrečena u ranijoj presudi.

Ako ponavljanje postupka nije dopušteno za sva krivična dela, za koja je optuženik bio osuđen, nego samo za neka dela, izreći će sud novu kaznu, uračunavši već izdržanu kaznu.

Protiv presude, izrečene po ovom §-u dopušten je priziv i to samo optuženiku i samo protiv presude suda prvog stepena.

Ako optuženik, koji je oslobođen od optužbe, ili njegov bračni drug ili rođaci (§ 324.) zahtevaju, objaviće se presuda kojom se optuženik oslobodava u »Službenim Novinama« ili o njihovom trošku i u drugim javnim listovima.

§ 370.

Ako sud ne primeni naređenje § 369. ili ako s obzirom na uspeh pribranih dokaza ne naredi odmah novi glavni pretres na osnovu ranije optužnice, vraća se stvar, pošto je dopušteno ponavljanje postupka, u stanje istrage.

Istraga će se voditi prema rešenju, kojim je dopušteno ponavljanje postupka, i prema novim

dokazima. Opšti propisi o obustavljanju istrage ili o stavljanju pod optužbu primenjivaće se i ovde, no protiv otvaranja istrage nema žalbe. Ako se postupak pravnosnažno dovrši s poništajem ranije presude bez naređivanja glavnog pretresa, ima okrivljenik pravo da zahteva, da se javno obznaniti rešenje suda o poništaju ranije presude i o obustavljanju istrage ili o odbacanju optužnice. Ovo pravo imaju i braćni drug i rođaci okrivljenikovi (§ 363. i § 324.), ako je ponavljanje dopušteno u korist umrlog okrivljenika ili ako je ovaj umro pre dovršenja ponovnog postupka a presuda je poništena i postupak obustavljen zbog toga, što nije dokazano da je počinik bio kriv.

§ 371.

Ako je sud naredio novi glavni pretres na osnovu ranije optužnice (§ 370. od. 1.) ili ako se ovaj naredi na osnovu nove optužnice, koju podigne tužilac po dovršenju istrage (§ 370. od. 2.), obavestiće se o njemu i oštećenik.

Na novom glavnom pretresu postupiće i odlučivaće sud, ne vezujući se za podatke ranijeg pretresa niti za ranije rešenje stvari. Ako optuženik u slučaju, gde je ponavljanje postupka dopušteno u njegovu korist, ne može doći na glavni pretres, postaviće mu sud branioca, ako ga on sam ne imenuje, pa će se pročitati zapisnik o njegovom ispitu. Isto će se tako pročitati i zapisnici o ispitu onih saoptuženika, svedoka, i o stručnom mišljenju onih veštaka, koji se više ne mogu ispitati, pa će se izreći presuda.

Ako sud nađe, da na osnovu podataka glavnog pretresa ne može da održi na snazi raniju presudu, on će je poništiti potpuno ili delimice i

izreći će novu presudu. Ako je ponavljanje postupka dopušteno u korist osuđenikovu, držaće se sud u slučaju osude načela §-a 327.

Pri odmeravanju nove kazne uračunaće se već izdržana kazna prema propisima krivičnog zakona.

Novom presudom može se izreći oslobođenje od optužbe ili blaža kazna, ma da je ponavljanje postupka bilo dopušteno na štetu oslobođenog ili osuđenog lica.

Protiv nove presude dopušteni su svi pravni lekovi.

GLAVA DVADESET PRVA

POSTUPAK PRED SUDIJOM POJEDINCEM.

I. Kod okružnog suda.

§ 372.

U postupku zbog krivičnih dela, za koja je nadležan sudija pojedinac okružnog suda, nema mesta otvaranju istrage u smislu § 97. osim slučaja, kad se naređuje istražni zatvor. Državni tužilac diže optužbu neposredno na osnovu prijave javne vlasti, prema kojoj je okrivljenik zatečen na delu i ovo potpuno priznaje, ili na osnovu izvršenih policijskih ili sudskih izviđaja prema propisima glave petnaeste.

Kad stavljanje pod optužbu stane na snagu, naređiće sudija, koji ima da sudi, glavni pretres, držeći se pri tom naređenja glave šesnaeste. Na pretres će pozvati stranke, svedoke, potrebne veštake i druga lica, čije je prisustvo potrebno. U pozivu za optuženika dodaće još, da će se glavni pretres prema okolnostima održati i u njegovom odsustvu, ako ne bi došao.

§ 373.

Za glavni pretres pred sudijom pojedincem okružnoga suda i za presudu primenjivaće se naređenja glave sedamnaeste, u koliko ova po prirodi stvari nisu organičena samo na zborni sud. Zadatke predsednika i suda vrši sudija po-jedinac. Zapisnik vodi zapisničar.

Ako optuženik, kome je dolazak na pretres nemoguć ili vanredno otežan, zahteva da se pre-tres održi u njegovom odsustvu pa ga sudija slobodi od dužnosti da lično dođe, ili ako op-tuženik ne dođe na glavni pretres, premda mu je poziv lično dostavljen, može se pretres odr-žati i u njegovom odsustvu i izreći i objaviti pre-suda. ako je on već u pripremnom sudskom po-stupku pre pretresa ispitan i ako sudija drži, da prisustvo optuženikovo nije potrebno radi raz-jašnjenja stvari i utvrđenja istine. U ovakvom slučaju presuda će se dostaviti optuženiku u vernom prepisu s upustvom, kakve pravne lekó-ve može upotrebiti protiv presude, ako nije za-dovoljan.

II. Kod sreskoga suda.

§ 374.

Za postupak pred sreskim sudom zbog kri-vičnih dela, za koje je ovaj nadležan, vrede na-ređenja ovoga II odseka, a u koliko ovde o poje-dlinim tačkama postupka nema naročitih propi-sa, primenjivaće se naređenja ovoga zakona o postupku pred okružnim sudom.

§ 375.

Krivični se postupak pred sreskim sudom pokieće:

1. po zahtevu državnog tužioca, koji je u mestu okružnoga suda, ili vršioca dužnosti državnog tužioca kod sreskog suda, a gde njega nema po zahtevu druge javne vlasti ili javnog organa ili na prijavu oštećenikovu, u koliko se tiče krivičnih dela, za koja se goni po službenoj dužnosti;

2. po zahtevu privatnog tužioca, u koliko se tiče krivičnih dela, zbog kojih po krivičnom zakonu ima mesta gonjenju samo po privatnoj tužbi.

Ovaj se zahtev ili prijava podnosi pismeno ili usmeno u zapisnik sreskome sudu.

Traži li se po zakonu za gonjenje krivičnog dela, pomenutog pod br. 1., predlog oštećenikov (§ 2.), ne može sreski sudija bez tog predloga postupak ni započeti.

Kad je postupak zbog krivičnog dela, pomenutog pod br. 1., zakonito pokrenut, produžiće ga sreski sudija po službenoj dužnosti, dok ne izreče presudu, ako ga iz zakonskih razloga pre toga ne obustavi.

§ 376.

Na zahtev ili prijavu prema § 375. odrediće sudija odmah dan za usmeni pretres stvari (§ 382.) ako nađe da je nadležan (§ 378.), da se zahtev ili prijava nema odbaciti iz razloga, navedenih u § 379., i da je u zahtevu ili prijavi pruženo dovoljno dokaza.

Ako je uz zahtev javne vlasti ili javnog organa u isto vreme doveden pred sud i okrivljenik, koji je zatečen na delu i koji ovo priznaje, ili ako pred sud dođe tužilac i okrivljenik i ako su pri ruci dokazi za tužbu i odbranu, može sudija, ako okrivljenik pristaje, s mesta otpočeti

usmeni pretres (§ 387.) pa izreći i objaviti presudu.

§ 377.

Ne nađe li sudija dovoljno osnova, da odmah zakaže ili otpočne usmeni pretres, a naročito, ako treba izvršiti uviđaj s veštacima ili i bez njih na mestu, gde je krivično delo učinjeno, ili kakve druge izviđaje, izvršiće on ove uz prisustvo zakletog zapisničara, koji će načiniti zapisnik o tim radnjama.

Postupak treba da je brz i kratak. Izviđaji se vrše samo u toliko, u koliko je potrebno, da se s osnovom može narediti usmeni pretres.

Otvaranju istrage u smislu § 97. i naročito stavljanju pod optužbu nema ovde mesta.

Oštećenik ima pravo; da se, ako se ne javlja sam kao privatni tužilac, pridruži krivičnom postupku sa svojim privatnim potraživanjem (§ 295.).

§ 378.

Sudija će, čim primi zahtev ili prijavu ovlašćenog lica ili vlasti (§ 375.), ispitati i utvrditi odmah ili po izvršenju izviđaja, da li je nadležan.

Drži li, da je za suđenje nadležan drugi sreski sudija, uputiće stvar neposredno ovome; drži li, da je nadležan okružni sud ili sudija po jedinac okružnog suda, uputiće stvar, ako njegovu nadležnost za tu stvar nije već pre utvrdio okružni ili viši sud, državnom tužiocu na dalji postupak, upozoravajući ga naročito, da li je ckrivljenik u pritvoru ili zatvoru, ili će obavestiti privatnog tužioca radi daljeg predloga.

No ako okružni sud po predlogu državnog tužioca ili koji viši sud uputi tu stvar ponovo

sreskom sudu, neće ovaj više moći tu stvar odbiti od sebe zbog nenadležnosti.

§ 379.

Ako sudija na osnovu samog zahteva ili prijave (§ 375.) ili po izvršenju izviđaja steče uverenje, da delo, zbog koga se tuži, nije po zakonu krivično delo ili da ima okolnosti, koje isključuju knivicu ili isključuju ili ukidaju kažnjivost ili koje isključuju gonjenje, a naročito da zahtev nije učinilo ovlašćeno lice (§ 375. br. 2.) ili da je ovlašćeno lice odustalo od zahteva za gonjenje, odbaciće zahtev ili će obustaviti započete izviđaje, naznačivši razloge za to. O tom će on obavestiti državnog tužioca, ako je zahtev učinio on ili druga koja javna vlast ili javni organ kao i ako je prijavu podneo oštećenik (§ 375. br. 1.), odnosno privatnog tužioca ako je on podneo zahtev (§ 375. br. 2.).

Protiv takvog sudijinog rešenja ima državni ili privatni tužilac pravo žalbe okružnom sudu.

§ 380.

U izviđajima primenjivaće sudija propise, koji vrede za istražnog sudiju, uz ova ograničenja:

1. privremeni pritvor okrivljenika radi toga, da se dovede pred sud, dopušten je samo, ako je opasnost da će on pobeći, ili ako on na poziv sudije, da dođe lično, nije došao sudu. Putnicima će se dopustiti produženje puta, ako nema bojazni da će se time osujetiti izviđaj ili izvršenje presude;

2. ako se okrivljeniku ne može predati poziv, prekinuće se postupak, dok se on ne nađe.

Ne sme se izdavati poternica; u važnijim slučajevima može se jedino saopštiti javnim vlastima opis okrivljenikove ličnosti (§ 459. od. 7.);

3. pritvor se može narediti samo ako je osnovana sumnja da će okrivljenik pobeći. Ako se protiv pritvorenog okrivljenika ne drži odmah usmeni pretres (§ 376. od. 2.), ispitaće se on pre pretresa. Opuštanju uz jamstvo ima i ovde mesta. O postupanju s pritvorenikom vrede propisi za istražni zatvor (glava deseta III.);

4. nije dopušteno pretresati hartije trećih lica ni uzapćivati ni otvarati pisma;

5. sudski svedoci nisu potrebni ni kod koje izviđajne radnje;

6. za sudski veštački uviđaj ili za davanje veštačkog mišljenja dosta je i jedan veštak;

7. branilac se nikad ne određuje po službenoj dužnosti; no ako ga okrivljenik uzme, može se on, ako je u pritvoru, posavetovati s njim bez nadzora vlasti; i

8. zapisnik se mora načiniti samo za takve izviđaje, koji će se upotrebiti za dokaz na usmenom pretresu i koje ne treba ponoviti na pretresu. Inače je dosta, ako zapisničar ili sudija sam ukratko pribeleži glavnu sadržinu onoga što su ispitana lica iskazivala.

Protiv naređenja pritvora (br. 3.) dopuštena je žalba okružnom sudu za dvadeset četiri sata po objavi naredbe. Inače će se žalba zbog povreda u toku izviđajnog postupka, izuzevši žalbu po § 379., izneti u samom prizivu protiv presude.

§ 381.

Svedoci se po pravilu ne zaklinju ni u izviđajima ni na usmenom pretresu. U mesto za-

kietve može se sudija zadovoljiti, da od svedoka traži svečano obećanje, da će govoriti istinu.

No ako treba utvrditi krivicu okrivljenika, koji taji, iskazivanjem svedoka, a okrivljenik naročito zahteva, da se oni zakunu, ili ako sudija drži potrebnim, da se svedoci zakunu, svedoci će se zakleti, ako protiv toga nema zakonskih smetnja (§ 178.).

Javni službenici, koji su zakleti za svoju službu a koji imaju kao svedoci da svedoče o činjenicama ili okolnostima, koje su zapažali u vršenju svoga zvanja ili službe, opomenuće se samo na svoju službenu zakletvu. Ovo vredi i za žandarme i za lica vojne policije.

§ 382.

Van slučaja, pomenutih u § 376., pretres se naređuje po izvršenju potrebnih izviđaja.

Na usmeni će se pretres, da bi postupak vredeo, pozvati okrivljenik, oštećenik, ako već nije ispitan ili ako nije prijavio svoje privatno-pravno potraživanje, privatni tužilac, gde on goni (§ 215. odl. 2.) zatim državni tužilac ako je on to za vremena naročito zahtevao. Isto tako pozvaće se i potrebni svedoci i veštaci.

Na pretres će se po potrebi pozvati i lica, koja su inače zainteresovana, a oštećenik će se, koji je već ispitan i prijavio svoje privatno-pravno potraživanje ili ako mu nije data prilika, da ovo prijavi, obavestiti o pretresu.

Ujedno će se na pretres dobiti svi predmeti i dokazi, koji su potrebni za pronalaženje istine.

§ 383.

Pismeni poziv za okrivljenika sadrži naznaku krivičnog dela za koje se on tuži, s bitnim

činjenicama i naredbu, da u određeni sat dođe sudu s dokazima za svoju odbranu ili da dokaze blagovremeno saopšti sudiji, da se uzmognu pribaviti za usmeni pretres. U pozivu će se dodati i opomena, da će se pretres i u slučaju njegovog izostanka održati i izreći presuda, a ako to ne bi bilo moguće, da će se prinudno dovesti.

Taj će se poziv po pravilu tako udesiti, da okrivljeniku od dana dostave, po odbitku vremena potrebnog za put do suda pa do časa usmenog pretresa ostanu bar dvadeset četiri sata. No u hitnim slučajevima ili kad se tiče poznatog krivičnog dela, a okrivljenik se nalazi u mestu, gde je sud, može se ovaj rok i skratiti.

§ 384.

Okrivljenik ima pravo, da uzme branioca između lica, navedenih u § 58., uz ograničenja, pomenuta u § 69. Dužnost je sudije da pazi na održanje tih propisa.

Ako okrivljenik nije u zatvoru, može ga u slučaju, gde njegovo lično prisustvo nije potrebno, ako on neće lično da dođe, na pretresu zastupati opunomoćenik, koji za to mora imati naročito punomoćje. Licima koja se, ma da nisu ovlašćeni branioci, bave zastupanjem kao zanimanjem, neće se dopustiti pristup sudu kao opunomoćenicima. Maloletnog okrivljenika i lica, koja su pod starateljstvom, mogu i bez osobitog punomoćja zastupati roditelji i drugi zakonski zastupnici. Mužu će se uvek dopustiti da zastupa ženu. Ali ako sud drži, da je za pronalaženje istine potrebno lično prisustvo okrivljenikovo, može uvek narediti da okrivljenik dođe lično na pretres.

Na zahtev okrivljenikov može sudija odgo-

čiti pretres, ako onaj dokaže da zbog nesavladljivih smetnja ne može lično doći na pretres.

§ 385.

Usmeni pretres vrši uz sudelovanje zapisničara starešina sreskoga suda ili koji drugi sreski sudija.

Za isključenje i izuzeće sudije i zapisničara primenjuju se naređenja glave treće.

Sudija, koji je vršio izviđaje (§ 377.), nije isključen da vrši usmeni pretres.

Usmeni se pretres drži u mestu suda. No u hitnim slučajevima, naročito kad je potreban uviđaj, ili ako je to u interesu naročitog olakšavanja dokaznog postupka, može se pretres odrediti i u mestu, gde je delo učinjeno ili gde se ima preduzeti uviđaj ako su ta mesta u području sreskog suda.

§ 386.

Državni tužilac u mestu okružnog suda, u čijem je području sreski sud, može prisustvovati svakom usmenom pretresu o krivičnom delu, za koje se goni po zvaničnoj dužnosti, i upotrebiti i pravni lek protiv presude. No on može radi toga odrediti i svoga zamenika ili ovlastiti koje drugo službeno lice u mestu gde je sud, da ga zamenjuje na pretresu.

Državni tužilac može na usmenom pretresu da zastupa i privatnog tužioca na njegovo zahtevanje i da stavlja i predloge ako drži, da to njegov zastupanje traži javni interes,

§ 387.

Usmeni je pretres pred sreskim sudom javan uz ograničenja, pomenuta u §§ 222.—226.

No kad se pretres drži samo o krivičnom delu, za koje se goni na zahtev privatnog tužioca, može se isključiti javnost, i ako to sporazumno traže obe stranke.

Radi održavanja reda i dostojanstva suda ima sudija, koji vrši pretres, prava, koja ima i predsednik veća okružnog suda ili sudijsko veće (§§ 229.—232.).

No protiv njegovih naredaba, kojima izriče novčane kazne po §§ 230. i 231. ili dužnost snošenja troškova (§ 231. od. 2.) ima mesta žalbi, koja se mora odmah izjaviti a koja se zajedno s pravnim lekom protiv presuke, ako je ovaj izjavljen, podnosi okružnome sudu.

Pretres se započinje objavom glavne sadržine zahteva ili prijave (§ 375. br. 1. i 2.). Započeti pretres dovršiće se po mogućstvu bez prekida.

Za dokazno postupanje primenjivaće se propisi za glavni pretres pred okružnim sudom.

Po dovršenju dokaznog postupka stavlja svoj zahtev državni tužilac ili njegov zamenik, ako je došao na pretres (§ 386.), ili vršilac dužnosti državnog tužioca ili privatni tužilac, a posle njih oštećenik.

Okrivljenik i njegov branilac ili zastupnik pozvaće se da izjave sve što imaju da naведу u odbranu.

O pretresu će se odmah načiniti zapisnik, koji će ispitati i potpisati sudija sa zapisničarom.

§ 388.

U koliko ne nađe, da treba odložiti usmeni pretres radi potrebnih novih izviđaja, koje ne može odmah izvršiti, sudija će izreći presudu

odmah po zaključenju pretresa i objaviće je s glavnim razlozima. Objavljivanje presude može izuzetno odložiti najdalje za dvadeset četiri sata po svršenom pretresu, ako za to ima važnih razloga.

Okrivljeniku, koji je osuđen uslovno ili protiv koga se izriču mere bezbednosti, sudija će presudu uvek lično saopštiti (§ 349. odl. 3.).

Presudu će sudija izdati u overenom prepisu (§§ 292. i 293.) na zahtevanje okrivljeniku, državnom tužiocu (vršiocu dužnosti državnog tužioca) ili privatnom tužiocu i oštećeniku. Ako je o delu, za koje se goni po službenoj dužnosti, izrečena presuda, kojom se okrivljenik posve ili delimice oslobodava od optužbe ili kojom se odbija zahtev državnog tužioca (§§ 276. i 375. br. 1.), dostaviće se državnom tužiocu, ako nije bio na pretresu ni on ni vršilac dužnosti državnog tužioca, prepis presude i bez njegovog zahteva.

Za vođenje zapisnika o pretresu, za presudu i sadržinu presude kako o krivici, kazni i mera bezbednosti tako i o privatno-pravnim potraživanjima i o troškovima, kao i za objavljivanje i izradu presude primenjuju se naređenja, koja vrede u postupku pred okružnim sudom, u koliko u ovom odseku nije naređeno drukčije.

§ 389.

Ako okrivljenik koji je uredno pozvan ne dođe u određeni sat na pretres, može ga sudija, ako smatra potrebnim da ga lično ispita, pozvati da lično dođe ili da se, ako je već lično pozvan pa izostao, dovede, u koliko nije oslobođen od dužnosti da dođe lično (§ 373. odl. 2.).

Nije li lično prisustvo okrivljenikovo potrebno ili je okrivljenik već ispitan i dao svoju

odbranu, a nije potrebno njegovo suočenje sa svedocima ili sa okrivljenicima, otpočeće sudija usmeni pretres u njegovom odsustvu. pribraće dokaze pa izreći i objaviti presudu.

Neće se izricati ni saopštavati uslovna osuda ni mere bezbednosti ako je okrivljenik odsutan.

Presuda će se okrivljeniku, ako je izrečena u njegovom odsustvu, dostaviti u overenom prepisu s upustvom, kakve pravne lekove može upotrebiti protiv presude. ako nije zadovoljan.

III. Pravni lekovi protiv presude sudije pojedinca.

§ 390.

Protiv presude sudije pojedinca (I. i II.) dopušten je priziv.

O prizivu protiv presude sudije pojedinca, kod okružnog suda rešava apelacioni sud, a o prizivu protiv presude sudije sreskog suda okružni sud.

§ 391.

Protiv presude, izrečene u odsustvu okrivljenikovom, može ovaj, ako nije na zahtevanje oslobođen od dužnosti da dođe lično (§ 373. od. 2. i § 399. od. 1.), pored priziva u roku, predviđenu za izjavu ovoga predati i molbu za povraćaj u predašnje stanje, u kojoj opravdava svoje izostajanje. Ako se na osnovu ove molbe po potrebi izvršenjem izviđaja dokaže, da okrivljenik nije mogao doći na pretres zbog toga, što mu nije uredno dostavljen poziv za pretres ili zbog drugih nesavladljivih smetnja, narediće prvo-

stepeni sudija novi usmeni pretres pa će po saslušanju stranaka i pribiranjju dokaza izreći i objaviti novu presudu. kojom će ujedno poništiti raniju presudu. No pri izricanju nove presude nije sudija vezan za načelo §-a 327.

Protiv ove nove presude dopušten je priziv.

Ako okrivljenik na uredan poziv ne dođe na novi pretres, staje ranija presuda prema njemu na snagu.

Ako li sudija odbaci molbu za povraćaj u predašnje stanje, okrivljenik ima protiv tog sudijinog rešenja pravo žalbe u roku od tri dana po objavljivanjju. Ta će se žalba podneti apelacionom odnosno okružnom sudu zajedno sa prizivom, ako je ovaj izjavljen.

§ 392.

Priziv se može izjaviti:

1. zbog povreda zakona (§ 335.);
2. zbog odluke suda o krivici (o dokazu činjenica); i
3. zbog odluke suda o kazni, o merama bezbednosti, o privatno-pravnim potraživanjima i o troškovima krivičnog postupka, kao i zbog odluke o priznanju ili nepriznanju olakšica pri izvršenju kazne (§ 332.).

Priziv zbog odluke o krivici, izjavljen u korist okrivljenikovu, sadrži u sebi i priziv zbog odluke o kazni i merama bezbednosti, o privatno-pravnim potraživanjima i o troškovima.

§ 393.

Priziv se može zasnivati na ovim povredama zakona:

1. ako sud nije bio obrazovan, kako treba ili ako je sudio sudija, koji je po ovom zakonu isključen (§§ 28.. 29. i 385.);

2. protiv presude sudije pojedinca kod okružnog suda na svima povredama, pomenutim u § 336. br. 4.—10. i u § 337. br. 1.—3., a protiv presude sreskog sudije na svima povredama, pomenutim u § 336. br. 4.—8. i u § 337. br. 1.—3.;

3. ako sreski sudija nije bio mesno nadležan;

4. ako presudom sreskog sudije nije bilo rešeno o zahtevu ovlašćenog tužioca ili vlasti ili nije bilo rešeno o sadržaju prijave (§ 375. br. 1. i 2.); i

5. ako je sreski sudija izrečenom presudom prekoračio zahtev državnog ili privatnog tužioca.

Propisi § 338. od 3.—6. primenjuju se i ovde.

§ 394.

Priziv mogu izjaviti lica, ovlašćena po ovom zakonu (§§ 324., 332. i 338. od. 6.). No priziv protiv odluke o privatno-pravnim potraživanjima može na štetu okrivljenikovu, koji je oglašen krivim, izjaviti privatni učesnik ako je sa svojim potraživanjem delimice upućen na građansku parnicu.

Priziv se izjavljuje pismeno ili usmeno u zapisnik kod suda, koji je sudio. za tri dana (§ 326.) po objavljivanju presude. Za državnog tužioca ako nije bio na pretresu i za okrivljenika. protiv koga je izrečena presuda u njegovom odsustvu, teče ovaj rok od dana dostave presude (§ 333. od. 1. st. 2.).

Na vreme izjavljen priziv zadržava izvršenje presude, ali ne sprečava otpust oslobođenoga okrivljenika (§ 276. i § 290.) iz pritvora ili istražnog zatvora. Ako je priziv upravljen samo protiv odmerenja kazne, može osuđenik započeti izdržavanje kazne.

Lice, koje je izjavilo priziv, ima pravo da za osam dana po izjavi priziva ili ako je ono pre izjave ili pri samoj izjavi zatražilo, da mu se dostavi prepis presude, po dostavi ovoga, preda sudu opravdanje priziva. U ovome opravdanju može ono da navede i nove dokaze i nove činjenice, ako ih ima, naznačivši tačno sve okolnosti, koje su podesne za ocenu važnosti tih dokaza i činjenica.

§ 395.

U izjavi ili u opravdanju priziva moraju se tačno navesti tačke presude (§ 392.), kao i povrede zakona (§ 393. br. 1.—5. u vezi s § 336. i § 337.), zbog kojih se presuda pobija.

Ako se priziv izjavljuje u zapisnik kod suda, pozvaće sudija žalioca da tačno navede tačke presude i povrede, zbog kojih se žali, pa će ga upozoriti na posledice (§ 398. od. 1.) ako to ne učini.

Kasno datu izjavu ili opravdanje priziva odbaciće sam prvostepeni sudija.

Protiv odbačaja dopuštena je žalba apelacionom odnosno okružnom sudu u roku od tri dana.

§ 396.

Primerak opravdanja priziva dostaviće sudija drugoj stranci, koja može za osam dana predati sudu pismeno ili usmeno u zapisnik svoje protivrazloge. U ovima može ona navesti i nove protivdokaze, istaknuvši okolnosti, po kojima se može oceniti njihova važnost.

Čim se predadu protivrazlozi ili ih se ovlašćenik odreče ili isteče osmodnevni rok, poslaće se priziv bez odlaganja sa spisima apelacionom odnosno okružnom sudu.

§ 397.

Apelacioni odnosno okružni sud rešava o prizivu van sednice ili u sednici ili na javnom pretresu.

Van sednice rešava sudija, koji je određen za izvestioca, s odobrenjem predsednika veća o tome, da spise odmah šalje višem državnom odnosno državnom tužiocu na rasmatranje, ili o potrebi dopunjenja spisa ili dobavljanja razjašnjenja o povredi formalnosti, istaknutoj u prizivu.

Ne traže li se nikakva dopunjenja ni razjašnjenja, većaće apelacioni odnosno okružni sud, čim državni tužilac vrati spise, o svakom prizivu u sednici, saslušavši višeg državnog odnosno državnog tužioca:

§ 398.

Apelacioni odnosno okružni sud odbaciće odmah ili po pribavljenim razjašnjenjima priziv kao nedopušten, ako nađe da ga je izjavilo lice, koje nije za to ovlašćeno uopšte ili bar ne u onom smeru, kako ga je izjavilo, ili ako se uredno odreklo ili odustalo od priziva, ili da je priziv izjavljen kasno ili da nisu ni u izjavi ni u opravdanju pojedinca i određeno naznačene tačke presude, protiv kojih je upravljen (§ 392. od. 2.) ili povrede zakona, ako je priziv samo zbog ovih izjavljen.

Osim toga odbaciće apelacioni odnosno okružni sud priziv kako zbog povrede zakona tako i zbog odluke o krivici ili o kazni, o merama bezbednosti, privatno-pravnim potraživanjima i o troškovima, ili o priznanju ili nepriznanju olakšica pri izvršenju kazne, ako nađe da je on očigledno neosnovan.

Rešenje za odbačaj priziva može se doneti i pri većanju o žalbi po § 395. od. 4., ako je ova osnovana.

Apelacioni odnosno okružni sud može u sednici, donoseći po naređenju ovog §-a rešenje za odbačaj priziva, vršiti i svoje pravo, koje mu daje naređenje § 408. od 2., pošto o tom sasluša višeg državnog tužioca odnosno državnog fužioca.

§ 399.

Ako ima da se rasmatra samo priziv, koji je upravljen jedino protiv izrečene kazne ili mera bezbednosti ili privatno-pravnih potraživanja ili troškova ili o priznanju ili nepriznanju olakšica pri izvršenju kazne (§ 392. br. 3.), a koji se nema odbaciti po § 398., doneće apelacioni odnosno okružni sud odmah u sednici presudu o samoj stvari, držeći se načela §-a 327. i § 334. od. 3.

Ako se povodom priziva zbog povrede zakona ili zbog odluke o krivici apelacioni ili okružni sud uveri, da se mora narediti novi pretres pred prvostepenim sudijom, bilo zbog povreda bitnih formalnosti postupka ili zbog nepotpuna ili neosnovana utvrđenja odlučnih činjenica u pobijanoj presudi ili zbog važnosti novih dokaza i činjenica (§ 394. od 4. i § 396. od. 1.), poništiće on prvostepenu presudu i uputiće stvar na novi pretres istome ili drugome prvostepenom sudiji svoga područja, koji će se držati načela, izrečenih u § 327. (§ 358.).

Ako apelacioni odnosno okružni sud nađe da je sudija prvog stepena na štetu okrivljenikovu prekoračio optužbu ili zahtev tužiočev (§ 393. br. 2. u vezi s § 336. br. 10. i § 393. br. 5.).

ili povredio materijalni zakon (§ 393. br. 2. u vezi s § 337. br. 1—3), izreći će u sednici sam presudu o stvari ako su u prvostepenoj presudi utvrđene činjenice, na kojima se po pravilnoj primeni zakona mora zasnivati presuda.

Nove dokaze i činjenice smatraće apelacioni odnosno okružni sud važnima, ako su podobni da prikažu neispravnima one važne činjenice, koje je sud prvog stepena uzeo za dokazane u presudi. Radi ocene važnosti tih novih dokaza kao i činjenica, iz kojih se izvodi kakva povreda zakona, može apelacioni odnosno okružni sud odrediti naročitog sudiju da ih prethodno izvidi. Ako apelacioni odnosno okružni sud nađe da novi dokazi i činjenice nisu važne, neće ih uzeti u obzir.

§ 400.

Nema li mesta nijednoj od odluka. pomenu- tih u § 398. i § 399., naređiće se dan za javni pretres o prizivu i u koliko je upravljen protiv odluke o kazni, o merama bezbednosti, o privatno-pravnim potraživanjima i o troškovima kao i o priznanju ili nepriznanju olakšica pri izvršenju kazne.

Ujedno će apelacioni odnosno okružni sud u sednici zaključiti o dokazima, koji su potrebni za javni pretres.

Pribiranje novih dokaza i činjenica (§§ 394. i 396.), ako su od važnosti (§ 399. od. 4.), a napose ispitivanje novih svedoka i veštaka vršiće se na javnom pretresu, u koliko ih nije već pribrao ili ispitao naročito određeni sudija.

Ponavljanju dokaza, a naročito ponovnom is- pitivanju svedoka i veštaka, koje je već ispitao prvostepeni sudija, ima mesta na javnom pre- tresu samo onda. ako apelacioni odnosno okružni

sud nađe da je to potrebno zbog znatne sumnje o istinitosti i potpunosti utvrđenja činjenica, sadržanih u presudi prvostepenog sudije. Izuzevši ovaj slučaj, apelacioni odnosno okružni sud će na javnom pretresu uzeti za osnov svoga rešenja zapisnike, koje je sastavio prvostepeni sudija o dokaznom postupku.

§ 401.

Na javni će se pretres pozvati blagovremeno viši državni tužilac odnosno državni tužilac, odnosno privatni učesnik kao tužilac, ako se tiče krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti; privatni tužilac kad se tiče krivičnog dela za koje se goni samo po privatnoj tužbi, i oni svedoci i veštaci za koje je sud po § 400. zaključio da se pozovu.

Na javni pretres pozvaće se viši državni tužilac odnosno državni tužilac i u onim slučajevima, gde je državni tužilac u javnom interesu prisustvovao usmenom pretresu pred prvostepenim sudijom. ako se tiče i krivičnog dela, za koje se goni samo po privatnoj tužbi.

§ 402.

Poziv za okrivljenika udesiće se s obzirom na njegovu udaljenost od suda tako da mu ostanu bar tri dana za pripremu odbrane.

Ako je okrivljenik u pritvoru van mesta apelacionog odnosno okružnog suda, poučiće se, ako apelacioni odnosno okružni sud drži da njegovo prisustvo nije potrebno radi pronalaženja istine, da može mesto sebe poslati branioca a može mu po potrebi i sud odrediti branioca iz mesta gde je sud, ako ga on ne može platiti.

I okrivljeniku, kad njegovo lično prisustvo nije potrebno: i privatnom tužiocu i privatnom učesniku kao tužiocu napomenuće se u pozivu, da će se i ako ne dođu, o prizivu presuditi po zakonu, uzevši u obzir ono što je navedeno u opravdanju ili u protivrazlozima.

Oštećenik će se, ako nije ujedno i tužilac, obavestiti o javnom pretresu uz dodatak, da mu stoji na volju, hoće li doći na pretres.

Ako su zainteresovane stranke imenovala branioca ili zastupnika, poslaće se poziv i njima.

Lica, čije prisustvo apelacioni odnosno okružni sud drži potrebnim, upozoriće se u pozivu, da će se prinudno dovesti ako ne dođu.

§ 403.

Pretres pred apelacionim odnosno okružnim sudom je javan (§§ 222.—226.).

Za održanje reda i pristojnosti u zasjedanju, za vođenje zapisnika o pretresu, za presudu. objavljivanje i izradu presude. primenjivaće se naređenje glave sedamnaeste.

§ 404.

Javni se pretres započinje izveštajem jednoga člana suda kao izvestioca. koji će, ne dajući mišljenje i ne čineći nikakvoga predloga, obuhvatiti tok dosadašnjega postupka, činjenice slučaja, koji se pretresa, koliko je to potrebno za ocenu priziva, i sporne tačke, koje odatle proističu.

Deo prvostepene presude, na koji se odnosi priziv, pročitće se uvek zajedno s razlozima, a ako predsednik ili sud drži potrebnim, pročitće se i zapisnik o pretresu prvostepenoga sudije.

Stranke mogu i na pretresu izneti nove dokaze i činjenice koje će sud oceniti, da li su važni i da li će ih uzeti u obzir.

Ako je okrivljenik lično prisutan, ispitaće se kao i pozvani svedoci i veštaci uz primenu propisa, koji vrede za glavni pretres pred okružnim sudom.

Zapisnik o izviđanju novih dokaza i činjenica (§ 399. od. 4.), ako se ovo ne ponavlja na pretresu, pročit će se.

Posle toga će se pozvati lice, koje je svojim prizivom izazvalo javni pretres, ako je prisutno, da ovaj obrazloži, pa onda protivnik da mu odgovori. No okrivljenik ili njegov branilac ima uvek poslednju reč.

Pošto predsednik izjavi da je pretres dovršen, sud će većati, izreći i objaviti presudu, ako ne bi našao potrebnim, da odloži pretres radi novih dokaza.

§ 405.

Apelacioni odnosno okružni sud, ako ne odbaci priziv kao nedopušten ili neosnovan (§ 398.) ili se ne oglasi nenadležnim, poništiće presudu suda prvoga stepena i izreći, držeći se načela § 327., presudu o samoj stvari po propisima koji vrede za okružni sud kao sud prvog stepena, u koliko u §§ 406. i 407. nije što drukčije naređeno.

§ 406.

Ako apelacioni odnosno okružni sud poništi presudu suda prvog stepena zbog povreda zakona, pomenutih u § 330. br. 4.—6. (§ 393. br. 2.), uputiće stvar na novi pretres istome ili drugome prvostepenom sudiji u svome području.

Nade li apelacioni odnosno okružni sud da prvostepeni sudija nije stvarno nadležan (§ 336. br. 7. u vezi s § 339. br. 2.), naročito da je sudio o zločinstvu, za koje po zakonu nije nadležan, poništiće na predlog višeg državnog odnosno državnog tužioca presudu suda prvog stepena i narediće da se predmet uputi nadležnom sudu odnosno da se pokrene zakonski postupak.

§ 407.

U slučajevima, pomenutim u prvom odeljku § 406., može apelacioni odnosno okružni sud da izreče i presudu o samoj stvari i to prema nahođenju odmah ili docnije na pretresu, pošto popravi procesnu radnju, za koju je našao da ne odgovara propisanim formalnostima.

Isto tako može okružni sud u slučaju, gde je sreski sudija sudio o zločinstvu (§ 406. od. 2.), ako bi on za to zločinstvo bio nadležan kao sud prvog stepena, odmah na predlog državnog tužioca i s pristankom okrivljenikovim, ako su utvrđena sva obeležja toga zločinstva i ako nije potrebna nova priprema optužbe i odbrane, kao prvostepeni sud izreći i objaviti presudu o samoj stvari, ne obzirujući se na propise, određene za postupak stavljanja pod optužbu.

§ 408.

Apelacioni odnosno okružni sud će se po pravilu ograničiti na tačke, na kojima se osniva priziv. On može poništiti ili preinačiti samo one delove prvostepene presude, protiv kojih je upravljen priziv, i samo zbog onih povreda zakona, koje žalilac u prizivu naročito ističe ili jasno na njih upućuje.

No ako se apelacioni ili okružni sud povodom ma čijeg priziva uveri, da su povređeni propisi o stvarnoj nadležnosti sudova (§ 336. br. 7. i 8. i § 338. od. 4.) ili da je na štetu okrivljenikovu povređen materijalni zakon (§ 336. br. 1—3. i § 338. od. 5.) ili da su iste povrede, zbog kojih je on doneo odluku u korist okrivljenikovu, od koristi za koga od saokrivljenika, koji nije uopšte izjavio priziv ili ga nije izjavio u tom smeru, postupiće po službenoj dužnosti, kao da je priziv izjavljen zbog tih povreda.

§ 409.

Ako apelacioni odnosno okružni sud u slučaju, gde je protiv okrivljenika izrečena presuda u njegovom odsustvu, povodom žalbe (§ 391. od. 4.) nađe, da je molba okrivljenikova za povraćaj u predašnje stanje opravdana, poništiće u sednici, saslušavši višeg državnog odnosno državnog tužioca, pobijano rešenje i narediće novi pretres pred prvostepenim sudijom, koji nije vezan za načelo § 327. (§ 391.).

Odbaci li apelacioni odnosno okružni sud žalbu okrivljenikovu kao neosnovanu, postupiće sa prizivom, ako je ovaj spojen sa žalbom. prema propisima §§ 398.—408.

§ 410.

Protiv presude apelacionog odnosno okružnog suda nema daljeg pravnog leka.

Zahtev za zaštitu zakona, za čije rešavanje je nadležan Kasacioni Sud, i ovde je dopušten (§ 41. od. 2.).

Vanrednom postupku, predviđenom u § 354. i § 355. nema mesta u postupku pred sudijom pojedincem.

Protiv presude, koju je izrekao okružni sud kao prvostepeni po § 407. od. 2., dopušteni su svi pravni lekovi kao protiv svake druge presude okružnog suda kao prvostepenog.

§ 411.

Za ponavljanje postupka pred sudijom pojedincem primenjivaće se propisi §§ 359.—364., 366.—368. i 371. s promenama, u koliko ih traži postupak pred sudijom pojedincem i u koliko u ovom §-u nije drukčije naređeno.

O dopuštenosti ponavljanja postupka odlučuje sudija okružnoga ili sreskoga suda, kod koga je raniji postupak bio u toku. Ako se dopusti ponavljanje postupka, naređuje se odmah usmeni pretres, izuzevši da je okrivljenik umro (§ 370.). Protiv odbačaja zahteva ima mesta žalbi. O žalbi odlučuje apelacioni odnosno okružni sud.

GLAVA DVADESET DRUGA

Izvršenje presuda krivičnog suda.

§ 412.

Presude krivičnog suda izvršuju se kad su stale na pravnu snagu. Na pravnu snagu staju presude, kad se više ne mogu pobijati redovnim pravnim lekom ili ako pravni lek po zakonu uopšte nije dopušten.

Ako ovaj zakon ili zakon o izvršivanju kazni lišenja slobode ne naređuje što drugo, nadležan je starešina onog suda, koji je izrekao prvostepenu presudu, da naredi da se pravnosnažna presuda izvrši. Koliko on sam nije izvršna vlast, učiniće što treba, da se presuda, kojom je koje lice osuđeno na kaznu, pošalje izvršnoj vlasti u vernom prepisu s naznačenjem da je izvršna.

Ako se pojavi sumnja o tumačenju presude, o domštenosti izvršenja presude ili o računanju kazne, o uračunavanju pritvora ili istražnog zatvora, odlučiće o tome sud. Okružni sud će pri ovakvom odlučivanju saslušati državnog tužioca. Protiv rešenja suda imaju stranke pravo žalbe za tri dana po objavljenu ili dostavi rešenja. No žalbom se ne zadržava izvršenje, izuzevši da sud naredi drukčije.

Ako presuda potiče od višega suda, o sumnjama o tumačenju odlučiće taj sud, saslušavši višeg državnog tužioca odnosno vrhovnog državnog tužioca.

§ 413.

Presuda, kojom se optuženik pravosnažno oslobodava od optužbe ili se ova odbija, izvršiće se odmah i optuženik će se ako je u istražnom zatvoru odmah pustiti u slobodu izuzevši, da se iz drugih zakonskih razloga mora još dalje zadržati u zatvoru.

Oslobođenom optuženiku daće se na njegov zahtev prepis presude.

I oštećeniku, koji je sa svojim privatno-pravnim potraživanjem upućen na građansku parnicu, daće se na njegov zahtev prepis presude, koja mu je potrebna radi pokretanja ili produženja građanske parnice.

§ 414.

Svaka pravosnažna presuda, kojom je izvesno lice oglašeno krivim, ima se izvršiti odmah, čim je utvrđeno, da izvršenju ne stoji na putu nikakva smetnja (§§ 415., 418. i 419.).

§ 415.

Smrtna se kazna ne sme izvršiti pre no što se utvrdi, da osuđeno lice nije pomilovano.

Izvršenje smrtne kazne i kazne lišenja slobode obustavlja duševna ili jača telesna bolest, kod ženskih lica i trudnoća, sve dotle, dok ove smetnje traju, a kod porodilje dok ne prođe dva meseca od porođaja. No trudnoća je smetnja izvršenju kazne lišenja slobode samo onda, ako je u tako visokom stepenu, da bi se porođaj imao dogoditi za vreme trajanja kazne.

Ako osuđeno lice boluje od kakve zarazne bolesti, može sud odgoditi izvršenje tih kazni. a kazne lišenja slobode i onda, ako kakva zarazna bolest vlada u najbližoj okolini osuđenika, koji je u slobodi.

Kad bude osuđeno svešteno lice na kaznu s kojom se po zakonu gubi sveštениčki čin, obraćće se predsednik suda prethodno nadležnoj duhovnoj vlasti, da izvrši raščinjenje najdalje u roku od trideset dana. Ako duhovna vlast u tom roku ne izvrši raščinjenje, naredićće se izvršenje i bez ovoga.

§ 416.

Smrtna se kazna izvršuje u prostoru nepristupnom široj publici, sutra dan izjutra pošto se osuđenom licu saopšti da će se izvršiti. Nedeljom i praznikom neće se smrtna kazna izvršivati. Ako izvršenju smrtne kazne stoji na putu smetnje, navedene u § 415., neće se pomenuto saopštenje ni činiti, dok te smetnje ne prestanu.

Ovo saopštenje vrši sud, koji je sudio u prvom stepenu, u prisustvu državnog tužioca i upućuje osuđeno lice, da se priugotovi za smrt, ako želi uz pomoć svoga sveštenika, koji će mu se dati, ako ga sam ne izabere. Po potrebi upo-

zoriće sud osuđeno lice, da se izvršenje kazne neće ničim zadržati, pa ni ma čijom molbom za pomilovanje.

Osim službenih lica, koja su za to pozvana, mogu osuđenika pohoditi njegovi rođaci i druga lica, s kojima on želi govoriti ili ih samo videti.

§ 417.

Izvršenje smrtne kazne biva u prisustvu jednog sudije, zapisničara, državnog tužioca i sudskog lekara. Pogubljenju će prisustvovati i nadležno duhovno lice.

O času i mestu izvršenja obavestiće se predsednik (načelnik) opštine gde se kazna vrši, i branilac, da mogu izvršenju prisustvovati. Prisustvo je dopušteno i činovnicima suda, državnog tužništva i policijske vlasti i najbližim rođacima osuđenog lica.

Ima li se smrtna kazna izvršiti na više osuđenih lica, činiće se to redom, utvrđenim u presudi, ali tako, da ni jedno ne vidi pogubljenje drugoga.

Leš pogubljenog lica predaće se na zahtev rođacima, da ga sahrane posve jednostavno bez ikakvih svečanosti, ako protiv toga ne bi bilo kakvih osobitih smetnja; inače će se leš ukopati na mestu, koje je za to određeno.

O pogubljenju načiniće se zapisnik, koji će se pohraniti u spise, pošto ga potpišu sudija, zapisničar, državni tužilac i lekar.

§ 418.

Početak izvršenja kazne lišenja slobode, koja ne prelazi godinu dana, može se na kratko vreme odgoditi, ako bi osuđeniku, kad bi se odmah zatvorio, propali poljski radovi ili druga

zarada ili bi se ugrozila ishrana nevine mu porodice ili iz drugih važnih privrednih ili porodičnih razloga, a ne bi bilo sumnje, da će pobeći ili bi za obezbeđenje izvršenja kazne dao dovoljno jemstvo.

Ovo odgađanje može na molbu dopustiti okružni sud, saslušavši državnog tužioca, jedared najdalje na tri meseca, pošto je presuda stala na pravnu snagu. Duže odgađanje, ali ne preko šest meseci može iz osobito važnih razloga dopustiti samo apelacioni sud na predlog prvostepenog suda. Molba za ovo predaće se sudu prvog stepena, koji će je odbaciti, ako ne nađe razloga, da je podnese s preporukom apelacionom sudu.

Nije potrebno rešenje sudijskog veća kod okružnog suda ako su predsednik veća i državni tužilac saglasni, da se dopusti traženo odgađanje ili da se molba s preporukom podnese apelacionom sudu.

Protiv rešenja prema gornjim propisima nema pravnog leka.

No Ministar Pravde može, kad se pojave opasne zarazne bolesti, ili ako to opravdavaju kakvi drugi osobito važni razlozi, više puta i na duže vreme po potrebi uz jemstvo, dopustiti odgađanje izvršenja kazne i kod dužih kazna lišenja slobode, u koliko ne prelaze dve godine.

§ 419.

Izvršenje kazne lišenja slobode, izrečene protiv vojnog obveznika, u koliko ne prelazi godinu dana, odgodiće se na zahtevanje vojne vlasti, ako je osuđenik pozvan na vojnu dužnost, dok se ova ne svrši.

Kad traže osobito važni interesi vojne službe, može Ministar Pravde na zahtevanje

Ministra Vojnog i Mornarice postupiti po § 415. od. 5.

§ 420.

Za uračunavanje istražnog zatvora u kaznu merodavni su pri izricanju presude propisi krivičnog zakona.

No i vreme, koje je lice osuđeno na kaznu lišenja slobode provelo u zatvoru po objavljenju prvostepene presude, uračunaće se u kaznu, u koliko je početak izvršivanja kazne bio zadržan okolnostima, nezavisnim od volje osuđenikove, a naročito zbog toga, što su pravni lek protiv presude upotrebila lica, koja su i protiv njegove volje za to ovlašćena. To će se vreme uračunati i onda, kad pravni lek, koji je upotrebljen u korist osuđenikovu, bude imao ma i delimična uspeha u pitanju o krivici, kazni i sporednoj kazni kao i slučaju, u kome se presuda poništi po § 354. i § 355. od. 1. i izreče nova presuda, pošto je proveden novi postupak ili i bez ovoga.

To će se vreme naposljetku uračunati i u onu vremenu kaznu lišenja slobode, koja je određena umesto Kraljevom milošću oproštene smrtno kazne.

§ 421.

Kazne lišenjem slobode izvršuju se prema propisima zakona o izvršivanju kazni lišenja slobode.

§ 422.

Ako se ima prema uslovno osuđenom licu da utvrdi, da li je vreme kušnje proteklo bez prekora, doneće rešenje sud, koji o tome u pr-

vom stepenu sudio, a ako se ima da naredi izvršenje uslovne osude, o tome će doneti rešenje sud, koji je nadležan za delo, zbog koga se opoziva odlaganje izvršenja kazne.

Protiv takvih rešenja dopuštena je licima. pomenutim u § 324., žalba u roku od tri dana po objavljivanju ili dostavi rešenja. Žalba zadržava izvršenje.

§ 423.

Ako je krivičnom presudom izrečeno da se osuđenik po izdržanju kazne ima proterati iz cele države ili iz koje oblasti, izvestiće državni tužilac o tome radi daljeg naređenja Ministra Unutrašnjih Dela odnosno velikog župana oblasti, u čijem je području sedište suda.

Ako se osuđenik ima proterati iz pojedinih mesta ili sreza, obavestiće se o tome policijska ili sreska vlast.

§ 424.

Novčana se kazna izvršuje tako, da se osuđenik ako je ne plati odmah po objavljivanju pravnosnažne presude, poziva da je plati u roku određenom u presudi, jer će se inače prinudno naplatiti.

Prvostepeni je sud ovlašćen, da na molbu osuđenikovu produži rok za plaćanje za neko vreme, no najdalje za jednu godinu, računajući od dana, kad je presuda stala na pravnu snagu; a može na molbu dopustiti, da se novčana kazna u istom roku isplati i u delimičnim otplatama. Nije potrebno rešenje sudijskog veća kod okružnog suda, ako su predsednik i državni tužilac saglasni, da se takva molba uvaži. Protiv ovih rešenja suda nema pravnog leka.

Ako osuđenik u ostavljenom mu roku ne isplati novčanu kaznu ili delimičnu otplatu, naplatiće se prinudno.

Ako bi naplatom novčane kazne osuđeniku bio ugrožen opstanak ili ako bi on time bio sprečen u ispunjenju svoje dužnosti, da izdržava porodicu ili da naknadi štetu oštećeniku, može mu sud na molbu dopustiti, da novčanu kaznu odradi slobodnim radom u korist fonda (§ 7.), ako u vreme molbe ima prilike za takav rad. Kako će se ova mera izvršiti, propisuje naročita uredba.

Ne može li se novčana kazna ni naplatiti ni odraditi, doneće sud rešenje, da se zbog nenaplatljivosti ima izvršiti kazna, kojom se po presudi zamenjuje novčana kazna. Ako sud nije naredio tu kaznu, doneće naknadno rešenje, kojim novčanu kaznu zamenjuje kaznom lišenja slobode.

§ 425.

Naređenja §-a 424. od 1—3. o naplati novčanih kazna primenjivaće se i na naplatu drugih novčanih svota, za koje je presuđeno, da se imaju platiti.

Presude, kojima je pravnosnažno izrečeno, da se kakvi predmeti imaju oduzeti, uništiti ili nepotrebljivim učiniti, izvršuju se, ako ti predmeti nisu već na čuvanju kod suda, tako da se osuđenik poziva, da ih za osam dana preda sudu; ako se ne odazove ovom pozivu, narediće nadležni sud da se te stvari oduzmu od osuđenika ili od lica, kod koga se, ili od vlasti, kod koje se za nj čuvaju, i da se pohrane kod suda. Ako su predmeti oduzeti u korist Fonda, pomenutog u § 7., prodaće se na najbližoj sudskoj javnoj prodaji i ispod procene a novac će se predati tome

Fondu; inače će se ti predmeti uništiti ili neupotrebljivima učiniti, ako nisu podesni za kriminalni muzej.

§ 426.

Pravnosnažnom presudom ili rešenjem izrečene mere bezbednosti izvršuju se prema propisima uredbe, koju će izdati Ministar Pravde.

§ 427.

O svakoj osudi izvestiće sudovi kaznenim listom državnog tužioca svoga područja kod koga će se voditi kazneni registar o licima, osuđenim zbog zločinstva i zbog prestupa odvojeno. Uređenje tih registara radi omogućenja jedinstvene statistike propisaće se naročitom uredbom. Samo javnim vlastima smeju se davati obaveštenja iz kaznenih registara (§ 482.).

Ako su presudom izrečeni gubitak častnih prava ili druga sporedna kazna ili koja mera bezbednosti izvestiće sud, čim presuda steče pravnu snagu, onu vlast, koja je nadležna da po ovome preduzima sve što je potrebno.

Ima li se po krivičnoj presudi zatvoriti lice, koje zauzima javnu službu ili položaj, na koji treba postaviti zamenika, dostaviće se pravnosnažna presuda u vernom prepisu odmah njegovom neposrednom starešini.

Dužnost je državnog tužioca, da se stara oko tačnog višenja ovih propisa o potrebnim obaveštavanjima.

§ 428.

Pravnosnažne presude krivičnoga suda o privatno-pravnim potraživanjima izvršuje gra-

đanski sud na zahtevanje zainteresovanog lica (§ 303.).

Troškovi krivičnog postupka, koji se imaju naknaditi državi, naplaćivaće se prema naređenju prvog i drugog odeljka §-a 424., a troškovi izvršenja kazne po naročitoj uredbi.

Za prinudno naplaćivanje troškova krivičnog postupka, koji se imaju naknaditi državi, vrede isti propisi kao i za prinudno naplaćivanje novčanih kazni. Za prinudno naplaćivanje troškova, koji se imaju naknaditi privatnim licima (§ 317. i § 322.), primenjivaće se propisi građanskog sudskog izvršnog postupka.

GLAVA DVADESET TREĆA

Vanredno ublažavanje kazne i pomilovanje.

§ 429.

Ublažavanju i smanjivanju pravnosnažne izrečene kazne ima mesta po ovom zakonu (§ 430.) ili putem milosti, kad se ne stiču pretpostavke ovoga zakona. Oproštaju pravnosnažno izrečene kazne ima mesta samo putem Kraljeve milosti.

Kralj ima pravo pomilovanja od kazni, izrečenih i o krivičnim delima, za koja se goni po privatnoj tužbi.

I pored postupka, pokrenutog radi ublažavanja, smanjenja ili oproštaja kazne, kao i u slučaju oproštaja kazne, može se zahtevati ponavljanje krivičnog postupka.

§ 430.

Ublažavanju pravnosnažno izrečene kazne ima mesta, ako se, pošto je presuda stala na pra-

vnu snagu, pojave ublažavni razlozi, kojih nije bilo, kad se izricala presuda ili se bar onda nije znalo za te razloge, a ovi bi očigledno prouzrokovali blaže odmerenje kazne.

U ovakvom će slučaju okružni sud ili sudija pojedinac okružnog suda, koji je izrekao presudu po službenoj dužnosti ili po zahtevu državnog tužioca ili osuđenika ili njegovog bračnog druga ili rođaka (§ 324.) čim se uveri, da postoje takvi razlozi, pošto sasluša državnog tužioca, predložiti apelacionom sudu, da kaznu ublaži. Sreski sud podnosi ovaj predlog preko okružnoga suda, ako je ovaj odmeravao kaznu (§ 398. od. 4., § 399. i §§ 405.—409.). U takvom će slučaju i okružni sud, saslušavši državnog tužioca dodati svoje mišljenje. Nađe li sud da zahtev stranaka za ublažavanje kazne nije osnovan, odbaciće ga.

O predlogu suda prvog stepena za ublažavanje rešava apelacioni sud, saslušavši višeg državnog tužioca. Ako je kaznu odmerio Kasacioni Sud (§ 344. od. 3., § 346. br. 3., § 350. br. 5., §§ 352. do 355. i 357.), a apelacioni sud prihvati predlog za ublažavanje, podneće ga Kasacionom Sudu, koji će o njemu doneti konačno rešenje, saslušavši vrhovnog državnog tužioca.

Protiv rešenja sreskog, okružnog i apelacionog suda, kojim se odbacuje zahtev ili predlog za ublažavanje kazne, nema pravnog leka.

Zahtev za ublažavanje kazne ne zadržava izvršenje kazne, izuzevši da sud prvog stepena, preporučujući ublažavanje, naredi da se izvršenje zadrži.

§ 431.

Postupak za pojedinačnu amnestiju, pošto je presuda stala na snagu ili je već i izvršena,

kao i postupak za ublažavanje, smanjenje ili oprostaj pravnosnažno izrečene kazne putem milosti može se pokrenuti po službenoj dužnosti ili ma po čijoj molbi. Ovakvom postupku ima mesta i bez posredovanja sudova, izuzevši da se tiče pomilovanja lica, osuđenog na smrt (§ 283. i § 356.).

Ove molbe ne zadržavaju po pravilu izvršenje. No ako Kraljeva kancelarija o molbama koje se njoj upućuju, ili ako Ministar Pravde izda kakvo naročito upustvo o postupanju s tim molbama ili o odgađanju izvršenja, postupiće se po tome upustvu. Osim toga može sreski sud narediti, da se počeka sa izvršenjem kazne koju je on izrekao, ako se molba osniva na okolnostima, vrednim osobitog obzira, koje su se pojavile tek po izrečenoj presudi, i ako bi se inače cilj molbe posve ili delimice osujetio.

§ 432.

Nema li nikakvog upustva od Kraljeve kancelarije ili Ministra Pravde, upućivaće se molba za pomilovanje sudu, koji je izrekao presudu u prvom stepenu. Ovom će se sudu slati i molba za pomilovanje osuđenika, koja je, pošto je započeto izdržavanje kazne, predata starešini zatvora ili upravniku kaznenog zavoda ili činovniku koji je izaslat radi pregleda zatvora ili kaznenog zavoda, s izveštajem i mišljenjem starešine ili upravnika o vladanju i zdravlju osuđenikovom.

Sud, kome stigne molba za pojedinačnu amnestiju ili pomilovanje, ispitaće je, ako je nadležan okružni sud, saslušavši državnog tužioca. Ako sud prvog stepena nađe da nema osobito važnih razloga za amnestiju ili pomilovanje. od-

baciće molbu. Nađe li da ih ima, poslaće molbu sa svojim mišljenjem i spisima apelacionom sudu, i to sreski sud preko okružnog suda. ako je ovaj odmeravao kaznu (§ 398. od. 4., § 399. i §§ 405.—409.). Apelacioni će sud, saslušavši višeg državnog tužioca, doneti rešenje, kojim molbu ili odbacuje ili je sa svojim mišljenjem i mišljenjem nižih sudova i sa svim spisima podnosi Ministru Pravde na dalje rešenje.

Ako je sam Kasacioni Sud sudio u stvari (§ 344. od. 3., § 346. br. 3., § 350. br. 5., §§ 352.—355. i § 357.), poslaće se predlog apelacionog suda sa svima spisima Kasacionom Sudu, koji će, saslušavši vrhovnog državnog tužioca, rešiti da li molbu odbacuje ili preporučuje. U poslednjem slučaju poslaće spise sa svojim mišljenjem i mišljenjem nižih sudova Ministru Pravde.

Protiv rešenja ma koga suda, kojim se odbacuje molba za amnestiju ili pomilovanje, nema pravnoga leka. Na viši nalog sudovi će podneti svoj izveštaj sa već datim mišljenjem i ako je ovo protivno amnestiji ili pomilovanju.

- GLAVA DVADESET ČETVRTA NAROČITE VRSTE POSTUPAKA.

I

Postupak protiv mlađih maloletnika.

1. Sudija za mlade maloletnike i njegov postupak.

§ 433.

Mlađi maloletnici su po ovom zakonu onalica, koja su u vreme učinjenog krivičnog dela navršila četrnaestu a nisu navršila sedamnaestu godinu.

§ 434.

Kod svakog okružnog suda osnovaće se naročito odeljenje kao „Sud za mlade maloletnike”.

Optužbu zastupa državni tužilac za mlade maloletnike, koji će se postaviti u mestu okružnog suda.

U postupku pred okružnim sudom kao sudom za mlade maloletnike mora mlađi maloletnik imati branioca. Ne izabere li ga on sam ili njegov zakonski zastupnik, postaviće mu ga sudija za mlade maloletnike ma u kom bilo delu postupka, u koliko se koji od ovlašćenih brani-laca ne javi sam dobrovoljno za to.

§ 435.

I kod sreskih sudova, gde ima iskusnih sudija i prostorija, podesnih za odvojeno postupanje protiv mlađih maloletnika, i u čijem sedištu ima pedagogijski obrazovanih lica ili udruženja za zaštitu maloletnika, osnovaće Ministar Pravde uredbom naročito odeljenje kao »Sud za mlade maloletnike''. Ovaj će sud obuhvatiti područje svoga suda i jednog ili više susednih sreskih sudova, kod kojih nema uslova, da se osnuje naročito odeljenje kao sud za mlade maloletnike.

Postupak i suđenje vrši i ovde sudija poje-dinac kao sudija za mlade maloletnike (§ 9. br. 1.).

§ 436.

Za svaki sud za mlade maloletnike imeno-vaće na tri godine predsednik apelacionoga su-da kod sudova svoga područja iz broja iskusni-jih sudija dotičnog suda sudiju za mlade malo-letnike, a viši državni tužilac postaviće za okružni sud kao sud za mlade maloletnike držav-nog tužioca za mlade maloletnike iz broja čla-nova državnog tužništva u mestu okružnog su-da. Ovo će se imenovanje i postavljanje po po-

trebi produžavati i dalje od tri do tri godine.

Gde ustreba, može se odrediti i više sudija za mlade maloletnike. No u slučaju da sudija za mlade maloletnike bude sprečen da vrši svoj poziv, odrediće starešina dotičnog suda zamenika, koji će moći izvršiti i sve preko potrebne službene radnje u stvarima mlađih maloletnika.

Sudovima za mlade maloletnike može se uredbom poveriti potpuno ili delimično vršenje poslova starateljske vlasti za lica, protiv kojih ti sudovi postupaju zbog krivičnog dela.

§ 437.

U koliko se u ovom odseku za postupak sudova za mlade maloletnike ne naređuje što drukčije, primenjivaće se i drugi propisi ovoga zakona.

Postupak protiv mlađih maloletnika započinjaće se i dovršivaće se hitno.

§ 438.

Ako su u krivičnom delu sudelovali mlađi maloletnici i druga lica starija od sedamnaest godina, izdvojiće se postupak protiv mlađih maloletnika. Ako izdvajanje ne može biti bez štete za sam postupak i presuđenje stvari, odlučiće o tome konačno po predlogu sudije za mlade maloletnike kod okružnog suda okružni sud (§ 11. br. 1.), a kod sreskog suda starešina sreskog suda, i ako je ovaj u isto vreme sudija za mlade maloletnike. Bez ovog rešenja redovni sud ne može protiv mlađeg maloletnika produžiti postupak (§ 206. od. 1.).

No svakako valja paziti, da mlađi maloletnici ne dolaze u dodir s odraslim okrivljenicima, a naročito onda, kad se već u toku izviđaja po-

kaže preko potrebnim, da se naredi ograničenje slobode mladih maloletnika, a nema mogućnosti, da se mladi maloletnici za vreme postupka smeste u kakav privatni ili državni zavod ili u koju podesnu porodicu, niti se to može zameniti drugom merom ni pomoću udruženja za zaštitu maloletnika.

Nije li izdvajanje postupka bez štete za sam postupak nikako moguće, stvar će istraživati, pretesti i presuditi redovni sud, koji će se, u koliko se tiče mladih maloletnika, držati propisa krivičnog zakona, koji vrede za mlade maloletnike, s primenjivanjem mera, koje su u ovom odseku predviđene.

Ako mladi maloletnik pre pokrenutog ili dovršenog postupka navrši sedamnaestu godinu života, postupak će se započeti ili produžiti pred redovnim sudom, koji će ipak primenjivati mere, određene za maloletnike, no samo za delo, koje je on učinio kao mladi maloletnik, izuzevši vaspitanje. Ako redovni sud u takvom slučaju presudom izreče upućivanje u zavod za popravljanje, poslaće se spisi Ministru Pravde, da naredi u koji će se zavod za popravljanje uputiti.

§ 439.

Sudija za mlade maloletnike, ako nađe da je nadležan, narediće potrebne izvide, čim primi prijavu protiv mladog maloletnika zbog krivičnog dela, po predlogu državnog tužioca ili kod dela, za koje se goni po privatnoj tužbi, po zahtevu privatnog tužioca, a kod sreskog suda, gde ne bude ovlašćenog tužioca, i po službenoj dužnosti. Ove će izvide vršiti on sam lično ili pomoću javnih organa i vlasti ili pomoću pouzdanika, koje on odredi.

Pouzdanike će sudija zaveriti (§ 440.) i dati im uputstva, šta će i kako će imati izvideti i njemu pismeno ili usmeno u zapisnik podneti izveštaj.

§ 440.

Za pouzdanike može sudija za mlade maloletnike postaviti i zaveriti čestita i pouzdana muška i ženska lica, naročito iz krugova, koji se bave vaspitanjem mladosti i negovanjem siročadi, u koliko su ta lica u takvim prilikama, da se mogu baviti mlađim maloletnikom i biti mu od pomoći savetom i staranjem oko podesnog zaposlenja i čestitog života.

Radi uspešnog izbora pouzdanika može se sudija obraćati na sve vlasti, na udruženja za zaštitu i vaspitanje maloletnika kao i na sveštenike i učitelje.

Pouzdanici će povremeno izveštavati sudiju i o vladanju mlađeg maloletnika, koji je poveren njihovom staranju i nadzoru (§ 449. i § 454.), i obaveštavaće sudiju o svemu, što su oni pribavili po njegovom pozivu ili bez ovoga.

Čestite siromašne pouzdanike, koji se u većoj meri i sa osobitom ljubavi bave zaštitnim nadzorom oko ovakvih maloletnika, može Ministarstvo Pravde nagraditi.

§ 441.

Sudija za mlade maloletnike utvrdiće pre svega godine maloletnikove, pa će ga ispitati i pored dela i stanja stvari izvideti sve što je potrebno za ocenu individualnosti mlađeg maloletnika, stepena duševne i moralne zrelosti i životnih mu prilika, kao i svih drugih prilika, pod kojima je i zbog kojih je učinio krivično delo.

Radi toga će sudija moći po potrebi da čuje i roditelje ili zakonskog zastupnika, sveštenika, učitelja, gospodara i lekara mlađeg maloletnika, kao i starateljske i administrativne vlasti, društva i zavode, koji su imali posla s tim maloletnikom.

Oslobodenju od dužnosti svedočenja (§ 169), nema mesta u postupku protiv mlađih maloletnika, ako se tiče samo posvedočenja činjenica, koje se odnose na utvrđenje individualnosti, stepena duševne i moralne zrelosti kao i na životne prilike maloletnikove.

Po potrebi može sudija i u toku postupka preduzeti podesne privremene mere za staranje, za zaštitu i za smeštanje mlađeg maloletnika, ako drži, da je opasno da on ostane u dotadašnjoj svojoj okolini, kao i za odvojeno čuvanje u podesnoj porodici. No ove mere može sudija prema prilikama i u svako doba obustaviti.

Ako mlađi maloletnik bude zbog krivičnog dela pritvoren kod koje druge vlasti, imaće se on najduže za dvadeset četiri sata predati sudu za mlade maloletnike, a dotle će se čuvati odvojeno od odraslih pritvorenika.

Za ostvarivanje privatno-pravnih potraživanja (§ 295.) uputiće se oštećenik na građansku parnicu, ako bi se pretresom ovih zadržavao postupak protiv mlađeg maloletnika.

§ 442.

Čim sudija dovrši potrebne izviđaje, poslaće spise, u koliko se ne tiče postupka po privatnoj tužbi državnom tužiocu za mlade maloletnike radi predloga. U postupku po privatnoj tužbi pozvaće sudija privatnog tužioca, koji je podneo prijavu, da preda tužbu u roku od osam dana po prijemu poziva.

Državni je tužilac dužan što pre da preda svoj predlog sudiji za mlade maloletnike. Postupku o stavljanju pod optužbu ima ovde mesta samo kad se tiče zločina, u koliko već izvidajima nije van svake sumnje utvrđeno, da mladi maloletnik nije zreo da shvati prirodu i značaj svoga dela i da prema tome shvatanju radi.

U ovom poslednjem i u svim drugim slučajima podnosi državni tužilac samo obrazloženi predlog za dalji postupak i naznačuje u njemu vaspitnu meru, koja bi se imala primeniti, ili izjavljuje da se nalazi osnova za produženje postupka. Ovakvu će izjavu učiniti državni tužilac, kad nađe da se nisu stekle pretpostavke, koje se po ovom zakonu moraju steći i za produženje krivičnog postupka protiv odraslih lica. Osim toga, može on učiniti takvu izjavu, ako je krivično delo tako neznatno, da gonjenje zbog toga dela nije ni u javnom interesu ni u interesu budućeg vladanja i moralnog razvitka mlađeg maloletnika.

Ako privatni tužilac u propisanom roku ne preda tužbu, uzeće se da je odustao od tužbe, pa će sudija postupak obustaviti i po potrebi odrediti mere, koje nađe uputnima za staranje i nadzor mlađeg maloletnika.

§ 443.

Sudija može na predlog i izjavu državnog tužioca, ako se ne tiče optužbe iz § 442. od. 2., i na privatnu tužbu odrediti ročište, ako drži da dalje utvrđivanje krivice i primena mere da se uputi u državni zavod za vaspitanje ili popravljavanje nije u interesu duševnog i moralnog razvitka mlađeg maloletnika. Na ovo će ročište pozvati mlađeg maloletnika, njegovog branioca,

a ako ureba, i roditelje ili zakonitog zastupnika i pouzdanika pa će, saslušavši ih o merama, koje predlaže državni tužilac, ili o tužbi privatnog tužioca, izreći i uz potrebno poučavanje objaviti rešenje, kojim može bez utvrđivanja krivice:

1. da obustavi postupak, ako je uveren, da je krivično delo posve neznatno ili ako usvaja izjavu državnog tužioca, da nema osnova za produženje postupka; ili

2. da naredi da se mlađi maloletnik ostavlja kućnome kažnjavanju ili, ako on pohađa školu ili je već smešten u kakvom zavodu za vaspitanje, kažnjavanju škole ili toga zavoda, ili da mu dade ukor ili da ga otpusti na prokušavanje za vreme od jedne godine pod neprekidnim nadzorom zakonskog zastupnika ili pouzdanika, koga on odredi; ili

3. da naredi da se maloletnik radi vaspitanja ili očuvanja od zapuštenosti preda podesnoj porodici ili privatnom zavodu za vaspitanje. No ovome ima mesta samo onda, ako se on uveri, da je mlađi maloletnik napušten ili da je već pokazao znake pokvarenosti ili da se s osnovom valja bojati, da će se u dosadašnjoj svojoj okolini pokvariti, bez obzira na to, da li je mogao ili nije mogao da shvati prirodu i značaj svoga dela i da prema tome shvatanju radi.

Ne dođe li mlađi maloletnik na poziv sudije na ročište, niti opravda izostajanje, učiniće sudija što treba radi njegovog dolaska, a može ga i dovesti pomoću pouzdanika ili na drugi podesan način.

§ 444.

Kad stavljanje pod optužbu (§ 442.) stane na snagu, narediće sudija usmeni pretres. Ovaj će

on narediti i povodom drugog predloga kao i na privatnu tužbu, ako drži, da bi se imalo izreći upućivanje u državni zavod za vaspitanje ili popravljanje. Na pretres će sudija pozvati mlađeg maloletnika i njegovog branioca, privatnog tužioca, kod okružnog suda i državnog tužioca za mlade maloletnike, a kod sreskog sukla samo po njegovu zahtevu (§ 382. od. 2.), potrebne svedoke, veštake i pouzdanike kao i druga lica, radi potrebnih razjašnjenja i obaveštenja. O pretresu izvestiće sudija roditelje ili drugog zakonskog zastupnika maloletnikovog i onda, kad ih ne pozove kao svedoke.

Ako pozvani maloletnik ne dođe na pretres, može se prema propisu § 443. poslednji odeljak dovesti.

§ 445.

Za isključenje javnosti usmenog pretresa i objavljivanje presude primenjivaće se propisi §§ 223.—226. Pristup na pretres može sudija dopustiti još samo članovima udruženja za zaštitu i vaspitanje maloletnika i licima, koja imaju opravdani interes da budu na pretresu. Bez dopuštenja sudije ne sme se štampom objaviti ni tok postupka ni presuda protiv mlađeg maloletnika, a i u dopuštenoj objavi ne sme se naznačiti ime maloletnikovo ni s početnim slovima. Prestup ovoga naređenja kazni se po krivičnom zakonu.

Nema mesta ni usmenom pretresu ni konačnom rešenju stvari bez prisustva mlađeg maloletnika.

Za ispit pozvanih lica vrede opšta pravila ovoga zakona.

Državni tužilac za mlade maloletnike, ako

prisustvuje i na pretresu pred sudijom za mlade maloletnike kod sreskog suda, ima u svom zaključnom predlogu izjaviti, kakve mere drži da su na mestu u interesu maloletnika. O njegovom predlogu mogu se izjasniti i branilac i roditelji ili drugi zakonski zastupnik maloletnika i pouzdanik.

§ 446.

Sudija nije vezan za predloge stranaka (§ 445. od. 4.). On može na osnovu usmenog pretresa po svom slobodnom uverenju izreći:

1. presudu kojom oglašuje mlađeg maloletnika krivim za učinjeno krivično delo, ako nađe da je on zreo, da shvati prirodu i značaj svoga dela i da prema tome shvatanju radi, pa naređuje upućivanje u državni zavod za vaspitanje ili popravljanje; ili

2. presudu, kojom ga oslobađava od optužbe iz razloga pomenutih u § 290. ili zbog toga, što ga ne drži zrelim, da shvati prirodu i značaj svoga dela i da prema tome shvatanju radi, ili što je uveren. da je krivično delo posve neznatno. No i u ovakvom slučaju kao i u slučaju kad optužbu odbije (§ 276.) može sudija narediti koju od vaspitnih mera, naznačenih u § 443. br. 2. i 3. koju nađe za potrebnu i podesnu u interesu duševnog i moralnog razvitka mlađeg maloletnika.

Nezadovoljnoj strani dostaviće se presuda u vernom prepisu, u koliko se dostavljanja nije odrekla.

§ 447.

Protiv rešenja. donesenih po § 443. br. 2. i 3., dopuštena je žalba (§ 329. i 330.), a protiv presuda, izrečenih po § 446., dopušten je priziv (§ 392. i sl.).

O žalbi i o prizivu protiv odluka sudije za mlade maloletnike kod okružnog suda rešava apelacioni sud, a protiv odluka sreskog sudije okružni sud u stalnom veću za mlade maloletnike.

Apelacioni odnosno okružni sud rešava o žalbi, saslušavši višeg državnog tužioca odnosno državnog tužioca za mlade maloletnike.

Protiv rešenja apelacionog odnosno okružnog suda o žalbi nema daljeg pravnog leka.

§ 448.

Apelacioni odnosno okružni sud za mlade maloletnike rešava o prizivu po propisima § 397. i sl. No i u sednici saslušava on osim državnog tužioca za mlade maloletnike još po mogućstvu i branioca, ako je izrečeno upućivanje u državni zavod za vaspitanje ili popravljjanje.

O usmenom pretresu, čija se javnost isključuje prema propisu § 445. od. 1., izvestiće se u prvom redu pored mlađeg maloletnika i njegov branilac, koji ga je branio, njegovi roditelji ili njegov zakonski zastupnik, gospodar i pouzdaničnik, ako se ne pozivaju kao svedoci. Ako branilac ne dođe na pretres, može predsednik po službenoj dužnosti odrediti branioca iz mesta, gde je apelacioni odnosno okružni sud, ako to drži potrebnim.

I u postupku sudova za mlade maloletnike ima mesta zahtevu za zaštitu zakona (§§ 41., 357. i 410.).

2. Izvršivanje mera, naređenih protiv mladih maloletnika.

§ 449.

Izvršenje otpuštanja na prokušavanje (§ 443. br. 2.) i staranje oko nadzora mlađeg maloletnika

za vreme prokušavanja pripada sudiji za mlade maloletnike, koji je tu meru odredio u prvom stepenu. On će uputiti lice, kome je poverio nadzor i brigu oko maloletnika. kako će ga izveštavati o njegovom vladanju i životu.

Ako mladi maloletnik za vreme prokušavanja pre navršene sedamnaeste godine učini krivično delo teže prirode, pokrenuće se zakonski postupak (§ 439. i sl.). Ako se on oca pijančenju, nemoralnom ili skitničkom životu ili ako inače pokaže znake nevaljalstva ili se ogreši protiv naredenog nadzora i staranja ili ako učini posve neznatno krivično delo, a sudija drži da u interesu duševnog i moralnog razvitka maloletnikovog nisu uputne ni potrebne oštrije mere, može on, pošto utvrdi činjenice i rasvetli stvar, doneti koju od naredaba:

1. da se produži vreme prokušavanja za još jednu godinu;

2. da se promeni staralac i pooštire nadzorne mere;

3. da da mlađem maloletniku ukor ili da njegovo kažnjavanje ostavlja kući ili školi;

4. da mladi maloletnik ima da uči zanat ili da pohađa koju školu, i koja odgovara njegovim godinama, obrazovanju i njegovim prilikama;

5. da mladi maloletnik ima određenih dana doći sudiji radi polaganja računa o vladanju i životu.

§ 450.

Sudija može naredbe, dopuštene po § 449. br. 1.—5., doneti pojedince ili ih po svom nahođenju i više zajedno skupiti a one pomenute u § 449. br. 2.—5., i više puta ponavljati sve dok maloletnik ne navrši - dvadeset i prvu godinu života.

O ovim naredbama obavestiće sudija staratelja i državnog tužioca za mlađe maloletnike.

Protiv sudijinih naredaba ima samo državni tužilac pravo žalbe okružnom odnosno apelacionom sudu, u koliko nije zadovoljan time, da mlađi maloletnik ostaje i dalje na prokušavanju. Žalba ne zadržava izvršenje.

Istiće li vreme prokušavanja, a druge mere nisu bile potrebne osim onih, koje su pomenute u § 449. br. 2.—5., postupak će se, koji je bio pokrenut, obustaviti. Inače će se postupak, u koliko ne bi bila dovoljna mera, naznačena u § 449. br. 1., produžiti i primeniti oštrije mere.

§ 451.

Vaspitanje je pod nadzorom javnih vlasti u podlesnim porodicama i u privatnim zavodima za vaspitanje ili u državnim zavodima za vaspitanje.

O načinu vaspitanja u državnim zavodima izdaće Ministar Pravde u sporazumu s Ministrom Prosvete uredbu, starajući se, da se mladim maloletnicima, koji su uspešno učili u vreme izvršenja krivičnog dela, po mogućstvu pruži prilika za produženje nauka. S danom smještanja maloletnika u zavod za vaspitanje prestaje za vreme, dok traje vaspitanje, očinska ili starateljska vlast, u koliko se tiče vaspitanja maloletnikovog, i prelazi na starešinu zavoda.

Ako maloletnik, smešten na vaspitanje, pošto je proveo bar jednu godinu u zavodu za vaspitanje, pokaže znak potpunog popravljanja, može ga sudija za mlađe maloletnike, saslušavši njega, upravnika zavoda, državnog tužioca za mlađe maloletnike, a po mogućstvu i roditelje

ili zakonskog zastupnika, uslovno otpustiti uz podesan zaštitni nadzor.

Proteče li vreme od jedne godine dana po uslovnom otpuštanju bez prekora, smatraće se maloletnik konačno otpuštenim iz zavoda. U protivnom slučaju može sudija narediti, da se maloletnik ponovo vrati u zavod, ako još nije navršio dvadeset i prvu godinu i ako nije učinio teže krivično delo.

Ako ovakav mlađi maloletnik, pošto je već navršio petnaest godina, u zavodu ili van zavoda učini zločinstvo, a zreo je toliko, da može da shvati prirodu i značaj svoga dela i da prema tome shvatanju radi, kazniće se prema propisima krivičnog zakona, koji vrede za starije maloletnike. Za druga krivična dela, kazniće se disciplinski, dok je u zavodu.

§ 452.

Osuda mlađeg maloletnika na upućivanje u zavod za popravljanje izvršuje se u naročitom državnom zavodu za popravljanje maloletnika, koji odredi Ministar Pravde. Ministar Pravde izdaće uredbom naročite propise o tome, uzimajući u obzir popravljanje maloletnika obukom i privikavanjem na koristan i praktičan rad. Za očinsku i starateljsku vlast vredi propis § 451. od. 2. st. 2.

Ako maloletnik svojim vladanjem i radom za vreme bavljenja u zavodu pokaže znak potpunog popravljanja, može ga Ministar Pravde na predlog uprave zavoda po izliržanju tri godine, uslovno otpustiti iz zavoda, i to, ako nije još navršio dvadeset i prvu godinu, pod zaštitnim nadzorom, koji će narediti sudija za mlađe maloletnike. Radi toga će starešina zavoda odmah

izvestiti sudiju o uslovnom otpustu, a maloletnika uputiti da se javi sudiji za mlađe maloletnike.

Ogreši li se maloletnik, koji je uslovno otpušten iz zavoda, za vreme od jedne godine o dužnosti, pod kojima je otpušten, tako da nema nade za dalji njegov čestiti život, Ministar Pravde vratiće ga u zavod radi daljeg popravljanja. Ako li takav maloletnik, pošto je navršio petnaest godina, u zavodu ili van zavoda učini zločinstvo, postupiće se po § 451. od. 5. Po tome će se propisu postupiti, ako on učini i lakše knivično delo.

Proteče li vreme od jedne godine po uslovnom otpuštanju bez prekora, smatraće se takav maloletnik potpuno slobodnim.

§ 453.

Ako se za vreme popravljanja bar od jedne godine po vladanju i po radljivosti mlađeg maloletnika vidi, da je za njegov trajni moralni preobražaj i popravljanje kao i za dalji njegov čestiti život potrebno samo vaspitanje, može sudija za mlađe maloletnike po predlogu uprave zavola, izvršivši potrebne izviđaje, rešiti da se odustaje od daljeg držanja u zavodu za popravljanje i maloletnik predaje u zavod za vaspitanje, u koliko već nije navršio dvadeset i jednu godinu.

§ 454.

Za uredan zaštitni nadzor i za podesno smestanje uslovno otpuštenih maloletnika (§ 451. i § 452.) staraće se sudija za mlađe maloletnike uz sudekovanje starešine zavoda, iz koga je to lice otpušteno, i uz sudekovanje pouzdanika (§ 440.) i udruženja za zaštitu maloletnika.

Radi toga će starešina zavoda u isto vreme, kad misli da otpusti maloletnika, poslati sudiji za mlade maloletnike svoj obrazloženi predlog u tom smeru.

II.

Postupak protiv nepoznatih, odsutnih i odbeglih učinilaca krivičnog dela.

§ 455.

Svako će se krivično delo, za koje se goni po službenoj dužnosti, i ako se ne zna ko ga je učinio ili je učinilac odsutan ili je odbegao, po predlogu državnog tužioca ili i po službenoj dužnosti izvideti, a naročito njegovi tragovi utvrditi i pribaviti svi mogući dokazi.

Ako se tiče dela odsutnog ili odbeglog osumnjičenika, za koga bi odbrana bila obavezna, postaviće ~~mu~~ se o njegovm trošku branilac po službenoj dužnosti. Svedoci će se u ovakvim izviđajima zakleti.

Tek onda kad se u stvari ne može ništa činiti, krivčni će se postupak do pronalaska učinioca obustaviti a spisi u arhivi pohraniti i čuvati. Kad se sazna za učinioca, postupak će se produžiti (§ 359. br. 1.), dopuniti i dalje po zakonu postupiti.

§ 456.

Tiće li se kavog odsutnog učinioca krivičnog dela, za koga se izvesno ne zna, da li je odbegao, a nema ni uslova, da se protiv njega izda naredba, da se dovede i naredi pritvor (§ 112. i § 113.), staraće se istražni sudija da dozna, gde se on bavi, pa će tek onda, kad on na dostavljen mu poziv ne dođe sudu, izdati naredbu da se do-

vede ili će prema okolnostima preduzeti koju od mera, koje se propisuju u narednim §§-ima.

§ 457.

Ako se zna ili se po okolnostima može uzeti, da je osumnjičeno lice odbeglo ili da se krije, ili ako se ono tereti za zločinstvo, a ima okolnosti, koje bi opravdavale, da se pritvori (§ 113.), izvidajna će vlast uz potrebnu obazrivost učiniti sve što treba, da se ono dobavi. prema prilikama i samim pretresanjem stana ili razaslanjem raspisa na druge vlasti, u čijem bi se području moglo zateći kao i naročitom poterom, a u slučaju zločinstva i poternicom.

§ 458.

Ako ima nade, da će se osumnjičenik, koji je pobjegao ili se krije, moći stići poterom, narediće istražni sudija, a u hitnim slučajevima i sreski sud i policijska vlast, da pođu za njim u poteru određeni službeni organi s naredbom, kojima su sve vlasti dužne da idu na ruku.

Ovakvi organi mogu preći i granicu svoga sreza i produžiti poteru upravo do granice države.

§ 459.

Ako je odsutno ili odbeglo lice osnovano osumnjičeno za zločinstvo, a nije poznato gde se bavi. i ako ima uslova da se ono pritvori, narediće se za njim pismena potera (poternica). Ovo će se učiniti i onda. kad je lice, osumnjičeno zbog zločinstva, za vreme izviđaja ili docnije u toku postupka pobjeglo iz zatvora.

Poternicu naređuje okružni sud, a u hitnim slučajevima i sam istražni sudija.

U poternici treba da se pored imena i prezimena osumnjičenog lica njegova ličnost po mogućstvu najtačnije opiše i da se označi zločinstvo, za koje se goni, pa da se sve vlasti zamole, da to lice, gde god ga nađu, uhvate i sprovedu sudu, koji za to moli.

Poternica će se na najbrži način dostaviti okružnim, sreskim, opštinskim i policijskim vlastima, sudovima onog kraja gde se osumnjičenik bavio, i drugim nadzornim organima u okolini.

Ako je potreba, može se poternica objaviti u policijskom glasniku a prema okolnostima i u drugim novinama.

Ako se zna da se lice, koje se goni poternicom, bavi u tuđoj državi, a ima nade, da se po postojećim državnim ugovorima ili po usvojenoj uzajamnosti može zatražiti njegovo izdavanje, obratiće se okružni sud, saslušavši državnog tužioca, propisnom molbom Ministru Pravde, da poradi oko izdavanja toga lica (§ 498.).

Poternica se neće nigde naređivati protiv lica, koje se goni samo zbog prestupa. No ako je od važnosti, da se dobavi takvo lice, poslaće se policijskim i drugim vlastima njegov lični opis s pozivom, da ga potraže, i ako ga pronađu, da izveste o tome sud, koji im dostavi opis toga lica.

§ 460.

Onako kao u poternicama mogu se opisati i objaviti i predmeti, pribavljeni ili proizvedeni zločinstvom. Ako se takav opis tiče predmeta od veće vrednosti ili takvih predmeta, po kojima bi se sam učinilac mogao lakše pronaći ili za buduće preduprediti veće zlo ili šteta ili oštećeniku pribaviti naknada štete, valja takve predmete

odmah objaviti. Tiče li se pravljenja lažnih novaca, izvestiće se odmah Ministar Finansija uz opis falsifikata.

Ko god šta zna ili sazna o takvim predmetima, dužan je to odmah da javi vlasti.

§ 461.

Poternica (§ 459.) i opis predmeta (§ 460.), opozvaće se na isti način kako su objavljeni odmah čim prestanu razlozi iz kojih su naređeni.

§ 462.

Okrivljeniku, koji je odsutan ili u begstvu, a koji izjavi da je spreman doći pred sud, ako mu se zajemči sigurnost za nesmetan slobodan dolazak, može Ministar Pravde, pribavivši mišljenje višeg državnog tužioca kod apelacionog suda, u čijem području je onaj sud, pred kojim je postupak u toku, po potrebi i uz jemstvo, zajemčiti sigurnost, da će se za vreme, dok se ne izreče prvostepena presuda, ostaviti u slobodi.

Ovo vredi samo za ono zločinstvo, za koje je dat slobodan dolazak. Slobodan dolazak prestaje, ako okrivljenik ne dođe sudu na uredno dostavljeni mu poziv, a ne opravda dovoljno svoje izostajanje, ili ako se sprema da pobegne, ako izbegava produženje istrage begstvom ili skrivanjem svoga boravišta ili ako ne ispuni ma koji od uslova, pod kojima mu je slobodan dolazak zajemčen.

§ 463.

Ako sva pokušana sredstva (§§ 456.—462.) da se odsutno lice, osumnjičeno za zločinstvo, dobavi pred sud, ostanu bez uspeha i ako su iz-

vršene sve potrebne i moguće izviđajne radnje, krivični će se postupak do njegovog dobavljanja obustaviti i produžiće se tek onda, kad se ono dobavi.

Nema mesta stavljanju pod optužbu, glavnom pretresu i presudi protiv odsutnoga lica, koje se ne može pred sud dobiti.

§ 464.

Obustavljajući dalji postupak, sud će u svom rešenju utvrditi troškove krivičnog postupka, koji su do tada učinjeni. Ako sud drži, da se pribralo dovoljno dokaza za verovatnost krivice odsutnog lica, može narediti da se radi obezbeđenja tih troškova i naplate novčane kazne, koja bi ga verovatno stigla, kao i radi obezbeđenja naknade štete oštećeniku, uzapte pojedini predmeti, koji su svojina odsutnog lica.

Rešenje, kojim je naređeno to uzapćenje, objaviće se u »Službenim Novinama« a po potrebi i u drugim novinama o trošku odsutnog lica. S objavljivanjem toga rešenja gubi to lice pravo da raspolaže sa uzapćenim predmetima.

Uzapćenje predmeta dignuće se i objaviće se, čim prestanu pretpostavke uzapćenja.

§ 465.

Zbog nemogućnosti dobavljanja koga od više okrivljenika pred sud ne sme se zadržavati dovršenje postupka protiv drugih prisutnih okrivljenika, izuzevši da je prisustvo i onoga od presudnog uticaja na uspeh postupka i da ima nade, da će se onaj uskoro dobiti. U poslednjem će se slučaju produžavanje postupka za kratko vreme prekinuti.

GLAVA DVADESET PETA.

O NAKNADI ŠTETE NEOPRAVDANO OSUĐENIM LICIMA I O POVRAĆAJU PRAVA, IZGUBLJENIH PO KRIVIČNOJ PRESUDI.

I. Naknada štete neopravdano osuđenim licima.

§ 466.

Ko je neopravdano u krivičnom postupku osuđen zbog krivičnog dela, ima pravo da zahteva od države naknadu imovinske štete, koju je pretrpio po neopravdanoj osudi.

Neopravdanom smatra se osuda:

1. ako je protiv lica, koje je pravnosnažno osuđeno, donije na osnovu ponavljanja krivičnog postupka, dopuštenog u njegovu korist, ponovni krivični postupak pravnosnažno obustavljen;

2. u svim slučajevima gde je pravnosnažno osuđeno lice donije pravnosnažnom presudom oslobođeno od optužbe ili je ova odbivena, izuzevši da je odbivena zbog nestašice predloga ili zahteva ili zbog odustaje privatnog tužioca ili zbog nenadležnosti.

No zahtevu za naknadu štete nema mesta, ako je osuđenik svojim lažnim priznanjem ili inače namerno prouzrokovao svoju osudu kao ni onda, ako protiv prvostepene presude, kojom je osuđen, nije upotrebio pravni lek, ili protiv presude, izrečene u njegovom odsustvu, iz krajnjeg nehata nije molio ni za povraćaj u pređašnje stanje, gde ovome ima mesta.

§ 467.

Zahtev, koji je na osnovu pretpostavaka § 466. učinio ovlašćenik, prelazi na njegovog brać-

nog druga, decu i roditelje, no samo u toliko. u koliko su oni po neopravilanoj osudi izgubili izdržavanje, koje je pokojnik njima po zakonu bio dužan. Osim ovoga slučaja mogu ista lica i po smrti osuđenikovo, kad se steku pretpostavke § 466., učiniti zahtev prema ograničenju prvog stava.

§ 468.

Pravo na naknadu štete prestaje, ako ovlašćenik ne preda nadležnome sudu (§ 469.) svoj zahtev u roku od šest meseci od dana, kad mu je saopštena pravnosnažna presuda, kojom je oslobođen od optužbe ili ova odbivena ili rešenje o obustavljanju postupka (§ 466.). Ovaj rok vredi i za ovlašćenikovog bračnog druga i rođake (§ 467.), ako ovlašćenik umre pre isteka roka, a da sam nije podneo zahtev niti ga se odrekao.

Ako li je ponavljanje krivičnog postupka u korist neopravilano osuđenog lica dopušteno tek po njegovoj smrti, prestaje pravo bračnog druga i rođbine na naknadu štete, ako svoj zahtev ne podnese nadležnom sudu za šest meseci od dana, kad je stekla pravnu snagu nova presuda o oslobođenju od optužbe ili odbijanja ove ili novo rešenje o obustavi postupka.

§ 469.

Ovlašćenik (§ 467.) obratiće se radi naknade štete najpre Ministru Pravde, koji može odrediti svoga zastupnika radi pregovora i poravnanja s ovlašćenikom.

Ne dođe li do poravnanja ili ne dobije li ovlašćenik za mesec dana rešenje od Ministra Pravde, može on u ostavljenom roku (§ 468.) pod pretpostavkom, da se obratio Ministru Pravde, predati svoj zahtev za naknadu štete krivičnom

sudu prvog stepena. koji je izrekao raniju poništenu presudu.

Taj zahtev može se podneti pismeno ili usmeno u zapisnik kod suda. U zahtevu imaju se naznačiti okolnosti koje ga opravđavaju. vrsta i svota imovinske štete.

Sud prvog stepena je nadležan za otpočinjanje postupka i za izviđaje. O samom zahtevu rešava Kasacioni Sud.

§ 470.

Sud, nadležan za izviđaje (§ 469.), učiniće po službenoj dužnosti potrebna izviđanja i pribraće dokaze radi utvrđenja okolnosti, kojima je obrazložen zahtev, vrsta i visina štete. Po potrebi mogu se ispitati svedoci i veštaci, ako ustreba i pod zakletvom. No s podjednakom brižljivošću izvideće se sve okolnosti, koje opravđavaju zahtev, kao i one, koje ga pobijaju.

Kad se dovrše izviđaji, obavestiće se ovlašćenik, koji ima pravo, da razmatra spise, s uputstvom, da može u roku od osam dana pismeno ili usmeno u zapisnik kod suda predati svoju izjavu radi obrazloženja zahteva. Kad taj rok istee, poslaće se svi spisi, ako ovlašćenik i ne preda svoju izjavu, državnom tužiocu, da i on u roku od osam dana izjavi svoje mišljenje. Čim ovo stigne, poslaće sud prvog stepena sve spise Kasacionom Sudu na rešenje.

§ 471.

Kasacioni će Sud, ako ne smatra potrebnim dopunjenje izviđaja. odrediti dan za javni pretres.

O pretresu će se obavestiti ovlašćenik s napomenom, da može doći lično ili poslati koga advokata kao zastupnika ili, priloživši uverenje vlasti da je sinomah, u roku od tri dana po pri-

jemu obaveštenja zamoliti Kasacioni Sud. da mu postavi zastupnika.

O pretresu obavestiće se i vrhovni državni tužilac.

O pretresu će se načiniti zapisnik.

§ 472.

Pretres se započinje razlaganjem izvestioca koga za to odredi predsednik veća o stanju stvari.

Posle toga obrazlaže svoj zahtev ovlašćenik ili njegov zastupnik. Nije li došao ni jedan od njih, pročitae se izjava. ako ju je ovlašćenik predao sudu prvog stepena i izjava državnog tužioca. Na to daje svoju izjavu vrhovni državni tužilac i stavlja svoj predlog.

Ako je stvar prema uspehu pretresa zrela za rešenje, doneće Kasacioni Sud ocenivši pažljivo sve okolnosti po svom slobodnom uverenju rešenje kako o opravdanosti zahteva tako i o vrsti i o iznosu štete, koja se ima naknaditi.

Novčane kazne i troškovi krivičnog postupka, koje je ovlašćenik platio na osnovu presude, kojom je bio osuđen, naknadiće mu se u potpunom iznosu.

Kasacioni Sud objavljuje svoje rešenje s razlozima javno.

Na snošenje troškova. prouzrokovanih postupkom za naknadu štete, može se osuditi lice koje je zahtevalo naknadu štete jedino onda, ako je očigledno da je zahtev učinjen samo iz obesti.

§ 473.

Rešenje, kojim se određuje naknada štete ovlašćeniku, poslaće Kasacioni Sud sa spisima Ministru Pravde radi isplate svote, koja je određena kao naknada.

U isto će se vreme preko suda prvog stepe-

na dostaviti strankama rešenje u vernom prepisu.

Ako Kasacioni Sud odbaci zahtev, vratiće spise sudu prvog stepena radi saopštenja.

§ 474.

Nema mesta merama obezbeđenja ni merama izvršenja na potraživanja za naknadu štete, utvrđene po § 472., osim jedino u korist potraživanja za zakono izdržavanje.

§ 475.

Koliko u prethodnim §§ ovoga odseka nema naređenja za postupak, primenjivaće se opšti propisi ovoga zakona.

II. Povraćaj prava, izgubljenih po krivičnoj presudi.

§ 476.

Postupak radi povraćaja po presudi izgubljenih prava (rehabilitacija) prema propisima krivičnog zakona može se otpočeti samo po molbi osuđenikovojoj ili po molbi njegovog bračnog druga, njegove dece i roditelja, a ako je maloletan, i po molbi njegovog staratelja.

Molba će se predati ili pismeno ili usmeno u zapisnik kod okružnog suda, u čijem području osuđenik živi ili se bavi.

Molba može da sadrži zahtev, da se osuđenik oglasi samo dostojnim, da vrši odnosno stiče izgubljena prava ili samo da se poništi protiv njega izrečena osuda ili za oboje.

§ 477.

Okružni će sud povodom predane molbe dobiti spise od suda prvog stepena, koji je sudio, pa će pre svega utvrditi, da li se stiču pretpostavke krivičnog zakona.

Ako se iz spisa vidi, da nije još proteklo vreme, određeno zakonom za takav zahtev, odbiće okružni sud molbu rešenjem i obustaviće postupak. Ako li je zakonom određeno vreme protoklo, odrediće sud sudiju, koji će izvršiti potrebne izviđaje i utvrditi činjenice, na koje se poziva molitelj pa će pribрати dokaze kako o okolnostima, koje su od koristi osuđeniku, tako i one, koje su mu od štete.

Radi toga može određeni sudija zatražiti izveštaj o vladanju osuđenikovom od sudova, upravnih i policijskih vlasti, u čijem je području osuđenik u toku zakonom određenoga vremena živeo ili se bavio, kao i od kaznenih zavoda, gde je osuđenik kaznu izdržavao. Prema potrebi može sudija o vladanju osuđenikovom i o tom, da li je naknadio štetu, koju je on svojim delom prouzrokovao, ispitati svedoke, ako ureba i pod zakletvom.

§ 478.

Kako izviđajni sudija tako i zamoljene vlasti imaju strogo da paze da se izviđajima ne krnji društveni položaj osuđenikov. Zbog toga će u molbama, koje šalju po mogućstvu prećutati krivično delo, a svako pismo, koje se tiče predmeta, slaće zatvoreno.

§ 479.

Na osnovu izvršenih izviđaja može izviđajni sudija obustaviti postupak, ako se ne stiču pretpostavke, određene u krivičnom zakonu za povraćaj prava. Protiv ovakvog rešenja sudijina može se osuđenik za tri dana po objavljenju žaliti okružnom sudu.

Ako sudija drži da su se stekle sve pretpostavke, predaće izviđaje državnom tužiocu radi predloga. Državni će tužilac proučiti spise i podneće sudu svoj predlog.

Predsednik okružnog suda uputiće stvar sudijskom veću na pretres.

§ 480.

Predsednik veća pozvaće na pretres po potrebi osuđenika i državnog vužioca. Ako drži da je za potpuno razjašnjenje stvari potrebno, da se na pretres razgovoru pouzdana lica kao svedoci, pozvaće i ove. Ako je osuđenik prijavio branioca, i ovaj će se pozvati.

Pretres se vrši u sudskom zasedanju uz potpuno isključenje javnosti s najvećom štednjom ličnosti osuđenikove, po mogućstvu onoga dana, kad se ne drže krivični pretresi.

Izostajanje molitelja za povraćaj prava ne sprečava dovršenje pretresa ni konačno rešenje stvari.

Kad se zaključi pretres, saslušaće sud strane pa će doneti i objaviti svoje rešenje.

O pretresu načiniće se zapisnik.

§ 481.

Ako sud drži da nisu ni dalja izviđanja potrebna niti da se molba ima odbaciti, doneće rešenje, kojim molitelja oglašuje dostojnim da vrši odnosno stiče izgubljena prava ili kojim naređuje poništaj protiv njega izrečene osude i njeno brisanje u kaznenim registrima i zabeleškama državnog tužioštva, upravnih i policijskih vlasti ili i jedno i drugo.

Ovo će se rešenje po službenoj dužnosti poslati vodiocima kaznenih registara, upravnim i policijskim vlastima radi znanja.

Rešenje će se u overenom prepisu predati i rehabilitovanom licu ako to zahteva.

Protiv rešenja suda, kojim se žalba odbija imaju molitelj, njegov branilac i rodbina (§ 476.) odnosno staratelj pravo žalbe Kasacionom Sudu.

Ako sud odbije molbu zbog toga, što još ne smatra molitelja dostojnim povraćaja prava, može ovaj, kao i lica navedena u § 476., ponoviti molbu po isteku godine dana od dana kada je rešenje steklo pravnu snagu.

§ 482.

Sudskim rešenjem vraćaju se izgubljena politička prava i mogućnost, da se opet steku izgubljeni položaj i druga izgubljena prava.

Naređenjem poništaja izrečene osude oslobođava se rehabilitovano lice od dužnosti da pred sudom ili pred drugim vlastima na pitanje o ranijim kaznama prizna, da je bilo kažnjeno za krivično delo, za koje je rehabilitovano. No poništajem izrečene osude ne dira se u prava trećih lica, što ih ova osnivaju na presudi.

Osim toga se u slučajevima poništaja osude ima u izvodima iz kaznenog registra kad se ovi daju sudovima i državnim tužioštvima, za tu osudu naznačiti, da je poništena. Kod svakog drugog davanja obaveštaja ili svedodžaba na osnovu kaznenih registara pa ni u kaznenim listovima ne sme se poništena osuda ni spomenuti.

§ 483.

Troškove postupka za povraćaj prava snosi (§ 313.) molitelj samo u onom slučaju, ako sud odbije molbu zbog toga, što drži da osuđenik nije zaslužio povraćaj prava, inače uvek država.

§ 484.

U slučajevima, gde krivični zakon predviđa povraćaj i mogućnost za sticanje izgubljenih prava samim istekom vremena, za koje je izrečen gubitak častnih prava, osuđenik može po isteku tog vremena tražiti od suda prvog stepe-

na, koji je izrekao osudu, da mu izda uverenje, da je po zakonu prestao osudom izrečeni gubitak častnih prava.

Protiv rešenja suda, kojim se to uskraćuje, ima molilac pravo žalbe prema propisima ovog zakona.

§ 485.

Gde nema zakonskih uslova za povraćaj prava može se ovaj postići samo putem Kraljeve milosti.

GLAVA DVADESET ŠESTA.

PРАВНА ПОМОЋ ИЗМЕЂУ ДОМАЋИХ I СТРАНИХ СУДСКИХ ВЛАСТИ. ПОСТУПАК РАДИ ИЗДАВАНЈА ЗЛОЧИНАЦА.

§ 486.

Za pravnu pomoć između domaćih i stranih sudskih vlasti, a naročito za postupak radi izdavanja zločinaca, vrede pravila, utvrđena državnim ugovorima.

Nema li tih ugovora ili tiče li se pravnih akata, za koje u ugovorima nije ništa ili nije što drukčije utvrđeno, postupiće se po propisima §§ 487.—499.

§ 487.

Molbe (rekvizicije) domaćih sudskih vlasti za izvršenje procesnih radnja u krivičnim stvarima, upravljene sudskim vlastima stranih država, otpremaju se po pravilu diplomatskim putem..

Te molbe rešavaju strane sudske vlasti po propisima zakona svoje države.

§ 488.

Molbe za izvršenje radnja, koje stignu od stranih sudskih vlasti, upućivaće se domaćem

okružnom sudu u čijem području živi ili se bavi lice kome se ima predati poziv ili kakav drugi spis ili koje se ima ispitati ili suočiti, odnosno u čijem se području procesna radnja ima izvršiti.

Za odazivanje tim molbama merodavni su propisi domaćih zakona. Takvoj molbi može sud da se ne odazove, ako je delo, koga se molba tiče, političko krivično delo ili ako po domaćem krivičnom zakonu nije krivično delo. Molbi za izvršenje presude stranog krivičnog suda neće se odazvati.

Za ispit svedoka ili za izvršenje koje druge procesne radnje odrediće okružni sud sudiju ili će se radi toga obratiti nadležnom sreskom sudu svoga područja. Ako strana sudska vlast traži, svedok će se i zakleti, u koliko po zakonu ima mesta zakletvi.

Ako se svedok poziva u stranu državu, naređiće sud da mu se poziv dostavi s upustvom, da se ovome odazove i da može u ime putnog troška i dangube tražiti potrebnu svotu, koja će mu se prema molbi strane sudske vlasti isplatiti. čim izjavi da će se pozivu odazvati.

Ako bi molba strane sudske vlasti stigla neposredno domaćem sudu, izvršiće se tražena procesna radnja ako bi s odlaganjem bila skopčana opasnost, i o tome će se odmah izvestiti Ministar Pravde, kome će se ujedno poslati načinjeni zapisnik.

U sumnji, da li će se zadovoljiti molba strane sudske vlasti, zatražiće okružni sud upustvo neposredno od Ministra Pravde.

§ 489.

O zahtevu sudske vlasti strane države, da joj se izda za zločinstvo okrivljeni ili osuđeni stranac radi gonjenja ili radi izvršenja kazne,

rešava okružni sud, u čijem području taj stranac živi ili se bavi, ili ako se ovo ne može utvrditi, u čijem se području zateče ili pred koji se dovede. Ovaj je sud nadležan i onda, ako se izdavanje takvog stranca po propisima krivičnog zakona ima ponuditi stranoj sudskoj vlasti.

Ako li izdavanje okrivljenika ili osuđenika strana sudska vlast nudi ili se ovo od nje traži, biće, ako već nije nadležnost domaćeg suda utvrđena, nadležan onaj okružni sud, koga za to odredi Kasacioni Sud, saslušavši vrhovnog državnog tužioca.

§ 490.

Izdavanje se traži i vrši diplomatskim putem.

Zahtevu strane sudske vlasti za izdavanje mora da je priložen: tačan opis okrivljenikov radi utvrđenja njegove istovetnosti, uverenje o njegovom državljanstvu, a za utvrđenje krivičnog dela i osnova sumnje ili za dokaz osude potrebni procesni spisi u izvorniku ili u vernom prepisu, i to ili optužnica ili presuda ili poternica ili naredba za pritvor, ili koji spis, ravan ovoj naredbi, u kome je naznačeno ime okrivljenikovo. odakle je, zanimanje, priroda, značaj, naziv i težina (kažnjivost) krivičnog dela kao i osnovi sumnje, naposljetku izvod iz teksta krivičnog zakona strane države, koji se ima primeniti na delo okrivljenog ili osuđenog lica.

Ako su pomenuti prilozi sastavljeni na jeziku strane države, treba da je priložen i prevod na jeziku zamoljene države.

§ 491.

Na propisnu molbu (§ 490.) strane sudske vlasti za izdavanje ili ako se ovo po propisu kri-

vičnog zakona ima ponuditi, domaći će sud okrivljenog ili osuđenog stranca pritvoriti ili će učiniti što treba da ne pobjegne, izuzevši, da je već prema samoj molbi očigledno da nema mesta izdavanju. Protiv takve mere nema pravnog leka, a nema mesta ni puštanju u slobodu uz jemstvo.

Privremeni pritvor stranca može se u hitnim slučajevima narediti i na neposrednu ma i brzojavnu (telefonsku) molbu strane sudske vlasti i bez propisanih priloga ako se u molbi izjavljuje, da je već izdana naredba za pritvor. No pritvoreno lice pustiće se u slobodu, ako računajući od dana naređenja pritvora, ne stigne sudu, koji je naredio pritvor, uredna propisna molba za tri nedelje, ako izdavanje moli koja susedna država, ili za pet nedelja, ako to moli koja druga evropska država. Za države van Evrope rok je deset nedelja. Zbog toga će se o naređenju takvog pritvora odmah izvestiti Ministar Pravde.

§ 492.

Pritvoreni stranac će se bez odlaganja sprovesti istražnom sudiji, koji će pre svega utvrditi njegovu istovetnost i saopštiti mu, da se traži ili da se ima ponuditi njegovo izdavanje, zbog čega i na osnovu kakvih osnova sumnje, pa će mu dati priliku, da se može opravdati.

O ispitu ili opravdanju pritvorenog stranca načiniće se zapisnik. Po ispitu uputiće ga sudija, da može uzeti branioca, ili će mu ovoga, ako je po ovom zakonu odbrana obavezna, o njegovom trošku odrediti i po službenoj dužnosti.

§ 493.

Okružni će sud, saslušavši državnog tužioca i branioca, a po potrebi i po dobavljanju potrebnih razjašnjenja ili obaveštaja, ispitati i

utvrditi, da li se stiču ili ne pretpostavke za izdavanje (§ 494.) kao i za predaju predmeta, na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično delo, a koji su uzapčeni kod okrivljenog stranca.

Ako je protiv okrivljenog ili osuđenog stranca kod domaćeg suda u toku krivični postupak zbog kakvog drugog krivičnog dela, izjaviće sud u rešenju, da se izdavanje, ma da se stiču sve pretpostavke, odgađa do svršetka krivičnog postupka odnosno do izvršenja kazne, u koliko se traženi stranac radi prekida zastarelosti ili radi predupređenja druge koje važne štete za sam postupak ne bi imao privremeno predati stranoj državi uz obavezu da se vrati, čim se postupak tamo završi.

Svako od ovih rešenja okružnog suda podneće se na dalje rešenje neposredno Ministru Pravde (§ 496.).

§ 494.

Pretpostavke za izdavanje jesu:

1. da je utvrđena istovetnost okrivljenog ili osuđenog lica i da to lice nije državljanin Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca;

2. da je delo, zbog koga se traži ili nudi izdavanje, zločinstvo kako po krivičnom zakonu strane države tako i po domaćem krivičnom zakonu, no da nije političko zločinstvo;

3. da po domaćim zakonima nije nastupila zastarelost prava za gonjenje ili zastarelost prava na izvršenje kazne pre no što je lice, čije se izdavanje traži, pritvoreno ili na ispit pozvano i da izdavanje nije ni po državnim ugovorima ni po zakonima zabranjeno;

4. da stranac čije se izdavanje traži, nije zbog istog dela od domaćih sudova već osuđen i kaznu izdržao ili da mu ova nije oproštena niži da je u pokrenutom krivičnom postupku pravno-

snažno oslobođen, izuzevši da se u ovom posljednjem slučaju po ovom zakonu stiču uslovi za ponavljanje postupka;

5. da ima dovoljno dokaza i osnova sumnje za krivicu okrivljenog stranca;

6. da je u slučaju, gde se za delo, zbog koga se traži izdavanje, po domaćim zakonima može goniti samo po privatnoj tužbi ili po predlogu ili po odobrenju ovlašćenog lica, dokazano, da je povređenik ili ovlašćenik predao privatnu tužbu ili predlog ili odobrenje za gonjenje.

§ 495.

Ako izdavanje istog lica traži više stranih država zbog različitih krivičnih dela, daće se prvenstvo molbi za izdavanje one države, u čijem je području učinjeno najteže krivično delo, a ako su dela iste težine, državi, od koje je najpre stigla molba.

§ 496.

Ministar Pravde će ispitati svako rešenje suda. Nađe li saglasno s rešenjem okružnoga suda, da se u istini nisu stekle pretpostavke za izdavanje, doneće rešenje, da nema mesta izdavanju. Ako je o tome u sumnji, zatražiće još i rešenje nadležnog apelacionog suda, kome će saopštiti svoje osnove sumnje. Ako apelacioni sud, saslušavši višeg državnog tužioca, donese rešenje saglasno s rešenjem okružnoga suda, ovo je rešenje u pogledu pretpostavaka za izdavanje konačno.

Nađe li okružni ili apelacioni sud da su se stekle pretpostavke za izdavanje, Ministar Pravde doneće rešenje, kojim se izdavanje dopušta ili ne dopušta. U rešenju, kojim se dopušta izdavanje, Ministar Pravde napomenuće, da se

izdano lice ne može goniti ni kazniti za drugo pre izlavljanja učinjeno krivično delo nego što je ono, za koje je izdavanje dopušteno ili ponuđeno, ako se novom propisnom molbom za to ne dobije njegov naročiti pristanak, dalje da se izdano lice ne sme izdati trećoj državi radi gonjenja za krivično delo, učinjeno pre odobrenog izdavanja.

O svojim rešenjima obaveštava Ministar Pravde sud uz povratak spisa, a vladu strane države diplomatskim putem.

§ 497.

Ako prema rešenju (§ 496.) nema mesta izdavanju, pustiće se pritvoreni stranac odmah u slobodu.

Ako je izdavanje odobreno, narediće okružni sud, da se stranac sprovede do granice države, gde će ga na mestu koje će se unapred ma i neposredno utvrditi, primiti organi države, koja je tražila ili kojoj je ponuđeno izdavanje,

Ima li se izdani stranac sprovesti preko oblasti koje treće države, a ovaj nije njen državljanin, zamoliće se ova, priloživši u vernom prepisu koji od procesnih spisa. pomenutih u § 490., da dopusti sprovođenje izdanog lica preko njene oblasti uz sudelovanje njenih organa.

§ 498.

Radi izdavanja lica, koje je okrivljeno ili osuđeno od domaćeg suda a koje živi ili se bavi u stranoj državi, podneće nadležni okružni sud (§ 489. od. 2.). saslušavši državnog tužioca, svoj izmeštaj radi izdejstvovanja izdavanja neposredno Ministru Pravde. Izveštaju priložiće sud tačan opis okrivljenog ili osuđenog lica, uverenje

o njegovom državljanstvu. izvod iz teksta domaćeg krivičnog zakona, koji se ima primeniti, i koji od procesnih spisa, pomenutih u § 490. od. 2.

U hitnim slučajevima može se okružni sud radi privremenog pritvora lica, čije će izdavanje da traži, obratiti neposredno stranoj susednoj vlasti (§ 491. od. 2.), ali će ujedno o tom odmah izvestiti Ministra Pravde, koji će učiniti što treba. ako bi se činile smetnje ispunjenju molbe.

Ako lice, osuđeno pravosnažno od domaćeg suda zbog više krivičnih dela. ne bude od strane države izdano radi izvršenja kazne zbog svih tih dela, postupiće okružni sud po propisu § 360. br. 2.

§ 499.

Ako državnim ugovorima nije što drugo utvrđeno, snosi troškove oko izdavanja svaka država u granicama svoje oblasti, a izdatke za putovanje svedoka u stranu državu i za dangubu kao i za privremeno sprovođenje i ishranu okrivljenika ili zatvorenih lica (§ 488., § 493. od. 2.) snosi država, koja je za to molila. Ta država snosi i trošak oko sprovođenja na njenu molbu izdanog lica preko oblasti treće države (§ 497. od. 3.), ako s ovom nije što drukčije ugovorila.

GLAVA DVADESET SEDMA

Završno naređenje.

§ 500.

Ovaj zakonik o sudskom krivičnom postupku za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca stupa u život kad se obnaroduje u „Službenim Novinama“, a dan kada će dobiti obaveznu snagu, odrediće se posebnim zakonom.

REGISTAR

(brojevi označuju zakonske §-e)

Amnestija — postupak 431.

Apelacioni sudovi kako vrše sudsku vlast 8 — nadležnost 12 — pravo određivanja suda na svom području za postupanje 23 — rešavanje sukoba sudova 26 odlučuju o prigovoru 205 — vraćanje optužnice 206 upućuju optužnicu nadležnom sudu 207 — obustavljaju krivično postupanje 208 — odlučuju o predlozima 209 — obrazložuju odluke 210 — pobijanje nadležnosti 211 — dopuštaju ponavljanje postupka 365 — rešavaju o prizivu 397 — odbacivanje priziva 398 — uzimanje u obzir novih dokaza 399 — nište presudu suda prvog stepena 405—406 — mogu po ispravci radnje odmah presuditi 407 — nište ili preinačuju presudu 408 — naredjuju novi pretres 409.

Bolest — osuđenoga zadržava izvršenje kazne 415.

Brak — prethodno pitanje o važnosti 4.

Branilac — ko može biti 58 — kad se postavlja po službenoj dužnosti 60 — ko se postavlja 62 — ko ga postavlja 63 — kad može tražiti da se smeni 64 — kakva prava ima 66 — ko ne može biti 69 — ne može prisustvovati ispitu okrivljenika i svedoka 103 — kad mogu prisustvovati 103 — ko im plaća nagradu i troškove 317 — koji nema pravo na nagradu 317 — nedolazak na pretres i određivanje dru-

gog 348 — kad sud postavlja 363 — može sud odrediti 402 — ima uvek poslednju reč 404.

Članovi Kraljevskog Doma ispituju se kao svedoci u svom stanu 166 — oslobođeni su suočenja 174.

Delo krivično — ko izriče kaznu 1 — od čega zavisi pokretanje 2 — zavisnost pokretanja od prethodnog rešenja kakvog pitanja 4 — započinjanje postupka nadležnost 14—19 — obaveznost prijavljivanja 89 — učinjeno u zasedanju 234.

Disciplinske kazne koje su i ko ih izriče 127.

Dokazni postupak 254—267.

Dostava — predaja braniocu 68 — izvršivanje 83 — postupak 84

Dostavljanje — odluke i drugih spisa 80—81 — poziva za glavni pretres 82.

Dovođenje — okrivljenika kad se naređuje 112.

Državni tužilac — pokretanje krivičnog postupka 1—2 — nadležnost rada 39 — podređen je višem državnom tužiocu 42 — čini predloge 43 — kad prisustvuje većanju suda 43 — pokreće krivično postupanje 44 — određivanje mesne nadležnosti 45 — može pozvati oružanu silu 47 — može zastupati privatnog tužioca 51 — odustanak od gonjenja 53 — uvek može preuzeti gonjenje i zastupanje optuženice 56 — ocenjuje prijavu o krivičnim delima 91 — zahteva preduzimanje izviđaja 92 — traži dopunjenje izveštaja 96 — dostavlja istražnom sudiji prijavu i spise izviđaja 98 — ne sme sam izvršivati istražne radnje 101 — može uvek tražiti spise istrage 102 — podnosi žalbu protiv obustavljanja istrage 108 — ima pravo žalbe protiv sudskog rešenja 110 — može se žaliti protiv rešenja suda o jemstvu 134 — diže optužbu neposredno na osnovu prijave javne vlasti 372 — prisustvuje svakom usmenom pretresu 386 — dužnost o staranju tačnog vršenja propisa 427 — predaje predlog sudiji za

mlade maloletnike 442 — za mlade maloletnike izjavljuje kakve mere drži da su u interesu maloletnika 445 — ima pravo žalbe protiv naredaba sudije za mlade maloletnike 450.

Državno tužništvo — ke ne može biti član 48 — izuzeće člana 49 — član prekida rad čim sazna za osnove isključenja 50.

Eksteritorialnost — ko utvrđuje 24.

Glasanje o nadležnosti suda 76.

Glavni pretres — priprema 212 — gde se drži 213 — određivanje dana i pozivanje 214 — javnost 222 — Kad se javnost isključuje 223 — ko naređuje isključenje javnosti 224 — nedolazak 236 — odlaganje 237—239 — protiv odlaganja nema pravnog leka 240 — započeti može se produžiti i nedeljom i praznikom 241 — početak 246—247 — čitanje optužnice 249 — može se proširiti i na drugo krivično delo 266 — kad se prekida 278 — za novi postupiće i odlučiće sud ne vezujući se za raniji 371.

Glav — ispitivanje 160 — razjašnjavanje predloga stranaka kako se vrši 271.

Govori — zaključni šta obuhvataju 270 — stranaka ne smeju se prekidati 270.

Inključenje — sudije kad može biti 28—30 — zapisničara 36 — javnosti sa pretresa 223 226 — sa usmenog pretresa 365.

Ispit — okrivljeniku 151—157 — svedoka 161—160 — optuženika 249—252 — svedoka i veštaka 255 258.

Ispjava — veštačenje sumnjivih 201 — za prevodenje sa stranog jezika sud odmerava nagradu tumaču 310.

Istraga — otvaranje 97 — kome se podnosi predlog za otvaranje 98 — ko vodi 99 — kad se obustavlja 108 — kad se završuje 109 — obustavljanje zbog neuradunljivosti 110 — kako će se voditi u ponovljenom postupku 370.

Istražni sudija — izveštava okrivljenika da ima pravo uzeti branioa 59 — dopušta razmatranje ili prepisivanje spisa 85 — dostavlja državnom tužiocu prijavu o krivičnom delu 94 — obaveštava privatnog tužioca i privatnog učesnika o završenim izviđajima 95 — učestvuje u većanju ali ne i u donošenju rešenja — 98 — preduzima sve istražne radnje 100 — izviđa tragove krivičnih dela 104 — naređuje prevod važnih pisama 106 — kad izriče novčanu kaznu 107 — kad obustavlja istragu 108 — izveštava o završenoj istrazi 109 — donosi rešenje o pritvoru 115 — saslušava i odlučuje 118 — može narediti neudaljavanje iz mesta 122 — pregleda prepisku pritvorenika ili onih u istražnom zatvoru 126 — može metnuti u okove 127 — može ukinuti istražni zatvor 130 — otvara i pregleda uzapćene spise 146 — obustavlja prepisku okrivljenikovu 147 — prikuplja dokaze o krivici 159 — rukovodi radom veštaka 188 — može vratati oštećeniku stvari 298 — stara se o pronalaženju odsutnog učinioca krivičnog dela 456 — naređuje poteru osumnjičenika 458.

Istražni zatvor — kad se naređuje 119 — ima mesta žalbi 119 — za vojna lica 120 — postupanje sa okrivljenicima 123 — mogu o svom trošku nabavljati udobnosti 124 — primanje pohoda 125 — vođenje prepiske 126 — nedeljni pregled 128 — trajanje i prestanak 129 — može se ukinuti 130 — uračunavanje u kaznu 420.

Izdavanje zločinaca — sudska nadležnost 499 — traži se diplomatskim putem 490 — sadržaj zahteva 490 — kad se odlaže 493 — ako traže više stranih država 495 — lice koje je okrivljeno od domaćeg suda a živi u stranoj državi 498 — ko snosi troškove 499.

Izjava — kako se može dati 86.

Iznucavanje priznanja 155.

- Izuzete — sudije kad se može tražiti 31 — kad se podnosi zahtev 32 — kad se odbaruje 33 — koji sud rešava 34 — kad je pravosnažno rešenje 36 — može se izjaviti žalba 36 — zapisničara 35 — sa usmenog pretresa 385.
- Izviđaj — nadležnost za pokretanje 39 — ko preduzima 92—93 — dopunjavanje 96 — vršenje za usmeni pretros 377.
- Izvornik — saopštavanje odluka i spisa državnom tužiocu 80.
- Izvršenje — presuda krivičnog suda izvršivanje 412 — kad se izvršuju odmah 413—414 — kad se zadržava 415 — otpuštanja na prokušavanje i staranje oko nadzora mladog maloletnika 449 — osude na upućivanje u zavod za popravljivanje 452.
- Javni pretres kad se naređuje 344 — kako se određuje dan 347 — bez čijeg prisustva se ne može držati 347 — koji propisi vrede o zahtevu za zaštitu zakonika 357 — o prizivu kad se određuje 400 — pozivanje 401 — kako započinje 404.
- Javni službenici ne zaklinju se 381.
- Javnost — glavnog pretresa 222 — kad se isključuje 223 — ko naređuje isključenje 224.
- Jemstvo — kako se daje 131 — kad se proglašava propalim 132 — i pored datog može se staviti u istražni zatvor 133 — kad postaje slobodno 133.
- Kasacioni sud — kako vrši sudsku vlast 8 — nadležnost 13 — određuje nadležnost sudova 19 — pravo odrođivanja drugog suda za postupanje 23 — koje sukobe o nadležnosti rešava 27 — rešava o žalbi protiv odbijanja revizije 342 — uvažava žalbu ili odbacuje 342 — za neumesnu žalbu izriče novčanu kaznu 342 — kako rešava o predmetu revizije 344 — kad odbacuje reviziju 345 — kad uvažava reviziju i ništi presudu 346 — koja rešenja orenjuje 349 — neosnovanu reviziju odbacuje 349 — ako nade reviziju

ziju za osnovanu poništiće presudu 350 — upućuje na novi pretres 350 — može i delimice poništiti presudu 351 — kako postupa i šta ispituje 352 — odlučuje po rešenju revizije o prizivu 353 — može da poništi presudu i naredi nov pretres 354 — kad može narediti nov glavni pretres 355 — odlučuje o zadržavanju izvršenja kazne 355 — objavljivanje presude 356 — šalje smrtnu presudu Ministru Pravde radi pomilovanja 356 — sudiće po svom nahođenju 357 — određuje dan za javni pretres 471 — donosi rešenja po svom slobodnom uverenju 472.

Kazna — izriče nadležni sud 1 — novčana 7 — kad izriče isledni sudija 107 — disciplinska 127 — već izdržana uračunaće se pri odmeravanju nove 371 — lišenja slobode kad se može odgoditi 418 — ko dopušta odlaganje 418 — vojnog obveznika kad se odgađa 418.

Kazneni registar 427.

Kralj — ima pravo pomilovanja od kazne 429.

Kraljevskog Doma članovi ispituju se u svom stanu kao svedoci 166 — oslobođeni su suočenja 174.

Krivični postupak — ko pokreće 1 — kad započinje 2 — u privatnopravnim potraživanjima 5 — ponavljanje 359, 361, 362 — pokretanje za smanjenje ili oproštaj kazne 431 — protiv mladih maloletnika 433 — obustaviće se do pronalaska učinioца 455 — ne zadržava se zbog odsutnosti okrivljenika 465.

Krivični sud — raspravlja prethodna pitanja 4.

Krivično delo — ko izriče kaznu 1 — od čega zavisi pokretanje 2, 4 — nadležnost na započinjanje postupka 14—19 — obaveznost prijavljivanja 89 — učinjeno u zasedanju 234.

Lažan novac — pravljenje 200.

Lažno svedočenje 235.

Lekarski pregled okrivljenika 199.

- Leš** — paranje i pregledanje kad se vrši 193 — ko vrši 194, 196.
- Lica** — pretresanje kad se vrši 137 — kako se vrši 138 — ko naređuje i vrši 139 — kako se vrši 141.
- Maloletnici** — ovlašćeni za podnošenje privatne tužbe 55 — neovlašćeni imaju zakonske zastupnike 55.
- Mere bezbednosti** — izriče nadležni sud 1 — kako će se izvršivati 426.
- Ministar Finansija** određuje veštake u slučaju pravljenja lažnog novca 300.
- Ministar Pravde** — odlučuje o postojanju i opsegu vanoblasnosti 24 — u sporazumu sa Ministrom Finansija utvrđuje koliko će prosečno plaćati dnevno lice koje je u zatvoru 319 — dopušta odgađanje izvršenja kazne lišenja slobode 418 — propisuje u dogovoru sa Ministrom Prosvete uredbu o načinu vaspitanja u zavodima 451 — može zajemčiti sigurnost okrivljeniku koji je u begstvu 402 — ispituje rešenje suda o izdavanju stranca 496 — donosi rešenje o izdavanju stranca 496 — obaveštava vladu strane države 496.
- Mišljenje veštaka** ako su u protivurečnosti 192.
- Mlađi maloletnici** — koja su lica 433 — postupak započinje i dovršava se hitno 437 — izdvajanje od odraslih okrivljenika 438 — upućivanje u zavod za popravljanje ili vaspitanje 446 — dopušta se priziv protiv presude 447 — uslovno otpuštanje iz zavoda 451 — kažnjavanje po nadržetku 15 god. 451 — kad se prevode iz zavoda za popravljanje u zavod za vaspitanje 453.
- Molba** — sudu za naknadno opravdanje pravnog leka 320 — protiv rešenja za odbacivanje nema pravnog leka 320 — za pomilovanje 431 — kome se upućuje 432 — postupanje 432 — sudu za povraćaj prava izgubljenih presudom 476—477 — ponavljanje 481.

- Nadležni sud** — izriče kazne i mere bezbednosti 1 — za postupke 11—19 — za više krivičnih dela 20 — za podstrekača i pomagača 21 — sprečenost u postupanju 23 — rešava o izuzeću sudija 37 — može pokrenuti ili produžiti krivični postupak 359 — kad može preinačiti pravnosnažnu presudu 360.
- Nadležnost** — sreskih sudova 9 — okružnih sudova 10—11 — apelacionih sudova 12 — kusacionog suda 13 — za postupak 14—23 — suda stvarna i mesna 25 — za rešavanje sukoba 26—27 — rada državnih tužiocâ 39—45 — suda mesna kad se ne može pobijati 211.
- Naknada štete** 258 — pravo 300 — nepravедно osuđenim licima 466 — zahtevanje 467 — kad prestaje pravo 468.
- Naredba za dovođenje okrivljenika** 112.
- Nem** — kako se ispituje 160 — razjašnjavanje predloga stranaka 271.
- Nepristojno vladanje za vreme pretresa** 230—231.
- Novčana kazna** 7 — kad izriče isledni sudija 107 — istovremeno izricanje i kazne lišenja slobode 287 — prinudna isplata 424.
- Obaveznost** — javljanja vlasti o predmetima pribavljenim ili proizvedenim zločinom 400.
- Objavljivanje presude** 268—290 — šta sadrži 292 — u Službenim Novinama 369—370.
- Ohustava istrage** 108 — zbog neurničunljivosti 110.
- Ohustavljanje** — izviđaja 96 — postupka nad odsutnim licem 403.
- Odlbrana** — okrivljenika 57—69.
- Odluka** — o kazni šta obuhvata 332 — o pobijanju privatno-pravnih potraživanja 332 — o troškovima 332 — o priznanju ili nepriznanju olakšica 332 — apelacionog suda saopštenje strankama 334.
- Odluka** — veća kad nije potrebna 76 — potrebna je apsolutna većina glasova 77.

Odluke — sudske koje su 74 — kako se donose 74 — ko donosi 75 — kako se saopštavaju državnom tužiocu 80 — koji propisi vrede za dostavljanja 81.

Okrivljenik ko je 6 — može se žaliti protiv rešenja apelacionog suda 23 — traži izuzeće člana državnog tužništva 49 — može podneti protivu tužbu 51 — može imati branioca 57 — kad mora imati branioca 60 — može mu se postaviti branioč i pre otvaranja istrage 61 — može imati više branilaca 65 — ima pravo da opšti sa svojim braniocem 67 — ako više branilaca ima dostava se predaje jednom 68 — izveštava se o toku istrage 102 — kad može prisustvovati ispitu svedoka 103 — ima pravo žalbe 110 — pozivanje na ispit 111 — kad se dovodi 112 — može se pustiti na jemstvo 131 — u begstvu ima zastupnika 132 — čim se zatvori jemstvo postaje slobodno 133 — može se žaliti protiv rešenja o jemstvu 134 — izveštava se o uzapćenju 149 — ispit kako se vrši 151—157 — suočenje sa svedocima 158 — saslušavanje onoga ko ne razume službeni jezik 160 — dostavljanje optužnice 204 — odustanak od priговora 205 — saslušavanje o potraživanju 296 — izriče se presuda o privatno-pravnom potraživanju 297 — zahteva javno obznaničivanje rešenja o poništaju presude 370 — ima pravo da uzme branioca 384 — može poslati zastupnika 384 — nedolazak na poziv 389 — kad može moliti za povraćaj u pređašnje stanje 391 — nedolazak na poziv 391 — odsutnom ili u begstvu zaujemčavanje slobode 462.

Okružni sudovi — ko vrši sudsku vlast 9 — nadležnost 10 — 11 — ko rešava sukobe o nadležnosti 26.

Opštinske vlasti izvršuju naredbe državnog tužioca 47.

Optužba — može se proširiti 266 — može se presudom odbiti 276.

Optuženik — ko je 6 — za više krivičnih dela 78 — ispitivanje 248—250 — ako odstupi od ranijih iskazi-

vanja 251 — može se i u toku pretresa dogovarati sa braniocem 251 — suočavanje 252 — ako duševno obeli 253 — priznanje ne oslobodava od pribirinja daljih dokaza 254 — može u toku pretresa odustati od pojedinih dokaza 254 — dobija reč radi odbrane 269 — oslobodavanje od optužbe 280 — kad može biti osuđen na smrtnu kaznu 282 — goni se zasebno za druga dela 284 — oslobođen od optužbe može zahtevati objavu presude u „Službenim Novinama” 369.

Optužnica — ko podiže 51 — šta sadrži 202 — kome se predaje 203 — dostavljanje okrivljeniku 204 — vraćanje 206 — čitanjem započinje glavni pretres 248 — javna obznana o poništaju 370.

Oružana sila kad se može upotrebiti 47.

Oslobodavanje od optužbe 280.

Osumnjičenik ko je 6 — za više krivičnih dela ko sudi 20 — saopštavanje pritvora 117 — mora se sprovesti istražnom sudiji 117 — ima pravo žalbe 117 — ako je u begstvu 457.

Oštećenik predlaže krivični postupak 2 — ko je 6 — može tražiti izuzeće člana državnog tužioštva 49 — ocena štete 105 — ispituje se kao svedok 180 — dobija reč radi odbrane 269 — podnosi sudu potraživanje 295 — upućuje se na građansku parnicu 299 — kad nema pravnog leka 302 — obaveštava se o novom glavnom pretresu 371 — ima pravo da se pridruži krivič. postupku 377 — obaveštava se o javnom pretresu 402.

Ovlašćenik — predlaže krivični postupak 2 — ko je 6 — kome se obraća radi naknade štete 469 — pravo razmatranja spisa 470.

Ovlašćeni tužilac — ko je 1 — predlaže krivični postupak 2.

Pisma — između okrivljenika i njegovih srodnika mogu se uzapiti 148 — uzapćena pravljenje zapisnika 149.

Pismena izrada presude 291—292.

Pitanja — postavljanje okrivljeniku 154 — mogu stavljati stranke i veštaci 252.

Podaci veštaka zapisuju se u zapisnik 190 — ako su protivurečni 191.

Podizanje — optužnice nadležnost 39.

Pogreške — u presudi ispravljanje 194.

Pokretanje izvidjaja — nadležnost 39.

Policijske vlasti izvršuju naredbe državnih tužioca 47 — dužnost izviđanja i saslušavanje 93 — saslušavaju pritvorenika 116 — kad vrše pretresanja 139.

Pomilovanje — postupak 432.

Pomoć pravna — između domaćih i stranih sudskih vlasti 486—489.

Ponavljanje — krivičnog postupka, kad može biti 359 — na zahtev ovlašćenog tužioca kad se može dopustiti 361 — nešto se dopustiti na zahtev tužioca koji je odustao od tužbe 361 — može biti i po izdržanju kazne 362 — ko može zahtevati sem osuđenika 363 — zbog krivičnog dela za koje je optuženik oslobođen 364 — može se dopustiti i radi toga da se optuženik strože osudi 365 — nedolazak na pretres, postavljanje branioca 371 — kad je dopuštene 411.

Postupak krivični ko pokreće 1 — kad započinje 2 — u privatno-pravnim potraživanjima 5 — ponavljanje 356, 361, 362 — pokretanje za smanjenje ili oprostaj kazne 431 — protiv mladih maloletnika 433—448 — obustaviće se do pronalaska učinioca 455 — ne zadržava se zbog odsutnosti okrivljenika 485.

Postupak sa sumnjivim stvarima 305—308.

Postupak — radi povraćaja po presudi izgubljenih prava kad započinje 476 — kad se obustavlja 479 — radi izdavanja zločinaca 489—499.

Pošiljke — uzapćene otvara istražni sudija 150.

Postupak — sudski kad se pokreće i provodi 1—2 — pravo na započinjanje i nadležnost 14—19 — pred sudijom

- pojedincem 372—373 — kod sreskoga suda 374 — kad se pokreće 375 — nemogućnost predavanja poziva 340.
- Potera — naređuje istražni sudija za osumnjičenikom 458 — kad se naređuje pismena 459 — kako se naređuje 459 — kad će se opozvati 461.
- Potpis — veštačenje sumnjivog 201.
- Poziv — dostavljanje za glavni pretres 82 — kako se vrši 111 — optuženiku kako se dostavlja 215 — pismeni šta sadrži 363 — okrivljeniku dostavljanje 402.
- Pouzdanici za mlade maloletnike postavljanje 440 — mogu biti nagrađeni 440.
- Povraćaj — prava izgubljenih po presudi 476—485.
- Povreda zakona 335 — formalnog kad je učinjena 336 — materijalnog 337 — kad se može žalilac pozivati u reviziji 338 — kad se žalilac ne može pozivati 338.
- Pravna pomoć između domaćih i stranih sudskih vlasti 446—459.
- Pravni lek — upotreba 39 — nema protiv naredaba predsednikovih i rešenja suda 221 — protiv rešenja suda 225 — protiv kojih rešenja i naredaba nema 233 — ko može upotrebiti 324 — kako se izjavljuje 325 — odricanje ili odustajanje ne može se poreći 325 — izjavljuje se o roku 326 — upotrebljen u korist okrivljenika ne može se promenuti 327 — protiv presude sudije pojedinca 390—411 — protiv presude apelacionog ili okružnog suda nije dopušten 410 — kad j dopušten 410.
- Pravnosnažna krivična presuda o oštećenikovom privatno pravnomo potraživanju može se promeniti 304 — o privatno pravnim potraživanjima izvršivanje 428.
- Pravo na naknadu 300 — od koga se zahteva 322.
- Predlog za dopunjenje dokaza 268.
- Predmeti — nađeni pretresanjem stana ili lica uzaptiće se 142 — oduzimanje prinudno 143. — iznose se o-

krivljeniku da ih pozna 156 — oduzimanje od osuđenika 425.

Predpostavke za izdavanje stranaca 494.

Predsednik — suda dopušta rasmatranje i prepisivanje spisa 85 — vrši pregled pritvora i istražnog zatvora 128 — veća priprema pretresa 212 — određuje ispitivanje bolesnih svedoka i veštaka 216 — odbacuje zahtev stranaka ili naređuje potrebna izviđanja 218 — može odgoditi dan pretresa 220 — prisustvuje pretresu 227 — održava red i mir u zasjedanju 229 — započinje glavni pretres 240—248 — ispituje optuženika 249—250 — dopušta strankama i veštacima stavljanje pitanja 252 — opominje da se govori istina 255 — o čemu se stara pri pribiranju dokaza 256 — dopušta stavljanje pitanja optuženome 257 — može ukloniti optuženoga iz zasjedanja 258 — pokazuje optuženiku predmete za razjašnjenje stvari 259 — može tražiti novo veštačko mišljenje 265 — naređuje izdvajanje govora 270 — pita želi li još ko šta da izjavi 272.

Prepisivanje — spisa 85.

Presuda — objavljivanje 223 — šta je predmet 273 — na čemu se osniva 273 — šta sadrži 375 — — odbija optužbu 276 — za oslobođenje od optužbe 280 — šta se u njoj izriče 281 — ograničena samo na delo ranije optužbe 284 — ko objavljuje 288 — kad može biti izrečena 289 — saopštenje 290 — izrađuje se pismeno 291 — ko potpisuje 291 — pismena izrada šta sadrži 292 — o privatnopravnom potraživanju 303 — objavljuje se javno 356 — saopštenje optuženiku 356 — kojom je optuženik osuđen na smrt šalje Kasacioni Sud Ministru Pravde radi pomilovanja 356 — nova izriče oslobođenje ili blažu kaznu 370 — izrečena u odsustvu optuženika dostavljanje 373 — objavljivanje se može odložiti 388 — kome se izdaje u overenom prepisu 398.

- Pretrës** — poziv se dostavlja optuženiku 82 — usmeni može se odmah odrediti 376 — naređuje se po izvršenju izvidaja 382 — može se odložiti 384 — javnost 403 — nedolazak maloletnika 444 — kome se dozvoljava pristup na usmeni maloletnika 445 — određivanje dana 471 — kako započinje 472.
- Pretrësanje** — stana kad se može preduzeti 135—136 — lica kad se vrši 137 — kako se vrši 138 — ko naređuje i vrši 139 — kad se vrši 140 — prisustvo vlasnika stana 141 — kako treba vršiti 141.
- Pribiranje dokaza** 254 — ko ne prisustvuje 256.
- Prigovor na optužnicu** 204 — odustanak 205 — na sadržinu zapisnika 245.
- Prijava krivičnih dela** 89 — ko prima 90 — dostavljanje državnom tužiocu 94.
- Prinudne mere za oduzimanje predmeta** 143.
- Pritvor** — kad se naređuje 113 — više lica pri pobuni ili metežu 121 — postupanje sa okrivljenicima 123 — nedeljni pregled 128 — trajanje i prestanak 129 — kad se naređuje 380 — dopuštena je žalba 380.
- Pritvoreni stranac sprovodi se istražnom sudiji** 492 — kad se pušta u slobodu 497.
- Pritvorenik** — kad se pušta na slobodu 116 — postupanje 123 — može o svom trošku nabavljati udobnosti 124 — dozvoljavanje pohoda 125 — može voditi prepisku 126 — stavljanje u okove 127.
- Privatna tužba** 51.
- Privatni tužilac podiže optužnicu i obraća se sudu za započinjanje postupka** 51 — maloletnika zastupa zakonski zastupnik 55 — može imati opunomoćenika 55 — dostavljanje poziva za glavni pretres 82 — podnosi žalbu protiv obustavljanja istrage 108 — nema prava na svedočke prinadležnosti 315.
- Privatni učesnik** — ko je 6 — kakva prava ima 52 — pokreće krivični postupak 53 — kad ima prava državnog tužioca 54 — nedolazak na pretres smatra

se za odustanak od tužbe 54 — može imati opuno-moćenika 55 — dostavljanje poziva za glavni pre-tres 82 — podnosi žalbu protiv obustavljanja is-trage 108.

Privatnopravna potraživanja — pretres i presuđivanje 5 — kako se vrše 295 — odustanak 295 — oštećenik se upućuje na krivični postupak 296 — upućivanje an građansku parnicu 297 — zahtev da se na pre-sudi zabeleži da je stekla pravnu snagu 303.

Priziv — kad ima mesta 332 — gde se izjavljuje i rok 333 — kad zadržava izvršenje kazne 333 — kad se odbacuje 334 — kome je dopušten 369 — protiv presude sudije pojedinca 390 — ko rešava 390 — dopušten je i protiv nove presude 391 — kad se mo-že izjaviti 392 — na čemu se zasniva 393 — ko može izjaviti 394 — kako se izjavljuje 394 — na vreme izjavljen zadržava izvršenje presude 394 — kasno opravdanje odbacuje sud 395 — dopušta se žalba 396 — protiv presuda mlađih maloletni-ka 448.

Priznanje — optuženog ne oslobodava od pribirinja da-ljih dokaza 254.

Proterivanje — po izdržanoj kazni 423.

Razlozi — presude šta se navodi 293.

Razmatranje — spis nadležnost 39 — kad se dopušta 85.

Rešenje — o izuzeću sudije 34 — kad je pravnosnažno 36 — suda o isključenju javnosti 224—225 — o oslo-bođenju optuženika zbog neuračunljivosti 280 — kojim se određuje naknada štete šalje se Ministru Pravde 473 — dostavlja se strankama u vernom prepisu 473 — o povraćaju izgubljenih prava 480 — o povraćaju političkih prava 482.

Revizija — kad ima mesta 335 — može se izjaviti protiv presude 336 — gde se izjavljuje 339 — izjava zadr-žava izvršenje presude 339 — kad je sud odbija 341 — ako odgovara zakonskim propisima saopštava se

- protivnoj stranci 343 — uzimanje u pretres 344 — ako je upravljena samo protiv pojedinih odluka 351 — protiv nove presude kad je dopuštena 358.
- Rok — datih izjava kako se smatra 86 — kako se razume 87 — ne može se produžavati 88.
- Saoptuženik — ispit na glavnom pretresu 258.
- Službeni jezik — nerazumevanje 160.
- Smrtna kazna — kad se izriče 282 — presuda se podnosi Ministru Pravde radi pomilovanja 356 — ne sme se izvršiti pre no što se utvrdi da osuđeno lice nije pomilovano 415 — gde se izvršuje 416 — ko prisustvuje izvršenju 417.
- Spisi — razmatranje i prepisivanje 85 — pokazivanje ili izdavanje kad se ne može tražiti 144 — predavanje sudu na čuvanje 145 — pregledanje 146 — prevođenje sa stranog jezika 316.
- Sreski sudija — dopušta razmatranje i prepisivanje spisa 85 — naređuje pritvor osumnjičenika 117 — vrši pregled pritvora i istražnog zatvora 128.
- Sreski sudovi — ko vrši sudsku vlast 8 — nadležnost 9 — ko rešava sukobe o nadležnosti 26 — prijavljivanje državnom tužiocu krivičnih dela 95.
- Stan — pretresanje kad se može preduzeti 135—136 — ko naređuje i vrši 139 — kad se vrši 140.
- Starešina — suda određuje zamenu isključenom sudiji 80.
- Sticaj — krivičnih dela 286.
- Stranka — šta se razume 6 — kad može tražiti izuzeće sudije 31 — podnošenje zahteva za izuzeće 32 — žalba protiv državnog tužioca 50 — kako daje izjavu 86 — prisustvuje uviđaju 181 — može tražiti izuzeće veštaka 185 — zahteva dopunjavanje dokaza 217 — čini predloge na pretresu 228 — zahteva uvrščavanje pojedinih izjava u zapisnik 244 — poziva se na nove činjenice 343.
- Sud — nadležnost u vođenju postupka 14—22 — dužnosti 25 — kako saopštava svoje odluke 79 — odlaže

pretres 240 — šta izriče u presudi 281 — može priznati olakšavne okolnosti 281 — kad može osuditi na smrt 282 — veća o predlogu za pomilovanje od smrtne kazne 283 — može zadržati izvršenje presude 285 — šalje sa revizijom i protivrazlozima sve spise Kasacionom Sudu na rešenje 343 — uzimanje ranije optužnice za osnov 358 — kad rešava o zahtevu bez daljeg pretresa 367 — koji reši o ponavljanju postupka ništi raniju presudu i izriče novu 369 — postupa i odlučuje ne vezujući se za raniji pretres 371 — ništi potpuno ili delimice raniju presudu 371 — naređuje uzapćenje predmeta odsutnog lica 404 — izviđa o naknadi štete 470 — naređuje pritvaranje stranca 491.

Sud — za mlade maloletnike gde se osniva 434—435 — sudije imenuje predsednik Apelacionog Suda 436 — mogu vršiti i starateljsku vlast 436 — postupak će se započinjati i izvršivati hitno 437 — na ročište ko se poziva 443.

Sudija — pojedinac naređuje glavni pretres 372 — može pretres održati bez prisustva optuženika 373 — može odmah odrediti dan za usmeni pretres 376 — ispituje i utvrđuje svoju nadležnost 387 — kad odbacuje zahtev i obustavlja započete izviđaje 379 — koji je vršio izviđaj nije isključen za vršenje usmenog pretresa 385 — za mlade maloletnike naređuje izviđaje 439 — ispituje maloletnika i preduzima potrebne mere 441 — šalje spise državnom tužiocu 442 — o donetim naredbama izveštava staratelja i državnog tužioca za mlade maloletnike 450.

Sudska vlast — ko vrši 8.

Sudske odluke — koje su 74 — kako se donose 74 — ko donosi 75 — kako se saopštavaju državnom tužiocu 80 — koji propisi vrede za dostavljanje 81.

Sudski postupak — kad se pokreće i provodi 1—2 — pravo na započinjanje i nadležnost 14—19.

Sudski uviđaj — preduzimanje 181 — zapisnik o izvršenom 182.

Sukob — o nadležnosti sudova ko rešava 26 — o nadležnosti državnih tužilaca ko rešava 46.

Suočenje — kako se vrši 156 — svedoka 174.

Svedok — ko se uzima 73 — prisustvo pretresanju 141 — prisustvo otvaranju uzapčenih pošiljki 150 — ko se uzima 161 — kako se vrši pozivanje 162 — nedolazak 163 — kažnjavanje 164 — kome je potrebna zamena u službi 165 — koji se u svom stanu ispituje 166 — ko ispituje 167 — čija svedodžba ne vredi 168 — ko se oslobodava 169 — ne može se prinudavati 170 — ispitivanje 171—172 — opisuje lica i predmete 173 — suočavanje 174 — ako ne zna službeni jezik 175 — zakletva 176 — kako polaže zakletvu 177 — poziva na pretres 215 — ispitani ostaje u zasedanju 260 — ispituje se i van zasjedanja 261 — trošak i danguba plaća se odmah 315 — ako je državni činovnik plaća se po uredbi 345 — kad se zaklinju 361.

Trošak — svedoka i veštaka snosi stranka 312 — branioca ko plaća 317.

Troškovi — krivičnog postupka ko plaća 309 — naknuduje optuženik 310 — solidarno plaćanje 310 — kad snosi državna blagajna 311 — ako optuženik ne bude oglašćen krivim 311 — koji su unapred plaćeni 313 — šta se razume 314 — doneće se naročito rešenje o plaćanju 321 — koji se imaju nadoknaditi državi kako će se naplatiti 428.

Troškovi — učinjeni za dovođenje okrivljenika, izdržavanje u pritvoru i lečenje kako se računaju 318 — za izvršenje kazne utvrđuju se za svaki pojedini slučaj 320 — kod utvrđivanja šta sud uzima u obzir 322 — protiv odluke dopušten je priziv 323 — postupka za povraćaj prava ko snosi 463 — ako izda-

vanja krivaca snosi svaka država u granicama svoje oblasti 499.

Tužba privatna 51.

Tužilac ko je 6 — može se žaliti protiv rešenja apelacionog suda 23 — predlaže otvaranje istrage 98 — stavlja predloge 101 — pregleda spise i isprave 102 — ne može prisustvovati ispitu okrivljenika i svedoka 103 — u kom slučaju može prisustvovati 108 — podnosi predloge istražnom sudiji 206 — odustajanje od tužbe 219 — odustajanje od pojedinih dokaza u toku pretresa 254 — diže usmenu optužbu 266 — sabira podatke dokaznog postupka 269 — može izmeniti optužbu 269 — može zasebno goniti optuženika za drugo delo 284.

Tužilac državni — pokretanje krivičnog postupka 1 2 — nadležnost rada 39 — podređen je višem državnom tužiocu 42 — čini predloge 43 — kad prisustvuje većanju suda 43 — pokreće krivično postupanje 44 — određivanje mesne nadležnosti 45 — može pozvati oružanu silu 47 — može zastupati privatnog tužioca 51 — odustanak od gonjenja 53 — uvek može preuzeti gonjenje i zastupanje optužnice 56 — ocenjuje prijavu o krivičnim delima 91 — zahteva preduzimanje izviđaja 92 — traži dopunjenje izviđaja 96 — dostavlja istražnom sudiji prijavu i spise izviđaja 98 — ne sme sam izvršivati istražne radnje 101 — može uvek tražiti spise istrage 102 — podnosi žalbu protiv obustavljanja istrage 108 — ima pravo žalbe protiv sudskog rešenja 110 — može se žaliti protiv rešenja suda o jemstvu 184 — diže optužbu neposredno na osnovu prijave javne vlasti 372 — prisustvuje svakom usmenom pretresu 366 — dužnost o staranju tačnog vršenja propisa 427 — predaje sudiji predlog za mlade maloletnike 442 — izjavljuje kakve mere drži da su u interesu maloletnika 445 — ima pravo žalbe protiv naredaba sudije za mlade maloletnike 450.

Ublažavanje — kazne 429 — kad ima mesta 430 — zahtev ne zadržava izvršenje 430.

Uklanjanje — sa pretresa zbog nereda 229—230.

Uračunavanje — istražnog zatvora u kaznu 420.

Uslovno — osuđeno lice 422 — otpuštanje iz zavoda za popravku 451—452.

Usmeni pretres — određivanje 376 — pozivanje 382 — ko vrši 383 — gde se vrši 385 — javnost 387.

Uzapćenje — predmeta nađenih pretresanjem 142 — priručno 143 — spisa 145 — pisama 148 — pošiljaka i otvaranje 150.

Vanoblasnost — ko utvrđuje 24.

Vaspitanje — mladih maloletnika 451.

Veća — sastav i donošenje odluka 75 — kad nije potrebna odluka 76.

Veštaci i pozivanje 183 — hiranje 184 — koja lica ne mogu biti uzeta 185 — nedolazak na poziv 186 — zakletva 187 — ko rukovodi radom 188 — delokrug rada 189 — ko se ne može uzeti 194 — izjavljuju o uzroku smrti 195 — daju mišljenje kod telesnih povreda 198 — za pregled duševnog stanja okrivljenika 199 — u slučaju lažnog novca 200 — pozivanje na pretres 215 — ostaju u zasjedanju posle ispita 260 — ispitivanje i van zasjedanja 261 — nagradivanje 316.

Veštačenje pri sumnjivim pravima 197.

Viši državni tužilac — nadležnost 40 — podređen je Ministru Pravde 42.

Vlasnik — stana prisustvuje pretresanju 141.

Vlasti — uzimanje u obzir okolnosti 3 — opštinske, policiske i druge izvršuju naredbe i molbe koje im uputi državni tužilac 47 — policiske izviđaju i saslušavaju krivična dela 93 — vrše uviđaje i pretresanje 93 — policiske saslušavaju pritvorenika 116.

Vojno lice — ne može se dovoditi 112 — primenjivanje

propisa za krivično delo 120 — uklanjanje sa pretresa 229.

Vraćanje — stvari u stanje istrage kad biva 370.

Vrhovni državni tužilac — nadležnost rada 41 — podređen je Ministru Pravde 42.

Zabrana — udaljavanja 122.

Zahtev — stranaka za izuzeće sudije 32 — kad se odbacuje 33 — ko rešava 34 — za izuzeće člana državnog tužništva 49 — za zaštitu zakona 357 — ovlašćenog tužioca za ponavljanje krivičnog postupka 361 — privatnog tužioca koji je odustao od tužbe za ponavljanje krivičnog postupka 361 — pravosnažno osuđenog lica ponavljanje krivičnog postupka 362 — rok za podnošenje 363 — kako se i gde predaje 366 — za ponavljanje postupka ne zadržava niti prekida izvršenje presude 366 — pred sreskim sudom 375 — za ublažavanje kazne 430.

Zakletva — svedoka 176—177 — koja lica ne polažu 178 — veštaka 187.

Zakon — povreda 335 — formalan povređen presudom 336 — materijalan povređen presudom 337.

Zakonski zastupnik — zastupanje pri podnošenju tužbe 55 — može imati opunomoćenika 55 — ima pravo žalbe protiv rešenja suda 110.

Zaključni — govori šta obuhvataju 270.

Zamenici — državnih tužilaca ovlašćenje 42.

Zapisničar — isključenje ili izuzeće 38 — zakletva 70 — vodi zapisnik glavnog pretrusa 242 — vodi zapisnik o presudi i većanju 348.

Zapisnik — vođenje 70 — čitanje i potpis 71 — ne sme se popravljati 72 — o izvidaju šalje se državnom tužiocu 95 — o otvaranju uzapćenih pošiljki 150 — izvršenog uvidaja 182 — o podacima veštaka 190 — o glavnom pretresu ko vodi 242 — šta sadrži 243 — kako se smatra 245 — čitanje na pretresu

202 — o sudskom ispitu svedoka čitanje 263 — o ranijem iskazu čitanje 264 — o pretresu i većanju 348 — o uviđaju sa veštacima ili bez na mestu dela 377 — za kakve izvidaje se čini 380 — o uslovnom pretresu 387 — o pogubljenju 417.

Zaštitni nadzor — nad maloletnikom 451 — ko vodi brigu 454.

Zaticanje — na delu 114.

Zatvor — istražni kad se naređuje 119 — ima mesta žalbi 119 — za vojna lica 120 — postupanje sa okrivljenicima 123 — okrivljenici mogu o svom trošku nabavljati udobnosti 124 — primanje pohoda 125 — vođenje prepiske 126 — nedeljni pregled 128 — trajanje i prestanak 129 — može se i ukinuti 130.

Žalba — kad nema mesta 22—23 — protiv državnog tužioca 50 — pravo osumnjičenika protiv rešenja o pritvoru 117 — okrivljenika 119 — protiv rešenja o jemstvu 134 — protiv pretresanja 139 — protiv rešenja za odbijanje izuzeća veštaka 185—186 — ko podnosi 328 — kad nema mesta 328 — kad se dopušta protiv rešenja 329 — kome se izjavljuje 330 — zadržava izvršenje 330 — odlučivanje 331 — protiv rešenja o odbijanju revizije 342 — protiv rešenja suda o zahtevu 367 — protiv rešenja o odbacivanju zahteva 379.

Žalilac — ko je 6 — kažnjavanje za neumestan zahtev za izuzeće 36 — predaje sudu opravdanje revizije 340.

S A D R Ž A J

ZAKONIK O SUDSKOM KRIVIČNOM POSTUPKU.

Glava prva. Uvodne odredbe	5
Glava druga. Sudovi, njihova stvarna i mesna nadležnost	8
Glava treća. Isključenje i izuzeće	17
Glava četvrta. Stranke:	
I. Državno tužilstvo	21
II. Privatni tužilac i privatni učesnik	25
III. Odbrana	29
Glava peta. Zapisnici i sudske odluke	33
Glava šesta. Saopštavanje sudskih odluka. Razmatranje i prepisivanje spisa	39
Glava sedma. Rokovi	41
Glava osma. Izviđaji	42
Glava deveta. Istraga	47
Glava deseta. Poziv, dovođenje, pritvor i istražni zatvor okrivljenika:	
I. Poziv i dovođenje	54
II. Pritvor i istražni zatvor	55
III. Postupanje sa istražnim zatvorenicima	60
IV. Prestanak pritvora i istražnog zatvora. Jemstvo	63
Glava jedanaesta. Pretresanje stana i lica. Uzapćenje	66
Glava dvanaesta. Istup okrivljenika	73
Glava trinaesta. Ispit svedoka	76
Glava četrnaesta. Sudski uvidaj i veštaci	84
Glava petnaesta. Stavljanje pod optužbu	93
Glava šesnaesta. Pripreme za glavni pretres pred okružnim sudom	98
Glava sedamnaesta. Glavni pretres i presuda okružnog suda:	
I. Javnost glavnoga pretresa	103

II. Zadaci predsednika i suda, održavanje reda i dostojanstva suda i postupak o krivičnim delima, učinjenim u zasedanju	106
III. Pretpostavke za držanje glavnog pretresa; odlaganje i prekid pretresa	111
IV. Zapisnik o glavnom pretresu	115
V. Početak glavnog pretresa i ispit optuženika	117
VI. Dokazni postupak	121
VII. Govori stranaka	128
VIII. Presuda	131
IX. Objavljivanje presude	137
X. Pismena izrada presude i ispravljanje grešaka	139
Glava osamnaesta. Privatno-pravna potraživanja i odluke suda o njima:	
I. Privatno-pravna potraživanja	141
II. Postupak sa sumnjivim stvarima	145
Glava devetnaesta. Troškovi krivičnog postupka i odluka suda o njima	147
Glava dvadeseta. Pravni lekovi protiv sudskih odluka:	
I. Opšta naređenja	156
II. Žalba	158
III. Priziv	160
IV. Revizija	162
V. Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka	178
Glava dvadeset prva. Postupak pred sudijom pojedincem:	
I. Kod okružnog suda	188
II. Kod sreskog suda	189
III. Pravni lekovi protiv presude sudije pojedince	199
Glava dvadeset druga. Izvršenje presuda krivičnog suda	211
Glava dvadeset treća. Vanredno ublažavanje kazne i pomilovanje	220
Glava dvadeset četvrta. Naročite vrste postupka:	
I. Postupak protiv mladih maloletnika	
1. Sudija za mlade maloletnike i njegov postupak	223
2. Izvršivanje mera naređenih protiv mladih maloletnika	233

II. Postupak protiv nepoznatih, odsutnih i odbeglih učinilaca krivičnog dela	238
Glava dvadeset peta. O naknadi štete neopravdano osuđenim licima i o povraćaju prava, izgubljenih po krivičnoj presudi:	
I. Naknada štete neopravdano osuđenim licima	243
II. Povraćaj prava, izgubljenih po krivičnoj presudi	247
Glava dvadeset šesta. Pravna pomoć između domaćih i stranih sudskih vlasti. Postupak radi izdavanja zločinaca	251
Glava dvadeset sedma. Završno naređenje	258
Registar	295

